T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE ÖĞRENCİ KULÜPLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

DOKTORA TEZİ

Şehmus ORAL

DİYARBAKIR-2021

T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE ÖĞRENCİ KULÜPLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

DOKTORA TEZİ

HAZIRLAYAN
Şehmus ORAL

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Behçet ORAL

DİYARBAKIR-2021

ONAY SAYFASI

D.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bu çalışma jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Eğitimi Anabilim Dalında DOKTORA tezi olarak kabul edilmiştir. 29/06/2021

Tez Danışmanı	**: Prof. Dr. Behçet ORAL**	**……**
Başkan	**: Doç. Dr. Ahmet ÇOBAN**	**……**
Üye	**: Doç. Dr. Faysal ÖZDAŞ**	**……**
Üye	**: Dr. Öğr. Üyesi Meral ÖNER SUNKUR**	**……**
Üye	**: Dr. Öğr. Üyesi Yusuf SÖZER**	**……**

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Bahar BURTAN DOĞAN
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tezimin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

İmza

Şehmus ORAL

29/06/2021

ÖN SÖZ

Eğitim kurumları, bireylere yalnızca bilgi aktaran kurumlar değildir; olmamalıdır. Bireysel gelişim ve farklılıkları merkeze alan günümüz eğitim anlayışında derslerin yanısıra, gerçekleştirilen sosyal etkinliklerle bireye hayata dair tecrübeler aktarılmalı, öğrenciler, her yönü ile hayata hazırlanmalı hatta hayat tecrübeleri bizzat yaşayarak kazanmalıdır. Okullarımızda sosyal etkinliklere dersler kadar önem verilmeli ve okul yöneticileri ve öğretmenler bu bilinçle hareket ederek sosyal etkinliklerin uygulanması sürecinde etkili bir rol üstlenmelidir. Bu çalışmada öğrenci kulüplerinin gerçek muhatabı olan öğrenci görüşleri alınarak incelenmiştir.

Doktora tez araştırması sürecinde engin görüş ve önerileriyle sürekli destek olan danışman hocam Prof. Dr. Behçet ORAL'a içtenlikle teşekkür ederim. Tez İzleme Komitesi danışmanlarımın önemli katkı sunduğunu ayrıca belirtmek isterim. Tez konusu belirleme sürecinde çok değerli eleştiri ve yönlendirmeleriyle Doç. Dr. Ahmet ÇOBAN'a, her aşamadaki katkılarıyla bana destek olan Dr. Öğr. Üyesi Meral Öner SUNKUR'a çok teşekkür ederim. Doktora tezimde jüri olarak yer alan ve araştırmama katkılar sunan Doç. Dr. Faysal ÖZDAŞ ve Dr. Öğr. Üyesi Yusuf SÖZER'e teşekkür ederim. Ayrıca tez sürecinde desteklerini esirgemeyen Prof. Dr. Abdurrahman EKİNCİ'ye teşekkür ederim. Bunun yanı sıra bütün eğitim hayatım boyunca üzerimde emeği olan tüm hocalarıma, ölçeği doldurarak katkıda bulunan öğrencilere ve çalışmaya katkı sunan herkese teşekkürü borç bilirim.

Emeklerini hiçbir zaman esirgemeden sunan anne ve babama sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Beni her vakit destekleyen eşim Zeynep'e ayrıca teşekkür ederim. Bu tezin kızlarım Reyhan, Ayşe Zeren ve Asya'ya ufuklar açmasını dilerim.

Şehmus ORAL
Haziran-2021

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI ... **ii**
BİLDİRİM ... **iii**
ÖN SÖZ ... **iv**
İÇİNDEKİLER ... **v**
ÖZET ... **ix**
ABSTRACT ... **xi**
TABLOLAR LİSTESİ ... **xiii**
ŞEKİLLER LİSTESİ ... **xvi**
1. GİRİŞ ... **1**
1.1. PROBLEM DURUMU ... 1
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI ... 7
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ ... 8
1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI ... 10
1.5. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI ... 10
1.6. TANIMLAR ... 10
1.7. KISALTMALAR ... 11
2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR ... **12**
2.1. Ders Dışı Etkinlikler ... 12
2.2. Ortaöğretim Kurumlarının Ders Dışı Etkinliklerle İlgili Amaçları ... 14
2.3. Ders Dışı Etkinliklerin Türleri ve Kapsamı ... 15
2.4. Sosyal Etkinliklerin Boyutları ... 17
2.4.1. Farkındalık ... 17
2.4.2. Kişisel Gelişim ... 19
2.4.3. Toplum Hizmeti ... 21
2.4.3.1. Salgın Hastalık ve Sosyal Etkinlikler ... 24
2.4.4. Demokrasi ... 25
2.4.5. Sosyallik ... 27
2.4.6. Sorumluluk ... 29
2.5. Sosyal Etkinlik Yönetmeliklerinin Analizi ... 30
2.6. Öğrenci Kulüpleri ... 36

2.6.1. Öğrenci Kulüplerinin Amaçları ... 36
2.6.2. Öğrenci Kulüplerinin Önemi ve Eğitsel Yararları ... 39
2.6.3. Öğrenci Kulüplerinin Tarihsel Gelişimi ... 42
2.6.4. Yurt Dışında Öğrenci Kulüplerinin Mevcut Durumu ... 46
2.7. Öğrenci Kulüp Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlar ... 50
2.8. Öğrenci Kulüpleri ve Rekreasyon ... 52
2.9. İlgili Araştırmalar ... 55
2.9.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar ... 55
2.9.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar ... 74
3. YÖNTEM ... 83
3.1. Araştırma Modeli ... 83
3.2. Evren ve Örneklem ... 83
3.3. Veri Toplama Aracı ... 86
3.4. Yapı Geçerliği ... 88
3.4.1. Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) ... 88
3.4.2. Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ... 95
3.5. Güvenirlik ... 97
3.6. Madde Analizi ... 97
3.7. Veri Analizi ... 98
3.8. Katılımcıların Demografik Özellikleri ... 102
4. BULGULAR ... 106
4.1. Lise Öğrencilerinin Öğrenci Kulüplerine Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular ... 106
4.2. Lise Öğrencilerinin Belirli Bağımsız Değişkenlere Göre Farklılaşma Durumlarına İlişkin Bulgular ... 106
4.2.1. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular ... 107
4.2.2. Kurum Türü Değişkenine İlişkin Bulgular ... 108
4.2.3. Öğretim Şekli Değişkenine İlişkin Bulgular ... 109
4.2.4. Okul Türü Değişkenine İlişkin Bulgular ... 110
4.2.5. Sınıf Düzeyi Değişkenine İlişkin Bulgular ... 112
4.2.6. Ailenin Aylık Gelir Değişkenine İlişkin Bulgular ... 114
4.2.7. Anne Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular ... 116
4.2.8. Baba Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular ... 118

4.2.9. Anne İş Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular 120
4.2.10. Baba İş Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular 122
4.2.11. Kulüp Etkinliklerin Düzenli Yapılma Değişkenine İlişkin Bulgular 123
4.2.12. Öğrenci Kulüplerine Üye Oluş Nedenlerine İlişkin Bulgular 125
4.2.13. Kulüp Etkinliklerinin Yapılma Zamanı Değişkenine İlişkin Bulgular 126
4.2.14. Üye Olunan Kulüp Alanı Değişkenine İlişkin Bulgular 128
4.3. Lise Öğrencilerinin Öğrenci Kulüplerinin Mevcut Durum ve İşleyişine Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular 130
4.3.1. Danışman Öğretmenin Kulüp Hakkındaki Bilgi Düzeyine İlişkin Bulgular 130
4.3.2. Kulüp Etkinliklerinin Ders Başarısındaki Etkisine İlişkin Bulgular 131
4.3.3. Öğrencilerin Okullarındaki Diğer Kulüpler Hakkındaki Bilgi Düzeylerine İlişkin Bulgular 132
4.3.4. Öğrenci Kulüp Etkinliklerini Değerlendirmelerine İlişkin Bulgular 132
4.3.5. Okullarındaki Kulüp Etkinliklerinin Zamanlamasına İlişkin Bulgular 133
4.3.6. Okul Dışı Etkinliğe Katılım Durumuna İlişkin Bulgular 134
4.4. Lise Öğrencilerinin Kulüp Etkililiğinin Artırılmasına Yönelik Önerilerine İlişkin Bulgular 134
4.4.1. Kulüp Etkililiğinin Artırılmasına İlişkin Bulgular 134
5. TARTIŞMA 137
5.1. Öğrenci Kulüp Etkinliklerine İlişkin Tartışma ve Yorum 137
5.1.1. Öğrenci Kulüplerinin Genel Durumuna İlişkin Tartışma ve Yorum 137
5.2. İkinci Amaca İlişkin Tartışma ve Yorum 138
5.2.1. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Tartışma ve Yorum 138
5.2.2. Kurum Türü Değişkenine İlişkin Tartışma ve Yorum 140
5.2.3. Okulun Öğretim Şekli Değişkenine İlişkin Tartışma ve Yorum 142
5.2.4. Okul Türü Değişkenine İlişkin Tartışma ve Yorum 143
5.2.5. Sınıf Düzeyi Değişkenine İlişkin Tartışma ve Yorum 146
5.2.6. Ailenin Aylık Gelir Değişkenine İlişkin Tartışma ve Yorum 147
5.2.7. Anne Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Tartışma ve Yorum 149
5.2.8. Baba Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Tartışma ve Yorum 150
5.2.9. Anne İş Durumu Değişkenine İlişkin Tartışma ve Yorum 151
5.2.10. Baba İş Durumu Değişkenine İlişkin Tartışma ve Yorum 152

5.2.11. Kulüp Etkinliklerinin Yıl Boyunca Düzenli Yapılma Değişkenine İlişkin Tartışma ve Yorum 153
5.2.12. Üye Oluş Nedeni Değişkenine İlişkin Tartışma ve Yorum 154
5.2.13. Kulüp Etkinliklerinin Zamanlaması Değişkenine İlişkin Tartışma ve Yorum 155
5.2.14. Öğrencilerin Üye Oldukları Kulüp Alanlarına İlişkin Tartışma ve Yorum 156
5.3. Üçüncü Amaca Ait Tartışma ve Yorum 158
5.3.1. Öğrencilerin Danışman Öğretmenin Kulüp Hakkındaki Bilgi Düzeyi Değişkenine İlişkin Tartışma ve Yorum 158
5.3.2. Öğrenci Kulüp Etkinliklerinin Ders Başarısına Etkisiyle İlgili Tartışma ve Yorum ... 159
5.3.3. Öğrencilerin Okullarındaki Diğer Kulüpler Hakkındaki Bilgi Düzeylerine İlişkin Tartışma ve Yorum 162
5.3.4. Öğrencilerin Kulüp Etkinlikleriyle İlgili Görüşlerinin Değerlendirilmesine İlişkin Tartışma ve Yorum 163
5.3.5. Öğrenci Kulüp Etkinlikleri Ne Zaman Yapılmalı Değişkenine İlişkin Tartışma ve Yorum 164
5.3.6. Öğrencilerin Kulüp Etkinlikleri Kapsamında Okul Dışı Katılım Durumuna İlişkin Tartışma ve Yorum 166
5.4. Dördüncü Amaca Ait Tartışma ve Yorum 167
5.4.1. Okulunuzdaki Öğrenci Kulüplerinin Daha Etkili Olmasına Yönelik Önerilere İlişkin Tartışma ve Yorum 167
6. SONUÇ VE ÖNERİLER 169
6.1. SONUÇLAR 169
6.2. ÖNERİLER 174
6.2.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler 174
6.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler 175
KAYNAKLAR 176
EKLER 193
ÖZ GEÇMİŞ 224

ÖZET

Lise Öğrencilerinin Görüşlerine Göre Öğrenci Kulüplerinin Değerlendirilmesi

Şehmus ORAL
Dicle Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı
Danışman: Prof. Dr. Behçet ORAL
Haziran-2021, xvi+224 sayfa

Bu çalışmanın temel amacı, lise düzeyinde faaliyet gösteren öğrenci kulüplerinin etkililiğini farklı lise türlerinde öğrenim gören öğrencilerin görüşlerine göre değerlendirmektir. Araştırmada bu amaç doğrultusunda öğrencilerin, öğrenci kulüplerine ilişkin "kulüp farkındalığı", "kişisel gelişim", "toplum hizmeti", "demokrasi", "sosyallik" ve "sorumluluk" boyutlarındaki görüşlerinin; cinsiyet, kurum türü, sınıf düzeyi, okul türü, ailenin aylık geliri, anne-baba eğitim durumu, anne-baba iş durumu, etkinliklerin düzenli yapılması durumu, üye oluş nedeni ve etkinliklerin yapılma zamanı değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir. Ayrıca araştırmada öğrencilerin kulüp danışman öğretmenin kulübüne ilişkin bilgi düzeyi; kulüp etkinliklerinin ders başarısına etkisi; kendi okullarındaki diğer kulüpler hakkındaki bilgi düzeyi; üye oldukları kulübü nasıl değerlendirdikleri; kulüp etkinliklerinin ne zaman yapılması gerektiği; üye oldukları kulüp alanları; okul dışı etkinliğe katılım durumları ve kulüp etkililiğinin artırılması için sundukları öneriler incelenmiştir.

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama deseninden ve nedensel karşılaştırma araştırma yönteminden yararlanılmıştır. Araştırma, Batman il merkezindeki 2018– 2019 Eğitim-Öğretim yılı birinci döneminde okul türü farklı ortaöğretim kurumlarında (Anadolu, İmam-Hatip, Mesleki ve Teknik, Fen, Sosyal Bilimler, Spor, Güzel Sanatlar ve Proje Lisesi) öğrenim gören 1039 öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplamak için literatür ve yönetmeliklerden faydalanılarak altı boyutu olan geçerli ve güvenilir sosyal etkinlik ölçeği geliştirilmiştir. Bulguların çözümlenmesinde betimsel istatistikler olan sıklık ile yüzdeliklerden yararlanılırken demografik değişkenlerle ölçek maddelerine verilen cevapların çaprazlaması yapılmıştır. Alt amaçların incelenmesinde sosyal etkinlik puan

ortalamalarının karşılaştırılması için parametrik istatistik çözümleme tekniklerinden t-testi ve One Way Anova testlerinden faydalanılarak veriler analiz edilmiş ve yorumlanmıştır.

Araştırmanın sonuçlarına göre, lise öğrencilerinin sosyal etkinlik puanları "kulüp farkındalığı", "kişisel gelişim", "toplum hizmeti", "demokrasi", "sosyallik" ve "sorumluluk" boyutlarındaki görüşleri genel olarak "kararsızım" düzeyindedir. Araştırmada en yüksek ortalama değerine "sosyallik" boyutu sahipken en düşük ortalamanın "sorumluluk" boyutunda olduğu görülmüştür. Cinsiyet, kurum türü, öğretim şekli, okul türü, sınıf düzeyi, aylık gelir, anne-baba eğitim durumu, anne-baba iş durumu, kulüp etkinliklerinin yıl boyunca düzenli yapılma durumu, kulübe üye oluş nedeni ve etkinliklerin yapılma zamanı değişkenlerine göre anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin danışman öğretmenin bilgi düzeyini "iyi" düzeyde buldukları ve kulüp etkinliklerinin ders başarısını "olumlu" etkilediği görülmüştür. Öğrencilerin okuldaki diğer kulüplere ilişkin "kısmen yeterli" düzeyde bilgi sahibi oldukları ve kulüp etkinliklerini "sosyalleştirici" olarak değerlendirdikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin kulüp etkinliklerinin "ayrı bir ders saatinde" yapılması gerektiğini; en yüksek ortalamanın "sanat" kulüp alanı olduğu ve kulüp faaliyetleri kapsamında okul dışı etkinliklere katılmadıkları sonuçlarına ulaşılmıştır. Araştırmada "Okulunuzdaki öğrenci kulüplerinin daha etkili olması için neler önerirsiniz?" sorusuna "sistem", "fiziki ortam", "proje", "yeterlilik" ve "öğrenci" tema başlıklarında öneriler sundukları görülmüştür. "Sistem" temasında; ders sayısının azaltılıp öğrenci kulüp saatlerinin artırılması, "Fiziki ortam" temasında; uygun şartların oluşturulup materyallerin temin edilmesi, "Proje" temasında; kulüpler aracılığıyla toplumsal ve çevresel projelerin hazırlanması, "Yeterlilik" temasında; yönetici ve öğretmenlerin kulüp çalışmalarını önemsemesi, "Öğrenci" temasında; yetki ve sorumluluğun öğrencilerle paylaşılması önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal etkinlik, öğrenci kulüpleri, ders dışı etkinlikler, eğitsel kulüp ve rekreasyon

ABSTRACT

Evaluation of Student Clubs According to the Opinions of High School Students

Şehmus ORAL

Dicle University, Graduate School of Educational Sciences

Curriculum and Instruction

Supervisor: Prof. Dr. Behçet ORAL

June-2021, xvi+224 pages

The main purpose of this study is to evaluate the effectiveness of student clubs operating at high school level according to the opinions of students studying in different high school types. In line with this purpose, it is aimed to determine whether there is a statistically significant difference according to gender, type of institution, class level, school type, monthly income of the family, parents 'education status, parents' job status, regularity of activities, reason for being a member and time of activities with students' views on student clubs in the dimensions of "club awareness", "personal development", "service to society", "democracy", "sociability" and "responsibility". In addition, it was examined in the light of the knowledge level of the students, the club counselor teacher; effect of club activities on academic success; level of knowledge about other clubs in their school; how they evaluate their club; when club events should take place; club areas they are members of; Their participation in out-of-school activities and their suggestions to increase club effectiveness.

In the research, quantitative research methods, causal comparison research method and descriptive survey design were used. The study was carried out with 1039 students studying in different secondary education institutions (Anatolian, Religious Based, Vocational and Technical, Science, Social Sciences, Sports, Fine Arts and Project High School) in the first semester of the 2018-2019 academic year in the central of Batman. Using the literature and regulations to collect data in the study, a valid and reliable social activity scale with six dimensions was developed. In analyzing the data, descriptive statistics, frequency and percentages, were used, and the answers given to the scale items with demographic variables were crossed. In order to compare the social efficiency mean

data in the examination of the sub-goals, the T-Test and One Way Anova tests, one of the parametric statistical analysis techniques, were used to analyze and interpret the findings.

According to the results of the study, social efficiency scores of high school students are generally at the level of "indecisive" in the dimensions of "club awareness", "personal development", "community service", "democracy", "sociality" and "responsibility". In the study, it was seen that while the "sociability" dimension had the highest arithmetic mean value, the lowest average was in the "responsibility" dimension.
It has been observed that there is a significant difference in terms of gender, type of institution, teaching style, school type, class level, monthly income, parents 'educational status, parents' job status, regular club activities throughout the year, reason for being a member of the club and time of activities. It was observed that the students found the counselor teacher's knowledge level at a "good" level and club activities had a "positive" effect on the success of the lessons. It was determined that the students had "partially sufficient" knowledge about other clubs in the school and they evaluated the club activities as "socializing". The club activities of the students should be done "in a separate class hour"; It is concluded It was concluded that the highest average was the "art" club area and do not participate in out-of-school activities within the scope of club activities. In the research, it was observed that they offered suggestions under the themes of "system", "physical environment", "project", "competence" and "student" to the question of "What would you suggest for the student clubs in your school to be more effective?" In the "System" theme; reducing the number of lessons and increasing the student club hours, in the theme of "Physical environment"; creating appropriate conditions and providing materials, in the "Project" theme; preparation of social and environmental projects through clubs, in the theme of “Competence”; administrators and teachers care about club work, in the "Student" theme; It is suggested that authority and responsibility be shared with students.

Keywords: Social activity, student clubs, extracurricular activities, educational club and recreation

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
1.	Avrupa okullarındaki öğrenci kulüplerinin özellikleri……..……..…….	47
2.	Avrupa'daki okullarda öğrenci kulüplerinden sorumlu birimler……..	48
3.	Avrupa'daki okullarda öğrenci kulüplerinin etkinlik süreleri……..	49
4.	Araştırma örneklemine alınan okulların evren ve örneklem sayıları..……	85
5.	Sosyal etkinlik ölçeğinin taslak formunda öngörülen altı boyutlu yapı……..	87
6.	Katılım düzeyi aralık sınırları……...	88
7.	SEÖ'nin yapı geçerliği için uygulanan AFA'ya ilişkin ilk sonuçlar-1……	89
8.	SEÖ'nin yapı geçerliği için uygulanan AFA'ya ilişkin ilk sonuçlar-2……	91
9.	SEÖ'de kalan 36 maddeyle gerçekleştirilen AFA sonuçlar…….	93
10.	SEÖ için hesaplanan iç tutarlılık katsayıları...……..	97
11.	SEÖ'ye ilişkin madde analizi sonuçları……	98
12.	Ölçek puanlarına ilişkin çarpıklık katsayıları……...	100
13.	Araştırmada alt amaçlar için uygulanan istatistiksel işlemler……..	100
14.	Örneklemin cinsiyete göre dağılımı...……..	102
15.	Örneklemin kurum türüne göre dağılımı...…….……..	102
16.	Örneklemin öğretim şekline göre dağılımı...…….……...	103
17.	Örneklemin okul türlerine göre dağılımı…….……..…....	103
18.	Örneklemin sınıf düzeyine göre dağılımı...……..	103
19.	Örneklemin ailenin aylık ortalama gelirine göre dağılımı……	104
20.	Örneklemin anne ve baba eğitim durumuna göre dağılımı...……...	104
21.	Örneklemin anne ve baba iş durumuna göre dağılımı……...……...	104
22.	Örneklemin kulüp alanına göre dağılımı……..	105

23. Örneklemin kulüp etkinlikleri kapsamında herhangi bir okul dışı etkinliğe katıldınız mı? sorusunda "evet" cevabını verenlerin dağılımı……..…… 105

24. Sosyal etkinlik ölçeğine ilişkin genel puanlar…….. 106

25. Cinsiyet değişkenine göre ilişkisiz örneklem t-testi sonuçları...……...….. 107

26. Kurum türü değişkenine göre ilişkisiz örneklem t-testi sonuçları...……...….. 108

27. Öğretim şekli değişkenine göre ilişkisiz örneklem t-testi sonuçları...……..… 109

28. Okul türü değişkenine göre tek yönlü varyans analizi sonuçları...……..…. 111

29. Sınıf düzeyi değişkenine göre tek yönlü varyans analizi sonuçları...……... 113

30. Ailenin aylık gelir değişkenine göre tek yönlü varyans analizi sonuçları...…. 115

31. Anne eğitim durumu değişkenine göre tek yönlü varyans analizi sonuçları.... 117

32. Baba eğitim durumu değişkenine göre tek yönlü varyans analizi sonuçları.... 119

33. Anne iş durumu değişkenine göre tek yönlü varyans analizi sonuçları..... 121

34. Baba iş durumu değişkenine göre tek yönlü varyans analizi sonuçları..... 122

35. Kulüp etkinliklerinin yıl boyunca düzenli yapılma değişkenine göre tek yönlü varyans analizi sonuçları…… 124

36. Kulübe üye oluş nedenleri değişkenine göre tek yönlü varyans analizi sonuçları…… 125

37. Kulüp etkinliklerinin yapılma zamanı değişkenine göre tek yönlü varyans analizi sonuçları…… 127

38. Üye olunan kulüp alanları değişkenine göre tek yönlü varyans analizi sonuçları…… 129

39. Öğrencilerin üyesi oldukları kulübün danışman öğretmeninin kulüp hakkındaki bilgi düzeyine ilişkin analiz sonuçları…….. 130

40. Kulüp etkinliklerinin ders başarısındaki etkisine yönelik analiz sonuçları……...…… 131

41. Öğrencilerin okullarındaki diğer kulüpler hakkındaki bilgi düzeyine ilişkin analiz sonuçları……..… 132

42. Öğrencilerin kulüp etkinliklerini değerlendirmelerine ilişkin analiz sonuçları…… 132

43. Öğrencilerin okullarındaki kulüp etkinliklerinde istenilen zamana ilişkin analiz sonuçları……. 133

44. Öğrencilerin kulüp faaliyetleri kapsamında herhangi bir okul dışı etkinliğe katılım durumuna ilişkin analiz sonuçları…… 134

45. Kulüp etkililiğinin artırılmasına ilişkin öneriler……..……. 135

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil No	Şekil Adı	Sayfa No
1.	Doğrulayıcı faktör analizi (DFA)…….	95
2.	SEÖ için ikinci düzey DFA'dan elde edilen ölçüm modeli……..…….	96

1. GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, sınırlılıkları, varsayımları, tanımlar ve kısaltmalar yer almaktadır.

1.1. PROBLEM DURUMU

İnsan hakları ve demokrasi anlayışının ön plana çıkmasıyla bireysel ve toplumsal ihtiyaçların karşılanması için alternatif eğitim programlarına ve öğrenmenin çeşitlenmesine gereksinim duyulmaktadır. Bu doğrultuda her toplumun gelecekte ulaşmak istediği amaçları gerçekleştirmesi ve gelişmişliğini artırması bu çeşitli programları ve öğrenme olanaklarını sunmasına bağlıdır. Bu bağlamda bilimsel ve teknolojik ilerlemelerle birlikte ülkelerin gelişmişlik göstergelerinden biri de bireylerin sosyalleşmeleridir. Toplumları geliştirecek, bireyleri sosyalleştirecek ve yaşanacak gelişmelere uyumunu sağlayacak başlıca faktör eğitimdir.

Yeşilyaprak (2012), hızlı sosyo-kültürel, ekonomik ve teknolojik değişmelerin eğitimden beklentileri artırdığını ve geleneksel eğitimin yerini öğrenci merkezli yeni bir anlayışa bıraktığını; Tan (2000) ise teknolojinin toplum hayatını süratle değiştirdiğini bu zaman diliminde hiçbir yetenek israf edilmeden yetişkinlik hayatına hazırlanıp demokratik özellikler kazandırmanın eğitim sistemlerinin amacı haline geldiğini belirtmektedir.

Eğitimin bir diğer amacı da zihni, kalbi ve elleri olgunlaştırarak robotlaşan insanlığı robotlaşma sürecinden kurtarmak bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor boyutları bireyde dengeli bir şekilde geliştirmektir. Bir başka ifadeyle ruh sağlığı güçlü, iyi vatandaş becerilerine sahip ve belirli değerleri içselleştirmiş erdem sahibi bireyler yetiştirmektir. Erdem sahibi bireyler yetiştirmek hem toplum hem de birey açısından gereklidir. Bu bağlamda 1973 tarihli 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda bireyin bir bütün olarak geliştirilmesi esas alınmıştır (MEB, 1973). Bu anlayış hem bireyselliği hem de toplumsal duyarlılığı vurgulamakta ayrıca ders dışı etkinliklerle duyuşsal alan başta olmak üzere beden ve zihin gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Zihin, ruh ve beden boyutlarından birinin ihmal edilmesi hem birey hem de toplum için ciddi sorunlara yol açacaktır (Çılğın, 2007; Doğanay ve Sarı, 2004; Oğuz, Aktay ve Ayhan 2010). Bu noktadan hareketle öğrencinin bütünsel olarak ele alınması için beceri, düşünme, empati ve

sosyal sorumluluğa eşit önem verilmesi gerekmektedir (Steiner, 1965: 2). Onay (2012) eğitimin kalitesini artırmak için bu değişen imkânların kullanılmasını ve Buoye (2004) ise ülkelerin sosyal sermaye sahibi olmaları için ders dışı etkinliklerden yararlanılması gerektiğini ifade etmektedir.

Bilim insanları dünü, bugünü ve geleceği birleştirmeyi amaçlayan eğitim yatırımlarının biri toplumsal diğeri de kişisel olmak üzere iki tür getirisi olduğunu ileri sürmektedir (Arslan, 1999). Toplumun sürekliliği açısından oldukça önemli olan getirilerden biri bireyin toplumsal norm ve değerlere uyum sağlaması için sosyalleştirilmesidir (Arslantaş, 1989: 119; Erol, 2011: 121). Bu yönüyle okullar toplumun bütünlüğünü koruyacak ve devamını sağlayacak bireyler yetiştirmekle yükümlüdür. Aksi takdirde yetişen bireyler topluma uyum sağlayamaz ve toplum içinde üzerlerine düşen görevleri yerine getiremezler (Erden, 1995: 25).

Öte yandan bireyin üzerine düşen görevleri yapabilmesi için bireysel ihtiyaçlarıyla toplumun beklentileri arasındaki dengenin kurulması gerekir. Bunun için de insanlara gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazandırmada sosyal duyarlılık bilincinin kulüp etkinlikleriyle kazandırılmasının büyük bir önemi vardır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2009). Bu yönüyle Unicef Çocuk Hakları Sözleşmesinin (2018) "Taraf devletler çocuğun, boş zamanı değerlendirme, oynama ve yaşına uygun eğlencede (faaliyetler) bulunma, kültürel ve sanatsal yaşama serbestçe katılma hakkını tanır, özendirir ve eşit fırsatlar sağlamayı teşvik eder" 31 nolu maddesinde çocukların gelişiminin desteklenmesinin önemi belirtilmiştir. Bu anlamda eğitimin toplumsallaştırma ve kişisel gelişim işlevlerini yalnızca öğretim programlarıyla karşılamanın mümkün olmayabileceği (Erol, 2011: 121; Karslı 2006: 34-35) ve sadece derslerle sınırlı kalamayacağı sonucuna varılabilir (Acar, 2012).

Sosyal bir kurum olarak okul, bireyin aileden sonra kişilik gelişimini sürdürdüğü bir yapı olarak stratejik ve hayati bir öneme sahiptir. Okulların başarısı eğitim sistemlerinin dolayısıyla ülkelerin başarısı olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle okulun asıl işlevleri arasında akademik başarının ilerlemesi kadar bireyi sosyal ve duygusal açıdan geliştirmesi ve kültürlemesi bulunmaktadır (Çelik, 2010: 346; Gömleksiz ve Özdaş, 2013: 324; Yaman, 2011: 36). Okullardan bilgi kazandırma geleneksel rolünün yanında, öğrencilerin duyuşsal

ve sosyal olarak gelişmeleri ve olumlu tutum ile davranışlar geliştirebilmeleri için sosyal ortamlar oluşturmaları beklenmektedir (Gültekin, 2007).

Sosyal veya farklı ortamlarda kullanılabilecek boş (serbest) zaman kavramı gelişen teknolojiyle ortaya çıkmış ve bunun nasıl etkili değerlendirilebileceği sorusu gündeme gelmiştir. 19. yüzyılda İngiliz eğitimci Spencer'in görüşleri sosyal etkinlik anlayışına ilham kaynağı olmuş, 20. yüzyılın başlarından itibaren sosyal etkinlik kavramı (eğitici kulüpler, sosyal kulüpler, öğrenci kulüpleri) ortaya çıkmış ve okul programlarında yer almaya başlamıştır. Çağdaş eğitim programlarının uygulandığı okulların uygun yaşantılar sağlayarak öğrencilerde istendik davranışları ders içi ve ders dışı faaliyetlerle oluşturmaları beklenmektedir (Binbaşıoğlu, 2000: 47; Şahin, 2015: 2). Okulların bu rolleri gerçekleştirebilmeleri resmi programların etkin uygulanmasına bağlı olduğu kadar ders dışı etkinliklerin de uygulanması ve yaygınlaştırılmasına bağlıdır (Akar ve Nayir, 2015: 171; Karakaya, 2012: 1; Köprübaşı, 2014: 2; Sarı, 2012: 74). Okulda derslerle ulaşılamayan noktalara ulaşmak, öğrencilerin kişilik gelişimlerine yardım etmek ve istenilen bir toplum oluşturmak için ders dışı etkinliklerin önemi büyüktür (Güneş, 2013: 38; Tetik, 2008: 6). Her öğrencinin bireysel gelişim, ilgi ve beklentilerinin farklı olması çok yönlü bir eğitim programı gerektirir (Onay, 2012).

Eğitimde okulların öğrencilere bilgiyi tecrübeyle bütünleştirerek kazandırması gerekir. Bu tecrübeler ister ders içinde veya ister ders dışında kazandırılsın eğitim programına dâhildir. Geziler, oyunlar, çeşitli kulüpler, sosyal kollar ve faaliyetler program harici olmakla beraber önemli eğitim faaliyetleri sayılır (Varış, 1978: 107). Her ne kadar okullarda ders programları öğrenci odaklı olarak geliştirilse de öğrencinin ilgi ve ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalabilmektedir. Bu nedenle okullardaki eğitim programları ve dersler ders dışı faaliyetler ile desteklenmelidir (Güneş, 2013: 18). Böylece ders dışı etkinliklerle öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları geniş ölçüde karşılanabileceği gibi öğrencinin sosyal, fiziksel, duyuşsal ve bilişsel yönlerden bir bütün olarak gelişimine de katkı sağlanabilir.

Ders dışı faaliyetleri öğretim programını işlevselleştiren, tamamlayan ve destekleyen bir alan olarak değerlendirmek gerekir (Babadoğan, 1990: 746; Varış, 1978: 17-18). Günümüzde, "ders dışı etkinlik" kavramı, yerini her ne kadar "sosyal etkinlik"

kavramına bırakmış olsa da genel olarak eğitim kurumlarımızda ders dışı etkinlikler perspektifiyle ikinci planda kalmış (Duruhan ve Bedir, 2005: 177) ve hedeflenen etkililiğe ulaşılamamıştır.

Eğitim kurumları öğretimin yanısıra genel ve uzak hedeflere ulaşmak için okullarda öğrencilere demokratik tutum geliştirme, toplumsal sorumluluk, ekipçe çalışma, ortak amaçları paylaşma, proje planlama ve yürütme, araştırma yapma, problem çözme, kendi ve çevresiyle olumlu ilişkiler kurma gibi birçok sosyal beceri kazandırmayı amaçlar. Bu çerçevede öğrencilerin, okul ve hayatta başarılı olması ve okul ile hayat arasında köprü kurabilmesi için çok çeşitli sosyal kulüp etkinliklerine ihtiyaç vardır (Awbrey, Longo, Lynd ve Payne, 2008; Bradley, 2004; Eroğlu, 2008; Özdoğan, 2003). Böylece beden ve ruh sağlığı için yapılan etkinliklerle öğrencilerin sosyalleşmeleri ve zamanın gerekliklerine göre yetiştirilmeleri mümkün olabilecektir (Gömleksiz ve Kılınç, 2015: 498; Gültekin, 2007: 72). Bu açıdan dersler ve sosyal etkinlikler birbirini tamamlamaktadır (Tetik, 2008: 42). Ülkemizde temel derslerdeki bilişsel başarılar önemsenmekte diğer alanlardaki başarılar nispeten önemsiz görülmekte bu durum ise öğrencilerin bazı yönlerden zayıf kalmasına neden olmaktadır (Denizel Güven, 2005: 6; Köse, 2004: 1). Öğrencilerin akademik başarı dışında geliştirilmesi istenen özelliklerin kazandırılması ve sosyal açıdan daha aktif olmasında sosyal kulüplerin işlevselleştirilmesi oynaması gerekmektedir.

Gerçek hayat ile kişisel gelişim arasında köprü görevi gören sosyal etkinlikler okul programlarının basit bir parçası değil (Massoni, 2011) aktif bir şekilde uygulanması durumunda öğrenmenin gerçekleşmesinde en etkili yöntemlerden biridir. Bu tür etkinlikler, öğrencilerin formal öğretim süreci içerisinde öğrendiklerini pekiştiren, geliştiren bu öğrenmeleri yaşamla ilişkilendiren ve uygulamaya konulmasını sağlayan (Köse, 2013: 617) okul ile aile ve okul ile toplum iletişimini güçlendiren etkinliklerdir (Onay ve Gelen, 2013: 644). Sosyal, kendine güvenen, deneyimlerini paylaşan ve etkili iletişim becerilerine sahip bireyler öğretim programları ve sosyal kulüpler aracılığıyla yetiştirilir (Kiraz, Yurdakul ve Kiraz: 2002; Tetik, 2008: 5). Hatta bazı araştırma sonuçları, bireylerin sosyalleşmesi ve kişisel gelişimlerini tamamlamalarında sosyal etkinliklerin ders programlarından daha etkili olduğu yönündedir (Sarı, 2007; Tezcan, 2003).

En az dersler kadar önemli olan kulüp etkinlikleri, öğrencinin kendini tanıma, sorumluluk bilinci kazanma, girişimcilik ve liderlik vasıflarının belirginleşmesi, adalet duygusu ve haksızlığa karşı durma davranışları kazandırmada etkilidir (Özenci, 1997). Eğitsel kulüp çalışmaları yeteneklerini tanıyan, bu yetenekleri toplum yararına kullanan, boş zamanlarını doğru değerlendiren, ilişkilerinde saygılı, ölçülü ve hoşgörülü davranabilen öğrenciler yetiştirmeye yöneliktir (Özdoğan, 2003). Okulu bırakma, başarısızlık, ihmal ve bağımlılık gibi olumsuz davranışları önlemenin yollarından biri öğrenci kulüp etkinlikleridir (Balyer ve Gündüz, 2012: 4803; Mahoney, 2014). Bu konuda yapılan çalışma sonuçlarına göre, ders dışı etkinliklere katılımla riskli davranışların azalması arasında pozitif bir ilişki bulunmaktadır (Brown, 1999: IX).

Öğrenci kulüp etkinliklerinin riskli davranışları azaltmanın yanı sıra, eğitim programlarıyla öğrenciye kazandırılan davranışları pekiştirmek, okulda demokratik hayatı benimsetmek, çevre bilinci kazandırmak ve kalkınmaya yardım etmek ile halkın ihtiyaçlarını karşılamalarına da katkıda bulunmaktadır (Başaran, 1983; MEB, 2017). Ayrıca kulüp etkinlikleri öğrencilerin önderlik, hedef belirleme ve bu hedefler için gayret göstermesine katkı sağlamakta (Akar ve Nayir, 2015: 179; Karslı, 2006) ve bireyin psikolojini çok olumlu etkilemektedir (Güçlü, 2013). Öğrenci kulüp etkinlikleri bireyi hayata ve demokratik yaşama hazırlama, sorumluluk alma, grupla çalışma (Awbrey, Longo, Lynd ve Payne, 2008; Özdoğan, 2003; Polat, 2017: 3) ve çevresiyle daha güçlü iletişim kurmasında önemli rol oynar (Arın, 1998). Bunlarla birlikte kulüp çalışmaları öğrencileri teknoloji bağımlılığından, şiddet ve olumsuz duygulardan uzaklaşma (Akar ve Nayir, 2015: 170; Polat, 2017: 10) ve hayata daha çabuk uyum sağlayabilme fırsatı vermektedir.

Okullarda öğrenci kulüp etkinlikleri, Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği çerçevesinde uygulanmakta ve bu etkinlikler öğrenci kulüpleri aracılığıyla danışman öğretmen rehberliğinde yürütülmektedir (MEB, 2017). 1976 ve 1983 tarihli eğitici çalışmalar yönetmeliklerinde de belirtildiği gibi öğrenci kulüpleri her ne kadar danışman öğretmen ve yönetimin gözetim ve denetimi altında olsa da etkinliklerin planlanması ve yürütülmesinin sorumluluğu öğrencidedir. Öğrenciler için düzenlenen kulüp etkinliklerinin özünde "gönüllülük" esası yatmaktadır. Dolayısıyla, hiçbir birey bu esasın dışına çıkılarak farklı biçimde sosyal etkinliklere yönlendirilemez.

Kulüp etkinliklerinde gönüllülük esas olsa da kazanımlara ulaşmak okul yönetici ve danışman öğretmenlerin kişisel ilgi ve eğitim anlayışlarına teslim edilmiştir. Bu noktada, kulüplerle ilgili olarak çıkarılan genelge ve yönetmelikler, yapılacak faaliyetlere belli standartlar getirmekle birlikte faaliyetleri resmi evrak boyutundan öteye taşıyamamaktadır (MEB EARGED, 2009: 3).

Lise öğrencilerinin öğrenci kulüplerine nitelikli katılımı ile okul bağlılığı ve başarısı, eğitim ve mesleki kazanımları, sağlıklı seçimler yapma ve olumlu davranışları kazanma özellikleri arasında olumlu bağlantılar görülmüştür. Bu nedenle kulüp etkinliklerinin, ergen gelişiminin süreç ve sonuçlarını anlamak için kilit bir alan olabileceği söylenebilir (Kort-Butler ve Hagewen, 2011: 568). Ayrıca yapılandırmacı öğrenmede etkinlik merkezli, bilgi ve beceriyi dengeleyen, öğrencinin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alan, çevresiyle etkileşimine olanak sağlayan yeni bir anlayış yaşama geçirilmeye çalışılmaktadır (MEB, 2009).

Bu anlayışın kazandırılmaya devam edildiği ortaöğrenim dönemi, yıllar boyu devam edecek davranış biçimlerinin veya alışkanlıkların oluştuğu en önemli süreçlerden biridir. Bu dönemde kulüp etkinliklerinin öğrenciler için eğitimin temel unsurlardan bir olarak kabul edilmesi gerekir (Yetiş, 2008: 194). Zira çağdaş eğitim sistemleri bilgiyi yorumlayan, sosyal, dengeli kişiliğe sahip, iyi insan ve toplumsal duyarlılığı olan bireyler yetiştirme gayretindedir. Bu bağlamda öğrencinin kişiliğinin gelişerek biçim kazandığı bu dönemde yukarıda belirtilen özelliklerin öğrencilere kazandırılmasında önemli fonksiyonlar üstlenmesi beklenen öğrenci kulüpleriyle ilgili bir araştırma yapılmasına gerek duyulmuştur. Eğitimin asıl gayesi, öğrencilerin tüm yönleriyle gelişimi için ortamlar hazırlamaktır. Öğrencinin bir bütün olarak gelişimi için yalnızca ders içi faaliyetler yeterli olmamakta, gerçek hayatı okulda yaşamaları veya okulu gerçek yaşama taşımaları için farklı etkinliklere ihtiyaç duyulmaktadır. Hayatta karşılaşabilecekleri durumları planlı öğrenci kulüp etkinlikleriyle sağlamak mümkün olabilmektedir. Böylece okulda derslerle ulaşılamayan noktalara ulaşmak ve öğrencilerin kişilik gelişimine yardım edecek bilgi, beceri ve yetenekler kazandırılmış olacaktır. Bu bağlamda kendini ifade edebilen ve kendine güvenen bir toplumun oluşmasına sosyal etkinlikler katkıda bulunmuş olacaktır.

Öğrenci kulüpleri, ülkemizde yıllardır devam eden bir araştırma konusu olmasına rağmen araştırmalar incelendiğinde kulüplerinden istenilen düzeyde verim alınamadığı görülmektedir (Eroğlu, 2008). Bu araştırmayla öğrenci kulüp etkinlikleri çerçevesinde geliştirilmek istenen alanların, eksikliklerin, sorunların, güçlü ve fırsata dönüştürülebilecek yönlerin ve etkilenme düzeylerinin belirlenmesi umulmaktadır. Etkilenme düzeylerinin belirlenebilmesi için öğrencilerin kulüp etkinlikleriyle ilgili görüşleri önem arz etmektedir. Öğrencilerin öğrenci kulüp etkinliklerine ilişkin beklentilerinin ortaya çıkarılması bundan sonraki öğrenci kulüp etkinliklerinin tasarlanması ve yürütülmesiyle ilgili önerilere de kaynak teşkil edebilir.

Öğrenci kulüplerinin eğitimdeki yerini ve önemini ortaya koymak, bu çerçevedeki etkinliklerin hangi değişkenlerden nasıl etkilendiğini ve hangi koşullar gerçekleşirse daha nitelikli hale gelebileceğini incelemek bu araştırmanın problem alanını oluşturmaktadır. Öğrencinin kişilik gelişimi için okul dersleri kadar önemli olan öğrenci kulüpleri, farkındalık, kişisel gelişim, toplum hizmeti, demokrasi, sosyallik ve sorumluluk boyutları, cinsiyet, sınıf düzeyi ve çeşitli değişkenler açısından öğrencilerin görüşlerine ve kulüp etkinliklerinin niteliğinin yükseltilmesine ilişkin öğrenci önerilerine başvurularak incelenmiştir.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı, lise düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin öğrenci kulüplerine ilişkin görüşlerini değerlendirmektir. Bu genel amaca bağlı olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Lise öğrencilerinin öğrenci kulüplerine ilişkin görüşleri;

a) kulüp farkındalığı,

b) kişisel gelişim,

c) toplum hizmeti,

d) demokrasi,

e) sosyallik ve

f) sorumluluk boyutlarına göre nasıldır?

2. Öğrencilerin, öğrenci kulüplerine ilişkin "kulüp farkındalığı", "kişisel gelişim", "toplum hizmeti", "demokrasi", "sosyallik" ve "sorumluluk" boyutlarındaki görüşleri;

a) Cinsiyet,
b) Kurum türü,
c) Öğretim şekli,
d) Okul türü,
e) Sınıf düzeyi,
f) Ailenin aylık geliri,
g) Anne eğitim durumu,
h) Baba eğitim durumu,
i) Anne iş durumu,
j) Baba iş durumu,
k) Etkinliklerin düzenli yapılma durumu,
l) Kulübe üye oluş nedeni,
m) Etkinliklerin yapılma zamanı,
n) Üye oldukları kulüp alanı değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?

3. Öğrencilerin;

a) Kulüp danışman öğretmenin bilgi düzeyine,
b) Öğrenci kulüp etkinliklerinin ders başarısına,
c) Okullarındaki diğer kulüpler hakkındaki bilgi düzeyine,
d) Öğrenci kulüp etkinliklerini nasıl değerlendirdiklerine,
e) Öğrenci kulüp etkinliklerinin ne zaman yapılmasına,
f) Öğrencilerin kulüp faaliyetleri kapsamında herhangi bir okul dışı etkinliğe katılımına ilişkin görüşleri nelerdir?

4. Öğrencilerin öğrenci kulüplerinin daha etkili olmasına ilişkin önerileri nelerdir?

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bireyselleşmenin gittikçe ön plana çıktığı günümüzde (Cezayirli, 2004) çağdaş eğitimde sosyal etkinlikler gün geçtikçe daha da önem kazanmaktadır. Liselerde öğrenim gören öğrenciler ilkokullarda başlatılan kulüp çalışmalarıyla fark etmeye başladıkları ilgi ve yeteneklerini lise düzeyinde beceri hatta yaşam biçimi haline getirme fırsatına sahip

olabilmektedir. Bu özellikleri kazandırmada öğrenci kulüpleri önemli bir aracılık görevini üstlenmektedir. Öncelikle araştırmanın öğrenci kulüplerinin sorunların tespiti, çözümü, etkililiği, öğrencilerin sosyalleşme ve kişisel gelişimine katkısı ile öğrenci kulüplerinin yapısının anlaşılması açısından değerli olduğu düşünülmektedir.

Öğrenci kulüp araştırmalarında tüm lise okul türlerini (Fen, Sosyal Bilimler, Spor, Anadolu, Güzel Sanatlar, Teknik ve Mesleki, İmam-Hatip, Proje Lisesi) kapsayan bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmada kulüp etkinliklerin bu boyutları ile çok yönlü bir biçimde ele alınmıştır. Araştırmanın tüm lise türlerini kapsayan ilk araştırma olarak tümel bir değerlendirme fırsatı sağlaması ile planlama ve uygulama çalışmalarına katkı sunması umulmaktadır.

Alanyazında kulüp farkındalığı, kişisel gelişim, toplum hizmeti, demokrasi, sosyallik ve sorumluluk boyutlarını kapsayan herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Öğrenci kulüp etkinlikleriyle öğrenciye kazandırılan bu boyutlardaki beceri ve tutumlar göz önüne alındığında çalışmanın önemi ortaya çıkmaktadır. Ayrıca yapılan araştırmalar incelendiğinde dikkat çeken bir diğer özellik de araştırmaların maddeler bazlı ele alınarak analizlerin yüzdeliklere göre yapılmış olmasıdır. Araştırmanın hem boyutlar bazında hazırlanmış olması hem de analizlerin boyutlar bazında yapılması konunun bir bütün olarak değerlendirme imkânı vereceği düşünülmektedir. Son dönemde bu konuyla ilgili araştırmaların az olması nedeniyle konuya dikkat çekeceği ve mevcudun betimlenmesi açısından da önemli olduğu söylenebilir.

Araştırma İlk ve Orta Dereceli Okullar Eğitici Çalışmalar Yönetmeliği (1976), İlköğretim, Lise ve Dengi Okullar Eğitici Çalışmalar Yönetmeliği (1983), İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği (2005) ve Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği'ndeki (2017) amaçların ölçek maddelerine dönüştürülmesi suretiyle yapılmıştır. Belirtilen yönetmeliklerdeki kazanımlara ulaşma düzeyini saptama, bu alanda yapılacak düzenleme ve çalışmalara ışık tutabilmesi de araştırmayı önemli kılmaktadır. Ayrıca araştırmada öğrencilerin görüşlerine etki edebilecek anne ve baba iş durumu, kulübe üyelik nedeni, okuldaki diğer kulüpler hakkında bilgi düzeyi vb. yeni bağımsız değişkenler sorulmuştur. Bu değişkenlerle kulüplere ilişkin değerlendirmelerin farklı bir bakış açışı sunması beklenmektedir.

MEB (2005) Sosyal etkinlikler yönetmeliğinde "Öğrencilerin kişisel gelişimlerine katkı sağlamak, derslerin etkililiğini artırmak, öğrencilerin farklı yönlerini de geliştirmek ve öğrencilerin zamanlarını verimli geçirebilmelerini sağlamak amacıyla okullarda eğitsel kulüpler oluşturulur" ibaresi yer almaktadır. Ancak öğrencilerin hayata hazırlanmasında çok önemli bir yere sahip olan öğrenci kulüp çalışmaları, okullarımızda çeşitli nedenlerden dolayı etkili uygulanamamakta (Köprübaşı, 2014) bu durum eğitimin genel ve uzak hedeflerine ulaşılmasını sınırlayabilmektedir. Bu tespitten hareketle araştırmanın öğrenci kulüplerinin etkililiğini ortaya koyarak sunulan önerilerle eğitim paydaşlarına (eğitim yönetici, öğretmen, veli, öğrenciler vb.) ve kurumlara yol göstermesi umulmaktadır.

1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

1. Araştırma Batman il merkezinde bulunan resmi ve özel liselerde 2018-2019 eğitim-öğretim yılının birinci döneminde öğrenim gören ve örnekleme alınan öğrenciler ile sınırlıdır.

2. Bu araştırma, veri toplamada kullanılan araçlar ve bu araçlar yoluyla ulaşılan bulgularla sınırlıdır.

1.5. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI

1. Katılımcılar veri toplama aracını samimi ve objektif şekilde yanıtlamıştır.

1.6. TANIMLAR

Ders Dışı Faaliyetler: Okulda ve okul dışında yapılan, programda derslerde belirlenen faaliyetlerin dışındaki bütün faaliyetleri içerir (Binbaşıoglu, 2000).

Sosyal Etkinlik: Öğretim programlarının yanında bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif alanlarda öğrenci kulübü ve toplum hizmeti çalışmaları ile bu kapsamdaki diğer etkinliklerdir (MEB, 2017).

Resmi Okul: Millî Eğitim Bakanlığına bağlı eğitim-öğretimin ücretsiz yapıldığı liseler anlamında kullanılmıştır.

Öğrenci Kulübü: Öğrencilerin öğrenimleri boyunca bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif alanlarda eğitim kurumu içinde ve dışında etkinliklerde bulunmalarını sağlamak amacıyla oluşturan gruptur (MEB, 2017).

Özel Okul: Millî Eğitim Bakanlığı tarafından denetlenen ancak işletmesi gerçek veya tüzel kişiler tarafından yapılan ve belirli bir ücret karşılığında eğitim öğretim hizmeti veren liseler anlamında kullanılmıştır.

1.7. KISALTMALAR

SEÖ : Sosyal Etkinlik Ölçeği

SEY : Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği

OGM : Ortaöğretim Genel Müdürlüğü

MEB : Millî Eğitim Bakanlığı

AFA : Açımlayıcı Faktör Analizi

DFA : Doğrulayıcı Faktör Analizi

m : Madde

X^2 : Ki-kare

sd : Serbestlik derecesi

η^2 : Eta-Kare (etki büyüklüğü)

Ss : Standart Sapma

t : Bağımsız gruplarda test

p : Anlamlılık

f : Frekans

% : Yüzdelik

rjx : Madde ayırt ediciliği

HİDSS : Hafta İçi Ders Saatinden Sonra

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde ders dışı etkinliklerin tanımları, türleri ve kapsamı ele alınmıştır. Kulüplerin tarihsel gelişimi, ortaöğretim kurumları ve öğrenci kulüplerinin amaçları, sosyal etkinlik yönetmeliklerinin analizi, öğrenci kulüplerinin boyutları ve önemi de yer almaktadır. Ayrıca öğrenci kulüp uygulamalarında karşılaşılan sorunlar, rekreasyon ve yurt içi ve yurt dışı araştırmalar yer verilmiştir.

2.1. Ders Dışı Etkinlikler

Alanyazın incelendiğinde ders dışı etkinliklere ilişkin pek çok çalışmanın yapıldığı bireyin gelişimi için çok önemli faaliyetler olarak değerlendirildiği görülmektedir. Demirel (2008: 7), program geliştirme uzmanlarının genelde ders programlarını önemsediğini, ders dışı etkinlikler için bir program yapmadıklarını oysa bireylerin yaratıcılıklarını geliştirici etkinliklerin de programda yer alması gerektiğini belirtmektedir. Bu açıdan okulları yalnızca öğretim programı açısından görmek okulların fonksiyonunu bilgi alışverişine indirgemektir. Oysa öğretim programının hayat tecrübelerini de kazandırması gerekmektedir. Bu açıdan program dışı faaliyetler yoktur programı destekleyen faaliyetler vardır (Varış, 1978: 18). Bununla birlikte öğretim programları incelendiğinde her bir disiplinin ayrı ayrı düzenlenmiş olduğu ve yalnızca kendi alanıyla ilgili bilgileri sunduğu ve öğrencileri sosyal yönden toplumda aktif kılacak çalışmalar konusunda zayıf kaldığı (Ay, 2015: 3) sosyalliği artıracak farklı çalışmalara ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Bu yönüyle Binbaşıoğlu (2000: 48), ders dışı etkinliklerle formal etkinliklerin birbirinden ayrı tutulmaması gerektiğini ifade etmektedir.

Genel olarak der dışı etkinlikler, eğitimin hedefleri için ders dışında okulda veya okul dışında yapılan eğitim ve öğretim etkinliklerin tamamıdır. Bu etkinlikler eğitim ya da öğretim programlarının bir parçasıdır (Karakoyun, 2011: 22; Tetik, 2008: 19). Ders dışı etkinlikler, katılımcıların belirli beceri veya bilgilerini geliştirme amacıyla genelde ders saatleri dışında okulda veya okul dışında okul yönetiminin bilgisi ve rehber öğretmen gözetiminde, isteğe bağlı (gönüllü), notla değerlendirilmeyen ancak öğretim programıyla ilişkili etkinliklerdir (Annu ve Sunita, 2014b; Balyer ve Gündüz, 2012; Bartkus, Nemelka, Nemalka ve Gardner, 2012; Binbaşıoğlu, 2000; Metsapelto ve Pulkkinen, 2014; Gömleksiz ve Kılınç, 2015). Okulun görevleri arasında önemli bir yere sahip ders dışı etkinlikler,

öğretmenin gayretleriyle şekillenen, öğrencide ilgi ve istek uyandıran, sezgisel düşünceyi geliştiren, kişisel becerileri ortaya çıkaran ve geliştiren önemli uygulamalardır (Bartkus, Nemelka, Nemalka ve Gardner, 2012: 694; Göçer, 2004: 161). Ders dışı etkinlikler belirtilen yönleriyle standart kurslardan farklıdır. Çünkü ders dışı etkinlerde sorumluluk anlayışı ve çeşitli beceriler gelişir (Bradley, 2004: 13). Bu bağlamda ders dışı etkinlikler pratik ve hayati amaçlara bağlı işler olarak algılanmalıdır (Hesapçıoğlu, 1994: 343).

Hayati amaçlara yönelik olan ders dışı etkinlikler, öğrencilerin gelişimlerine katkıda bulunacak, okulu daha ilgi çekici hale getirecek ve yetenekleri ortaya çıkarabilecektir. Yalnızca derslerden oluşan bir okul öğrenciler açısından sıkıcı ve verimsiz olabilir (Çınar, 2012: 36; Göğebakan, 2016: 26). Bu bağlamda resmi bir eğitim kurumu olan okulda, sadece ders içi yaşantıların değil ders dışı yaşantıların da planlanması gerekmektedir (Arabacı ve Akgül, 2012: 486). Ülkemizde bu planlama sosyal etkinlikler olarak uygulanmaktadır. Ülkemizdeki ne eğitsel kol ne de öğrenci kulübü kavramları kapsam olarak ders dışı etkinliklerin karşılığı değilse de (Köse, 2003: 5) eğitim programlarında ders dışı etkinliklerin en ciddi ve planlı şekli öğrenci kulüpleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu yönüyle öğrenci kulüpleri ders dışı etkinliklerin başlıca uygulama alanı olarak düşünülebilir (Eminoğlu, 2011; Özenci, 1997). Öğrenci kulüpleri, okulda aynı ya da benzer konular üzerinde çalışmak isteyenlerin bir araya gelerek düzenli biçimde örgütlenen öğrenci birlikleri (Binbaşıoğlu, 2000: 48) veya öğrencilerin istek ve ihtiyaçlarına uygun gönüllü olarak birlikte gerçekleştirdikleri etkinlikler olarak nitelenebilir.

Gönüllü birlikler şeklinde gerçekleştirilen ders dışı etkinlikler, klasik anlayışta derslerde kazandırılması gereken ve eksik davranışları tamamlamayı amaçlayan faaliyetler olarak karşımıza çıkmaktadır (Görkem, 2012: 2-3). Ancak çağdaş anlayışta ders dışı etkinlikler öğrencilerin gündelik hayatının bir parçası öğrencilerin hayatlarında önemli roller üstlenmelerine imkân veren çalışmalar Massoni (2011: 84) veya derslerin dışında, tamamen gönüllü katıldıkları her tür spor, edebiyat, resim vb. etkinlikler olarak tanımlanmaktadır (Karaküçük, 1999: 53). Ders dışı etkinlikler okulla hayat arasında kalan boşlukları dolduran, kişisel gelişim olanağı veren ve öğrenciye sorumluluk kazandırarak öğrenmenin sadece sınıfta değil, yaşam boyu olacağını öğreten çalışmalardır (Eroğlu, 2008: 2).

Eğitim programıyla olan ilişkisinde ders dışı etkinlikler, eğitimin amaçlarına uygun olarak öğrencilerin kişiliklerini geliştirmek için ilgi ve gereksinimlerine göre, okul yönetiminin bilgisi ve öğretmen rehberliğinde yapılan planlı, programlı ve düzenli ders dışı çalışmalardır. Aynı zamanda eğitim programı amaçlarının gerçekleşmesini artırıcı, bireyi daha etkin hale getiren öğrenci topluluklarına ait etkinliklerdir (Arslantaş, 1989; Binbaşıoğlu, 1985; Binbaşıoğlu, 1986; Çınar, 2002; Köse, 2003). Ders dışı etkinlikler, öğrencinin gelişimi ve eğitimin genel amaçları açısından formal eğitim etkinliklerinden ayırmak mümkün olmayan birbirini bütünleyen eğitimin tamamlayıcı bir parçası olarak da ifade edilebilir.

Kılbaş (2000: 12) Ders dışı etkinliklerin kişisel gelişimle ilişkisinde kişinin öz benliğine uygun olarak yapmaktan haz aldığı ve kendini gerçekleştirdiği çeşitli faaliyetler olarak tanımlamaktadır. Farklı araştırmalarda ise belirli bir öğrenci grubundan oluşan bireylere iletişim, kendini ifade etme ve yönetme, birlikte iş yapma, toplumda daha etkin rol alma, demokratik değerler kazanma, sosyalleşme, okula devam etme, akademik başarıda artış ve yeteneklerini keşfetme becerileri geliştiren etkinlikler olarak açıklanmaktadır (Canbay, 2007; Davalos, Chavez ve Guardiola, 1999; Görkem, 2012; Hart, 2013; Manlove, 2013; Özdoğan, 2003; Sevinç ve Aktan, 2017; Wilson, 2009).

Genel olarak yapılan çalışmalar incelendiğinde ders dışı etkinliklerin uygulamalı ve yaşamsal karşılığı olan beceriler olarak değerlendirdiği söylenebilir. Bu açıdan bilişsel alanın ön plana alındığı ders programlarımızda duyuşsal kazanımlar ve daha sağlıklı kişisel gelişim için bu etkinliklerin de programlaştırılmasına ihtiyaç duyulduğu söylenebilir. Ders dışı etkinliklerin uygulama alanı olan öğrenci kulüplerinin öğrencinin bir bütün olarak gelişimini sağlamak için söz konusu programın önemli bir boyutunu teşkil etmesi gerektiği söylenebilir. Bu sayede toplumun iletişim, iş birliği ve güven değeri olarak ifade edilen geleceğin inşasında çok önemli olacak sosyal sermaye (Ekinci, 2008: 15) oluşturma fırsatı yakalanabilir.

2.2. Ortaöğretim Kurumlarının Ders Dışı Etkinliklerle İlgili Amaçları

Ortaöğretim, toplumdaki bir vatandaşın sahip olması gereken asgari bilgi, beceri ve değerlerin kazandırıldığı önemli bir örgün eğitim aşamasıdır. Bu aşama, toplumu oluşturan bireylerin çevrelerini tanıma, geniş bir dünya görüşüne sahip olma, yaşadığı topluma uyum

sağlama, sorumluluklarını yerine getirme, yurttaşlık haklarını kullanma gibi becerilerin kazandırıldığı önemli bir evredir. Lise evresinde kazandırılacak beceriler yaşam boyu kullanılabilecek alışkanlıklara dönüşebilir. Bu nedenle ders dışı çalışmalarının titizlikle uygulanması büyük bir önem taşımaktadır.

Ortaöğretim kurumlarının ders dışı etkinliklerle ilişkilendirilebilecek madde 7'deki amaçları MEB OGM (2017) şöyle belirtilmiştir:

> a) Öğrencileri beden, zihin, ahlâk, manevî, sosyal ve kültürel nitelikler yönünden geliştirmek, demokrasi ve insan haklarına saygılı olmayı, çağımızın gerektirdiği bilgi ve becerilerle donatarak geleceğe hazırlamak, b) Hayata ve iş alanlarına hazırlamak, ç) Öğrencilerin öz güven, öz denetim ve sorumluluk duygularının geliştirmek, d) Öğrencilere çalışma ve dayanışma alışkanlığı kazandırmak g) öğrencilerin bilgi ve becerilerini kullanarak proje geliştirerek bilgi üretebilmelerini sağlamaktır".

Ayrıca Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün Öğrenci İşleri ve Sosyal Etkinlikler Daire Başkanlığı MEB OGM (2015: 31) okulun görevlerini aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

> a) Öğrencilerin okulla bütünleşmesini ve aidiyet duygusunu geliştirecek tedbirler almak, c) Öğrenciler arasında ülke genelinde ve uluslararası yapılacak sosyal, kültürel, sportif ve izcilik faaliyetlerini plânlamak ve uygulanmasını sağlamaktır.

Yukarıda belirtilen ortaöğretim kurumlarının amaçlarını öğrenciye kazandırmada öğrenci kulüpleri önemli bir rol üstlenmektedir. Çünkü yazılan amaçlarla öğrenci kulüplerinin faaliyet alan ve biçimleriyle kazandırılmak istenen beceriler arasında pozitif ve güçlü bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Bu çerçevede ortaöğretimde belirlenen amaçlara ulaşabilmek ve öğrenci ihtiyacını giderecek şekilde bir modelin oluşturulması ve uygulanması gerekmektedir. Bu amaçlara ulaşmak için paydaşların bilinçli ve eşgüdümlü hareket etmesi sağlanmalıdır. Ayrıca belirlenen amaçlara ulaşmak için öğrenci kulüplerinin okullarda etkin olması bir zorunluluktur. Hem ortaöğretim kurumlarının amaçlarının gerçekleştirilmesi hem de ders dışı etkinliklerin kazanımları için sistemli çalışmaların yapılması gerekmektedir.

2.3. Ders Dışı Etkinliklerin Türleri ve Kapsamı

Genel olarak ders dışı etkinlikler, öğrencileri not kaygısına düşürmeden derslerin dışında hayatla yüzleştiren, stresini azaltan ve ülkenin uzak hedeflerine ulaştıracak donanımlara sahip bireyler yetiştirmeye yönelik faaliyetlerdir. Bir başka ifadeyle ders dışı etkinlikler amaçlı ve planlı biçimde sosyallik ve farkındalık oluşturan çalışmalardır.

Okullarda öğrencinin gelişimine katkı sunan ders dışı etkinliklere ilişkin farklı sınıflamaların yapıldığı görülmektedir. Öğretim programları esas alınarak yapılan ders dışı etkinliklerin sınıflanmasında, öğrencilerin formal öğretim sürecinde öğrendiklerini pekiştiren, yaşamla ilişkilendiren öğretim programı dışında yürütülen ek etkinlikler (extra-curricular) ve eğitim programlarıyla iş birliği içinde yürütülen tamamlayıcı ile bütünleyici (co-curricular) etkinlikler olarak gruplandırılmıştır (Siddiky, 2019: 62; Erikçi, 2018). Bütünleyici etkinlikler (co-curricular) bir öğretim programının amaçlarıyla ilgili öğrencilerin ders programı gereksinimini karşılamanın koşulu olarak normal sınıf zamanı dışında katılım gerektiren çalışmalardır (Bartkus, Nemelka, Nemalka ve Gardner, 2012: 693).

Wilson (2009: 8) ise ders dışı (extracurricular activities-okulla bağlantılı ve genellikle ders kredisi olmayan öğrenci etkinlikleri), okul dışı (out of school programs OTS-okuldan önce, sonra veya kamplar gibi yaz tatili etkinlikleri) ve yapılandırılmış ders dışı (structured extracurricular activities-danışman rehberliğinde beceri kazandırmayı hedefleyen) etkinlikler şeklinde sınıflandırmıştır.

Hesapçıoğlu (1994: 343), ders dışı etkinlikleri "program dışı etkinlikler (extracurricular activities), ders veya sınıf dışı etkinlikler (out of class activities), program çalışmalarıyla birlikte yürüyen veya onları tamamlayan etkinlikler (curricular activities and allied activities), ortak program etkinlikleri (co-curricular activities) ve okul-hayat etkinlikleri (school-life activities) olarak sınıflamaktadır. Arslantaş (1989) ise ders dışı etkinlikleri okullarda çeşitli amaçlarla yapılan seremoniler, tören ve konuşmalar, milli bayramlar, konferanslar, turnuvalar, okulca çıkarılan gazete ve dergiler, müzik etkinlikleri, temsiller ve münazaralar olarak gruplamıştır. Yapılan sınıflamalar ders dışı etkinliklerin türlerini ve nasıl ilişkilendirilebileceğini göstermektedir.

Binbaşıoğlu (1986: 28), öğrenci kulüplerini genel olarak; toplantılar, sporlar, yayınlar, müzik çalışmaları, temsiller, geziler ve öğrenci örgütleri (sosyal kollar) olarak sınıflamıştır. Ders dışı etkinliklere ilişkin Köse (2003: 338) tarafından yapılan sınıflama da ise formal eğitimi tamamlayan etkinlikler, ders dışı sosyal etkinlikler ve okul dışı etkinlikler şeklindedir. Formal eğitimi tamamlayan etkinlikler; ev ödevleri ve projeler,

bilgisayar destekli etkinlikler, yetiştirme kursları, sınavlara hazırlık çalışmaları, belirli gün ve haftaların kutlanması ve çevre ile okul gezileridir. Ders dışı sosyal etkinlikler, sportif, sanat ve kültürel etkinlikler, toplantılar veya törenler, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinden yararlanma ile öğrenci kulüpleridir. Okul dışı etkinlikler ise ev ve sokak etkinlikleri, dinî bayramlarda yapılan etkinlikler, aileye ekonomik katkı ve meslek edinmek için yapılan işlerdir.

Ders dışı etkinlikler farklı şekilde sınıflandırılsa da bireyin kendini biçimlendirme ve gerçekleştirmesine olanak tanıyan faaliyetlerdir (Duruhan ve Demir, 2005: 176). Ders dışı etkinlikler tesadüfen yapılan boş zaman çalışmaları değil, ders (öğretim) programlarının dışında eğitimin amaçlarına uygun olarak okul içi veya dışında yapılan düzenli çalışmalar olarak değerlendirilmelidir. Tüm sınıflamalarda ders dışı etkinliklerin sistemli ve kazanımlara yönelik hem bireye hem de çevreye olumlu katkıları olan etkinlikler bütünlüğü olarak nitelendirildiği söylenebilir. Ayrıca yapılan sınıflamaların sosyal etkinliklerin çeşitliliğini, zenginliğini ve amaçlarını ortaya koyduğu söylenebilir. Farklı sınıflamalar olsa da ülkemizde sosyal etkinliklerin en önemli uygulama alanını öğrenci kulüpleri olduğunu söylemek mümkündür. Öğrencilerin yapmaktan hoşnut olduğu, ilgi ve yeteneklerini sergileyebilmesi nedeniyle öğrenci kulüp etkinlikleri hem birey hem de toplum için önemli ve gerekli faaliyetler şeklinde ifade edilebilir.

2.4. Sosyal Etkinliklerin Boyutları

Sosyal etkinlik MEB (2017), ders programlarının yanında öğrencide güven, sorumluluk duygusu geliştirme, yeni ilgi ve yetenek alanları oluşturma ve beceriler kazandırmaya yönelik bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif etkinliklerin tümüdür. Bu bölümde farkındalık, kişisel gelişim, toplum hizmeti, salgın hastalık ve sosyal etkinlikler, demokrasi, sosyallik ve sorumluluk konuları yer almaktadır.

2.4.1. Farkındalık

Farkındalık, son dönemlerde başta psikoloji olmak üzere gittikçe daha fazla dikkat çeken bir kavramdır (Şahin ve Yeniçeri, 2015: 48). Farkındalık "Şu anda ne yaşıyorum?" sorusuna kişinin kendi düşüncelerini, duygularını ve bedenini gözlemlemesi yoluyla verdiği cevaptır. Farkındalık, dikkatle ve yargısız bir şekilde kendine odaklanarak duygu

ve düşüncelerinin bilincinde olma durumu (Demir, 2014: 25) veya dikkatin şimdiki ana yöneltilerek anlık deneyimlerin yargılanmadan gözlemlenmesidir (Çatak ve Ögel, 2010: 85).

Farkındalıkla birey duyu ve algısal uyaranların bilincinde olduğu kadar duygu, düşünce ve amaçlarının da bilincindedir (Özyeşil, 2011). Farkındalık, bireyin iyilik hali üzerinde olumlu etkiler yaratabilmekte Demir (2014), yaptıklarının sorumluluğunu alarak kendini anlama ve değişimine yardım etmektedir (Erdoğan ve Uşak, 2009: 73). Toplumsal bir varlık olarak insan, çevresine karşı duyarlı olmak durumundadır. Bilindiği üzere toplumdaki bir olay diğerlerini de etkiler. Suya atılan mini bir taşın etkisinin halka halka yayılarak genişlemesi gibi pozitif veya negatif etki yaratan sosyal hareketler de dalgalar hâlinde büyüyerek yaygınlaşır ve bizi etkiler (MEB, 2009). Çevreye karşı gösterilen veya gösterilmeyen duyarlılığın sonuçları olumlu veya olumsuz kelebek etkisi misali bize geri dönmektedir.

Bu bağlamda öğrenci sosyal etkinliklerin duyarlılığın oluşmasında önemli katkısının olduğu (Erdoğan ve Uşak, 2009; Şahin, 2015) ve bireyde farkındalık oluşturup sorumluluk kazanmasında önemli bir yer tuttuğu ifade edilebilir. Sosyal kulüp etkinlikleri bireyin kendini ve toplumu tanımasına yardımcı olmakta, kendine ve topluma karşı daha duyarlı davranmasına zemin hazırlamaktadır. Sosyal etkinliklerle daha da geliştirilen farkındalıkla (Keser, Akar ve Yıldırım, 2011; Körükcü ve Kukulu, 2015) bireyin beden, zihin ve ruh bütünlüğünü sağlama konusunda da olumlu sonuçların alındığı görülmektedir. Yapılan araştırmalarda farkındalık kazanan bireylerde farkındalığın yaşama yansıdığı ve duyarlılığın arttığı görülmektedir. Ayrıca sosyal etkinliklerde farkındalık sayesinde bireyin neleri gerçekleştirip gerçekleştiremediği tespit edilerek çeşitli değerlendirmeler yapmak da mümkün olabilmektedir. Bu nedenle okulda öğrenci kulüplerine ilişkin yapılacak tanıtım ve çalışmalarla öğrencilerde farkındalık oluşturulabilir.

Farkındalık eylemlerdeki başlangıç noktasıdır ve kişilik gelişimi için en önemli adımdır. Bu bağlamda araştırmada bireyde öncelikle olması gereken farkındalık boyutu ölçekteki çeşitli maddelerle incelenmiştir. Çalışmada öğrenci kulüplerindeki başarılı öğrencilerin ödüllendirilme, kaynaştırma öğrencilerin çalışmalara dâhil edilme, kulüple ilgili yeni fikirler konusunda teşvik ve kulüp çalışmalarının yapılma durumları

araştırılmıştır. Bunlarla birlikte öğretim yılı başında öğrencilerin kulüp ve amaçları hakkında bilgilendirilme, kulüp çalışmalarının yapıldığı ortam ve işleniş şekli ile kulüp çalışmalarının notla değerlendirilmelerine ilişkin durumlar kulüp farkındalığı boyutunda incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

2.4.2. Kişisel Gelişim

Kişisel gelişim kavramı günümüzde genellikle içsel enerjiyi arttırma yolunda atılan adımlar olarak tanımlanmaktadır (Okyay, 2012). Yapılan araştırmalarda kişisel gelişim ile sosyal etkinlikler arasında çok güçlü bir ilişki olduğu görülmektedir (Köse, 2003: 618). Bakoban ve Aljarallah (2015: 2737), sosyal etkinliklere katılımdan memnun olduklarında duygusal, entelektüel ve kişisel gelişimlerine önemli katkılar sunduğu belirtmektedir. Ganga (2014) sosyal etkinliklerin hem öğrencilerin bilgi, beceri ve alışkanlıklarını geliştirip sağlamlaştırarak derinleştirdiğini hem de yaratıcılık, ilgi ve eğilimlerini ortaya çıkardığı ifade etmektedir. Ayrıca sosyal kulüp etkinleriyle bir öğrencinin grupla çalışma, başarılı olma, çevrede saygınlık kazanma ve tanınma; edindiklerini koruma, başkalarını yönetme, yönetilme, hoşgörü, saygı, kendini anlatabilme özellikleri gelişir (Duruhan ve Demir, 2005: 175; Koçinalı, 2008: 4; Yiğit, 2008: 2). Bunlarla birlikte sosyal kulüp etkinlikleriyle stresle başa çıkma, yaptıklarından haz alma ve özdenetim gibi kişisel becerileri de gelişmektedir.

Okullarda, derslerde ulaşılamayan ancak öğrencilerin yetenek ile kişisel gelişimlerini sağlamak ve kendine güvenen bireyler yetiştirmek amacıyla sosyal etkinlik çalışmaları yapılmaktadır (Kılbaş, 2000: 12; Tetik, 2008: 6). Sosyal etkinlik çalışmaları olarak kurulan eğitsel kulüplerin temelinde öğrenci bulunmaktadır. Kulüplerde etkinlikler öğrencinin istek, ilgi ve ihtiyaçlarına göre hazırlanmalıdır. Çünkü kulüp etkinliklerinde esas olan farklı etkinliklerle öğrencilerin öğrenmelerine katkıda bulunmaktır (Onay, 2012; Görkem, 2012). Bu açıdan ortaöğretim kurumlarının bireysel ve toplumsal açıdan öğrencilere en önemli katkısı kişilik gelişimlerini destekleyecek, ilgi ve yeteneklerini geliştirecek ortamlar hazırlamalarıdır (Yiğit, 2008: 1). Okullardaki sınıf etkinlikleri ile sosyal etkinlikler birlikte ele alınmalı ve öğrencilerin gelişiminde birbirlerini tamamladıkları unutulmamalıdır (Köse, 2003: 5).

Sosyal etkinliklerin kişisel gelişime olan etkilerini Kılbaş, (2000: 11), kişinin öz benliğine uygun, yapmaktan hoşnut olduğu ve kendini gerçekleştirdiği ortamlar çerçevesinde ele almaktadır. Bu yönüyle sosyal etkinlikler eğitim programının önemli bir parçasıdır. Sosyal kulüpteki etkinliklerle iletişim, özgüven, sorumluluk, empati, birlikte iş yapma, toplumda daha etkin rol alma, demokratik değerler kazanma, sosyalleşme, okula devam etme, akademik başarıda artış ve yeteneklerini keşfetme becerileri gelişir (Canbay, 2007; Duruhan ve Demir, 2005; Göğebakan, 2016; Özdoğan, 2003; Sevinç ve Aktan, 2017; Yiğit, 2008). Nitekim 2005 tarihli sosyal etkinlikler yönetmeliğinde öğrenci kulüplerinin oluşturulmasının nedenleri arasında öğrencilerin kişisel gelişimlerine katkı sağlamak, öğrencilerin farklı yönlerini geliştirmek ve zamanlarını etkili geçirebilmelerini sağlamak ifadeleri yer alır. Bunlara ilave olarak Blomfield ve Barber, (2009); Blomfield ve Barber, (2010); Holland ve Andre, (1987); Peixoto, (2004); Singh (2017) sosyal etkinliklerin gençlerin algıları ve kişisel gelişimlerine çok önemli katkılar sunduğunu ve bunlar içerisinde en önemli katkının olumlu benlik kavramının gelişimi olduğunu belirtmektedirler.

Kişisel gelişim boyutu sosyal etkinlikler yönetmeliklerinde de çok önemsenmiştir. 2005 Sosyal Etkinlikler Yönetmeliğinde öğrenci kulüplerinin kişisel gelişimle ilgili işlevleri aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir:

> a. Kendini tanıyabilme, bireysel hedeflerini belirleyebilme, yeteneklerini geliştirebilme ve bunları kendisinin ve toplumun yararına kullanabilme, c. Kendine ve çevresindekilere güven duyabilme, d. Planlı çalışma alışkanlığı edinebilme, e. Serbest zamanlarını etkin ve verimli değerlendirebilme, f. Girişimci olabilme ve bunu başarı ile sürdürebilme, g. Yeni durum ve ortamlara uyabilme, h. Savurganlığı önleme ve tutumlu olabilme, i. Bireysel farklılıklara saygılı olabilme; farklı görüş, düşünce, inanç, anlayış ve kültürel değerleri hoşgörü ile karşılayabilme, j. Aldığı görevi istekle yapabilme, sorumluluk alabilme, k. Bireysel olarak veya başkalarıyla iş birliği içinde çevresindeki toplumsal sorunlarla ilgilenebilme ve bunların çözümüne katkı sağlayacak nitelikte projeler geliştirebilme ve uygulayabilme, l. Grupça yapılan görevleri tamamlamak için istekle çalışabilme ve gruba karşı sorumluluk duyabilme.

Sosyal etkinlikler yönetmeliğinde belirtilen kişisel gelişimle ilgili maddeler son derece önemlidir. Nitekim yapılan araştırmalarda sosyal etkinliklerin bireyin kişilik gelişimi, sosyalleşme ve yaşam boyu öğrenme becerilerinin oluşmasına katkıları olduğunu göstermektedir (Köprübaşı, 2014; Köse, 2003, Tetik, 2008). Bu çerçevede sosyal etkinliklerde belirlenen amaçlara ulaşmak için yönetici, öğretmen, veli ve öğrencilere kısaca tüm paydaşlara önemli görevler düşmektedir. Kulüp çalışmalarının etkili şekilde

yapılması durumunda bireyin sağlıklı kişisel gelişimine, sorumluluk anlayışına hem bireysel ve hem de toplumsal kalkınma için sağlam bir temelin oluşmasına önemli katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Bu bağlamda araştırmada iş birliği, iletişim ve liderlik becerileri, hoşgörü ve görgünün artması, değerler kazanma, okula karşı aidiyetin artması, farklı yönlerini tanıma, stresin azalması, kitap okuma alışkanlığı, özgüven ile vatandaşlık görevlerinin farkında oluş gibi özellikler kişisel gelişim boyutunda incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

2.4.3. Toplum Hizmeti

Bilim insanları, eğitimsel yatırımların biri toplumsal, diğeri de kişisel olmak üzere iki temeli olduğunu (Arslan, 1999); bu nedenle bir ülkenin eğitim sistemini toplumsal yapıdan soyutlamanın olanaksız olduğunu belirtilmektedir (MEB, 2009: 6). Gelişen teknolojinin en olumsuz etkisi insan ilişkileri üzerine olmuştur. Bilgisayar çağının çocukları toplumsallaşma sorunu yaşamaktadır. Bu durum ne yazık ki, toplumsal olaylardan habersiz bir nesil yetişmesine olaylardan haberdar olsa bile umursamaz olmasına neden olmaktadır (Yeşilorman ve Koç, 2014: 118).

Toplum yaşamının gerektirdiği birtakım bilgi, beceri ve iyi alışkanlıkları "yaşayarak öğrenme" yoluyla yerine getirilmesi için en iyi yollarından biri ders dışı etkinliklerdir (Arslantaş, 1989). Öğretmenlerle yapılan araştırmalarda öğrencilerin sosyalleşmesi ve çevreyle iş birliğine yönlendirilmesi açılarından toplum hizmeti çalışmalarının önemi ve gerekliliği belirtilmiştir (Gömleksiz ve Kılınç, 2015: 496). Toplum hizmeti kavramı, Amerika'da National Commision On Service Learning 2002 yılı raporunda "Topluma hizmet uygulamaları toplum ihtiyaçlarını program temelli eğitimle birleştiren, akademik içerik ve standartlarla bağlantılı bir öğretim metodu" olarak ifade edilmektedir (Bulut ve Kara, 2012). Toplum hizmeti uygulamaları, bir topluluğun ihtiyaçlarını karşılamak için koordineli yapılan, vatandaşlık sorumluluğunu geliştiren aktif katılımla öğrenme sağlayan eğitsel bileşenlerdir (Coşkun, 2012: 28). Nitelikli sosyal etkinliklerin toplum hizmetine ilişkin öğrencilere olumlu görüşler ve tutumlar kazandırdığı söylenebilir. İlgiye dayalı öğrenci kulüplerinin amaçlarından biri de toplumsal olaylara karşı duyarlı ve sorumluluk sahibi öğrenciler yetiştirmektir (Binbaşıoğlu, 2000: 49). Bu amaçla sosyal etkinlikler yönetmeliğinde (MEB, 2005) toplum hizmeti; "Öğrencilerin, yaş ve bilgi seviyesine uygun olarak

her türlü toplum ve çevre sorunlarının çözümüne katkı sağlamak amacıyla yapacakları çalışmalar*"* şeklinde tanımlanmıştır.

1976 ve 1983 Sosyal Etkinlikler Yönetmeliğinde toplum hizmetiyle ilgili bir başlık bulunmamaktadır. 2005 ve 2017 yönetmeliklerindeki toplum hizmeti çalışma ve esaslarının birbiriyle örtüştüğü görülmektedir. 2005 yönetmeliğinde toplum hizmeti için etkinlikler ayrıntılı biçimde sıralanırken 2017 yönetmeliğinde toplum hizmeti çalışmalarının e-okula işlenmesi maddesinin eklendiği görülmektedir. MEB (2017) sosyal etkinlikler yönetmeliğinde toplum hizmetinin kapsamının genişletildiği görülmektedir. 2017 yönetmeliğinde toplum hizmeti "Öğrencilerin seviyelerine uygun olarak toplumsal sorunların çözümüne katkı sağlamak amacıyla afet ve acil durum, çevre, eğitim, spor, kültür ve turizm, sağlık ve sosyal hizmetler alanlarında gerçekleştirecekleri çalışmalar" olarak tanımlanmıştır. 2005 ve 2017 yönetmeliklerinde toplum hizmetinin çevreye duyarlı, gönüllü olarak ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği içerisinde yapılması hedeflenmiştir. Bu işbirlikli etkinliklerin çalışma planlarına ve projelere dönüştürürülerek yürütülmesi önerilmiştir. Ayrıca MEB (2005) yönetmeliğinde "İlköğretimin 1, 2 ve 3'üncü sınıflarında yılda 5 saat; 4, 5, 6, 7 ve 8 inci sınıflarında 10 saat; ortaöğretim kurumlarının hazırlık sınıfları dâhil tüm sınıflarında 15 saatten az olmamak üzere ders yılı başında yapılan öğretmenler kurulunca belirlenen toplum hizmeti çalışmalarına veli izin belgesiyle katılırlar" ibaresi bulunmakta iken 2017 yılı sosyal etkinlik yönetmeliğinde çalışma saatleri yer almamaktadır.

MEB (2005), Sosyal Etkinlikler Yönetmeliğindeki toplum hizmetinin amaçları şunlardır:

a) Velilerin okulla iş birliğini artırmaya yönelik çalışmalar yapmak,
b) Okulu ve çevresinin güzelleştirilmesi, bakım ve onarımının yaptırılması yönünde çalışmalar yapmak,
c) Kendi okulunun veya imkânları yetersiz diğer okulların kitap, araç-gereç ve ihtiyaçlarını gidermek için kampanyalar düzenlemek,
d) Alt ve diğer sınıflardaki öğrencilerin ders, ödev ve proje çalışmalarına yardımcı olmak,
e) Toplumda Türkçeyi doğru, güzel, etkili kullanma bilincini geliştirme ve kitap okuma alışkanlığını kazandırmaya yönelik çalışmalar yapmak,
f) Çevreyi korumak, güzelleştirmek, parklar oluşturmak, tarihî ve kültürel değerlerimizi korumak ve yaşatmak için çalışmalarda bulunmak,
g) Toplum kurallarına uyulması için öğrencileri ve halkı bilinçlendirme çalışmaları yapmak,
h) Trafik kurallarına uyulması için öğrencileri ve halkı bilinçlendirme çalışmaları yapmak,
ı) Okul bahçesini, çevreyi, boş arazi ve alanları ağaçlandırmak, erozyonla mücadele etmek, yok olmaya yüz tutmuş bitki türlerini korumak ve yetiştirmek için çalışmalar yapmak,
j) İhtiyaç sahibi insanlara yardımcı olmak,
k) Çevrelerindeki yaşlı ve bakıma muhtaç insanlara günlük işlerinde yardımcı olmak,

l) Huzurevlerinde ve çocuk yuvalarındaki insanların hayatlarını kolaylaştırıcı, onların toplumla kaynaşmalarını sağlayıcı çalışmalar yapmak,

m) Kimsesiz, engelli ve sokakta yaşayan çocuklara yardımcı olmak,

n) Sosyal hizmet amaçlı sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarına destek sağlamak gibi etkinlikleri kapsar.

Ayrıca MEB (2018) yılındaki Ortaöğretim Tarih Dersi öğretim programında yer alan çevre anadilde iletişim, dijital yetkinlik, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik, kültürel ifade ve yetkinlikleri sosyal kulüp çalışmalarıyla ilişkilendirmek mümkündür. Bu yeterliliklerin kişisel, sosyal ve iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları bu yelpazelerdeki becerilerin ve aynı zamanda programdaki "kök değerler"in edinilmesinde sosyal kulüp çalışmaları bir aracı görevi görebilir. Bu doğrultuda Gömleksiz ve Kılınç (2015: 495), toplum hizmeti çalışmalarına okul ve kurumların destek vermesi, okul-çevre iş birliğinin sağlanması, maddi kaynak ayrılması, gönüllü katılımın artırılması, hizmet içi eğitimlerin verilmesi, öğrenci ve çevre iş birliğini artırıcı etkinlikler düzenlenmesi ve yeterli zaman ayrılması durumunda bu çalışmaların daha etkili olabileceğini belirtmektedir.

Okullarda kulüp ve toplum hizmeti çalışmalarının genellikle yapılıyormuş gibi gösterildiği, amacına uygun olarak yürütülmediği ve bu çalışmaların önemsenmediği okullarda yapılan rehberlik ve teftiş raporlarında görülmektedir (Köprübaşı, 2014: 32). Bu açıdan öğretmenler toplum hizmeti çalışmalarında; daha çok okul içi uygulama yaptıklarını, okul yönetimi, çevre, öğrenci ve velilerin yapılan bu çalışmalara ilgisizliği, evrak işlerinin (yükünün) fazlalığını, zaman ve fiziki imkân yetersizliğini, başka kurumlarla iletişim kurulamaması ve sınıfların kalabalık oluşu nedenlerinden ötürü sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir (Gömleksiz ve Kılınç, 2015: 494). Öğrenci, kurum ve toplumun yaşadığı sorunların çözülmesi veya azaltılmasında öğrencilere akademik başarılarıyla birlikte sosyal, kültürel ve çevre sorunlarına duyarlı ve bilinçle hareket eden bireylerin yetiştirilmeleri son derece önem arz etmektedir.

Bu bağlamda araştırmada öğrenci kulüpleriyle zararlı alışkanlıkları (sigara, alkol vb.) önleyici çalışmalar; bilinçli tüketici etkinlikleri; yardımlaşma içerikli çalışmalar; sağlıklı yaşamı özendirici faaliyetler ve teknoloji bağımlılığını önlemeye veya azaltmaya yönelik çalışmaların durumu toplum hizmeti boyutunda incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

2.4.3.1. Salgın Hastalık ve Sosyal Etkinlikler

Salgın hastalık (pandemi) terimi bir kıta, hatta tüm dünya yüzeyi gibi çok geniş bir alana yayılan ve etkisini gösteren salgın hastalıkların genel ismi olarak karşımıza çıkar (Parıldar, 2020: 19). Çin'de başlayan tüm dünyayı etkisi altına alan salgın hastalık nedeniyle dünya genelinde olduğu gibi ülkemizde de eğitim-öğretime ara verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından öğrencilerin eğitim-öğretimden faaliyetlerinden yararlanabilmeleri için uzaktan eğitim sistemine çeşitli formatlarda geçilmiş ve Eğitim Bilişim Ağı (EBA) aktif bir biçimde kullanılmaya başlanmıştır.

Eğitime ara verilmesi toplumsallaşma, ekonomik kalkınma, eğitim ve sosyalleşme gibi önemli işlevlerin durma noktasına gelmesine neden olmuştur. Bu bağlamda Başaran, Doğan, Karaoğlu ve Şahin (2020: 370) uzaktan eğitimle ilgili yapılan araştırmalarda tekrar/pekiştirme, sağlığı koruma, esnek yapı gibi avantajları olmasına karşın sosyal alanların olmaması başta olmak üzere bireysel farklılıkların dikkate alınmaması, odaklanma problemi ve başarıda düşüş gibi pek çok dezavantajların da görüldüğünü ifade etmektedir.

Dezavantajların ortadan kalkması için pandemi sürecinde öğrencisi, öğretmeni, yöneticisi ve velileriyle hem sosyal hem de eğitsel açıdan daha fazla bir iş birliği yapması sağlanmalıdır (Bozkurt, 2020: 112). Paylaşma anlamında sosyal medya kullanılabileceği gibi gerekli sağlık tedbirlerini aldıktan sonra ihtiyaç sahiplerine yardım edilmelidir. Ebeveynler, okul yöneticileri ve danışman öğretmenler yeni normale öğrencileri hazırlamanın ötesinde bizzat işe koşmalıdır. Çünkü sosyal etkinlikler çalışmaları bu becerileri kazandırmak amacıyla yürütülmektedir. Bu bağlamda Zhu ve Liu (2020: 695)'nın belirttiği gibi Covid-19'la ortaya çıkan bir başka gerçek de eğitimde yalnızca öğretimsel çıktının başarı göstergesi olamayacağı belki de esas göstergenin sosyal ve duyuşsal kazanımlar olduğudur.

Salgın hastalık süreci, sosyal etkinliklerle bireye kazandırılmaya çalışılan yardımlaşma, paylaşma ve iş birliği gibi özelliklerin ne kadar elzem olduğu ortaya koymuştur. Salgın döneminde öğretim faaliyetleri uzaktan, internetten, TV veya farklı platformlarda kazandırılmaya çalışılmaktadır. Ancak toplum hizmeti başta olmak üzere dayanışma, sorumluluk gibi pek çok becerinin kazandırılabilmesi için öğrenci kulüplerinin

gerekliliği ve önemi bir kez daha görülmüştür. Özellikle pandemi sürecinde hasta, yaşlı, bakıma muhtaç pek çok insanın normalden çok daha fazla yardıma ihtiyacı olduğu görülmüştür. Bu bağlamda öğrencilerin resmi ve sistemli şekilde güvenli ortamda çalışmaları bunların yapılmasının mümkün olmadığı ortamlarda güvenli sosyal medya ortamlarında gayret göstermeleri önemlidir. Belirtilen kulüp etkinlikleriyle öğrencilerdeki stres ve korku azalacağı gibi okulun hayatla hayatın okulla buluşturulması ile kişisel ve toplumsal pek çok sorunun çözülmesine katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Özellikle olağanüstü dönemlerde ama her zaman için gerekli olan vatandaşlık ve paylaşma gibi becerileri kazandırabilmek için kulüp çalışmaları önemsenmeli, gerekliliği kavratılmalı ve uygulanmalıdır.

2.4.4. Demokrasi

TDK (2021) demokrasi kavramını, "halkın egemenliği temeline dayanan yönetim biçimi" olarak tanımlamaktadır. Genel olarak bir toplum tasarımı şeklinde tanımlanan demokrasi, öneminden dolayı 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda en temel ilkelerden biri olarak yer almıştır. Bu ilkeyle hür, güçlü ve istikrarlı bir toplumun temellerinin atılması, yurttaşlık görevleri ile sorumluluk anlayışının kazandırılması amaçlanmaktadır. Şişman (2006: 293), eğitimde demokratikleşmenin nihai bir amaç olmadığını asıl amacın daha insani, daha ahlaki ve daha erdemli bir toplum oluşturmak olduğunu belirtmektedir.

Daha insani ve erdemli bir toplum için çağdaş eğitimin en önemli amaçlarından biri de kendine, çevresindeki kişilere ve doğaya değer veren, yaşadığı toplumun ve dünyanın bir parçası olarak kendine güvenen ve topluma katkıda bulunma bilincine sahip bireyler yetiştirmektir (MEB, 2009). Bu açıdan demokratik tutumları kazandırmak, geliştirmek, bireysel ve sosyal ilişkileri uyumlu bir şekilde düzenlemek eğitimin önemli görevlerinden sayılmaktadır (Genç, 2006: 45). Demokratik tutum ve davranışların kazandırılmasında ve beklentilerin karşılanmasında en temel kurumlardan biri de okullardır. Hızlı değişimin yaşandığı bu zaman diliminde okullardan haklarını bilen ve savunan, sosyal sorunların farkında olan, sorumluluk sahibi ve demokratik değerleri özümsemiş bireylerin yetiştirilmesi beklenmektedir.

Okulda demokratik değerleri özümsemiş bireylerin yetiştirilmesi için öğrencilerin beklenti ile gereksinimlerine cevap verecek biçimde ortamın oluşturulması, düzenlenmesi,

okul içindeki ve dışındaki etkinliklere katılmalarının teşvik edilmesi gerekir (Sarı, 2007: 90). MEB (2005), Sosyal Etkinlikler Yönetmeliğindeki katılımcılık ve iş birliği ilkeleri demokratik birey yetiştirmeye dönüklük olarak yorumlanabilir. Ayrıca 1976 Eğitici Çalışmalar Yönetmeliğinde "…eğitici çalışmalar demokratik yaşayış kurallarına göre düzenlenir" maddesi de demokrasi ilkesini vurgulamaktadır. Toplumun yansıması olan okulların ilgi çekici olması için demokrasi somutlaştırılmalı, öğrencilere seçimler konusunda fırsatlar sağlanmalıdır. Bu noktada öğrenci kulüpleri öğrencilerde demokrasi kültürünü, özgüveni ve öz disiplini geliştirebilir (Morrison, 2008: 51). Demokratik bir ortamın oluşturulduğu eğitsel kulüplerde öğrencinin liderlik vasfı ortaya çıkarılabilir ya da lideri izleme ihtiyacı karşılanabilir. Gruptaki birey, çalışma ve tavırları ile saygınlık kazanabileceği gibi toplumsal baskının varlığını da öğrenir (Koçinalı, 2008: 16). Okullar, zengin ve farklı eğitsel etkinlik uygulamalarıyla demokratik değer ve insan haklarına ilişkin anlayış kazandırabilir (Kılbaş, 2000: 12; Şişman, Güleş ve Dönmez, 2010: 172).

Sosyal etkinliklerle öğrenciler demokratik ortamı, onun gerekliliklerini kavrama imkanına sahip olabilmektedir (Polat, 2017: 14; Canbay, 2007: 2). Eğitici kollar demokratik bir yapıya sahiptir. Başkan ve yönetim kurulu, üyeler tarafından seçilir. Bir iç tüzükleri ve çalışma programları vardır. Öğrenciler eğitici kol faaliyetleri içerisinde çeşitli roller üstlenirler. Öğrencilerin üstlendikleri bu rolleri benimseyerek yerine getirmeleri, onlarda demokratik davranışların değer haline gelmesine yardım eder (Biçer, 2007; Duruhan ve Demir, 2005: 177; Koçinalı, 2008: 4). Bu açıdan öğrenci kulüpleri öğrencilerin kendilerini ifade edip, sosyalleştikleri çeşitli beceriler kazandıkları güvenli ve demokratik ortamlardır (Çınar, 2012: 95). Dolayısıyla özümsemede öğrenci kulüpleri önemli bir yer tutmaktadır (Arslantaş, 1989; Keser, Akar ve Yıldırım, 2011). Çok hızlı değişimlerin yaşandığı günümüzde farklılıklara saygı ve hoşgörülü değerlerinin kazanılmasında da öğrenci kulüplerinin önemli bir yerinin olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin demokrasi kültürünü geliştirme ve yaşama aktarma konusunda ders dışı etkinliklere en az resmi programlar kadar gereksinim duyulmaktadır. Öğrenci kulüp yönetmeliğinde başkanın üyeler tarafından seçilmesi, öğrencilerin istediği görevi alması ve kararların ortak alınması da öğrenci kulüplerinin bu bakımdan önemini ortaya koymaktadır. Dolayısıyla sosyal etkinlikler bireyin birlikte yaşama, uzlaşma ve toplumsallaşmasını da sağlayan önemli grup çalışmalarıdır.

Bu araştırmada kulüp kararlarının alınma şekli, okulda açılacak öğrenci kulüplerinin belirlenme yöntemi, kulüp görev seçiminde öğrenci önerilerinin nasıl değerlendirildiği, alınan kararlara uyulma durumu ile kulüp çalışmalarıyla okulu temsil etme ilişkisi demokrasi boyutunda incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

2.4.5. Sosyallik

Sosyalleşme, bireylerin belirli bir grubun işlevsel üyeleri haline gelme, grubun değer ve davranışlarını kazanma, bütünleşme, toplumsal rolleri yerine getirme, bir etkileşim süreci bir başka ifadeyle çevrede nasıl davranılması gerektiğini öğrenme şeklinde tanımlanabilir (Çubukçu ve Gültekin, 2006: 156; Özbay, 1999; Serçek ve Serçek, 2015: 6). Sosyalleşme birey, aile, eğitim ve toplum gibi formal ve informal pek çok faktörün etkileşimiyle oluşur. Ancak formal eğitimin sosyallik anlayışının gelişmesinde çok daha etkili olduğu söylenebilir (Ergül ve Kurtulmuş, 2014: 222). Yapılan araştırmalarda bireyin yaşamda kendini yalnız hissetme, kendini ifade etmede güçlük çekme, var olan kural ve yasalara uymakta zorlanma, sosyal sorumluluk duygusundan yoksun olma gibi olumsuz davranışlarının sosyalleşememesinden kaynaklandığını ortaya koymaktadır (Şahan, 2008: 260). Bireyin sosyalleşmesi, farklı alanlarda kendini ifade edebilmesi açısından önemli olduğu gibi zihinsel, fiziksel, kültürel yönden de bireyin gelişimine katkıda bulunur (Sevinç ve Aktan, 2017: 31).

Ergen bir bireyin sosyal kimliğinin oluşmasında ve toplumda saygınlık kazanmasında aile, okul, toplumsal gruplar ve kitle iletişim araçları etkili araçlardır. Ayrıca ergenlik döneminin bireyin sosyalleşmesinde en hızlı olduğu zaman dilimi olduğu söylenebilir (Şahin ve Özçelik, 2016: 42). Bu çerçevede okullarda derslerin özel hedefleri kazandırılmaya çalışılsa da ülkenin genel ve uzak hedefleri de öğrencilere kazandırılmalıdır. Belirlenen hedeflerden biri de sosyal beceriler edindirmektir. Bu açıdan okullar Marks (1998: 2), öğrencilerin akademik öğrenmelerinden sorumlu olduğu kadar sosyal gelişimlerinden de sorumlu olan kurumlardır.

Okul veya toplumdaki sosyallikten söz edebilmek için bireyin diğer insanlarla etkileşim sonucu psiko-sosyal öğrenmelerin meydana gelmesi gerekir. Bu anlamda sosyal beceriler, bireyin sosyal ortamlarda olumlu sonuçlar elde etmesini sağlayan öğrenilmiş

davranışlardır. Bu öğrenmelerin oluştuğu, geliştirilip çeşitlendirilebildiği ortamlardan biri de öğrenci kulüp etkinlikleridir (Barış, 2008: 29; Özdinç, 2005: 77). Peguero (2010), kulüp etkinliklerinin farklı kültürlere adapte olma ve sosyalleşmeyi artırdığını; Wilson (2009) toplumdaki bireylerle daha olumlu bir iletişim kurulduğunu ve Rees (2008) sosyal ilişkileri güçlendirdiğini belirtmektedir. Aynı zamanda sosyal etkinlikleri gençlerin sosyal tutum ve davranışlarını olumlu yönde etkilemekte (Brown, 1999), kulüp çalışmalarının iyi bir rehberlikle yürütüldüğünde iyi bir sosyalleşme aracı olarak görülmektedir (Kısakürek, 1979). Kulüp çalışmalarında paylaşma, hoşgörü, yardımlaşma ve saygı gibi pek çok değer kazanılırken birey aynı zamanda sosyal sorumluluk anlayışını da kazanır. Bununla birlikte öğrenci kulüpleri, öğrencilerin ihtiyaç ve yeteneklerini ortaya çıkarıp geliştirmenin yanı sıra onların iyi bir vatandaşlık eğitimi almalarına da yardımcı olur.

Okullarda yürütülen sosyal etkinlikler; okul yaşamını düzenleme, iş birliği yapma, takım halinde çalışma, demokratik tutum, proje ve araştırma vb. birçok sosyal becerinin gelişimine olanak sağlar (Awbrey, Longo, Lynd ve Payne, 2008: 46-47). Sosyal etkinliklerle (Keenan, 2014: 155) bireyin sosyalleşmesiyle birlikte toplumun ihtiyaç duyacağı sosyal sermaye de artmaktadır. Ayrıca sosyal etkenliklerin katılanlarda daha olumlu bir sosyal benlik kavramını geliştirdiği (Blomfield ve Barber, 2011: 583) ve iletişim, organizasyon, sunum, topluluk önünde konuşma ve analitik beceri gibi pek çok kişisel ve sosyal becerileri artırdığı belirtilmektedir (Siddiky, 2019).

Öğrenci kulüpleri farklı sosyo-ekonomik ve kültürel çevrelerden gelen öğrencilere çeşitli ortamlar sunarak sosyal bütünleşmelerini sağlar. Bu bütünleşme sayesinde gönüllü olarak görev aldıkları kulüp çalışmalarıyla sosyal ilişkileri geliştirme imkânı bulurlar. Bunlarla birlikte öğrencinin kendini ifade etme, özgüven ve kabul görme düzeylerinin gelişmesinde ders dışı etkinlikler öğretim programları kadar etkili olmaktadır. Sosyal etkinlikler yönetmeliklerinin düzenlenmesinin başlıca nedeninin öğrencilerin sosyalleşmelerinin desteklenmesi olduğu görülmektedir. Sosyal etkinlikler yönetmeliğinin ismi de sosyalliğin önemini vurguladığı söylenebilir. Bu yönüyle öğrenci kulüplerinin sosyalleşmek için en uygun ortamlardan biri olduğu ifade edilebilir. Araştırmada öğrenci kulüplerinde gönüllülük, kulüplerin öğrencilerde oluşturduğu hava ve kulüp çalışmalarıyla yeni arkadaşlar edinme durumları sosyallik boyutunda incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

2.4.6. Sorumluluk

Şirin (2005: 303) sorumluluğu bireyin kendi davranışlarının sonuçlarını üstlenmesi yani davranışlarının hesabını önce kendisine sonra da diğer insanlara vermek şeklinde; Şahan (2011: 275) ise sağlıklı kararlar alarak oluşturulan bilgi, duygu ve düşünce bütünlüğü olarak tanımlamaktadır. TDK (2021) sözlüğünde ise sorumluluk, kişinin kendi davranışlarını veya yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi, sorum, mesuliyet olarak ifade edilmiştir.

Yeşilyaprak (2012), çocuğun sorumluluk bilincine ulaşmasıyla kişisel bağımsızlığını kazanma arasında pozitif ve güçlü bir ilişki olduğunu belirtirken; Ergül ve Kurtulmuş (2014: 222) ile Önal (2005: 3) sorumluluk anlayışının gelişiminde eğitimin çok etkili olduğunu ifade etmektedirler. Bu yönüyle sorumluluk anlayışı, bireyin hayatını anlamlandırma, topluma daha kolay uyum sağlama ve güvenli bir çevre edinmesine katkı sağlamaktadır.

Öğrenciler kişisel güvenliklerini sağlama, arkadaşlarını seçme, zamanlarını kullanma ve kendi işlerini görme konusunda gittikçe artan bir sorumluluk almak zorundadırlar (Duruhan ve Demir, 2005: 178). Çocuklara yaşlarına ve yeteneklerine uygun sorumluluklar verilerek yaptıkları her eylemin sonuçlarını görmeleri ve bunu kabul etmeleri sağlanmalıdır. Sorumluluk bilincinin bireyde olgunlaşmayıp davranış haline getirilmemesi durumunda, bireyin hayatının her kademesinde sorun yaşaması muhtemeldir (Karakuş, Kartal ve Çağlayan, 2016: 4). Bunun için sorumluluk kazandıracak etkinliklerin yapılması bu sorunların azaltılmasında önemli rol oynayabilir (Ergül ve Kurtulmuş, 2014: 222). Bu bağlamda sorumluluğun geliştirilmesinde öğrenci kulüpleriyle hazırlanacak projeler önemli bir araç olarak kullanılabilir. Nitekim 2017 Sosyal Etkinlikler Yönetmeliğinde etkinliklerin projeye dönüştürülmesi önerilmektedir. Gönüllüğe dayalı etkinliklerle sorumluluk anlayışının yaşam biçimine dönüşmesi için çok güçlü ortamlar oluşturulabilir.

Sosyal sorumluluk, bireylerin davranışlarını şekillendiren, aile ve çevreye karşı dikkatli ve hassas olmamamızı sağlayan bir olgudur (Ergül ve Kurtulmuş, 2014: 221). Milli Eğitim Temel Kanununda yer alan "… Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini koruyan ve geliştiren…" ifadesi sosyal sorumluluk açısından oldukça dikkat çekicidir

(Şirin, 2005: 302). Ercan (2009); Keser, Akar ve Yıldırım, (2011), iyi bir vatandaş olmanın bireyin sadece sorumluluklarının farkında olmasıyla değil aynı zamanda sosyal sorumluluklarını da yerine getirmesiyle sağlanabileceğini, bu açıdan okullarda öğretmenlerin bilgi aktarmanın ötesinde öğrencilere çevresine duyarlı, sosyal sorumluluk bilincine sahip bireyler yetiştirmekle de yükümlü olduğunu belirtmektedirler.

Okullarda kazandırılacak sorumluluk becerisiyle (Karakuş, Kartal ve Çağlayan, 2016: 6) hem bilişsel hem de duyuşsal hedeflere ulaşmak daha kolay ve daha az zaman alacaktır. Özenci (1997) kulüp etkinliklerin sorumluluk becerisini kazandırdığını; Blomfield ve Barber (2010: 114) ise sosyal etkinliklerin sorumluluk bilincini artırmada önemli olduğunu belirtmektedir. Bu yönüyle sosyal etkinliklerin öğrenci kulüpler aracılığıyla sorumluluk kazandırmadaki öneminin paydaşlarca anlaşılması ve uygulanması için sistemli ve ciddi çalışmaların yapılması gerekmektedir.

Sosyal etkinlikler yönetmelikleri incelendiğinde sorumluluk anlayışı kazandırmanın temel amaç ve esaslardan biri olduğu görülmektedir. Bu yönüyle öğrenci kulüplerinin, sorumluluk becerisi kazanmak ve kazandırmak için en uygun alanlardan biri olduğu söylenebilir. Bu açıdan araştırmada sosyal sorumluluk çevresel ve toplumsal sorunlara dikkat çekme, üye olduğu kulübü tanıtıcı çalışmalar yapma ve okula yeni gelenler için uyum faaliyetleri organize etme durumları sorumluluk boyutunda incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

2.5. Sosyal Etkinlik Yönetmeliklerinin Analizi

Eğitim sistemimizde sosyal etkinliklerin amaç, kapsam, ilke ve somut uygulamaları yönetmeliklerle düzenlenmiştir. Sosyal etkinlik yönetmelikleriyle araştırma, uygulama ve sorunların anlaşılması, yorumlanması ve değerlendirmesine katkı sağlanmaktadır. Bu amaçla sosyal etkinlik yönetmelikleri incelenmiştir.

Eğitici çalışmalar, eğitsel kollar gibi farklı isimlerle belirtilen sosyal etkinliklere ilişkin en ciddi adımlar yönetmeliklerle atılmıştır. Yönetmeliklerle sosyal etkinliklerin amaçları, esasları, ilkeleri, tanımları, kurulacak kurullar ve görevleri, belirli gün ve haftalar, görevli ve görevleri, kurulacak kulüpler, tutulacak belge ve formlar belirlenmiştir.

Bu açıdan yönetmelikler çerçeve özelliği taşımaktadır. Zaman içerisinde kapsayıcılığı artırmak, daha işlevsel ve etkili kılmak için sosyal kulüp yönetmeliklerin isim, amaç ve içeriklerinin değiştirildiği görülmektedir. Bu başlıkta ülkemizde şu ana dek çıkarılmış dört yönetmelik olan MEB 1976, 1983, 2005 ve 2017 tarihli sosyal etkinlikler yönetmelikler analiz edilmiştir.

"İlk ve Orta Dereceli Okullar Eğitici Çalışmalar Yönetmeliği" ilk yönetmelik 1976 yılında yayımlanmıştır. Bu yönetmelikte amaçlar, ilkeler, törenler, kutlanacak milli bayramlar ile belirli gün ve haftalar ayrıntılı bir şekilde ifade edilmiştir. Ancak bu yönetmelikte eğitici çalışmalara ilişkin tanımların yer almadığı buna karşılık gezi, sergi, beden eğitimi çalışmaları, eğitici kollar ile çıkarılacak dergi, gazete ve yıllıklarda uyulması gereken esasların ise ayrıntılı olarak belirtildiği görülmektedir. Ayrıca eğitici kol başkanlarından oluşan "Eğitici Kollar Yönetim Kurulu" oluşturulması hükmü getirilmiştir. Yönetmelikte "Eğitici çalışmaların planlanıp düzenlenmesi ve yürütülmesi için haftalık ders dağıtım çizelgesinde belli bir saat ayrılır" maddesinin yer aldığı böylelikle bu çalışmaların eğitim sistemimizde öneminden dolayı haftalık ders çizelgesine eklendiği söylenebilir.

1983 yılında "İlköğretim, Lise ve Dengi Okullar Eğitici Çalışmalar Yönetmeliği" ikinci yönetmelik olarak yayımlanmıştır. 1983 ve 1976 tarihli yönetmeliklerdeki amaç sayıları farklı olsa da içeriklerinin birbirine çok yakın olduğu söylenebilir. 1983 yönetmeliğinde eğitici çalışmaların daha etkin olması için eğitici kol genel kurulu, rehber öğretmen kurulu, rehber öğretmen, denetleme kurulu, eğitici kol başkanı ve okul müdürünün görevleri bölümü eklenmiştir. 1983 yönetmeliğiyle ilk kez tanımlara yer verildiği görülmektedir. Böylece eğitici kollardaki görevliler ile görevler netleştirilmiştir. 1976 yönetmeliğine ek olarak sosyal etkinliklerdeki gösteri ve filmlerde olması gereken nitelikler ile diğer okul ve kurumlarla iş birliği başlıkları da 1983 yönetmeliğinde yer almıştır. 1983 yönetmeliğinin 1976 yılında çıkarılan yönetmeliğin güncellenmiş hali olmasına karşın bu yönetmeliklerin yalnızca eğitsel kollar ve genelde okul etkinlikleriyle sınırlı olmasından kapsayıcılığının nispeten düşük olduğu söylenebilir.

1983 tarihli "İlköğretim, Lise ve Dengi Okullar Eğitici Çalışmalar Yönetmeliği" 2005'te çıkarılan "İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği" olarak değiştirilmiştir. "Eğitsel kollar" yerine "öğrenci kulüpleri" uygulamasına

geçilmiştir. 2005 yönetmeliğinde amaç sayısının azaltıldığı ancak kapsamının genişletildiği ayrıca eğitici çalışmalara ilişkin ilke ve esasların getirildiği ve tanım sayısının da artırıldığı belirlenmiştir. 2005 yönetmeliğinde pek çok yeniliğin getirildiği ve yeni tanımların yapıldığı görülmektedir. 2005 yönetmeliğinde sosyal etkinlik (öğrenci kulübü ve toplum hizmeti çalışmaları ile her türlü gezi, yarışma, yayın, gösteri, tiyatro, spor, münazara ve benzeri etkinlikler); öğrenci kulübü (öğrenimleri boyunca bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif alanlarda okul içi ve okul dışı etkinliklerde bulunmalarını sağlamak amacıyla oluşturulan grup); toplum hizmeti (öğrencilerin, yaş ve bilgi seviyesine uygun olarak her türlü toplum ve çevre sorunlarının çözümüne katkı sağlamak amacıyla yapacakları çalışmaları); danışman öğretmen (öğrenci kulübü ve toplum hizmeti çalışmalarının rehberlik, danışmanlık ve gözetim görevini yürüten öğretmeni veya öğretmenleri); gönüllü veli (öğrenci kulübü veya toplum hizmeti çalışmalarına katkı sağlayan veli/velileri) ve sosyal etkinlik kurulu (sosyal etkinlikler kapsamındaki öğrenci kulübü ve toplum hizmeti faaliyetlerini koordine etmek amacıyla oluşturulan kurul) tanımları eklenmiştir. Ayrıca toplum hizmeti çalışmaları ile öğrenci kulüp etkinliklerinin daha etkili olması için katılımcılık, planlılık, süreklilik, üretkenlik, gönüllülük ve iş birliği ilkeleri konulmuştur.

2005 yönetmeliğinde ilk kez "toplum hizmeti" başlığı altında bir bölüm açılmış ve ilk ve ortaöğretim öğrencilerine toplum hizmeti yapma yükümlülüğü getirilmiştir. Bunlara ilave olarak öğrencilerin sosyal etkinlikler kapsamında yapacakları çalışmaları sonuçlandırıp sonuçlandırmadıkları, karnelerin Sosyal Etkinlik bölümüne "*Tamamladı", "Tamamlamadı"* şeklinde yazılarak gösterilir ibaresi de ilk kez kullanılmıştır. Böylece sosyal etkinliklerin karnede gösterilerek öneminin vurgulandığı ve öğrencilerin kontrol listesi şeklinde bir değerlendirmeye tabi tutulduğunu söylemek mümkündür. Yapılan çalışmaların öğrenci dosyasına işlenmesi ve başarı gösterenlere "Başarı Sertifikası" verilmesi gerektiği de ilk kez belirtilmiştir. Böylelikle öğrenci ve velilerin değerlendirmelere ilişkin bilgilendirilmesi amacı güdülmüştür. Danışman öğretmen değerlendirme formu ile sosyal etkinliklere ilişkin pek çok form da yönetmeliğe eklenmiştir. Ancak bu belgelerden en dikkat çekici olanlardan biri de proje uygulama takvimi ve sonuç formlarıdır. Böylelikle çalışmaların projeye dönüştürülüp uygulanmasının teşvik edildiği görülmektedir. 2008 yılında getirilen ek bir maddeyle "Yönetici ve danışman öğretmenler, il/ilçe millî eğitim müdürlüklerince veya Bakanlıkça sosyal etkinliklerin mevzuat ve uygulamaları ile ilgili olarak kurs ve seminerlerle yetiştirilirler" hükmüyle Millî Eğitim Bakanlığı ve taşra teşkilatının sosyal etkinliklerde görevlendirilecek yönetici ve öğretmenler için kurs ve seminerler gibi

uygulamalar yapma zorunluluğu getirilmiştir. Bu maddenin görevli yönetici ve danışman öğretmenlerin sosyal etkinliklerdeki rollerinin gelişimleri için son derece önemli ve gerekli olduğu ifade edilebilir. 2005 yılındaki Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği 02.04.2010 tarihinde yapılan değişiklikle "Çizelgede yer almayan Belirli Gün ve Haftaların kutlanmasına öğretmenler kurulunca karar verilir" maddesi ayrıca eklenmiştir.

2005'te "İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği" yerine en son olarak 2017 tarihli "Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği" yürürlüğe konmuştur. Bu başlık ile sosyal etkinlikleri örgün ve hayat boyu öğrenme kurumlarında da (halk eğitim merkezleri) uygulama zorunluluğu getirilmiştir. 2017 yılında yayımlanan Sosyal Etkinlikler yönetmeliğinin en dikkat çekici özelliği ise amacın tek bir maddede genel olarak belirtilmiş olmasıdır. Önceki yönetmeliklerde olduğu gibi amaçlar tek tek belirtilmemiştir. 2017 yönetmeliğinin genel bir çerçeve özelliği taşıdığı görülmektedir. 2017 yönetmeliği daha önceki üç yönetmelikle karşılaştırıldığında ayrıntıların nispeten az olduğu söylenebilir. Bu durum sosyal etkinliklere ilişkin çerçevenin çizilip esnekliğin okul ve kurumlara bırakıldığı şeklinde yorumlanmıştır. 2017 yönetmeliği ile sosyal etkinlik çalışmaların planlanmasında kamu kurumu, kuruluşu ve sivil toplum kuruluşları ile nasıl iş birliği yapılabileceğinin usul ve esasları belirlenmiştir. Sosyal etkinliklerle ilgili tanımların yenilendiği ayrıca etkinliklerle ilgili gelir-gider iş ve işlemlerinin okul-aile birliği tarafından yürütüleceği hükmü yenilik olarak göze çarpmaktadır. Böylelikle okul-aile ilişkilerinin güçlendirilmesi, etkinliklere çevre katılımının daha etkin sağlanması ve velilerin yetkilendirilerek okul ile veli etkileşimin artırılmasının amaçlandığı düşünülmektedir.

2017 yılında çıkarılan Sosyal Etkinlikler Yönetmeliğinin bazı maddeleri 2018 yılında değiştirilmiştir. Örgün ve yaygın eğitim kurumları ifadesi örgün ve hayat boyu kurumları olarak düzenlenmiştir. Açık ortaokul ve liselerdeki öğrencilerin de öğrenci kulüplerine katılabilecekleri belirtilmiştir. Şube rehber öğretmen ile danışman öğretmen, yapılan tüm sosyal etkinlikler ile toplum hizmeti çalışmalarını e-okul sistemindeki sosyal etkinlik modülüne işlemekle sorumlu tutulmuşlardır. Bu modül ile dijital dönüşümün başlatıldığı, öğrenci ile diğer paydaşlara dijital yetkinlik becerisinin kazandırılmasının hedeflendiği söylenebilir. 2017 yönetmeliğinde kulüp çalışmalarındaki danışman öğretmen seçiminde sertifika sahibi olanlara öncelik verileceği ayrıca vurgulanmıştır.

2017 yılında çıkarılan Sosyal Etkinlikler Yönetmeliğinin bazı maddelerinin 2019 yılında tekrar değiştirildiği görülmektedir. Yapılan değişiklikle e-portfolyo "Öğrencilerin ilgi, yetenek ve becerilerinin gelişimsel olarak izlenmesi, değerlendirilmesi ve yönlendirilmesi amacıyla okul içi ve okul dışındaki çalışmalar ile eğitim içerikli diğer faaliyetlere ilişkin belgelerin işlendiği elektronik ortamda tutulan dosya" tanımı getirilmiş ve çalışmaların kayıt altına alınması öngörülmüştür. Böylece öğrencinin adım adım bir bütün olarak tümel şekilde gelişimini değerlendirme fırsatı oluşturduğu bunun çok önemli bir değişiklik olduğu söylenebilir. Böylelikle öğrencinin yıllar boyunca ilgi ve yeteneklerinin kayıt altına alınabilmesi ve daha sağlıklı yöneltme hizmetleri yapabilme fırsatı doğmuştur. E-portfolyodaki kayıtların güvenilir ve geçerli olması durumunda öğrencinin gelecekte yaşayabileceği pek çok sorunun da önüne geçilebileceği öngörülmektedir. 2017'de başlatılan e-portfolyoyu dijital dönüşümün güçlendirilmesi şeklinde de yorumlanabilir.

1976 ve 1983 yönetmeliklerinde sosyal etkinlik çalışmaları haftalık ders saatlerine dâhil iken 2005 ve 2017 yönetmeliklerinde ise sosyal etkinlik çalışmalarının öncelikle ders saatleri dışında uygulanacağı, zorunlu hallerde ise ders saatleri içinde de uygulanabileceği belirtilmiştir. Bununla birlikte 2017 yönetmeliğinde sosyal etkinlikler kurulunun toplanma ve planlama zamanları da eklenmiştir. Ayrıca e-okul modülünde (15.05.2021 tarihi itibariyle) 54 öğrenci kulübü açılmış ancak okul ve çevre şartlarına göre eklemeler yapılabileceği belirtilmiştir. Ayrıca 15.10.2020 tarihli sosyal etkinlikler yönetmeliğinde, eğitim kurumunun türü ve özelliğine göre sene başı öğretmenler kurulunca anılacak/ kutlanacak belirli gün ve hafta sayısının 68 olduğu belirtilmiştir.

Her öğrencinin en az bir kulüp, sanat veya spor alanına katılması zorunludur. 1976, 1983 ve 2005 yönetmeliklerinde öğrencinin kulüpten çıkarılması söz konusu değilken 2017 yönetmeliğinde olumsuz fiil işleyenlerin kulüpten çıkarılabileceği belirtilmiştir. Ayrıca 2017 yönetmeliğinde sosyal etkinlikler kapsamında yürütülen çalışmalarda Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı gençlik merkezlerinden yararlanılabileceği belirtilmiştir.

İlk yönetmelik olan 1976 yönetmeliği hariç 1983, 2005 ve 2017 yönetmeliklerinde katılımcı, başarı ve teşekkür belgesinin verilmesi maddesi yer almaktadır. Katılımcı, başarı ve teşekkür belgeleriyle öğrenci kulüplerine katılımın teşvik edilmesi amaçlanmış olabilir.

Ayrıca tüm yönetmeliklerde sosyal kulüp etkinliklerin yayınlara dönüştürülebileceği veya resmi internet sayfalarında yayımlanabileceği belirtilmiştir.

Tüm yönetmeliklerde belirli gün ve haftalar ile ulusal, resmi bayramlar ve mahalli kurtuluş günlerinin yer aldığı görülmektedir. Bu durum belirli gün ve haftaların yönetmeliklerin önemli bir parçası olduğunu göstermektedir. Ayrıca tüm yönetmeliklerde okullarda kurulabilecek öğrenci kulüp isimleri yer almaktadır.

Sosyal etkinlikler kapsamında yarışma, ziyaret, sempozyum, proje, tiyatro, halk oyunları vb. faaliyetlerin yapılabileceği belirtilirken gezi etkinliği ayrı bir başlık altında geniş bir şekilde açıklanmıştır. Bu açıklamanın öğrencilerin çok yönlü gelişimini sağlamak, kulüpler kapsamında okul dışı etkinlikleri teşvik ederek öğrenci katılımını artırma amaçlı yapıldığı söylenebilir.

Çıkarılan tüm yönetmeliklerin her tür ve seviyedeki resmi ve özel örgün ile hayat boyu öğrenme kurumlarında yapılacak sosyal etkinliklerin usul ve esaslarını düzenlemek amaçlı olduğu görülmektedir. Bir başka anlatımla, tüm yönetmelikler resmi ve özel, ilköğretim, ortaöğretim okulları ile hayat boyu eğitim kurumları için hazırlanmıştır.

Sosyal etkinliklerle ilgili tüm yönetmeliklerde ortak olarak temel amaçların; öğrencide özgüven, sorumluluk, ilgi ve yeteneklerini keşfetme, milli, manevi ve kültürel değerleri yaşatmak ve yaygınlaştırmak, toplumsal farkındalık, yeni ilgi alanları oluşturmak, zararlı alışkanlıklardan korumak ve gönüllülük bilinci oluşturmak olduğu söylenebilir.

Ülkemizin kuruluşundan bugüne değin çeşitli tarihlerdeki yasa, şura ve yönetmeliklerde sosyal etkinliklere vurgular yapıldığı görülmektedir. Çıkarılan yönetmeliklerde öğrenci kulüplerinin önemi vurgulanmış ve somutlaştırılmıştır. Yıllar içerisinde değişimlerden dolayı yönetmeliklerin güncellenerek çağı yakalama hedefinde olduğu söylenebilir. Bir başka ifadeyle, yönetmeliklerle bireysel ve toplumsal değişimlerin gelişime evrilmesi amaçlanmıştır. Genel olarak 1976 yönetmeliği amaç, neden, görevleri belirlediği için misyon ve vizyon, 1983 yönetmeliği tasavvurdan dolayı için misyon ve vizyonu sağlamlaştırma, 2005 yönetmeliği toplum ve çevreyi öncelediği için toplum

hizmeti ve 2017 yönetmeliği ise öğrencinin kulüp çalışmalarını kayıt altına alması nedeniyle dijital dönüşüm e-portfolyo kavramları ile nitelemek mümkündür.

2.6. Öğrenci Kulüpleri

Bu bölümde ülkemizde öğrenci kulüplerinin amaçları, önemi, eğitsel yararları, tarihsel gelişmi ve yurtdışında öğrenci kulüplerinin mevcut durumu hususlarına yer verilmiştir.

2.6.1. Öğrenci Kulüplerinin Amaçları

Okullarda derslerde ulaşılamayan ancak öğrencilerde olması istenen yetenek ve kişisel gelişimlerini artırmak, kendine güvenen bireyler yetiştirmek amacıyla sosyal etkinlik çalışmaları yapılmaktadır (Tetik, 2008: 38). Düzenli ekipler olan öğrenci kulüpleri MEB (2005) sosyal etkinlikler yönetmeliğine göre en önemli sosyal etkinlik türüdür. Başaran (1996) öğrenci kulüplerini eğitimin belirli amaçlarını gerçekleştirmek için, ilgi ve istek duyulan bir konuda, ders saatlerinin dışında oluşturulan öğrenci kümeleri şeklinde tanımlamıştır.

Öğrenci kulüplerinin amaçlarını bilmek kulüp çalışmalarının anlaşılmasını ve yorumlanmasını kolaylaştırmaktadır. Öğrenci kulüplerinin amaçları istenildiğinde mutlak değerlendirme yapılmasına da imkân veren mutlak ölçütler olarak ifade edilebilir. Bu bağlamda 1973 tarihli 1739 sayılı Milli Eğitim Kanunu, eğitim sistemi ve öğretim programlarının olduğu gibi öğrenci kulüplerinin de genel çerçevesini belirlemiştir.

1973 tarihli ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda belirtilen genel amaçlar şunlardır (MEB, 1973):

> a) Atatürk milliyetçiliğine bağlı, milli ve manevi değerleri benimseyen, koruyan, aile ve milliyetini seven ve yücelten, T.C. devletine karşı görev ve sorumluluklarını bilen yurttaşlar yetiştirmek,
>
> b) İnsan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan, yaratıcı ve verimli kişiler yetiştirmek,
>
> c) İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamaktır.

Milli Eğitim Temel Kanunu ve okulun amaçları sosyal genel amaçları olup çerçeve özelliği olsa da öğrenci kulüplerinin de kendine özgü özel amaçları vardır. Köse, (2004: 3)

kulüplerdeki özel amaçlarda esas olanın öğrencilerin zamanlarını etkili değerlendirmelerini sağlamak olduğunu belirtmektedir.

Bu yönüyle sosyal kulüplerle ilgili çıkarılan yönetmeliklerdeki amaçlar önemli bir yer tutmaktadır. İlk olarak 1976 yılındaki yönetmeliğin 2. maddesinde belirtilen eğitici çalışmaların amaçları şunlardır:

a) Millî ve sosyal hayata etkili bir şekilde katılabilme,
b) Başkalarıyla iş birliği yapabilme,
c) Kendi görüşlerini başkalarına etkili bir şekilde anlatabilme,
d) Başkalarını dikkatle dinleyebilme,
e) Ferdî teşebbüste bulunabilme ve bunu başarı ile sürdürebilme,
f) Grupça verilen ödevleri tamamlamak için istekle çalışabilme,
g) Grubuna karşı sorumluluk duyabilme,
h) Farklı görüş ve anlayışları hoşgörü ile karşılayabilme,
i) Kendi başına ve planlı olarak çalışabilme,
j) Sosyal ilişkilerinde anlayışlı, saygılı ve ölçülü olabilme,
k) Yeni durum ve ortamlara uygun hareket edebilme,
l) Başkalarına ve kendine güvenebilme,
m) Kendini anlayabilme ve kabul edebilme,
n) Kendi kabiliyetlerini tanıma ve onları geliştirici yönde çalışabilme,
o) Çevre problemleriyle ilgilenebilme,
p) Ferdî olarak veya grup halinde çevre problemlerini çözücü nitelikte projeler geliştirme, yürütme ve bu türlü projelere katılabilme,
r) Boş zamanlarını yararlı şekilde değerlendirebilme güç ve kabiliyetlerini geliştirmektir.

1976 ve 1983 yönetmeliklerdeki amaçların çok benzer olduğu söylemek mümkündür. Bu nedenle 1983 sosyal etkinlikler yönetmeliğinin amaçlarına ayrıca yer verilmemiştir. Ancak 1976 yönetmeliğindeki amaç sayısının daha çok olduğu 1983 yönetmeliğinde ise amaçların birleştirilerek yazıldığı söylenebilir.

MEB, (1983) yönetmeliğinin 8. maddenin 3 ve 4'üncü bendinde;

> "Özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerle ve diğer öğrencilerin ilgi, istek ve yetenekleriyle ortaöğretim kurumlarının imkânlarına göre öğretmen gözetiminde bireysel veya gruba yönelik alan uygulamalar, etkinlikler ve serbest çalışmalar yapılır. Bu çalışmalara okul, çevre ve program özelliklerine göre karar verilir" denilmektedir.

Bu madde sosyal etkinliklerde esneklik ilkesinin uygulanabileceğini ve bireysel farklılıkların dikkate alınması gerektiğini göstermektedir.

Bu alanı düzenlemeye yönelik üçüncü yönetmelik olan 2005 tarihli Sosyal Etkinlikler Yönetmeliğinin 5. maddesinde sosyal etkinliklerin amacı, Türk Millî Eğitiminin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olarak öğrencilerin Atatürk İlke ve İnkılâplarına,

anayasanın başlangıcında ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı yurttaşlar olarak yetişmelerine, yeteneklerini geliştirerek gerekli donanımı kazanmalarına katkıda bulunmaktır. Bu amaçla öğrencilere;

a) İnsan haklarına ve demokrasi ilkelerine saygı duyabilme,
b) Kendini tanıyabilme, bireysel hedeflerini belirleyebilme, yeteneklerini geliştirebilme, bunları kendisinin ve toplumun yararına kullanabilme,
c) Çevreyi koruma bilinciyle hareket edebilme,
d) Kendine ve çevresindekilere güven duyabilme,
e) Planlı çalışma alışkanlığı edinebilme, serbest zamanlarını etkin ve verimli değerlendirebilme,
f) Girişimci olabilme ve bunu başarı ile sürdürebilme, yeni durum ve ortamlara uyabilme,
g) Savurganlığı önleme ve tutumlu olabilme,
h) Bireysel farklılıklara saygılı olabilme; farklı görüş, düşünce, inanç, anlayış ve kültürel değerleri hoşgörü ile karşılayabilme,
i) Aldığı görevi istekle yapabilme, sorumluluk alabilme,
j) Bireysel olarak veya başkalarıyla iş birliği içinde çevresindeki toplumsal sorunlarla ilgilenebilme ve bunların çözümüne katkı sağlayacak nitelikte projeler geliştirebilme ve uygulayabilme,
k) Grupça yapılan görevleri tamamlamak için istekle çalışabilme ve gruba karşı sorumluluk duyabilme gibi tutum, davranış ve becerilerin kazandırılmasına çalışılır.

2005 yönetmeliğindeki amaçların 1976 ve 1983 yönetmeliklerindeki amaçlarla paralellik gösterdiği söylenebilir. Öte yandan 2005 yönetmeliğinde bazı yeni amaçların eklendiği görülmektedir. 2005 yönetmeliğindeki amaçlarda bireysel sorumluluğa, plan ve proje yapılmasına özellikle vurgu yapıldığı, savurganlığı önleme ve tutuma ilişkin özel bir amacın da eklendiği görülmektedir. En son çıkarılan ve şu anda uygulanan 2017 Sosyal Etkinlikler yönetmeliğinde ise tek bir amacın genel bir ifade olarak belirtildiği ve alt amaçların yer almadığı görülmektedir. 2017 yönetmeliğinde milli, manevi, insani ve ahlaki değerlerin bilim, sanat, kültür, sosyal ve sportif alanlarla yoğrularak kazandırılmasını amaçlanmaktadır.

1976, 1983, 2005 ve 2017 yönetmeliklerindeki amaçlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde bireyin toplumsal sorumluluk, sosyalleşme, ilgi ve kabiliyetlerinin geliştirilmesinin ön plana alındığı görülmektedir. Yukarıda belirtilen genel amaçları yalnızca öğretim programıyla gerçekleştirmek mümkün olmayabilir. Bu nedenle sosyal etkinliklerde belirtilen amaçlara ulaştıracak başka çalışmalara da ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda belirtilen amaçlara ulaştırabilecek en iyi araçlarından birinin öğrenci kulüpleri olduğu söylenebilir.

2.6.2. Öğrenci Kulüplerinin Önemi ve Eğitsel Yararları

Çağdaş eğitim felsefesinde öğrencinin topluma uyumunu sağlama, fizik ve ruh sağlığını artırma, yetenek ve ilgileri ön plana çıkarma temel işlevlerindendir. Okullar bu işlevlerini gerçekleştirebilmek için zorunlu ve seçimlik dersler, rehberlik hizmeti, sosyal ve kültürel etkinlikler sunmaktadır (Gültekin, 2007: 87; Karaküçük, 1999: 52). Bu etkinliklerle öğrencilerin kişilik gelişimi için pek çok bilgi, beceri ihtiyacının giderilmesi amaçlanmaktadır. Ancak bu ihtiyaçları yalnızca derslerle kazandırmak mümkün değildir. Okulda bunu kazandıracak başka etkinliklere de ihtiyaç vardır (Balcıoğlu, 2013: 11; Karaküçük, 1999: 53).

Erken yaşlardan itibaren bireyin çok yönlü gelişiminde sosyal etkinlikler, ders içi etkinlikler kadar önem arz etmektedir. Dolayısıyla, kulüp etkinlikleri programların dışında değil programların tamamlayıcısı olarak görülmelidir. Bu açıdan öğrenci kulüp etkinlikleri programda olmayan fakat istendik kazanımlara doğrudan veya dolaylı ortam hazırlayan ve destek veren uygulamalardır (Erikçi, 2018; Güneş, 2013; Köprübaşı, 2014; Onay, 2012; Yıldırım, 2010; Yücel, 2017). Kulüp etkinlikleri, öğrencilerin derslerde edindikleri bilgileri kendi zihinlerinde yeniden yapılandırarak bilgiyi üretme ve bu bilgileri kullanma açısından da oldukça önemlidir (Albayrak, Yıldız, Berber ve Büyükkasap, 2004: 13). Ayrıca kulüp etkinlikleri, öğretim programını donmuş halden çıkarıp işlevsellemesine yardımcı olan etkinliklerdir (Binbaşıoğlu, 1986; Binbaşıoğlu, 2000). Bu açıdan her öğrencinin kendi ihtiyaç ve ilgisine göre uygun bir kulüp faaliyetine katılması rehberlik açısından çok önemli bir gerekliliktir (Tan, 2000: 57). Öğrencilerin ilgi, yetenek ve iletişimlerinin geliştirilmesi, ders ortamında verilemeyen becerilerin kazandırılması, boş zamanların en iyi şekilde değerlendirmesi, eğitimin genel amaçlarına ulaşılması veya derste öğrenilen bilgilerin uygulama taşınması bakımından öğrenci kulüplerinin gerekliliği kaçınılmazdır (Döş ve Kır, 2013; Ekmekci, 2006; Gültekin, 2007; Yaman, 2011; Yıldırım, 2010). Kulüp etkinlikleri gençlerin psikolojik özellikleri ve gereksinimleri karşılama ve (Binbaşıoğlu, 2000: 12) gelecekteki başarılarını yordamada da en geçerli gözlem alanlarından biridir (Kılbaş, 2000: 7).

Öğrenci kulüp etkinlikleri, öğrencinin günlük yaşamının bir parçasıdır. Kulüp etkinlikleri dikkat düzeyini artırır, eleştirel düşünme, kişisel ve sosyal gelişim, motivasyon ve toplumla daha iyi ilişkiler kurma özelliklerini geliştirir (Annu ve Sunita, 2014b: 9-11).

Ayrıca liderlik becerisini geliştirme imkânı verdiği gibi okul ve toplum ilişkilerini de güçlendirmektedir. Ayrıca bireyin özgüven, arkadaşını seçme ve tanıma, akademik başarı, ahlaki gelişim, boş zamanı değerlendirme ile sosyalliği olumlu etkilemektedir (Daniyal ve diğ. 2012: 257; Köse, 2013: 617; Hancock, Dyk ve Jones, 2012: 84). Ülkemizde öğrenci kulüp etkinliklerine ilişkin yapılan araştırmalarda bu etkinliklerin öğrencinin akademik başarısı ile toplumsallaşmasına katkı sağladığını göstermektedir (AR-Ge, 2011; Balyer ve Gündüz, 2012; Duruhan ve Demir, 2005; Ekici, Bayrakdar ve Uğur, 2009; Kiraz, Yurdakul ve Kiraz, 2002; Köse, 2003; Köse, 2004; Yüksel, 2012). Bu olumlu etkileri öğrencilere kazandırmak ve gelecek nesillerde görmek isteniyorsa kulüp etkinliklere de en az dersler kadar önem verilmelidir.

Öğrenci kulüp etkinlikleri öğrencilere; akademik başarıyı artırır, öğrenmeye karşı güdüleme, okuldaki riskli ve disiplin sorunlarını azaltma/önleme, problem çözme ve birlikte çalışma becerilerini kazandırır. Bununla birlikte zamanı yönetme, arkadaşlık ilişkilerini geliştirme, öğrencinin kendini tanıma, sosyalleşme, suç işlemeyi azaltma, planlı çalışma ve sorumluluğun kazanılmasına da katkı sağlamaktadır (Akar, 2006; Apaydınlı ve Şentürk, 2012; Brown, 1999; Demir, 2014; Ekmekci, 2006; Karslı, 2006; Le, 2013; Nama, 2010; Onay, 2012; Peguero, 2010; Polat, 2017; Rees, 2008; Sarı, 2007; Seow ve Pan, 2014). Kulüp etkinlikleriyle canlı değerler olan; öğrenme, disiplin, kooperatif, dayanışma, hoşgörü, bakım, beraberlik, cesaret, sorumluluk, girişimcilik, yaratıcılık, bağımsızlık, dürüstlük, sosyal beceri gibi değer ve yeterlilikler oluşturulur (Komalasari, Saripudin ve Masyitoh, 2014: 166).

Öğrenci kulüp etkinlikleriyle öğrenci ve öğretmen birlikte daha fazla zaman geçirmekte, öğrenilenlerin yaşama aktarılma imkânı artmakta, öğrencilerin okuldan ayrılmasının önlenmesinde "koruyucu faktör" rolü üstlenmektedir (Gordon, 2010: 21). Bu bağlamda öğrenci kulüp etkinlikleriyle etkili okulların oluşması arasında güçlü bir ilişki olduğu söylenebilir (Balcı, 2001: 187; Koçinalı, 2008: 18). Ayrıca Rathunde (1993: 2), kulüp etkinliklerinin öğrencilerin önemli hedeflere odaklanarak ve duygularını birleştirerek yüksek becerileri algılayabilmelerine yardımcı olduğunu ve bölünmemiş dikkat alışkanlıkları geliştirdiğini belirtmektedir. Bir başka anlatımla, öğrenci kulüp etkinlikleri bireyin dikkat dağınıklığını gidermeye ve odaklanmaya katkı sağlamaktadır.

Öğrencilerin okul içinde katıldığı kulüp etkinlikleri onların bilişsel, sosyo-duygusal ve entelektüel gelişimleri için son derece önemli olduğu bu yönüyle "olumlu gençliği" teşvik ettiği ve arkadaşlık ile dostlukların oluşmasına imkân sağladığı görülmüştür (Larson, 2000; Schaefer, Simpkins, Vest ve Price, 2011). Bununla birlikte öğrenci kulüp çalışmaları gerektiği şekilde yapılırsa, kendini tanıyan, yeteneklerini geliştirebilen ve bu yetenekleri toplum yararına kullanabilen, aidiyet duygusu kazanma, okul memnuniyeti, planlı çalışma alışkanlığı kazanan, iletişimi yüksek, kendine güvenen, boş zamanlarını doğru değerlendirmeyi öğrenen, ilişkilerinde ölçülü, saygılı ve hoşgörülü davranabilen, grupla çalışabilen ve sorumluluk duygusuna sahip, bireysel girişimde bulunabilen öğrenciler yetişecektir (Apaydınlı ve Şentürk, 2012; Arabacı ve Akgül, 2012; Bradley, 2004; Carbonaro ve Maloney, 2019; Duruhan ve Demir, 2005; Karaköy, 1995; Yıldırım, 2010).

Kulüp etkinliklerinin okul kültürünün algılanması, liderlik yeteneklerinin ortaya çıkarılması ve geliştirilmesi, benlik gelişimi, özgüven kazanma, aidiyet duygusu, sosyal ve ahlak gelişimi, demokratik tutum kazanma, sorunlarla mücadele etme, problem çözme, okula devam etme, derse karşı güdülenme, kişisel ve kişiler arası pek çok olumlu davranışların kazanılmasında etkisi vardır (Ahmad ve diğ. 2015; Correa ve diğ. 2015; Hurst, Wallace ve Nixon, 2013; Ivaniushina ve Zapletina, 2015; Köse, 2003; Nama, 2010; Ponessa, 1992). Sosyal kulüp etkinlikleri öğrencilerin akademik başarı, okul disiplini, asosyal davranışlarda azalma, kişilik oluşumu, madde bağımlılığından kurtulma, liseden mezun olma sayısında artış ve okulu terk etme oranlarında azalma gibi ciddi ve olumlu katkılarının yanı sıra okul ve toplum için önemli bir sosyal sermaye oluşmasına katkı sağlamaktadır (Ailshie, 1996; Annu ve Sunita, 2015; Buoye, 2004; O'dea, 1994; Bush, 2003; Craft, 2012; Darling, Caldwell ve Smith 2005; Ekechukwu, Ateke ve Ekenedo, 2014; Gibbons, 2006; Hart, 2013; Johnston, 2013; Manlove, 2013; Martinez, Coker, Mcmahon ve Cohen, 2016; Natalie ve Desiree, 2014; Reed, 2014).

Öğrenci kulüp etkinlikleri aktif vatandaşlık algıları; sosyal sorumluluk, kültürler arası farkındalık; kültür ve karakter bakımından olgunlaşma, farklı ırk ve kültürlere saygı, duyguları kontrol etme, derse katılımı artırma, özel yetenekleri geliştirme; demokrasi ve insan hakları bilinci; yaratıcı düşünme, araştırma ve birlikte iş yapma becerisi; etkileşim, kişisel beceriler, empati ve iletişim gelişimi için çok gerekli ortamlardır (Adeyemo, 2010;

Awbrey, Longo, Lynd ve Payne, 2008; Bradley, 2004; Canbay, 2007; Castle, 1986; Craft, 2012; Duruhan ve Demir, 2005; Duruhan ve Demir, 2015; Farrugia, 2015; Feldman ve Matjasko, 2005; Freeman, 2017; Holland ve Andre, 1987; Karaağaç, 2017; Kelepolo, 2011; Keser, Akar ve Yıldırım, 2011; Lewis, 2014; Sabo ve Mureşianu 2014; Sarı, 2012; Wilcox, 2012; Wilson, 2009). Öğrenci kulüp etkinliklerine katılan öğrencilerin katılmayanlara göre iletişimcilik biçimlerinde etkili iletişime yönelik faktörleri benimsedikleri ve olumsuz iletişim biçimlerini daha az kullandıkları söylenebilir (Deymeci, Öztürk, Göde, 2020: 71).

Başlangıçta bir oyalama olarak görülse de Amerika'da yapılan sosyal kulüp etkinlikleri araştırmalarında bu etkinliklerin öğrencileri kötü alışkanlıklardan (sigara, alkol, uyuşturucu vb.) uzak tuttuğu, gelişimlerine önemli katkılar sağladığı, akademik başarı ve özsaygıyı artırdığı; sosyal yönleri güçlendirdiği bireyi stresten uzak tuttuğu, etik ilkeler kazandırdığı, okula aidiyetin artırdığı ve bireyin bir bütün olarak gelişimine katkılar sağladığı belirlenmiştir (Ahmadigatab, Shayan ve Pirhayati, 2012; Annu ve Sunita, 2014a; Barnett, 2007; Binbaşıoğlu, 1986; Blomfield ve Barber, 2010; Bradley, 2004; Cooley, 1992; Daniyal, Nawaz, Hassan ve Mubeen, 2012; Everson ve Millsap, 2005; Keenan, 2014; Koçinalı, 2008; Metsapelto ve Pulkkinen, 2014).

Öğrenci kulüp etkinlikleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde demokratik kültürü geliştirme, boş zamanı verimli geçirme, liderlik becerilerini geliştirme ve toplumsallaştırarak öğrencilere iyi vatandaş olmalarına yardımcı olma gibi faydaları görülmektedir. Kulüp etkinliklerine katılan öğrenciler kendisi ve sınıf arkadaşlarıyla daha olumlu ve anlamlı bağlar kurabilmektedir. Bu tür etkinliklerin dolaylı yoldan da olsa akademik konularda birlikte çalışma alışkanlığı ve etkileşimi artıracağı değerlendirilmektedir. Ayrıca bireyin yeteneklerini geliştirme, sorumluk kazanma ve özgüven anlayışı da geliştirmektedir.

2.6.3. Öğrenci Kulüplerinin Tarihsel Gelişimi

Türk Eğitim Tarihinde 1900'lü yıllara kadar yapılmış eğitim programlarında eğitici çalışmalar konusu yer almamışsa da Milli Eğitim Teşkilatı 1908 yılından sonra günün şart ve ihtiyaçlarına uygun şekilde yeniden düzenlenmiştir (Ekmekci, 2006; Şahan, 1995). 1913

yılında çıkarılan Tedrisat-ı İptidaiye Kanun-i Muvakkat'ta (İlköğretim Kanunu) eğitsel kol etkinliklerinin önemine dikkat çekildiği görülmektedir (Timurlenk, 1988).

9 Mayıs 1920 tarihinde TBMM'de toplanan Maarif Kongresi'nde, ileride yapılacak birtakım temel işlerin tasarlanması ve mevcut eğitim kurumlarının idare edilmesi üzerinde durulmuştur. 1921'de Ankara'da toplanan "Maarif Kongresi"nde ise özellikle eğitim programları üzerinde durulmuştur. 1923 ve 1924'de toplanan "Heyet-i İlmiye"lerde programda değişikliğe gidilmesi ve Cumhuriyet döneminin ilkokul programı hazırlanarak dersleri hayat ve toplum ihtiyaçlarına göre okutulması esası getirilmiştir (MEB EARGED, 2009: 4-5).

26 Aralık 1925- 08 Ocak 1926 tarihleri arasında toplanan üçüncü "Heyet-i İlmiye" de okulların sosyal hayatı aydınlatıcı bir merkez olması gerektiği belirtilirken okullarda kütüphane ve kooperatiflerinin kurulması tasarlanmıştır. 1929'da "İlk Mektepler Talimatnamesi"nde; spor ve oyun, temizlik, yardımlaşma ve dayanışma, güzel yazma ve konuşma ile tutumlu olma eğitici kolları yer almıştır. İlkokullarda 1929 yılında İlk Mektepler Talimatnamesinde eğitici kollara, Terbiye ve Tedris olarak yer verilmiştir. 1929 Talimatnamesinde yer alan eğitsel kollar şunlardır (Şahin, 1995):

1. Spor ve Oyun Kolu
2. Yardımlaşma ve Dayanışma Kolu
3. Okul Eşyalarını Koruma Kolu
4. Temizlik Kolu
5. Güzel Yazma ve Güzel Konuşma Kolu
6. Tutumlu Olma Kolu

1930 yılında hazırlanan "Köy Mektepleri Müfredat Programı"na göre haftada 2 saat okutulan "Yurt Bilgisi" dersinde Tutum ve Toplumsal Örgütlere, Köy Kooperatiflerine, Yeşilay, Kızılay, Çocuk Esirgeme şubelerine, toplu olarak yaşama ve benzeri faaliyetlere yer verilmesi öngörülmüştür (Şahan, 1995: 12; Şahin, 1995). III. Milli Eğitim Şurası'nda (1946) boş zamanları değerlendirmek için eğitici kolların yapılabileceği önerilmiş, IV. Milli Eğitim Şurası'nda (1948) bu konuyla ilgili açıklamalar yapılmıştır. 1952 yılı İlkokullar Yönetmeliği'nde "Sosyal Çalışmalar" başlığı altında müzik, yardımlaşma,

kooperatif, temsil, kitaplık vb. kolların kurulmasına imkân verilmiştir (Özalp ve Ataünal, 1977: 245). 1952 yılında hazırlanan İlkokullar Yönetmeliği'nde eğitici çalışmalar "Sosyal Çalışmalar" adı altında yer almış, böylece ilkokul demokratik bir topluluğun gerçek bir örneği olarak kabul edilmiştir (Şahin, 1995).

V. Milli Eğitim Şurası'nda (1953) öğrencilerin iyi alışkanlık ve sosyal sorumlulukları kazanabilmeleri için eğitici kollara vurgu yapılmştır. 1958 yılındaki İlkokullar Yönetmeliği'nde (Madde 125), Çocuk Esirgeme Kolu, Hayvanları ve Ağaçları Koruma Kolu kurulması yer almıştır. 1959 yılında ise bugünkü anlamı ile eğitsel kulüpler olan bazı öğrenci teşkilatlarının kurulması zorunluluğu getirilmiştir (Özalp ve Ataünal, 1977; Şahin, 1995).

1962 İlkokul Program Taslağı'nda önceki programlardan farklı olarak haftalık ders dağıtım çizelgesinde eğitici kol çalışmaları için zaman ayrılmıştır. 1972 ve 1973 tarihinde yayınlanan "İlkokullar Yönetmeği"nde eğitici kollar haftada iki saat zorunlu faaliyet kapsamına alınmış ve her bir ders saati 60 dakika olarak belirlenmiştir. 1968 İlkokul Programı'nda ve IX. Milli Eğitim Şurası'nda da (1974) eğitici kol çalışmalarına yer verildiği görülmektedir. 1968 İlkokullar Programı'nda eğitici kol çalışmalarıyla ilgili açıklamalara rastlamak mümkündür. IX. Milli Eğitim Şura kararı gereğince 1974–1975 öğretim yılı başında uygulamaya konan "Rehberlik ve Eğitici Çalışmaların Düzenlenmesi ve Yürütülmesi" ile ilgili esaslar belirtilmiş ve Tebliğler Dergisi'nde yayınlanmıştır (Özalp ve Ataünal, 1977).

1976 yılında "İlk ve Ortaokullar Eğitici Çalışmalar Yönetmeliği" çıkarılmış ve eğitici çalışmalara ilkokullarda uygulanmakta olan 25 ders saatinden haftada (40'ar dakikalık) 2 ders saati ayrılmıştır (Şahin, 1995; Kırdar, 2002). 1976 yılındaki ilk sosyal etkinlikler yönetmeliğinde tanımlar, görevler, kollar ve çalışma esasları düzenlenmiştir. X. Milli Eğitim Şurası'nda (1981) ortaöğretimin görevleri konusunda "Çevreye yönelik çeşitli eğitim etkinliklerinde bulunmak; her düzeyde kurumlarla iş birliği yapmak, var olan olanakları birlikte kullanmak" anlamında öneriler olduğu ve bu önerilerin sosyal etkinlikleri teşvik ettiği görülmektedir (Başaran, 1996).

1986 tarihinde “Eğitsel Çalışmalar” dersi çıkarılmış Hayat Bilgisi (1., 2. ve 3. sınıf) ve Sosyal Bilgiler (4. ve 5. sınıf) dersleri içerisinde yapılacağı belirtilmiş ve haftalık ders saatleri değiştirilmemiştir. 25.5.1983 tarihli 18057 sayılı tebliğler dergisinde ise “İlköğretim, Lise ve Dengi Okullar Eğitici Çalışmalar Yönetmeliği yayımlanmıştır. Bu yönetmelik 13.1.2005 tarihli ve 25699 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan “Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği’nin 37’nci maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır.

Ülkemizde 2005 yılına kadar okullardaki sosyal etkinlikler çok dar kapsamda ve eğitsel kollar şeklinde sürdürülmekteydi. 2005 yılından itibaren önceden “eğitsel kollar” olarak yürütülen sosyal etkinlikler yerine “öğrenci kulüpleri” uygulamasına geçilmiştir. 12.02.2008 tarihli 2632 sayılı Tebliğler Dergisinde Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile değişiklikler yapılmıştır. Yönetmeliğinin 5. maddesinde karnelerin sosyal etkinlik bölümüne “tamamladı” veya “tamamlamadı” şeklinde yazmaları bendi getirilmiştir.

02.04.2010 tarihli 2607 sayılı tebliğler dergisinde Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile değişiklikler yapılmıştır. “Çizelgede yer almayan Belirli Gün ve Haftaların kutlanması öğretmenler kurulunca karar verilir” şeklinde madde eklenmiştir.

08.06.2017 tarihli 30090 sayılı Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği çıkarılmıştır. Çıkarılan bu yönetmeliğin isminin değiştirildiği ve içeriğinin sadeleştirildiği görülmektedir. Sadeleştirilen yönetmelikte okulun imkân ve şartlarına göre düzenlenme yapmak esnekliği getirilmiştir. En son 2017 yılında çıkarılan sosyal etkinlikler yönetmeliğine 2019 yılında birkaç madde daha eklenmiştir.

Cumhuriyetin kurulmasından bugüne değin çeşitli tarihlerde çıkan yasa ve yönetmeliklerde “Eğitici Çalışmalar”a vurgular yapıldığı ve belli ölçüde önemsendiği görülmektedir. Ancak yapılan araştırmalarda bu yönetmeliklerin uygulamaların yeterince önemsenmediği, uygulanma ve öğrencilerin gelişimlerinin istenilen düzeyde olmadığı görülmektedir.

2.6.4. Yurt Dışında Öğrenci Kulüplerinin Mevcut Durumu

Okullardaki öğrenci kulüp etkinlikleri, sınıf içi öğretimi tamamlayan en önemli unsurlar olarak kabul edilmekte Amerika, Fransa ve Belçika gibi gelişmiş ülkelerde bu tip etkinlikler bilim kulüpleri tarafından organize edilmektedir. Bu kulüpler, öğrencilerin kişisel yetenek ve eğilimlerinin ortaya çıkmasına yardım etmekte, fen ve bilimsel faaliyetlere karşı ilgilerini artırarak eğitim süreçlerine olumlu şekilde destek olmalarını sağlamaktadır (Kırkpınar, 2004: 18). Öğrenci kulüp faaliyetleri eğitimin önemli bir parçasıdır. Bu nedenle, birçok ülke eğitimde kaliteyi artırmak için onlara katılmayı zorunlu hale getirmiştir. Bu bağlamda yurt dışındaki uygulamalar hakkında bilgi sahibi olmak öğrenci kulüplerini anlamak, geliştirmek ve değerlendirmeler yapabilmek için önemlidir.

Öğrenci kulüp etkinlikleri, gelişmiş ülkelerde okul yaşamının önemli bir parçasıdır (Le, 2013: 2). Öğrenci kulüp etkinlikleri öğrenciye pek çok fayda sağlamakta öneminden dolayı bu etkinlikler başta ABD ve Avrupa olmak üzere farklı ülkelerde de önemsenmekte ve desteklenmektedir (Marques, Holzweg, Scheuer, Repond, Correia, Santo ve Onofre, 2014: 65). ABD'de Fretwell tarafından ilk kez bilimsel bir kavram olarak ele alınan sosyal etkinlikler, 20. yüzyılın ikinci çeyreğinde başta liseler olmak üzere neredeyse tüm okullarda uygulanmaya başlanmıştır. Öğrencilerin teşvik edilmesiyle bu etkinliklere yoğun öğrenci katılımının sağlandığı görülmüştür (Gholson, 1985: 17). Aşağıda verilen tablolarda Avrupa okullarındaki sosyal kulüp etkinliklerinin özellikleri, sorumlu birimler, görevliler ve sürelerine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Tablo 1. Avrupa Okullarındaki Öğrenci Kulüplerinin Özellikleri*

Ülkeler	Zorunluluk Durumu	Beden Eğitimi Dersinin Devamı mı?	Her Hafta Yapılma Durumu	Ücret Durumu
Belçika	Hayır	Hayır	Hayır	-
Bosna Hersek	Evet	Evet	Evet	Hayır
Hırvatistan	Evet	Evet	Evet	Hayır
Kıbrıs	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
Çek Cumhuriyeti	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
Finlandiya	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
Fransa	Hayır	Evet	Evet	Evet
Almanya	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır
İtalya	Hayır	Evet	Evet	Hayır
Letonya	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Lüksemburg	Hayır	Evet	Evet	Hayır
Hollanda	Hayır	Evet	Evet	Hayır
Polonya	Hayır	Hayır	Hayır	Evet
Portekiz	Hayır	Evet	Evet	Hayır
Romanya	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Sırbistan	Evet	Evet	Evet	Hayır
Slovenya	Evet	Evet	Evet	Hayır
İsveç	Hayır	Hayır	Hayır	Evet
İsviçre	Hayır	Evet	Evet	Hayır
İngiltere	Hayır	Evet	Evet	Hayır

*(Marques ve diğ. 2014: 65)

Tablo 1'de görüldüğü gibi Avrupa okullarında öğrenci kulüp etkinliklerinin ağırlıklı olarak zorunlu olmadığı, beden eğitimi dersinin devamı olduğu, her hafta yapıldığı ve ücret alınmadığı görülmektedir. Ancak Avrupa ülkelerinde katılımın zorunlu olmamasına karşın etkinliklere katılım oranının yüksek olduğunu söylemek mümkündür. ABD'de kulüp faaliyetlerine katılabilmek için akademik başarının belli bir düzeyin üstünde olması şartı bulunmakta belirlenen akademik başarı düzeyinin altındaki öğrenciler istediği faaliyete katılamamaktadır (Kırkpınar, 2004: 19). Ülkemizde ise öğrenci kulüplerine katılımın zorunlu olduğu, akademik başarı şartı aranmadığı, aktivitelerin her hafta yapıldığı ve ücret alınmadığı görülmektedir (MEB, 2017).

Tablo 2. Avrupa'daki Okullarda Öğrenci Kulüplerinden Sorumlu Birimler*

Ülkeler	Sorumlu Kurum	Sorumlu Uzmanlar	Öğretmen Niteliği
Belçika	Eğitim Bakanlığı	Okulun Beden Eğitimi Öğretmenleri	Yüksek Lisans
Bosna Hersek	Eğitim Bakanlığı	Okulun Beden Eğitimi Öğretmenleri	Lisans
Hırvatistan	Eğitim Bakanlığı – Spor Bakanlığı	Okulun Beden Eğitimi Öğretmenleri	Lisans
Kıbrıs	Eğitim Bakanlığı	Okulun Beden Eğitimi Öğretmenleri	Lisans
Çek Cumhuriyeti	Eğitim Bakanlığı – Spor Bakanlığı	Okul İçinden veya Okul Dışından Beden Eğitimi Öğretmenleri	Yüksek Lisans
Finlandiya	-	-	-
Fransa	Eğitim Bakanlığı	Okulun Beden Eğitimi Öğretmenleri	Lisans
Almanya	Diğer	Okulun Beden Eğitimi Öğretmenleri Okul İçinden veya Okul Dışından	Yok
İtalya	Eğitim Bakanlığı	Okulun Beden Eğitimi Öğretmenleri	Yüksek Lisans
Letonya	Diğer	Okul İçinden veya Okul Dışından Beden Eğitimi Öğretmenleri	Lisans
Lüksemburg	Eğitim Bakanlığı	Okulun Beden Eğitimi Öğretmenleri	Lisans
Hollanda	Diğer	Okul İçinden veya Okul Dışından Beden Eğitimi Öğretmenleri	Lisans
Polonya	Diğer	Okulun Beden Eğitimi Öğretmenleri	Lisans
Portekiz	Eğitim Bakanlığı	Okulun Beden Eğitimi Öğretmenleri	Yüksek Lisans
Romanya	Spor Bakanlığı	Okulun Beden Eğitimi Öğretmenleri	Lisans
Sırbistan	Eğitim Bakanlığı	Okulun Beden Eğitimi Öğretmenleri	Yüksek Lisans
Slovenya	Eğitim Bakanlığı	Tüm Seçenekler	Yüksek Lisans
İsveç	Spor Bakanlığı	Tüm Seçenekler	Yok
İsviçre	Diğer	Okul İçinden veya Okul Dışından Beden Eğitimi Öğretmenleri	Yüksek Lisans
İngiltere	Diğer	Okul İçinden veya Okul Dışından Beden Eğitimi Öğretmenleri	Yok

*(Marques ve diğ. 2014: 66)

Tablo 2'de görüldüğü gibi Avrupa okullarında öğrenci kulüp etkinliklerden genel olarak sorumlu kurumların eğitim ve spor bakanlıkları olduğu, sorumlu uzmanların okul içinden veya dışından beden eğitim öğretmenleri olduğu, görevlilerin lisans ve yüksek lisans mezunu oldukları görülmektedir. Ülkemizdeki sosyal kulüp etkinliklerin uygulanmasından Millî Eğitim Bakanlığı sorumludur. Kulüp danışmanlarında en az lisans mezunu danışman öğretmenler görev yapmakta sertifikası olanlara öncelik verilmektedir (MEB, 2017).

Tablo 3. Avrupa'daki Okullarda Öğrenci Kulüplerinin Etkinlik Süreleri*

	Haftalık Saati		**Toplantı (Oturum) Dakikası**	
Ülkeler	**İlkokul-Ortaokul**	**Lise**	**İlkokul-Ortaokul**	**Lise**
Belçika	-	-	-	-
Bosna Hersek	2	2	60	60
Hırvatistan	2	2	60	60
Kıbrıs	-	-	-	-
Çek Cumhuriyeti	2	2	66	66
Finlandiya	-	-	-	-
Fransa	3	3	-	-
Almanya	2	-	-	-
İtalya	6	6	60	60
Letonya	-	-	-	-
Lüksemburg	-	-	100	100
Hollanda	2	2	60	60
Polonya	2	2	-	-
Portekiz	4	4	90	90
Romanya	-	-	-	-
Sırbistan	-	-	-	-
Slovenya	1	1	45	45
İsveç	5	5	60	60
İsviçre	6	6	-	-
İngiltere	1	2	60	60
Ortalama	**2.9**	**3.1**	**66.1**	**66.1**

*(Marques ve diğ. 2014)

Tablo 3'e bakıldığında Avrupa okullarındaki öğrenci kulüp etkinliklerin ortalama üç saat ve bir ders saatinin altmış altı dakika olduğu görülmektedir. Ülkemizde öğrenci kulüplerinin derslerden sonra yapılması önerilmekte ancak süreye ilişkin bir veriye rastlanılmamaktadır (MEB, 2017).

Avrupa'da genel olarak sosyal kulüp etkinliklerinin öğretim programı dışında düzenli yapılan, notla değerlendirilmeyen ve görevliler tarafından denetlenen çalışmalar olduğu görülmektedir (Le, 2013: 3). Sosyal kulüp etkinliklerinin bazı ülkelerde çok eski bir geleneğe sahip olduğu ancak Avrupa'da 2000'li yılların başından itibaren daha çok önemsendiği ve o yıllarda Almanya, Finlandiya ve İngiltere'de "genişletilmiş hizmetler" olarak yürütüldüğü görülmektedir (Fischer, Radisch ve Schüpbach, 2014: 5). Sosyal kulüp etkinliklerinin eğitimin önemli bir parçası olması sebebiyle birçok ülkede eğitimde kaliteyi artırmak için öğrenci kulüplerine katılım zorunlu tutulmuştur. Malezya'da tüm eğitim-öğretim kategorilerinde kulüp etkinlikleri zorunludur. Japonya'da öğrenci kulüplerinde daha çok spor ve kültürel etkinliklerle ahlak eğitimi kazandırılmaya çalışılmaktadır. Çin'de ise kulüp etkinlikleri ahlak gelişiminin önemli bir aracı olarak görülmekte bu kapsamında

yapılan beden eğitimi ve güzel sanatlar çalışmaları çok önemsenmekte ve desteklenmektedir (Köse, 2003: 34).

Aynı dönemlerde ABD'de Ulusal Eğitim Kurulu, iyi bir öğretim programının temel öğelerini sağlık, etnik özellikler, vatandaşlık, boş zamanın doğru kullanımı şeklinde belirlemiştir. Amerika'da kulüp faaliyetleri çok önemsenmesinin nedeni çocuğun tüm potansiyelini kullanabileceği bir eğitim ortamı ve iklimi içerisinde sadece kitap kurdu olarak mutlu olamayacağı düşüncesine dayanmaktadır. Bunun için yaygın spor faaliyetleri, müzik, resim, tiyatro, folklor, çevre etkinlikleri, bilimsel çalışmalar gibi birçok aktivite gerçekleştirilmektedir (Kırkpınar, 2004: 21-22). Japonya'da her öğrenci ilköğretim 4. sınıftan itibaren en az bir kulüp etkinliği seçmek zorundadır. Bununla birlikte tüm öğrenciler, formal dersler bittikten sonra günlük iki saat seçtiği kulüp etkinliğiyle ilgili okulda çalışmak zorundadır. Ayrıca, çoğu Avrupa ülkesinde herhangi bir öğretim kademesinde kulüp etkinlikleri nedeniyle alınan sertifika veya belge bir üst öğrenim için önemli bir ölçüt olmaktadır. Bu tür etkinlikler, bugün Amerikan okullarında okul yaşamının ayrılmaz bir parçası haline gelmiş ve özellikle özel okullar bu etkinliklerle okullarının reklamlarını yapmaktadırlar (Gündoğdu, Karataş ve Nacar, 2011: 66; Köse, 2004: 55).

Gelişmiş olarak tanımlanan ülkelerde üst bir öğrenim için öğrenci kulüp etkinliklerini bir ölçüt olarak ele alınması son derece önemlidir. Özellikle ABD'de bütün eğitim kademelerinde kulüp etkinliklerine katılım için akademik başarı ön koşul olarak kabul edilmektedir. Bu durum akademik başarı ile sosyal etkinliklerin birlikte yürütülmesi gerektiği veya bir durumu diğerini tercih etmeme şeklinde yorumlanabilir. Ülkemizde ise kulüp etkinliklerine katılım için herhangi bir ölçüt aranmamaktadır. Oysa bireylerin kendini gerçekleştirme ve toplumsal gelişmişlik hedefi için hem kulüp etkinlikleri daha fazla önemsenmeli hem de ihtiyaç duyulan daha farklı durumlar için kriter olarak işe koşulmalıdır.

2.7. Öğrenci Kulüp Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunlar

Denizel Güven (2005: 7) ve Tetik (2008: 20), okullarımızda yönetmelik ve formalite gereği öğrenci kulüpleri oluşturma, seçimler yapma, defter tutma ve farklı bazı işlemler yapıldığını bu konunun önemini kavrayan bir kısım yönetici ve öğretmenlerimizin

çabaları dışında sosyal etkinliklere ilişkin çalışmaların yetersiz kaldığını ifade etmektedir. Yıldırım (2010) ve Erikçi (2018) ise ülkemiz eğitim sisteminde akademik başarının ön planda olduğunu bu durumun da öğrenci kulüp etkinliklerinin ikinci plana atılmasına yol açtığını belirtmektedir.

Öğrenci kulüplerinde yaşanan ana problem, öğrencileri kulüplere yönlendirmede yaşanan rehberlik sıkıntısıdır. Bir başka ifadeyle, ortaöğretim kurumlarında eğitsel kulüpleri planlama, yürütme ve yönlendirme de sorunlar bulunmaktadır. Bununla birlikte öğrenci ile danışman arasındaki iletişim kopukluğu, sınıfların kalabalık oluşu, çalışmaların sarmal bir yapıda ilerlememesi, çalışmalarda sürekliliğin olmaması, öğrenci ilgisinin çekilememesi, öğrencilerin istediği kulüplerin açılmaması ve öğrencilerin kendine uygun kulüp seç(e)memesi gibi sorunlar saptanmıştır (Ereyi, 2018; Karaağaç, 2017; Onay ve Gelen, 2013; Yaman ve Ersal, 2015;). Ayrıca ders programlarının çok yoğun olması, paydaşların kulüp etkinlikleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması, okulların imkân kısıtlılığı ve bu konuyla ilgili bilimsel çalışmaların azlığı da sosyal etkinliklere ilişkin diğer sorunlar olarak sayılabilir (Köse, 2013: 349).

Öğrenci kulüplerine ilişkin okul müdürleriyle yapılan araştırmalarda; yer yetersizliği, Beden Eğitimi öğretmenlerinin dışında diğer öğretmenlerden destek alamama, yeterli maddi desteğe sahip olmama, çevre imkânlarından yeterince yararlanamama ve etkinliklere çevre halkını dâhil edememe gibi sorunlar tespit edilmiştir (Çınar, Çizmeci ve Akdemir, 2007; Ekici, Bayrakdar ve Uğur, 2009; Gündoğdu, Karataş ve Nacar, 2011; Ulucan, Ünsever-Yaprak ve Kırnık, 2010). Bu bağlamda öğrencilerin kulüp etkinliklerine katılmak istememelerinin nedenleri olarak; tesis ve malzeme yetersizliği, boş zamanlarının olmayışı, maddi kaynak sıkıntısı, zaman ve mekân yetersizliği, güvenli, çekici bir ortam ve faaliyet çeşitliliğinin olmaması, kulüp etkinliklerinin önemine inanmama, aidiyet eksikliği, okul yönetimi ile danışman öğretmenlerin kulüp etkinliklerini yeterince desteklememesi, planlama ve çaba göstermede yetersizlikler olarak sıralanmaktadır (Acar, 2012; Ereyi, 2018; Sarı, 2012; Yaman, 2011; Yaman ve Ersal, 2015). Velilerle yapılan bir araştırmada ise velilerin bu etkinliklerin önemine inandığı ve okul ile iletişimi artırmada da önemli bir araç olarak gördükleri bulunmuştur (Albayrak, Yıldız, Berber ve Büyükkasap, 2004). Bunlarla birlikte velilerin çocuklarına kulüp etkinliklerine katılmada güçlük çıkarması, kulüp danışmanların öğrencileri tanımaması, öğrenci kulüp etkinliklerini yapan idareci,

öğretmen ve öğrencilerin gerekli ilgiyi göstermemesi (Akar ve Nayir, 2015; Gökyer ve Zincirli, 2011; Karaküçük, 1999; Yücel, 2017) kulüp çalışmalarının etkili ve verimli geçmemesinin nedenleri arasında sayılabilir.

Sosyal etkinlikler yönetmeliğinde belirlenen amaçlara ulaşamama nedenleri olarak öğrenci kulüp etkinliklerinin uygulanmaması, kulüplerin demokratik yöntemlerle belirlenmemesi, okul yönetici, öğretmen ve öğrencilerin kulüplerle ilgili yeterli bilgi sahibi olmamaları ve kulüp etkinliklerini yeterince önemsememeleri, süre yetersizliği, resmi ve gönüllü kuruluşlarla iş birliği eksikliği, motive sorunu, etkinlik ve projeler için altyapı eğitimlerine değinilmemesi (Balıkçı ve Tofur, 2018; Eroğlu, 2008; Keçe, 2015; Kiraz, Yurdakul ve Kiraz, 2002) sıralanabilir.

Sosyal etkinliklere yönetmeliklerle bir yön verilmeye çalışılsa da yönetici ve öğretmenlerin tutumları belirleyici olmaktadır. Bu anlayış bizi resmi evrak anlayışından öteye taşımamaktadır. Bu noktada kilit görev okul yöneticilerine düşmektedir (Koçinalı, 2008; Yüksel, 2012). Yönetici ve öğretmenlerin öğrenci kulüplerindeki farkındalık eksikliği, uygulama boşluğu Aslan ve Cansever (2009), yönetsel ve kişisel nedenler büyük problemler olarak görülebilir (Akar ve Nayir 2015). Bu bağlamda yönetici ve öğretmenlerin farkındalık ve sorumluluk düzeyinin artmaması durumunda kulüplerin etkililiğinden söz edilemeyecek ve kulüp çalışmaları resmî belgeler hazırlamaktan öteye geçemeyecektir.

En az ders içi faaliyetler kadar gerekli olan öğrenci kulüp etkinliklerinde pek çok sorun olduğu, etkili uygulanmadığı ve belirlenen hedeflere yeterince ulaşılamadığı görülmektedir. Bu çalışmaların etkili yürütülebilmesi için tüm paydaşların eşgüdümlü olarak hareket etmeleri inançlı, istekli ve sistemli çalışmaları gerekmektedir. Son derece önemli olan etkinliklerin ikinci plana atılması geleceğimiz olan öğrencilerde ve toplumda pek çok gelişim fırsatının engellenmesine neden olacaktır. Sosyal sermaye, güçlü iletişim ve geleceğimiz için bu çalışmalara yeterli desteğin verilerek uygulanması gerekmektedir.

2.8. Öğrenci Kulüpleri ve Rekreasyon

Gelişen teknoloji, modern hayat şartları işte zorunlu geçirilen zamanın dışında serbest zaman kavramının ortaya çıkmasına neden olmuştur (Balcı, 2003; Gökalp, 2007: 4;

Tezcan, 1992: 166: 166). İnsanların sosyalleşmesinde, düzenli ve amaçlı bilgi ile beceri edinmesinde, meslek sahibi olup mutlu olmasında boş zamanı algılama ve doğru kullanma anlayışı büyük bir öneme sahiptir (Çelik, 2018: 82).

Bilim insanları zamanı etkili kullanmanın hem fertlerin hem de toplumların gelişmişlik düzeyinin göstergelerinden biri olduğunu kabul etmekte (Arslan, 2011: 2; Gökalp, 2007: 5), önemsemekte ve planlı hale getirilmesi gerektiğini ifade etmektedir (Çelik, 2018). Her toplum geleceğe yönelik daha nitelikli insan yetiştirmek için eğitim aracığıyla boş zamanı değerlendirme becerisi kazandırmalıdır. Ayrıca kültürün kazanılması, geliştirilmesi ve aktarılmasında da boş zaman önemli bir işlev görmektedir (Güçlü, 2013; Tezcan, 1976). Boş zamanın değersiz kullanılması hem sağlığın bozulmasına ve hem de yurttaşlık bilincinin tahribine yol açmaktadır (Tezcan, 1976).

Türkçe'de yaygın karşılığı "boş", "özgür" veya "serbest" zamanı değerlendirme olarak kullanılan rekreasyon genel olarak haz almak amacıyla kişisel doyum sağlayacak, tamamen çalışma ve zorunlu ihtiyaçlar için ayrılan zaman dışında kalan isteğe bağlı ve gönüllü olarak fert veya grupça seçilerek yapılan etkinliklerdir (Gülbahçe, 1996: 12; Karaküçük, 1999; Tezcan, 1992: 166). Serbest zaman, bireyin işinden ve ailesinden arta kalan bir şey yapma zorunluluğu ve sorumluluğunun olmadığı kişinin istediği şekilde kullanabileceği (Güçlü, 2013: 160) veya bireylerin sosyal hayatı için en temel ihtiyaçlarının karşılanacağı bir zaman olarak tanımlanabilir (Serçek ve Serçek, 2015: 3). Yapılan tanımlarda serbest zaman kavramının ortak bileşenlerinin; dışarıdan bir zorlama olmaması, kişinin günlük olarak yaptığı işlerin ve mesleki çalışmaların dışında kalan zamanları kapsaması, kişinin özgür tercihleri ve istekleri sonucu şekillenen yapmaktan zevk aldığı etkinlikler olduğu söylenebilir (Sevinç ve Aktan, 2017: 31). Diğer bir deyişle serbest zaman, gönüllüğe dayalı faaliyetlerle faydalı değerlendirilen bir zamandır.

Serbest zaman etkinliklerine ilişkin araştırmalarda bu etkinliklerin gençlerin toplumsallaşma ve kişilik gelişimi başta olmak üzere gelişimlerine olumlu pek çok katkısı olduğunu göstermektedir (Craft, 2012; Tetik, 2008). Serbest zaman bir yenilenme aracıdır (Akyüz, 2015: 17; Karaküçük, 1999: 22). Serbest zamanı olumlu değerlendiren birey; bedensel, psikolojik ve toplumsal açılardan rahatlayarak verimi artarak bilgi, beceri ve yeteneklerini geliştirecektir. Boş zaman için seçilen etkinlikler bireyin haz almasına da

yardımcı olmaktadır (Özer, Gelen ve Öcal, 2009; Polat, 2017; Yaman, 2011). Ancak ülkemizde ebeveyn ve öğretmenlerin, eğitimde akademik başarıyı serbest zamanı değerlendirmeden çok daha fazla önemsediklerini görülmektedir (Aslan ve Cansever, 2009: 211). Bu anlayış toplumsal norm ve değerlerle sosyalleşmiş bireyler yerine yarışmacı, statü ve maddiyatı amaçlayan fertler yetişmesine neden olmaktadır (Çelik, 2018: 82). Bu bağlamda birey için ihtiyaçlarını karşılamak, geçimini sağlamak ne kadar önemli ise serbest zaman oluşturmak ve bunu en iyi şekilde değerlendirmek de o derece önemli olmalıdır (Gülbahçe, 1996).

Okullar, öğrenci kulüpleri aracılığıyla öğrencilerin serbest zamanlarını etkin ve verimli bir biçimde değerlendirmeleri, kendilerini ifade etme ve yaşam standartlarını yükseltecek yeni donanımlar elde etmelerine olanaklar yaratmalıdır (Eminoğlu, 2011; Karaküçük, 1999). Bir başka ifadeyle kişilik oluşumu ve gelişimine olumlu katkıları açısından okulların boş zamanları değerlendirmede başvurabilecekleri birtakım alışkanlıklar kazandırması gerekir (Bulut, 1985: 328; Kısakürek, 1979: 58).

Okulların rekreasyon konusunda sorumluluğu bulunmaktadır. Rekreasyonun ülkemizdeki okullarda uygulama alanı sosyal etkinliklerdir. Serbest zamanlar sosyal kulüp çalışmalarıyla daha etkili ve sistemli hale getirilebilir (Karaküçük, 1999). Birçok eğitimciye göre boş zaman çeşitli kurslar veya program dışındaki etkinlikler yoluyla değerlendirilebilir. Ancak okullardaki öğrenci kulüp etkinlikleri gereken şekilde yapılmadığından hedeflere ulaşılamamaktadır (Karaküçük, 1999; Tezcan, 1976: 405). Rekreasyon, gençlik çağında en hareketli dönemini yaşayan bireylerin serbest zamanlarını değerlendirme, kötü alışkanlıklardan uzak durup bilgi ve becerilerini geliştirmede okullardaki dersler kadar önemli bir role sahiptir (Balcıoğlu, 2013: i; Güçlü, 2013: 160). Sosyal kulüpler aracılığıyla toplumun inşasında önemli olan sağlıklı arkadaşlık ilişkileri kurup geliştirebilen, kurallara uyan, mücadele eden, başkalarının hakkına saygı gösteren, uyumlu, başarılı ve anlayışlı bir gençliğin yetiştirilmesi bakımından da öğrenci kulüplerinin varlığı çok önemlidir.

Öğrenciler ders programının dışında kalan serbest zamanlarında gönüllü olarak zevk duydukları ferdi veya grup içinde yapacakları etkinlikler ile kendilerini yenileyeceklerdir. Serbest zamanlarını değerlendiren öğrencilerin problem çözme,

demokrasi ilkelerini uygulama, toplumsal norm ve değerlere sahip sosyalleşmiş bireyler yetiştirilebilir. Bu bağlamda sosyal etkinliklerin genel amacı öğrencilerin boş zamanlarını etkili ve verimli bir şekilde değerlendirmelerini sağlamaktır. Öğrenci kulüplerinin hem öğrencinin yaşamında kullanabileceği kazanımları edinmesinde hem de serbest zamanı verimli kullanmayı alışkanlık haline getirmede önemli bir rol üstlenebileceği düşünülmektedir.

2.9. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde yurt içinde ve yurt dışında yapılan araştırmalar bugünden geçmişe doğru sıralanarak sunulmuştur.

2.9.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Vural (2018), "Öğretmen ve Yöneticilerin Sosyal Kulüp Çalışmalarına Yönelik Tutumları" adlı araştırmayı ortaokul ile lise öğretmen ve yöneticileriyle karma model kullanarak incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin cinsiyet ve eğitim durumu değişkenlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmazken yaş, medeni hal, okul türü, çalıştırılan kulüp sayısı, kıdem, okuldaki çalışma süresi ve okulun imkânlarına dair kanaat değişkenlerine göre anlamlı fark bulunmuştur. Yöneticilerin yaş, eğitim durumu, görev türü, kulüp çalıştırma yılı, çalıştırılan kulüp sayısı, kıdem, çalışma süresi ve imkân kanaati değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmazken cinsiyet, medeni hal ve okul türü değişkenlerine göre anlamlı fark bulunmuştur. Nitel verilerde çalışmaları yeterli gören öğretmenlerin; sosyal etkinlikler için okul, veli ve çevre iş birliğinin sağlandığını, sosyal etkinliklerin öğrenci ve çevrenin ilgi, istek ve ihtiyaçlarına göre planlandığını, çalışmalara tüm paydaşların destek olduğunu, öğrenci motivasyonunun artırıldığını, yeterli zamanın ayrıldığını ve hizmet içi seminer çalışmalarını yeterli bulmuşlardır. Çalışmaları yeterli görmeyen öğretmenler ise; öğrencilere ilgi gösterilmediğini, gönüllü katılımın sağlanmadığını, okul idaresinin destek vermediğini, yeterli tanıtım ve yönlendirmenin yapılmadığını, faaliyetlerin birkaç öğrenciyle sınırlı olduğunu, meslektaşlarının ilgi göstermediğini, çevre desteğinin az ve imkânların kısıtlı olduğunu belirtmişlerdir.

Polat (2017), "Ortaokullardaki Sosyal Kulüp Çalışmalarının Etkililiğine Yönelik Yönetici, Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi" adlı araştırmayı betimsel tarama modeliyle yapmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin sosyal kulüp çalışmalarının etkililiğine yönelik görüşleri yaş, cinsiyet, mesleki kıdem, fakülte türü, sosyal kulüp çalıştırma yılı, farklı kulüp çalıştırma sayısı ve okuldaki görev yıl değişkenlerine göre anlamlı değildir. Öğrencilerin cinsiyet, anne ve baba eğitim durumu ile farklı sosyal kulüpte bulunma sayısı değişkenlerine göre anlamlı fark görülmemiştir. Ayrıca yöneticilerin görüşleri cinsiyet, yaş, mesleki kıdem, yöneticilik yaptığı yıl değişkenlerine göre istatistikî açıdan anlamlı değildir.

Acar ve Gündüz (2017), "Ders Dışı Etkinlikler İçin Katılım Motivasyonu: İlkokul Öğrencileri Üzerine" adlı araştırmayı ilköğretim öğrencileriyle betimsel tarama modeliyle yapmışlardır. Araştırmada öğrencilerle her ay bir etkinlik çalışması yapılmış ve bu etkinliklerin sonuçları her ay veri toplama araçlarıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda, etkinliklere katılan kız ve erkek öğrencilere yönelik en önemli faktörün "beceri gelişimi" olduğu belirlenmiştir. Araştırmada kız ve erkek öğrenciler arasında "eğlenceli", "başarı/statü" ve "hareket/aktif olma" boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Araştırmaya katılan öğrencilerde coşku ve heyecanın yanı sıra öğrencilerin fiziksel, psikolojik ve sosyal gelişmelerine olumlu katkıları gözlemlenmiştir.

Gündüz, Keskin ve Erduğan (2017), "Ders Dışı Etkinlikler Kapsamında Okçuluğa Katılan Öğrencilerin Egzersizlerinde Katılım Motivasyonlarının Araştırılması" adlı çalışmayı karma model kullanarak liselerdeki 11. sınıf öğrencileriyle gerçekleştirmişlerdir. Haftada iki saat ve toplamda ise 12 haftalık eğitimin uygulandığı araştırmanın nicel sonuçlarına göre, verilen eğitimindeki en belirleyici etken "motivasyonel faktör" olarak belirlenmiştir. 12 haftalık etkinlik sonunda öğrencilerin ortalama puanlarının "sağlık", "rekabet", "görünüm", "sosyal ve eğlence" ve "beceri geliştirme" alt boyutlarında artış gösterdiği tespit edilmiş ve bu artışın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Çalışmanın nitel analiz sonuçlarına göre ise öğrencilerin ok eğitiminden çok memnun oldukları ve bu sporla dikkat ve konsantrasyonlarının arttığı gözlenmiştir. Ayrıca beden eğitimi başta olmak üzere ders dışı etkinliklere ilişkin görüşlerinin olumlu yönde değiştiği sonucuna varılmıştır.

Göğebakan (2016), “Liselerde Sosyal Kulüp Etkinliklerinin Etkililiği” isimli araştırmayı lise öğrencileriyle betimsel tarama yöntemiyle gerçekleştirmiştir. Araştırmada öğrencilerin okuduğu alan, cinsiyet, öğretim türü, anne-babanın eğitim durumu ve gelir düzeyi değişkenlerinin sosyal kulüp çalışmalarına etki etmediği, 9 ve 12. sınıf öğrencilerin sosyal kulüp çalışmalarını ara sınıflarda bulunan diğer öğrencilere nazaran daha olumlu değerlendirdikleri tespit edilmiştir. Aynı kulüpte uzun süre görev alanlar ile teknik liselerde öğrenim gören öğrenciler, diğer liselerdeki öğrencilere göre sosyal etkinlikleri daha olumlu değerlendirmektedir. Öğrenciler genel olarak sosyal kulüplerin yapısı ve etkililiğine yönelik orta düzeyde (kararsızım) görüş belirtmişlerdir.

Yaman ve Ersal (2015), “Sosyal Kulüplerde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri” başlıklı çalışmalarını lise öğrencileriyle betimsel tarama modeliyle gerçekleştirmişlerdir. Yapılan araştırmada ortaöğretim kurumlarında sosyal kulüplerde planlanma, yürütme, yönlendirme, hedeflere ulaşma, maddi kaynak ve imkânlar konularında sorunlar yaşandığı saptanmıştır. Araştırmada sosyal kulüplerde yaşanan en önemli problemin öğrencilerin kulüplere yönlendirilmesinde yaşanan rehberlik sorunu olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğrenciler, sosyal kulüp çalışmalarına ayrılan mekânları ve zamanı yetersiz görmekte ve okul yöneticilerinin sosyal kulüp çalışmaları için yeterli çaba göstermediklerini belirtmişlerdir. Araştırmada öğretmen ve yöneticilere sosyal kulüplerle ilgili hizmet içi eğitimler düzenlenmesi, kulüplere maddi imkân sağlanması ve veli-öğretmen-yönetici iş birliğinin artırılması önerilmiştir.

Gedik (2015), “Kız Teknik ve Meslek Liselerinde Görev Yapan Öğretmenlerin Kulüp Çalışmalarına Yönelik Tutumları ve Bu Çalışmalarda Karşılaşılan Sorunların İncelenmesi” adlı araştırmayı betimsel tarama modeliyle yapmıştır. Öğretmenlerin eğitsel kulüp çalışmalarına ilişkin tutumlarının cinsiyet değişkenine göre sosyal katkı ve işlevsellik kaybı alt boyutlarında anlamlı bulunmazken öğretmen istekliliği ve öğrenci katılımı alt boyutlarında kadınlar lehine anlamlı bulunmuştur. Öğretmenlerin eğitsel kulüp çalışmalarına ilişkin yaş, medeni durum, öğrenim durumu, branş, kıdem, kulüplerde görev alma süresi ve okulun imkânları değişkenlerine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Kulüplerde görev aldığı süre ve kulüp sayısı değişkenlerinde ise sosyal katkı ve öğretmen

isteklilişi alt boyutlarında anlamlı fark bulunmazken işlevsellik kaybı, öğrenci katılımı ve ölçeğin genelinde anlamlı fark bulunmuştur.

Şahin (2015), "Kars İlindeki İlkokullarda Yürütülen Eğitsel Kulüp Çalışmalarının Öğrenci ve Öğretmen Görüşleri Çerçevesinde İncelenmesi" başlıklı araştırmasını betimsel tarama yöntemiyle gerçekleştirmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler genel olarak eğitsel kulüplerin okul kültürü öğesini işlevsel ve faydalı bulurken; eğitim programı, toplumsal fayda ve bilişsel farkındalık öğeleriyle ilgili eksiklik ve yetersizlikler olduğunu belirtmişlerdir. Öğrenciler, toplumsal fayda, bilişsel farkındalık ve okul kültürü konusunda olumlu görüş belirtirken; eğitsel kulüplerin eğitim programı öğesi ile ilgili eksiklikler olduğunu belirtmişlerdir. Hem öğrenci hem de öğretmenler eğitim programındaki içerik ve eğitim durumlarıyla ilgili eksiklikler olduğunu ifade etmişlerdir. Eğitsel kulüplerin toplumsal fayda, bilişsel farkındalık ve okul kültürü öğelerinin öğrenci ve öğretmenler için daha işlevsel olduğu söylenebilir.

Birtürk (2015), "Okullarda (İlkokul) Sosyal Kulüplerin İşlevselliği" isimli çalışmayı betimsel tarama modeliyle ilkokul öğrencileriyle yapmıştır. Araştırmanın sonucunda cinsiyet, istenen sosyal kulüplerin açılma durumu, okulun kulüp çalışmalarının düzenli yapılıp yapılmaması ve uygun mekân değişkenlerinde anlamlı farklılık görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin okullarında istedikleri kulübe üye oldukları, kulüp çalışmalarının düzenli yapılmadığı, çalışma alanlarının yeterli olmadığı ve kız öğrencilerin çalışmalara daha çok katıldığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Ay (2015), "Öğrenci Kulüp Etkinliklerinin Öğretim Programında Yer Alan Temel Becerileri Geliştirmedeki Etkililik Düzeyine İlişkin Öğrenci ve Öğretmen Görüşleri" adlı araştırmayı betimsel tarama modeliyle yapmıştır. Araştırma sonuçlarında, öğrenci ve öğretmenleri tarafından kulüp etkinliklerinin öğretim programında yer alan ortak temel becerileri geliştirme düzeyini "az etkili" bulunmuştur. Öğrenci ve öğretmen görüşlerine göre, kulüp etkinliklerinin temel becerileri geliştirmedeki etkililik düzeyi kulüplere göre farklılık göstermemiştir. Temel becerileri geliştirmede devlet okulundaki öğrenciler özel okuldaki öğrencilerden daha olumlu düşünmektedir. Öğretmen görüşlerine göre, kıdem süreleri değişkeni anlamlı fark oluşturmamıştır. Kulüp etkinliklerinin yönetmeliğe uygun yürütüldüğünü yönünde görüş belirten öğretmenler, uygun yürütülmediğini yönünde görüş

belirten öğretmenlere göre kulüp etkinliklerinin temel becerileri daha çok geliştirdiğini belirtmişlerdir.

Akar ve Nayir (2015), "Eğitim Kurumlarındaki Sosyal Kulüplerin Etkililiğinin İncelenmesi: Uygulamada Değişim İhtiyacı" adlı çalışmayı ortaokul ve lise öğrencileriyle karma modelle gerçekleştirmişlerdir. Araştırmada sosyal kulüpleri ilköğretim öğrencileri "çok" lise öğrencileri ise "orta" düzeyde etkili bulmuşlardır. Sosyal kulüplerde cinsiyet ve üye olunan kulüp değişkenlerinde anlamlı fark bulunmazken öğretim kademesi ve sınıf düzeyi değişkenlerinde ise farklılık görülmüştür. Öğretmen ve kişisel gelişim faktörlerinin kulüp çalışmalarını olumlu etkilediği; uygulama boşluğu, önemsememe, yönetsel ve kişisel faktörlerin ise sosyal kulüplerde verimi düşüren nedenler olduğu ortaya çıkmıştır.

Duruhan ve Demir (2015), "Resmi ve Özel İlköğretim Okullarındaki Eğitici Kol Çalışmalarının Amaçlarına Ulaşma Düzeyine İlişkin Öğrenci Görüşleri" adlı araştırmayı resmi ve özel okullardaki 8. sınıf öğrencileriyle betimsel tarama modeliyle incelemişlerdir. Araştırmada devlet okullarındaki öğrencilerin eğitici kollar ve saygı duyma konusunda daha olumlu sahip oldukları belirlenmiştir. Devlet okulundaki yönetici ve öğretmenlerin daha ilgili olduğu ve eğitici kolları belirlemede öğrenci görüşlerinin "orta" düzeyde önemsendiği tespit edilmiştir. Araştırma genelinde ise eğitici kolların etkili uygulanmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Grupla çalışma, yeteneklerin keşfedilmesi ve geliştirilmesi, planlı ve düzenli çalışma, öğrencilerde sorumluluk alma, motivasyonu arttırma, öğrencileri kol faaliyetleriyle ilgili bilinçlendirme, demokratik tutum ve davranışlar kazandırma ile kollar arasında iş birliği sağlamada devlet okulları özel okullardan daha etkili bulunmuştur.

Sağlam (2014), "İlkokul ve Ortaokullarda Uygulanan Sosyal Kulüplerin İşlevlerine Yönelik Öğretmen Görüşleri" isimli çalışmayı betimsel tarama modeliyle yapmıştır. Araştırmada sosyal kulüplerin işlevleri "sosyal kulüp çalışmalarının sosyal, eğitsel ve ekonomik işlevleri amacına ulaşmakta mıdır?" ile "sosyal kulüp çalışmalarının bireysel ve disiplinsel işlevleri amacına ulaşmakta mıdır?" alt boyutlarında incelenmiştir. Öğretmenler, sosyal kulüplerin işlevlerine yönelik "orta" düzeyde görüşe sahiptirler. Öğretmenlerin sosyal kulübün işlevlerine yönelik görüşleri cinsiyet, branş ve mezun olunan fakülte türü, kıdem, sosyal etkinliklere katılma sıklığı ve sosyal içerikli bir projede yer alma

değişkenlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşırken öğrenim durumu değişkeninde ise bir farklılık bulunmamıştır.

Mete (2014), "İlköğretim Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Bilgi ve Tutumlarına Çevre Koruma Kulübünün Etkisi" adlı araştırmayı 7 ve 8. sınıf öğrencileriyle deneysel olarak gerçekleştirmiştir. Veriler, erişi testi ve yarı yapılandırılmış yazılı görüşme tekniğiyle toplanmıştır. Araştırma sonucunda, kulüp çalışmalarının çevre tutumu ve çevre bilgisini anlamlı şekilde artırdığı ve bu bulguların cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenlerinden etkilenmediği sonucu bulunmuştur. Ayrıca çevre bilgisi ve çevreye yönelik tutum arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki görülmüştür.

Köprübaşı (2014), "Yönetici, Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Ortaöğretimdeki Sosyal Etkinliklerin İşlevselliğinin İncelenmesi" adlı araştırmayı karma yöntemle gerçekleştirmiştir. Nitel araştırma sonuçlarında; öğretmen ve yöneticiler kulüp çalışmalarının evrak yükünü ön plana çıkardığını ve sosyal etkinlikler yönetmeliğinin yeterince açıklayıcı olmadığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin ve okul yöneticilerin sosyal kulüplere yeterince ilgi göstermediği ve isteksiz oldukları belirlenmiştir. Sosyal etkinliklerin öneminin anlaşılmasına rağmen verimli yürütülmediği ve bu durumun fiziki sorunlar, çalışmalarda maddi bir getirinin olmaması, okul ders yükünün fazlalığı ve öğrenci velilerinin akademik başarıya daha çok önem vermesinden kaynaklandığı belirlenmiştir. Yöneticiler, öğretmenlerin düzensiz dosya hazırladıklarını, ezberci çalışmalardan ve ilgisizliklerinden yakınmaktadırlar. Amaçlara ulaşılmamasında en önemli faktör öğretmen ve öğrencilerin çalışmalara katılımdaki isteksizlikleri olarak vurgulanmıştır.

Yalçın (2014), "Meslek Lisesindeki Öğrenci Kulüplerinin Sosyalleşmeye Etkisi" adlı çalışmayı betimsel tarama modeliyle lise öğrencileriyle gerçekleştirmiştir. Araştırmanın amacı, öğrenci kulüplerinin sosyalleşme etkisini katılımcılık, gönüllülük, iş birliği ve süreklilik ilkelerine göre ölçmektir. Araştırma sonucunda; cinsiyet, sınıf düzeyi, okul türü, okulunuzda istenen sosyal kulüplerin açılma durumu, okulun kulüp çalışmalarının düzenli devam edip etmediği, okuldaki kulüplere nasıl üye olunduğu ve sosyal kulüp çalışmalarının amaca uygun yürütülme durumu değişkenlerine göre anlamlı

farklılık görülmüştür. Öğrenci görüşlerine göre, öğrenci kulüplerin sosyalleşmeye etkisi "nadiren" düzeyinde bulunmuştur.

Sağlam ve Yayla (2014), "İlkokul ve Ortaokullarda Uygulanmakta Olan Sosyal Kulüplerin İşlevlerine Yönelik Öğretmen Görüşleri" adlı araştırmayı betimsel tarama modeliyle gerçekleştirmişlerdir. Araştırmada öğretmenler, sosyal kulüplerin işlevlerine yönelik "orta" düzeyde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerin görüşleri cinsiyet, branş, kıdem, fakülte türü, sosyal etkinliklere katılma sıklığı ve sosyal içerikli projede yer alma değişkenlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşırken öğrenim durumu değişkeninde ise farklılık bulunmamıştır. Sınıf öğretmenlerinin branş öğretmenlerine göre ortalamaları daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca branş öğretmelerinde ise sayısal ders öğretmenlerinin ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Güneş (2013), "Meslek Liselerinde Sosyal Etkinliklere Okul Yöneticilerinin Yaklaşımı" adlı araştırmayı betimsel tarama modeliyle öğretmenlerle gerçekleştirmiştir. Araştırmada cinsiyet değişkenine göre kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlerden; evli öğretmenlerin bekâr öğretmenlerden ve 25 yaş altı öğretmenlerin 26 yaş ve üstü öğretmenlerden daha olumlu görüşlere sahip oldukları görülmüştür. Kültür dersi öğretmenlerin meslek dersi öğretmenlerinden, şu an çalıştığı okulda 1-2 çalışanların diğer çalışma sürelerine ve 1-5 yıl kıdemi olanların diğer kıdemlilere kıyasla ortalamaları daha yüksek bulunmuştur.

Balcıoğlu, (2013), "Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Öğretmenlerin Sosyal Etkinlik Algıları" adlı araştırmayı betimsel tarama modeliyle gerçekleştirmiştir. Araştırmada meslek lisesi ve Anadolu lisesindeki görev yapan öğretmenlerin tutum ve davranışları karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda; MEB'in, eğitim-öğretim faaliyetleri ve öğrenci yeteneklerinin geliştirilmesi açısından çok önemli olan sosyal etkinliklere, eğitim programlarında yeterince yer verilmediği ve sosyal etkinlik planlamalarında öğretmen, zaman ve materyal eksiklikleri nedeniyle etkin uygulanmadığı görülmüştür. Ayrıca öğretmenlerde planlı ve verimli bir etkinlik anlayışının gelişmediği; öğretmenler ve öğrencilerin bu etkinlikleri yeterince önemsemediği; öğretmenlerin sosyal etkinliklerin etkili uygulanması açısından herhangi bir eğitim almadığı ve sosyal etkinliklerin öğrenci kişilik hizmetlerine katkıda bulunmadığı sonuçları bulunmuştur.

Döş ve Kır (2013), "İlköğretim ve Ortaöğretim Okullarında Sosyal Etkinlik ve Yönetimi" adlı çalışmayı nitel desende öğretmenlerle gerçekleştirmişlerdir. Betimsel analiz teknikleriyle çözümlenen veriler; fayda-yarar, öğrenci merkezlilik, planlama, idare, temel problemler ve çözüm-öneri temalarında incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, sosyal etkinliklerin bireyin kişiliğini geliştirdiği, etkinliklerin etkili ve öğrenci odaklı yapılması gerektiği, öğrenci-öğretmen ve yöneticilerle planlanmasının önemli olduğu, yöneticilerin etkinlikleri koordine etmesi ve imkânların artırılmasının gerekliliği sonuçları bulunmuştur.

Onay ve Gelen (2013), "İlköğretim Okullarındaki Eğitsel Kulüp Uygulamalarının Etkililiğine İlişkin Öğretmen ve Yönetici Görüşlerinin Değerlendirilmesi" adlı araştırmayı betimsel tarama modeliyle yapmışlardır. Araştırma sonuçlarında; çevre koşullarının kulüp çalışmalarına uygun olmadığı, zaman ve maddi-fiziksel imkânların yetersizliği, eğitim paydaşları arasındaki iletişim kopukluğu, etkinliklerin öneminin yeterince anlaşılmaması, sınıfların kalabalık oluşu ve öğrencilerin ilgisini karşılayacak çalışmaların yapılmaması gibi sorunlar tespit edilmiştir.

Onay (2012), "İlköğretim Okullarındaki Eğitsel Kulüp Uygulamalarının Etkililiğine İlişkin Öğrenci, Öğretmen, Veli ve Yönetici Görüşlerinin Değerlendirilmesi" isimli araştırmada karma model kullanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, ilköğretim okullarındaki eğitsel kulüpler etkin faaliyet göstermemektedir. Öğretmen, öğrenci, veli ve yöneticilerin eğitsel kulüplere ilişkin tutumlarında cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık bulunmazken okulun şehir merkezi veya kırsalda olması; öğrencilerin sınıf seviyesi, sosyo-ekonomik düzey gibi değişkenlerde anlamlı farklılık bulunmuştur. Eğitsel kulüplerin etkin olmamasında çevre, okulun imkânları ve paydaşlardan kaynaklanan birçok neden olduğu tespit edilmiş; eğitsel kulüp uygulamalarının daha etkin olması için öğretmen ve yöneticilerden öneriler alınmıştır. Öğretmen ve yöneticilerden elde edilen bulguların örtüştüğü görülmüştür.

Akay (2012), "Öğretmenlerin Sosyal Kulüp Çalışmalarına Yönelik Tutumları ve Bu Çalışmalarda Karşılaşılan Sorunların İncelenmesi" adlı çalışmayı betimsel tarama modeliyle resmi ve özel okul öğretmenleriyle yapmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; eğitsel kulüp çalışmalarına ilişkin öğretmen tutumları ölçeği, öğretmen istekliliği ve

öğrenci katılımı puanları cinsiyet değişkenine göre kadınların lehine bulunmuştur. Okul türü, yaş, kıdem ve toplantı değişkenlerine ait boyutlarda anlamlı farklılık bulunurken; medeni durum, öğrenim durumu, branş, görev yeri, okul türü, kulüp çalıştırma süresi, çalıştırılan kulüp değişkenlerinde farklılık bulunmamıştır.

Karakaya (2012), "Yapılandırmacı Yaklaşıma Göre Hazırlanan Eğitsel ve Sosyal Kulüplerin Amaçlarına Ulaşma Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşleri" adlı çalışma resmi okullardaki öğretmenlerle betimsel tarama yöntemiyle gerçekleştirmiştir. Araştırma sonuçlarına göre kadın öğretmenler erkek öğretmenlerden daha olumlu görüşlere sahiptir. Branşlar bazında öğretmenler sosyal kulüplerin öğrencilere özellikle de çevreye uyumda katkı sağladığını düşünmektedirler. Kıdem değişkenine göre ise öğretmenler arasında anlamlı bir fark görülmemiştir.

Arabacı ve Akgül (2012), "İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Sosyal Kulüp Etkinlikleri Konusundaki Görüşleri" adlı çalışmayı tarama modeliyle gerçekleştirmişlerdir. İlköğretim okulu 5, 6, 7, 8. sınıf öğrencilerinin sosyal kulüplere ilişkin görüşlerini cinsiyet, sınıf, ikamet, öğrencinin almış olduğu başarı belgesi, okulda bulunduğu yıl (kıdem) açısından belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda; katılımcıların sosyal kulüp etkinliklerini benimsedikleri, katılımcı görüşlerinin cinsiyet açısından kız öğrenciler, sınıflar açısından üst sınıflar, okulun bulunduğu yerleşim yeri açısından gelişmiş yerleşim yerleri ve başarı durumu açısından takdir ile teşekkür belgeleri alanlar lehine anlamlı farklılık gösterdiği sonuçları bulunmuştur.

Sarı (2012), "Ortaöğretim Öğrencilerinin Ders Dışı Etkinliklere Katılımının İncelenmesi" adlı araştırmayı lise öğrencileriyle betimsel tarama modeliyle yapmıştır. Ulaşılan sonuçlara göre, öğrencilerin çok büyük bir bölümü okulda düzenlenen ders dışı etkinliklere ya hiç katılmadıklarını ya da çok nadiren katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin ders dışı etkinliklere katılım düzeyleri, sınıf ve başarı düzeyi değişkenlerine göre anlamlı fark bulunmazken; okulun bulunduğu sosyo-ekonomik durum, ailenin gelir düzeyi, anne-baba eğitim düzeyi, cinsiyet ve herhangi bir sosyal kulüpte görev alma bakımından öğrencilerin katılım puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin yarısından çoğu okulda düzenlenen etkinliklerin gelişimlerine hiçbir katkısının olmadığını belirtmiştir.

Eminoğlu (2011), “Boş Zamanların Değerlendirilmesinde İlköğretim Okullarındaki Öğrenci Kulüplerinin Yeri” adlı araştırmayı betimsel tarama modeliyle gerçekleştirmiştir. Araştırmada, ilköğretim okullarının fiziksel olanaklarının öğrenci kulüplerinin ihtiyaçlarını iyi düzeyde karşılayabildiği ve yönetici ile öğretmenlerin, kulüp etkinliklerine ilgi gösterdiği belirlenmiştir. Ayrıca aileler ile çevrenin kulüp etkinliklerine olumlu baktıkları ve öğrenci kulüp etkinliklerinin boş zaman değerlendirilmesinde önemli bir rol oynadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Karakoyun (2011), “İlköğretim Öğretmenlerinin Kulüp Faaliyetlerine İlişkin Tutumları İle Empatik Eğilimleri Arasında İlişki” isimli araştırmayı betimsel tarama modeliyle gerçekleştirmiştir. Araştırmada resmi ilköğretim okullarında görevli öğretmenlerin kulüp faaliyetlerine ilişkin tutumları yaş, mesleki kıdem, bulunduğu okuldaki kıdem, kulüp çalıştırma süresi, çalıştırdığı kulüp sayısı, medeni durum, okulun imkânları ve öğrenci katılımı değişkenlerinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Ayrıca empatik eğilim ve cinsiyet değişkeninde anlamlı bir farklılık bulunurken ilkokul öğretmenlerin kulüp faaliyetlerine ilişkin tutumları ile empatik eğilimleri arasında herhangi bir ilişki bulunmamıştır.

Yaman (2011), “Rekreasyon Bağlamında Öğrenci Algılarına Göre Sosyal Kulüplerin İşlevselliği” adlı araştırmayı nitel desende gerçekleştirmiştir. Sosyal kulüplerin işlevselliğinin meslek lisesi öğrenci görüşleri doğrultusunda belirlemeyi amaçlayan araştırmada veriler kategorisel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırma sonuçlarında sosyal kulüpler; öğrenciler için ders yoğunluğundan kaçma, öğretmenin takdirini kazanma, hobi, eğlenme, kendini geliştirme ve sosyalleşme aracı olarak algılanmaktadır. Öğrenciler, kulüp faaliyetlerinin çeşitli olmamasını, sportif faaliyetlerin yetersizliğini ve bu konuda uzman eğiticilerin olmamasını eleştirmektedir. Öğrenciler, özellikle sosyal kulüpler konusunda okul yönetimi ve öğretmenleri planlama, rehberlik yapma, eğitime ve kaynak temini konularında yeterli görmemektedir.

Gündoğdu, Karataş ve Nacar (2011), “Ders Dışı Etkinlikler Uygulamalarında Okul Müdürlerinin Sorunları” adlı araştırmada betimsel tarama modeli kullanmışlardır. Çalışmada lise okul müdürlerinin ders dışı etkinlik uygulamalarında karşılaştıkları

sorunların tespiti amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; ders dışı etkinliklerin yapılacağı yerlerin yetersiz olduğu ve ders dışı etkinliklerde en çok Beden Eğitimi öğretmenlerinden yararlandıkları görülmüştür. Müdürler ayrıca ders dışı etkinlikler için yeterli maddi desteğe sahip olmadıklarını, ders dışı etkinlikler için çevre imkânlarından yeterince yararlanılamadığını, okulun sosyal ve kültürel faaliyetlerinin çevre halkına açılmadığını belirtmişlerdir.

Keser, Akar ve Yıldırım (2011), "Ders Dışı Faaliyetlerin Aktif Vatandaşlık Eğitimindeki Rolü" adlı çalışmayı özel bir ilköğretim okulunda nitel desenle gerçekleştirmişlerdir. Araştırmanın öğrencilerin aktif vatandaşlık değer ve yeterliliklerini geliştirmede okul temelli program dışı faaliyetlerin rolüne ışık tutması amaçlanmıştır. Veriler gözlem notları, görüşme ve belge analizi araçlarıyla toplanmıştır. Araştırmada altı tema belirlenmiştir. Bu temalar aktif vatandaşlık algısı, sosyal sorumluluk, kültürlerarası farkındalık, demokrasi ve insan hakları bilinci, düşünme ve araştırma becerileri, etkileşim ve kişiler arası becerilerdir. Çalışma sonunda ders dışı etkinliklerin belirtilen temaların kazanılmasında önemli bir rol oynadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Nama (2010), "Üniversite Öğrencilerinin Ders Dışı Etkinlikler Konusundaki Yaklaşımları" isimli araştırmayı tarama modeliyle gerçekleştirmiştir. Araştırmada ders dışı etkinliklere katılımın genel not ortalamasını artırdığı, sayısal bölümdeki öğrenciler ve erkek öğrencilerin kulüp etkinliklerine daha çok katılım gösterdiği görülmüştür. Ayrıca deneyimli öğrencilerin ders dışı etkinliklerle daha çok ilgilendiği, devlet lisesinden mezun olanların özel lise mezunlarına oranla daha aktif oldukları ve yerleşkede ikamet edenlerin daha çok faaliyetlere katıldığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Yıldırım (2010), "Kırsal Bölgelerde Öğrenim Gören Öğrencilere Yönelik Sosyal Etkinlikler Hakkında Öğrenci, Öğretmen Görüşleri ve Öğrencilerin Özsaygıları Açısından Değerlendirilmesi" adlı araştırmayı betimsel tarama modeliyle yapmıştır. Araştırmada genel olarak öğrencilerin bu etkinliklerden çoğu zaman düzeyinde memnun olduklarını ancak bu ortamı kaybetmekten üzüntü duyduklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenler öğrencilerin sosyal etkinliklerini genelde onların eğitimi adına bir yandan olumlu bulurken öte yandan öğretimi olumsuz yönde etkilediği görüşündedirler. Sosyal etkinliklere katılan öğrencilerin özsaygı dereceleri katılmayan öğrencilere nazaran daha yüksek çıkmıştır.

Ayrıca sosyal etkinliklerin kırsal bölgelerdeki okullarda da uygulanabilir olduğu sonucuna varılmıştır.

Ulucan, Ünsever, Kumral ve Kırnık (2010), "Öğrencilerin Kulüp Çalışmalarına İlişkin Tutumları" adlı araştırmayı betimsel tarama modeliyle gerçekleştirmişlerdir. Araştırmada okullarda ders dışı etkinlik olarak en çok kulüp çalışmalarına yer verildiği; kulüp çalışmalarıyla öğrencilerin kendilerini sosyal olarak daha çok ifade edebildikleri görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin araştırma ve proje yapmak istedikleri ancak yönetim, aile ve çevreden yeterli desteği görmedikleri sonuçları bulunmuştur.

Kılıçarslan (2009), "Eğitici Kulüp Çalışmalarına İlişkin Öğretmen Tutumları" adlı çalışmayı betimsel tarama modeliyle öğretmenlerle gerçekleştirmiştir. Araştırmada; kıdem ve okulda kaç yıldır kulüp çalıştırdığı değişkenlerinde öğretmenlerin "işlevsellik kaybı" alt boyutunda anlamlı farklılık görülmüştür. Öğretmenlerin çalıştığı okul türünde "sosyal katkı" ve farklı kulüp çalıştırma değişkenlerinde ise "öğrenci katılımı" alt boyutunda farklılık bulunmuştur. Ayrıca okul imkânları değişkeninde "sosyal katkı" ve "işlevsellik kaybı" alt boyutunda anlamlı fark görülmüştür.

Koçinalı (2008), "Endüstri Meslek Liselerinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Eğitsel Kulüplere Bakışı" adlı araştırmayı tarama modeliyle yapmıştır. Araştırma sonuçlarında; eğitsel kulüplerle ilgili olumlu görüşe sahip öğrencilerin oranı olumsuz görüş bildiren öğrencilerden daha yüksektir. Ancak eğitsel kulüplerin faydasız olduğu yönünde görüş belirten öğrenci sayısının da azımsanamayacak bir oranda olduğu görülmüştür. Bilişim, biomedikal, radyo TV bölümündekiler, yaşı büyük olanlar ve eğitsel kulüp kapsamında daha önce bir faaliyette bulunmuş öğrenciler eğitsel kulüplere ilgili diğer öğrencilere göre nazaran daha olumlu görüşlere sahiptirler.

Eroğlu (2008), "İlköğretim Okullarındaki Sosyal Kulüp Çalışmalarında Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri" isimli araştırmayı betimsel tarama modeliyle yapmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ilköğretim okullarındaki sosyal kulüpler, genellikle öğrenci ihtiyaçlarına ve çevre koşullarına göre belirlenmemektedir. Okul yönetici, öğretmen, öğrenci ve ailelerin kulüpler hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı ve kulüpleri yeterince önemsemediği sonucuna ulaşılmıştır. Öğrenciler, genellikle ilgi, istek ve yetenekleri

dışındaki kulüplere yerleştirildiği; sosyal kulüp etkinlikleri için ayrılan sürenin yeterli olmadığı; kulüp etkinliklerin okullarda büyük ölçüde uygulanmadığı ve kulüp çalışmaları sırasında resmi ve gönüllü kuruluşlarla yeterince iş birliği yapılmadığı sonuçlarına varılmıştır.

Tetik (2008), "Genel Liselerde Sosyal Etkinliklerin Uygulanmasında Okul Yöneticilerinin Etkililiği" adlı araştırmayı öğretmen görüşleriyle betimsel tarama modeliyle yapmıştır. Araştırma sonuçlarında; kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere nazaran sosyal etkinliklere maddeler bazında daha olumlu baktıkları görülmüştür. 41 yaş ve üstü öğretmenler diğer yaş grubundakilere ve evli öğretmenlerin de bekâr öğretmenlere nazaran sosyal etkinlikleri daha olumlu bulmaktadırlar. 20 yıl üstü kıdemliler diğer kıdemlere ve okulda 1-2 yıl çalışanların diğer çalışanlara nazaran ortalamaları daha yüksek çıkmıştır. Son olarak kulüp rehber öğretmeni olan kulüplerin yaptığı etkinlikler yeterli bulunmuştur.

Yiğit (2008), "Ortaöğretim Kurumlarında Uygulanan Öğrenci Kulüplerinin Değerlendirilmesi" isimli araştırmayı öğretmen ve öğrencilerle betimsel tarama modeliyle gerçekleştirmiştir. Araştırma sonunda; kulüp danışmanı öğretmenlerin öğrenci kulüplerinin planlılık ve süreklilik ilkelerini her zaman; katılımcılık, gönüllülük ve üretkenlik ilkelerini bazen iş birliği ilkesini ise hiçbir zaman düzeyinde uygulamadıkları görülmüştür. Kulüp üyesi öğrenciler süreklilik ilkesini her zaman, planlılık, katılımcılık, gönüllülük ve üretkenlik ilkelerini bazen iş birliği ilkesini ise hiçbir zaman düzeyinde uygulamamaktadırlar. Öğretmenlerin kulüp ilkelerini uygulamalarına ilişkin cinsiyet, görev yaptığı okul türü, kıdem, branş ve danışmanı olduğu kulüp türü değişkenlerine göre herhangi bir fark bulunmamıştır. Öğrencilerin kulüp ilkelerini uygulama durumları cinsiyet, sınıf düzeyi ve kulüp türlerine göre farklılık göstermemiştir. Öğrencilerin okul türlerine ve alanlarına göre kulüp ilkelerini uygulama durumları meslek liseleri ve mesleki alan lehine bulunmuştur.

Aslan ve Cansever (2007), "Okuldaki Sosyal Etkinliklere Katılımda Ebeveyn-Çocuk Etkileşimi" adlı çalışmayı nitel olarak yapmışlardır. Türkiye'de İzmir (Bornova ilçesi) ile Hollanda Lahey kentindeki sosyal etkinlikleri karşılaştırdıkları çalışmalarında Türkiye'deki çocukların içinde yaşadığı çevrelerinin aile ortamı tarafından şekillendiğini

ve bu durumun çocuğun kişilik gelişimini etkilediği sonucunu bulmuşlardır. Hollanda da ise çocuğun okuldaki sosyal etkinliklere katılımında ebeveyn ile etkileşimin etkinliklere katılımı destekleyici yönde olduğu görülmüştür. Ayrıca araştırmada Türk ailelerinin sosyal etkinlik konusunda sorumluluğu daha çok okula bıraktığı; Hollandalı ailelerin ise bunu öncelikli sorumlulukları olarak gördükleri, aile içi boş zamanı değerlendirdikleri ve okulu destekledikleri belirlenmiştir.

Özkaptan (2007), "Okullardaki Sosyal Kulüp Etkinliklerin Rekreasyonel Açıdan Değerlendirilmesi" isimli araştırmayı betimsel tarama modeliyle lise öğrencileriyle gerçekleştirmiştir. Araştırma sonuçları, sosyal kulüp çalışmalarının devlet okullarında hedeflerine ulaşmadığı, özel okullarda ise hedeflere kısmen yaklaşıldığı şeklindedir. Devlet okullarında belirlenen hedeflere ulaşamama nedenleri olarak fiziki imkân ve malzeme yetersizliği, öğrencilerin istedikleri kulübe değil yönlendirildikleri kulübe üye olmaları, sosyal kulüpler arasında koordinasyonun olmaması, danışman öğretmenlerin ilgisizliği, sosyal kulüp çalışmalarının bir formalite olarak görülmesi ve yeterli tanıtımın yapılmaması sayılabilir. Boş zamanlarını değerlendirme konusunda özel okullar ve devlet okulları arasında anlamlı farklar bulunmuştur.

Ekmekci (2006), "İlköğretim Okulları Birinci Kademede Eğitici Kol Çalışmalarının Yeterlilik Düzeyi" adlı araştırmayı betimsel tarama modeliyle gerçekleştirmiştir. Sınıf öğretmenlerinden toplanan verilere göre, cinsiyet ve kıdem değişkenlerinde, eğitici kol faaliyetleriyle ilgili bilgi, eğitici kollara ayrılan süre, araç-gereç yeterliliği, öğretmenin rehberliği, ferdi faaliyetler ve paylaşım konularındaki görüşlerinde anlamlı farklılık bulunmamıştır. Ancak öğretmenlerin eğitici kollara öğrenci yerleştirilmeden önce eğitici kolların öğrencilere tanıtılması konusundaki görüşleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bulunmuştur.

Karslı (2006), "İlköğretim Okullarında Sosyal Kulüp Çalışmalarının Öğrencilerin Yöneticilik Niteliklerinin Gelişmesine Katkısı: Beypazarı İlçesinde Bir Araştırma" isimli çalışmayı betimsel tarama modeliyle yapmıştır. Araştırmada, yönetici ve öğretmen görüşlerine göre sosyal kulüp çalışmalarının öğrencilere; kendini tanıma, yetenekleri fark etme ve geliştirme, serbest zamanlarını etkili değerlendirme, hoşgörülü olma, iş birliği

yaptığı kişilerden faydalanma, doğru kararlar alma ve dürüstlük gibi özellikleri "orta" düzeyde kazandırıldığı bulunmuştur.

Keskin (2005), "İlköğretim Okullarında Sosyal Kulüp Faaliyetlerinin Durumu" adlı araştırmada sosyal kulüp faaliyetlerinin rekreasyon açısından ne ölçüde uygulandığını tarama modeliyle belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonuçlarına göre sosyal etkinlik çalışmalarının yetersiz olduğu ve istenilen hedeflere ulaşılamadığı tespit edilmiştir. Hedeflere ulaşamama nedenleri olarak; fiziki imkân yetersizlikleri, sosyal kulüpler arası koordinasyon eksikliği, rehber öğretmen ilgisizliği, sosyal kulüp çalışmalarının bir formalite olarak görülmesi, ders programında sosyal etkinlik çalışmalarına gerekli zamanın ayrılmaması gibi sebepler sıralanmıştır. Ayrıca öğrencilerde yaş değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmuştur.

Köse (2003), "İlköğretim Düzeyindeki Ders Dışı Etkinliklerin Akademik Başarıya ve Okul Kültürünü Algılamaya Etkisi" adlı çalışmayı ilköğretim 4, 6 ve 8. sınıf öğrencileriyle betimsel tarama modeliyle gerçekleştirmiştir. Cinsiyet ve akademik başarı; cinsiyet ve okul kültürünü algılama ile ders dışı etkinliklere katılım ve akademik başarı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ders dışı etkinliklere katılım ile okul kültürünü algılama ve ders dışı etkinliklere katılım ile okula aidiyet duygusu arasında ise anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Sınıf düzeyi yükseldikçe ders dışı etkinliklere katılımın arttığı gözlemlenmiştir. Sınıf düzeyi ile akademik başarı arasında negatif ilişki görülmüştür. Sınıf düzeyi ile okul kültürü ve sınıf düzeyi ile ders dışı etkinliklere katılım arasında pozitif ilişki belirlenmiştir. Ders dışı etkinliklere katılım ile aylık gelir ve ders dışı etkinliklere katılım ile eğitim düzeyi arasında pozitif ilişki bulunmuştur. Ailenin sosyo-ekonomik durumu ile okul kültürü ve ders dışı etkinliklere katılım ile akademik başarı arasında ise anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Okulun ders dışı etkinlikler için sunduğu imkânlar ile akademik başarı ve okulun sunduğu imkanlar ile okul kültürünü algılama arasında güçlü bir ilişki bulunmuştur.

Kırdar (2002), "İlköğretim Okulları Birinci Kademe Eğitici Kol Çalışmalarının Yeterlilik Düzeyi" isimli araştırmayı yönetici ve sınıf öğretmenlerin görüşlerine göre betimsel tarama modeliyle gerçekleştirmiştir. Araştırma ilköğretim okullarının birinci kademesindeki eğitici kol çalışmalarının ne anlama geldiğini ve uygulamadaki sorunları

tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin eğitici kol çalışmalarında kendine ve başkalarına yeteri kadar güvenmedikleri, sosyal ilişkilerde nezakat kurallarına uymadıkları, eğitici kollarda görev almaya istekli olmadıkları ve eğitici kol görevlileriyle iş birliği yapmadıkları sonucuna varılmıştır.

Canbay (2000), "Doğu Anadolu Bölgesi İlköğretim Okullarındaki Müzik Kollarının İşlerliği" adlı araştırmayı tarama modeliyle müzik öğretmenleriyle gerçekleştirmiştir. Müzik kollarının işlerliğini ortaya koymayı amaçlayan araştırmada öğretmenlerin içinde bulundukları araç-gereç, çalışma mekânları, çalışmalara ayrılan süre gibi sorunlardan ötürü etkinlikleri gerektiği gibi yürütemedikleri gözlenmiştir. İlköğretim okullarındaki söz konusu sorunların çözülüp okul yönetici ve öğrenci velilerinin eğitsel kol etkinliklerine gösterdikleri ilgi ve desteğin artması durumunda söz konusu çalışmaların daha da etkin bir şekilde işlerlik kazanacağı belirlenmiştir.

Timurlenk (1998), "İlköğretim Okullarında Eğitsel Kol Etkinliklerinin Yönetimi" adlı araştırmayı tarama modeliyle gerçekleştirmiştir. Öğretmen ve yöneticilerin algı ve beklenti düzeylerini belirlemeyi amaçlayan araştırma; amaçlar, planlama, örgütleme, yürütülme ve değerlendirme kategorilerinde incelenmiştir. Araştırmada yönetici ve öğretmenlerin algılarının düşük beklentilerinin ise yüksek olduğu belirlenmiştir. Eğitsel kol etkinliklerin yönetiminin etkililiği hakkında öğretmen ve yöneticilerin algıları ile beklentileri arasında anlamlı bir fark vardır. Eğitsel kol etkinliklerinin yönetimi hakkında ise öğretmen ve yöneticilerin algı ve beklentilerinin yaş, eğitim durumu, branş, kıdem ve cinsiyet değişkenlerine göre bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Çakıroğlu (1998), "Rekreasyon; Beden Eğitimi Dersi ve Diğer Dersler Açısından Okullarda Ders Dışı Faaliyetlerin Durumu Eğitsel Kollar ve Fonksiyonları" adlı çalışmayı betimsel tarama modeliyle yapmıştır. Çalışma sonucunda; gönüllü katılımın esas olmasının eğitici çalışmalara rekreatif özellik kazandırdığı, yönetmelikle mevcut durumun çelişkili ve uygulamaların yetersiz olduğu belirtilmiştir. Bulgulara göre, eğitsel kolların etkin olmamasının nedenleri olarak; okulların fiziki imkânlarının yanında malzeme yetersizliği, eğitici kollar arasında koordinasyon eksikliği, rehber öğretmenlerin bilgi yetersizliği, eğitici çalışmaların resmî belgeler düzenlenerek geçiştirilmesi, ders programlarında çalışmalara gerekli zamanın ayrılmaması sayılmıştır. Araştırmada okul ve eğitici kol türleri

arasında anlamlı bir fark görülmezken yaşın büyümesiyle ders dışı etkinliklerde aktifliğin arttığı sonuçları görülmüştür.

Özenci (1997), "İlköğretimde Eğitici Öğrenci Sosyal Kol Çalışmalarının Durumu" adlı çalışmayı eğitici kol rehber öğretmenleriyle betimsel tarama modeliyle gerçekleştirmiştir. Araştırma sonuçlarında; eğitici kol etkinliklerinin öğrencilerin Türkçeyi etkili kullanmalarında, çevrenin olumsuzluklarına müdahalede, sanat, kültür ve estetik duyguların gelişiminde etkisiz olduğu ve eğitici kol çalışmalarına okuldaki tüm öğrencilerin dâhil edilmediği belirlenmiştir. Okullarda eğitsel kol çalışmaları için gerekli tesis ve araçların bulunmadığı, öğretmenler kurulunun eğitici kolların tespiti için gerekli çalışmaları yapmadığı ve öğretmenlerin çalışmalara yeterince zaman ayırmadığı görülmüştür. Okul-aile birliği ilişkilerin zayıf olduğu, çevreye yeterli gezilerin düzenlenmediği, uzmanlardan konferans ve panel gibi etkinliklerle faydalanılmadığı ve başarılı öğrenci ile öğretmenlerin ödüllendirilmediği araştırmanın diğer bulgularıdır. Araştırmada son olarak eğitici kol etkinliklerinin öğrencinin kendini tanıma, sorumluluk bilinci kazanma, girişimcilik ve liderlik özelliklerini kazanma ve haksızlığı karşı hak arama davranışlarını kazandırmada etkili olduğu sonuçları bulunmuştur.

Erbay (1997) "Eğitici Kol Çalışmalarının Etkililiği İle İlgili Öğretmen ve Yönetici Görüşleri" adlı çalışmasını ilkokul ve ilköğretimin birinci kademesindeki öğretmen ve yöneticilerle betimsel tarama modeliyle gerçekleştirmiştir. Araştırma sonuçlarına göre okulun tipi ve fiziki şartları, eğitici kollar yönetmeliği, öğretmen ve yönetici davranışları eğitici kol çalışmalarını etkilemektedir. Yönetici ve öğretmenler belirtilen bu üç boyuta "katılıyorum" düzeyinde görüş belirtmişlerdir. Çalışmada söz konusu üç boyutta da eğitici kol çalışmalarının okullarımızda istenilen nitelikte yapılmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Seçgin (1996), "Ortaöğretim Kurumlarında Eğitsel Kol Çalışmalarının Boş Zaman Değerlendirmesine Katkıları" adlı çalışmayı öğretmen ve öğrencilerle betimsel tarama modeliyle gerçekleştirmiştir. Araştırmada boş zaman yeterliliği, kullanımı, değerlendirilmesi, eğitsel kolların amacı, uygulanması ve kullanılan araç-gereçlerin yeterliliği belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda eğitsel kol çalışmalarının boş zaman değerlendirmesine az düzeyde katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Ortaöğretim kurumlarındaki eğitsel kol çalışmalarının boş zaman değerlendirmesine daha fazla katkı

yapabilmesi, eğitsel kolların beklentilere yanıt verecek şekilde yeniden yapılandırılması, gerekli ortamın yaratılması, araç-gereçlerin yeterli ve nitelikli olması, rehber öğretmenlerin gereken ilgiyi göstermesi ve okul yönetimlerinin desteğinin daha fazla olması önerilmiştir.

Şahan (1995), "İlköğretim Okullarında Eğitici Çalışmaların Değerlendirilmesi" adlı çalışmayı betimsel tarama modeliyle yapmıştır. Araştırmada; ilköğretim okullarında yapılan eğitici çalışmaların birinci kademede orta, ikinci kademede ise az derece uygulandığı belirlenmiştir. Uygulamalarda yer, zaman, araç-gereç, kaynak bulamama sorunları olduğu, öğretmenlerin bu konuda yeterli olmadığı, eğitici çalışmalara yöneticilerin gerekli desteği vermediği, müfettişlerin konuyla ilgili denetim ve rehberlik görevlerini az düzeyde gerçekleştirdiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Karaköy (1995), "İlköğretim Okullarındaki Eğitsel Kol Çalışmaları" adlı çalışmayı nitel tarama yöntemlerinden görüşme ve inceleme formlarıyla yapmıştır. Araştırmada yönetici, öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre eğitsel kollardaki görev ve sorumlulukların ne derece yerine getirildiği incelenmiştir. Araştırma sonuçlarında yönetici, öğretmen ve öğrenciler için eğitsel kolların çok gerekli olduğu; eğitsel kol çalışmalarının öğrencilerin ilgi ve gereksinimlerini orta düzeyde karşıladığı, öğretmen ve öğrenci görüşlerinde eğitsel kollardan orta düzeyde yararlanıldığı sonucu bulunmuştur. Öğrencilerin katıldıkları eğitsel kol çalışmalarından memnun oldukları; pek çok eğitsel kulübe katılmak istedikleri; eğitsel kol çalışmalarına ailelerin olumlu yaklaştığı ve eğitsel kol dosyalarına öğretmenlerden bazılarının çok bazılarının ise hiç önem vermediği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Arslantaş (1989), "İlkokullarda Eğitici Kollarda Karşılaşılan Sorunlar" adlı araştırmayı sınıf öğretmenleriyle tarama modeliyle yapmıştır. Çalışmada, öğretme-öğrenme süreçlerinde öğrencinin etkin katılımını sağlayacak programların öğrenci merkezli hazırlanmadığı, eğitici kol çalışmalarına gereken önemin verilmediği, okulların eğitici kollar için fiziksel donanımlarının yeterli olmadığı görülmüştür. Ayrıca öğretmen ve yöneticilerin kendi bilgi ve deneyimleri çerçevesinde eğitici kollara rehberlik etmeye çalıştıkları ancak yeterli olamadıkları belirlenmiştir. Eğitici kol çalışmalarının daha etkin yapılması, öğrencilerin daha aktif olması, yönetici ve öğretmenlerin daha çok ilgilenmesi, danışman öğretmenlerin yeterliliklerinin ve okul imkânlarının artırılması önerilmiştir.

Odabaşı (1988) “Eğitsel Etkinliklerin İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin İlk Okuma ve Yazma Becerilerine Etkisi” adlı çalışmayı deneysel olarak gerçekleştirmiştir. Araştırma ilkokul birinci sınıf öğrencilerinden oluşan denk iki grup üzerinde yapılmıştır. Deney grubunda eğitsel kol etkinlikleri (müzik, oyun gibi) planlı etkinliklerle işe koşulmuş, kontrol grubunda ise ders dışı etkinliklere müdahale edilmemiştir. Gruplarda işlenilecek ünite ile ilgili cümleleri içeren ön test ve son test niteliğindeki yazılı ve sözlü sınavlar iki kez uygulanmıştır. Ayrıca her iki ünitenin bitiminde öğrencilere daha önce hiç duymadıkları bir metin okutulmuş ve yazdırılmıştır. Sonuçlara göre; planlı ders dışı eğitsel etkinliklere katılan grubun yazma erişi ortalaması, bu etkinliklere katılmayan grubun ortalamasından daha yüksek bulunmuş ancak okuma erişilerinde anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Yurt içinde öğrenci kulüpleriyle ilgili yapılan çalışmalar genel olarak ele alındığında pek çok çalışmanın 2008, 2011-2015 yılları arası yapıldığı ancak son zamanda azaldığı görülmektedir. Araştırmaların genellikle betimsel tarama modeliyle ilk ve ortaöğretimde uygulanan öğrenci kulüplerinin etkililiğinin belirlenmesi amacıyla öğretmen, yönetici ve öğrencilerin görüşlerine başvurularak yapılmıştır. Çalışmalar incelendiğinde yönetici, öğretmen ve öğrencilerin kulüpleri önemsediği görülmektedir. Öğrencilerin kulüplerini önemsemesine karşın genel olarak yönetici, öğretmen, velilerce gerekli desteğin verilmediği sonuçları görülmüştür. Öğrenci kulüpleriyle ilgili yapılan çalışmalarda mevcut durum betimlenirken fiziksel, sistemsel, ailevi, öğretmen ve yöneticilerden kaynaklı sorunların olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca; okulların fiziki ortamların elverişsiz olması, öğrencilerin kişisel nedenlerle ilgi göstermemesi, paydaşlar arasındaki iletişim kopukluğu vb. problemler ön plana çıkmaktadır. Neredeyse tüm araştırmalarda öğrenci gönüllüğü, ilgi ve ihtiyacının ön plana alınması, çalışmaların düzenli ve çeşitlendirilerek yapılması önerileri sıralanmıştır.

Araştırmalar genel olarak değerlendirildiğinde 1988’den bu yana öğrenci kulüplerine ilişkin benzer sorunların devam ettiği görülmektedir. Aradan geçen zaman diliminde okulların fiziki altyapılarında iyileşmeler olsa da hala istenilen düzeye ulaşılamadığı söylenebilir. Sosyal kulüplerle ilgili yurt içinde yapılan araştırmalarda kulüp sorumluluklarının daha çok okula bırakıldığı yurt dışındaki araştırmalarda ise ailelerin bunu öncelikli sorumluluklarından biri olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Bu sorumluluk

anlayışı ülkemizdeki sosyal kulüp çalışmaları ile yurt dışı kulüp etkiliklerinin farklılık sebeplerinden biri olarak görülmüştür. Araştırmalarda sosyal kulüp sorunlarının çözümü için tüm paydaşlarca önemsenmesi, özümsenmesi ve sorumluluk alınmasıyla mümkün olduğu belirtilmektedir. Bununla birlikte okulların asıl görevleri olan eğitim-öğretimdeki nitelik sorunları düşünüldüğünde öğrenci kulüplerinin okul ve toplumda belirlenen hedeflere ulaşılması için bakış açısının değiştirilmesiyle birlikte uzunca bir zamanın geçmesi gerektiği söylenebilir.

2.9.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Siddiky (2019), Bangladeş'teki bir kamu üniversitesinde vaka incelemesi ve doküman analiz yöntemleriyle nitel desendeki araştırmasında, ders dışı ve bütünleyici etkinliklerin lisans öğrencilerinin çok yönlü gelişimine katkısı ve bu etkinliklerin daha nitelikli bir eğitim için nasıl geliştirilebileceğini incelemiştir. Araştırmada, lisans öğrencilerinin bu tür etkinliklere katılarak iletişim, organizasyon, sunum, topluluk önünde konuşma ve analitik beceri gibi pek çok kişisel ve sosyal beceriyi geliştirdiği görülmüştür. Ayrıca bütünleyici ve ders dışı etkinlikleriyle öğrencilerin beyin kapasitesinin arttığı, kişilik, sosyal gelişim ve bilgi edinimini kolaylaştırması nedenlerinden bu etkinliklerin öğrencilerin olduğu her yerde teşvik edilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Gu, Ye ve Kanjanaphoomin (2019), Çin'de ders dışı etkinliklere ilişkin öğretmen algılarını demografik özelliklere göre incelemişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre; öğretmelerin cinsiyet, yaş, uyruk, iş deneyimleri ve eğitim geçmişi ders dışı etkinliklere ilişkin algıları etkilemektedir. Ayrıca ders dışı etkinliklere yönelik kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlerden daha olumlu görüşlere sahip olduğu; deneyimli öğretmenlerin yeni öğretmenlere nazaran ders dışı etkinlikleri uygulamada daha başarılı ve aktif oldukları; ders dışı etkinliklere ilişkin algı ortalamasının "orta" düzey olduğu ve ders dışı etkinliklerin öğretmenlerin mesleki becerileri geliştirmeleri için önemli bir strateji oluşturabileceği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Martinez, Coker, Mcmahon ve Cohen (2016), ders dışı etkinliklere katılımla okul iklimi algısındaki ilişkileri belirlemek için lise öğrencileriyle tarama modeliyle bir araştırma yapmışlardır. Bu çalışmayla, spor, kulüp ve sanat etkinliklerinin birleşiminden çok düzeyli bir modelleme yapılarak okul iklimi algısı ile bu modellemenin ilişkili olup

olmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bulgular, ders dışı etkinliklere katılan öğrencilerin sosyal-duygusal güvenlik, yetişkin ve öğrenci desteği ile okula aidiyetle ilgili daha olumlu algılara sahip olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, bu algıların aktivite türüne ve birleşimine göre değiştiği ve etkinliklere her katılımın olumlu sonuçlar vermediği görülmüştür. Ders dışı etkinliklere katılımın olumlu bir okul ortamını teşvik etmek için çok önemli bir mekanizma görevi gördüğü sonucuna da ulaşılmıştır.

Bakoban ve Aljarallah (2015), ders dışı etkinliklere katılımın not ortalamalarına etkisini betimsel tarama modeliyle incelemişlerdir. Suudi Arabistan'da yapılan araştırma sonuçlarında öğrencilerin ders dışı etkinliklere katılımdan memnun oldukları, ders dışı etkinliklerin onların duygusal, entelektüel, sosyal, kişisel gelişim ve not ortalamalarını da olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Ayrıca öğrenci kulüp etkinliklerine katılarak geçirilen zamanın öğrencilerin genellikle ders çalışmak için harcadığı zamanı etkilemediği bir başka anlatımla, kulüp etkinlikleriyle ders çalışma zamanları arasında kısıtlayıcı bir ilişkinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ivaniushina ve Zapletina (2015), ders dışı etkinliklere katılımın ergenlerde kişisel ve kişiler arası becerilere etkilerini 9. sınıf lise öğrencileriyle betimsel tarama yöntemiyle incelemişlerdir. Rusya'da yapılan araştırmada ders dışı etkinliklerle kişisel ve kişiler arası becerilerin geliştirilmesi arasında pozitif bir ilişki görülmüştür. Ders dışı etkinliklerin katılanların zaman yönetimine, takım çalışmasına, hedef belirleme becerilerinin gelişimine yardımcı olduğu ayrıca meslek edinme ve bu mesleklerin sosyal sermayeye dönüştürülmesine imkân verdiği görülmüştür. Ders dışı etkinliklerin, birçok beceri ve yetkinliğin geliştirilmesi için en uygun ortam olduğu ve bunun gençlerin kişilik gelişimlerine fayda sağladığı belirlenmiştir. Ders dışı etkinliklerin kişilik ve kişiler arası becerilerin gelişimi üzerinde olumlu bir etkiye sahip olsa da her bir etkinlik türünün değişken olduğu ve farklı sonuçlar verebileceği de belirtilmiştir.

Reed (2014), Mississipi'de seçkin liselerde ders dışı etkinliklere katılım ve bunun ACT (American College Testing), GPA (Grade Point Average) ile ilişkisini betimsel tarama modeliyle incelemiştir. Araştırmanın ortaöğretim okullarının ders dışı faaliyetlerin finansmanı ve uygulanmasına ilişkin alınacak kararlara önemli katkılar sağlaması amaçlamıştır. Öğrencilerle yapılan araştırmada cinsiyet, ırk ve öğle yemeği kontrol altına

alınmış, ders dışı etkinliklere katılım ile okula devam, test sonuçları ve genel not ortalamaları arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunmuştur. Çalışmada öğrenci davranışlarının değişiminde ders dışı etkinliklerin büyük bir etkiye sahip olduğu ve sosyo-ekonomik durum ile ders dışı etkinliklere katılım arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki belirlenmiştir. Araştırmadaki bir diğer sonuç olarak da öğrencinin okula devamını artıran ders dışı etkinliklerin akademik başarıyı dolaylı olarak artırdığı görülmüştür.

Ganga (2014), ders dışı faaliyetlerin bilgi, beceri ve özgüvenle ilişkisini belirlemek amacıyla lise öğrencileriyle betimsel tarama modeliyle bir araştırma yapmıştır. Azerbaycan'da 11 ve 12. sınıflarla yapılan araştırma sonuçlarına göre ders dışı etkinliklerin hem öğrencilerin bilgi, beceri ve alışkanlıklarını geliştirdiği, sağlamlaştırıp derinleştirdiği hem de yaratıcılık, ilgi ve eğilimlerini ortaya çıkardığı görülmüştür. Araştırmada ayrıca bireyin özgüven gelişimine yardım ettiği ve gençlere gelecekte eğitimli, araştırmacı olma gibi pek çok olumlu özellik kazandırabileceğine dair istatistikî sonuçlar bulunmuştur.

Komalasari, Saripudin ve Masyitoh (2014), öğrencilerin kişiliklerini geliştirmek için okuldaki öğrenmeler ile ders dışı etkinlikleri harmanlayarak yaşayan değerler eğitim modeli ismini verdikleri çalışmayı Endonezya'da uygulayarak incelemişlerdir. Okulun, öğrencilerin karakter öğrenebileceği ve ders dışı aktiviteler gibi çeşitli yapılarla inşa edebileceği bir yer olduğu; öğrencilerin karakterini oluşturmak, etkin içselleştirme için okuldaki aktivitelerin yaşam değerlerine dayanması gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Çalışma, araştırma ve geliştirme tasarımı olarak yaklaşık iki yıl sürmüştür. Veriler gözlem, görüşme, dokümantasyon ve odak grup tartışması teknikleriyle toplanmıştır. Araştırma bulgularına göre ders dışı etkinlikler, yaşam değerleri modeli için uygun bir faaliyet alanıdır. Ders dışı etkinliklerle canlı değerler olan; öğrenme, disiplin, kooperatif, dayanışma, hoşgörü, bakım, beraberlik, cesaret, sorumluluk, girişimcilik, yaratıcılık, bağımsızlık, dürüstlük, sosyal beceri ve yeterlilikler oluşturulabileceğini belirtmişlerdir. Ayrıca yaşam değerleri olarak da ifade edilebilecek bu becerilerin öğrenme ortamı ve ders dışı etkinlikler yoluyla geliştirilebileceği ifade edilmiştir.

Annu ve Sunita (2014b), ders dışı etkinliklerin lise öğrencilerinin performansına etkisini betimsel tarama modeliyle gerçekleştirmişlerdir. Hindistan'ın Uttar Pradesh'teki bölgesinde yaptıkları araştırmada, ders dışı etkinliklere katılan öğrencilerin derslerde not

ortalamalarının yükseldiği, yüksek eğitimdeki (lise) kazanımları edinmede artış olduğu, devamsızlık oranının azaldığı, daha yüksek bir benlik kavramına sahip oldukları ve okula aidiyet duygusunun arttığı sonuçlarına ulaşmışlardır.

Bradley ve Keane (2013), ders dışı etkinlikler ve okul başarısı arasındaki ilişkiyi betimsel tarama modeliyle incelemişlerdir. İrlanda'da yapılan araştırmada, ders dışı aktivitelerin sıklıkla incelenmediğini oysa öğrenme ve yüksek akademik başarı için motivasyon kazandıran kişilik özelliklerini geliştirdiği, bununla birlikte spor, müzik gibi ders dışı aktivitelere katılan öğrencilerin akademik başarılarına olumlu bir etki yarattığı sonucuna ulaşmışlardır.

Craft (2012), ders dışı etkinliklerin lisedeki öğrenci başarısına etkilerini betimsel tarama modeliyle incelemiştir. Araştırmada ders dışı etkinliklerin katılımın not ortalamasına, devamsızlık oranına, standart akademik test (SAT) puanlarına ve Gürcistan Lise Mezuniyet Sınavına etkisi spor, okul müzik etkinlikleri ve ders dışı kulüpler açısından incelenmiştir. Araştırma sonuçlarında ders dışı etkinliklere katılan öğrencilerin not ortalamaları, SAT puanları, Georgia Lisesi Mezuniyet Yazma Sınavında başarılarının arttığı ve daha az devamsızlık yaptıkları belirlenmiştir. Ayrıca ders dışı etkinlikler ile spor, müzik etkinlikleri ve cinsiyet arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Ekeke (2012), öğrencilerin ders dışı etkinliklere katılımlarını ve yükseköğretim düzeyindeki akademik performanslarını betimsel tarama modeliyle incelemiştir. Nijerya'nın Niger Delta Üniversitesi'nde yapılan araştırmada ders dışı etkinliklerin öğrencilerin akademik performansı üzerinde olumsuz bir etkisi olduğu sonucuna varmıştır. Ayrıca, ders dışı etkinliklerin oluşturduğu değerlerin de öğrencilerin akademik performansı üzerinde olumsuz bir etkisi olduğu sonucunu bulmuştur.

Hancock, Dyk ve Jones (2012), ders dışı etkinliklere gençlerin katılımının liderlik becerilerine etkilerini lise öğrencileriyle betimsel tarama modeliyle incelemişlerdir. Araştırmada, farklı katılım rolleri ve yetişkin desteğinin liderlik becerileri üzerindeki etkisi ergenlerin okul, spor ve ders dışı etkinliklere katılımlarına göre incelenmiştir. Bulgular, ergenlerin liderlik becerilerine yönelik algılarının ders dışı etkinliklere katılım rollerinden,

ebeveyn ve diğer yetişkinlerin desteğinden olumlu etkilendiğini göstermektedir. Ayrıca lise öğrencilerinin ders dışı etkinliklerle liderlik becerisini geliştirdiği, gençlere kritik becerileri erken kazandırma, belirtilen becerileri geliştirme ve öğrendiklerini uygulama fırsatı vermesi nedeniyle ders dışı etkinliklerin özellikle desteklenmesi ve yetişkinlerin bunu önemsemesi önerilmiştir.

Blomfield ve Barber (2011), ders dışı etkinliklerin gelişimsel deneyimlere ve özellikle dezavantajlı ergenlerin benlik kavramına etkisini betimsel tarama modeliyle incelemişlerdir. Avustralya'da yapılan araştırmada ders dışı etkinliklere katılan düşük sosyo-ekonomik statüdeki öğrencilerin herhangi bir ders dışı etkinliğe katılmayan benzer koşullardaki öğrencilere nazaran daha olumlu bir sosyal benlik geliştirdiği belirlenmiştir. Ayrıca ders dışı etkinliklere katılan sosyo-ekonomik durumu düşük öğrencilerde daha olumlu öz değer, sosyal ve akademik benlik gelişimi görülmüştür. Araştırmacılar bu bulguların ders dışı etkinlikler tarafından sağlanan gelişimsel deneyimlerin olumlu ergen gelişimini teşvik ettiğini belirtmişlerdir. Ders dışı etkinliklerin ergenler için pozitif kişilik ve kişiler arası gelişimsel deneyimler sağladığı da görülmüştür.

Peguero (2010), okul temelli ders dışı etkinliklerine katılan 10. sınıf öğrencilerin profillerini betimsel tarama modeliyle belirlemeye çalışmıştır. Çalışmanın amacı, Latin kökenli öğrencilerden ders dışı etkinliklerine katılanlar arasındaki ilişki faktörlerini belirlemek ve tanımlamaktır. Araştırmada ders dışı etkinliklere katılanlara ilişkin dört profil tespit edilmiştir. Çalışma sonuçlarında Latin kökenli öğrencilerde ders dışı etkinliklere katılmak için uygun faktörlerlerin olduğu, yüksek oranda katıldıkları, ders dışı etkinliklerin eğitim başarısında hayati bir kaynak olduğu, farklı kültüre adapte olma ve sosyalleşmede de çok etkili olduğu sonuçları bulunmuştur. Ayrıca coğrafi özelliklerin yanı sıra göçmen kuşak durumu ve İngilizce yeterliliği gibi göçle ilgili özelliklerin okul temelli ders dışı etkinliklere katılımda önemli faktörler olduğu tespit edilmiştir.

Blomfield ve Barber (2010), Avustralya ergenlerinin ders dışı etkinliklere katılım akran ilişkilerine ve kişisel gelişime aracılık ediyor mu? problem cümlesine betimsel tarama modeliyle cevap aramışlardır. Araştırmada ders dışı etkinliklere katılımın akran özelliklerinin gelişmesine aracılık ettiği bulunmuştur. Ders dışı etkinliklere katılanların üniversite gitme isteğinin arttığı ve akademik başarıya olumlu etkileri olduğu görülmüştür.

Ders dışı etkinliklerin arkadaşlık ilişkileri güçlendirme, sorumluluk kazandırma ve riskli davranışları azalttığı görülmüştür. Araştırma sonuçlarının genellenemeyeceği ancak önceki araştırma sonuçlarıyla tutarlı olduğu, ders dışı etkinliklere katılımla gelişimsel göstergeler arasında bir ilişki olduğu ve olumlu davranışları artırıp olumsuz davranışları azalttığı tespit edilmiştir.

Wilson (2009), ders dışı etkinliklerin öğrenciler üzerindeki etkilerini betimsel tarama modeliyle incelemiştir. Ders dışı etkinliklere katılanların daha iyi notlar ve yüksek standartlı test puanları aldığı, yüksek eğitimsel kazanımlar edindiği, okula daha düzenli devam ettiği ve okula aidiyet duygularını arttırdığı bulunmuştur. Ders dışı etkinliklere katılanların genelde takım çalışması ve liderlik gibi becerileri kazandığı, alkol ve uyuşturucu kullanımı gibi riskli davranışları azalttığı sonuçları da elde edilmiştir. Ders dışı etkinliklere çok fazla katılanlarda faydaların azaldığı ve ders dışı etkinliklerin maliyet gerektiren çalışmalar olduğu da belirtilmiştir. Son olarak akademik öğrenme ile dengelendiğinde ders dışı etkinliklerin öğrencilerin benlik saygısını artırdığı görülmüştür.

Rees (2008), ders dışı etkinliklere katılımın ortaöğretim öğrencilerinin akademik performansına etkilerini betimsel tarama modeliyle incelemiştir. Araştırmada ders dışı etkinliklerin akademik başarıyı artırdığı, yüksek riskli davranışları azalttığı, sosyal ilişkileri güçlendirdiği, ebeveyn ve öğretmenlerin bu etkinlikleri desteklemesi gerektiği sonuçlarına ulaşmıştır. Ayrıca bu etkinlikler velilerin de katılımının sağlanacağı projelere dönüştürülmesi önerilmiştir.

Gibbons (2006), 5 ve 7. sınıftaki ders dışı etkinliklere katılan öğrenciler ile akademik başarı arasındaki ilişkiyi betimsel tarama yöntemiyle incelemiştir. Çalışmada stresin, ders dışı etkinlikler ve akademik başarı bağlantısında olası bir aracı olabileceği varsayılmıştır. Sonuçlar, 5 ve 7. sınıflardaki öğrencilerin okul içinde ve dışındaki kulüp etkinliklerine ortalama ayda en az bir kez olmak üzere eşit sıklıkta katıldığını göstermektedir. Ders dışı etkinliklerle akademik başarı arasında pozitif bir ilişki olduğu görülmüştür. Ders dışı etkinliklere çok fazla veya çok az katılımın öğrencinin akademik başarısı ile olumsuz ilişki içerisinde olduğu tespit edilmiştir. Ders dışı faaliyetler ile stres arasında bir ilişki bulunmamıştır. Sonuçlar ders dışı etkinliklerin eğitimsel ve toplumsal faydaları olduğunu göstermiştir.

Peixoto (2004), öğrencilerin ders dışı etkinliklere katılmasının faydaları olup olmadığını betimsel tarama modeliyle incelemiştir. Portekiz'de yapılan araştırmanın sonuçlarında benlik kavramının bazı boyutları ve okul başarısı üzerinde olumlu etkileri görülmüştür. Başarısız öğrenciler bu katılımdan daha fazla yarar sağlarken okula karşı tutumlar da ise bir farklılık yaratmadığı görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin okul başarısızlığı ile karşı karşıya kaldığı durumlarda ders dışı etkinlikler sayesinde kendini yeniden organize etme fırsatı yakaladığı sonucu bulunmuştur.

Buoye (2004), ders dışı etkinliklere katılımın akran ilişkisine ve akademik başarıya etkisini betimsel tarama modeliyle incelemiştir. Araştırmada ders dışı etkinliklere katılımın sosyal sermaye olduğu vurgulanmıştır. Ders dışı etkinliklerin akademik başarı üzerindeki etkisi regresyon teknikleriyle incelenmiştir. Üst kurum veya çalışmalara kabul edilmek için ders dışı etkinliklere katılan kişilerin sosyalleştiği ve katılım için olumlu bir etki mekanizması olduğu belirtilmiştir. Ders dışı etkinliklerin akademik yönelimli bir kulüp üyeliği için olumlu ve önemli bir aracı olduğu ayrıca erkek öğrencilerin matematik başarısı üzerinde de pozitif bir etkisi olduğu ortaya konulmuştur. Sonuç olarak ders dışı etkinliklerin bir sosyal sermaye biçimi oluşturduğu ve bunun toplumlar için son derece önemli ve gerekli olduğu ayrıca bu durumun gelecekte çok daha önemli olacağını vurgulamıştır.

Brown (1999), kulüp etkinliklerine katılımının gençlik sorunlarına etkisini betimsel tarama modeliyle incelemiştir. Araştırmada sosyal etkinliklerin okullardaki sorunların çözümü için bir arabulucu olup olamayacağı incelenmiştir. Araştırma sonuçlarında okullardaki kulüp etkinlikleriyle gencin davranışları arasında önemli bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Diğer bir deyişle, öğrenci kulüp etkinlikleri gençlerin sosyal tutum ve davranışlarını olumlu etkilemektedir. Ayrıca kulüp etkinliklere katılımla riskli davranışların azalması arasında da bir ilişki bulunmuştur. Araştırmada kulüp etkinliklere gençlerin katılması ve daha verimli olması için bir arabulucu model de sunulmuştur.

Rathunde (1993), ders dışı etkinliklerin motivasyon ve bölünmemiş dikkate etkisini betimsel tarama modeliyle gerçekleştirmiştir. Okulda gençlerin gelişimlerinde dikkatlerini çeken faaliyetler araştırmanın konusunu oluşturmuştur. Veriler boylamsal olarak

matematik, fen bilimleri, müzik, atletizm ve sanatta yetenekli gençlerden elde edilmiştir. Sonuç olarak ders dışı etkinliklerin öğrencilerin ilgilerini çeken ve meşgul eden bir faaliyet olduğu bulunmuştur. Ders dışı etkinliklerin öğrencilerin önemli hedeflere odaklayarak ve duygularını birleştirerek yüksek becerileri algılayabilmelerine yardımcı olduğu belirtilmiştir. Ayrıca ders dışı etkinliklerin ergenlerde bölünmemiş dikkat alışkanlıklarının geliştirilmesinde önemli bir rol oynadığı ve okul sonrası programlarla ortadan kaldırılmaya çalışılan olumsuz eğilimlerde de etkili sonuçlar verdiği görülmüştür.

Holland ve Andre (1987), ortaokuldaki ders dışı etkinliklere katılımla ilgili alanyazın araştırması yapmışlardır. Araştırmada, "Ders dışı etkinlikler ilgili bilinen ve bilinmesi gerekenler nelerdir?" sorusuyla ergen gelişimi için kulüplerin önemi literatüre dayalı olarak incelenmiştir. Ergen gelişimi ilgili kişisel-sosyal özellikler, akademik başarı, eğitimsel istek ve kazanımlar, katılımcıların faaliyetlerdeki rolleri ile çevresel ve sosyal ilişkiler tanımlanmıştır. Ders dışı etkinliklere katılımın daha yüksek benlik saygısı, farklı ırk ve kültürlere saygı, gençlikte siyasi/sosyal gelişim, erkeklerde akademik başarı, eğitimde istek ve kazanımlar, kişinin hayatı üzerinde kontrol duygularının artması ve düşük suç oranı ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte ders dışı etkinliklere katılım ile istenen özellikler arasındaki nedensel ilişkileri tam olarak ortaya koyamadığı da belirtilmiştir. Ayrıca küçük yaştaki öğrencilerin ders dışı etkinliklere üst kademedeki öğrencilere göre daha fazla katıldıkları sonucu ortaya çıkmıştır.

Anderson (1951), ders dışı etkinliklere katılımları ve etkilerini 7 ve 12. sınıf öğrencileriyle betimsel tarama modeliyle incelemiştir. Çalışma, ders dışı etkinliklerle ilgili yapılan ilk araştırmalardan biri olması nedeniyle önemlidir. Araştırmada ders dışı etkinliklere katılımda sosyo-ekonomik durumun belirleyiciliği; katılımın en düşük olduğu grubun sosyo-ekonomik durumu düşük olanlar olduğu; öğrencilerin evinin bulunduğu yerin ders dışı etkinliklere katılımı etkilediği; 7, 8 ve 9. sınıf öğrencilerinin 10, 11 ve 12. sınıf öğrencileri kadar etkinliğe katılmadığı sonuçları bulunmuştur. Ayrıca 10. sınıf öğrencilerinin bazı durumlarda 11 ve 12. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek katılım gösterdiği; kız öğrencilerin katılım oranının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu; sınıf düzeyinin katılım oranında belirleyici bir etki gösterdiği ve 11 ve 12. sınıftaki katılımların eşit oranda olduğu görülmüştür.

Öğrenci kulüplerine ilişkin yurt dışında yapılan araştırmalar bir bütün olarak değerlendirildiğinde çalışmaların çoğunlukla nitel desende veya deneysel olarak yapıldığı görülmektedir. Araştırmalarda kulüp etkinliklerin kişisel gelişim, akademik başarıya dolaylı olumlu etkisi, grupça kazanılabilecek beceriler ve toplumsal açıdan pek çok fayda sağladığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Öğrenci kulüplerinde farklı durumlarda farklı sonuçlar alınabileceği her zaman aynı sonuçlara ulaşılamadığı da görülmüştür. Ayrıca araştırmalarda sosyal etkinliklerin sosyal bir sermayaye dönüşebileceği ve bu durumunda toplumun geleceği için son derece önemli ve gerekli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle kulüp etkinlikleri her kademede sistematik ve etkili bir şekilde uygulanması şiddetle önerilmiştir.

Sonuç olarak ülkemizde sosyal etkinliklere ilişkin yapılan araştırmaların daha çok sorun tespiti ve öneriler şeklinde betimsel çalışmalar iken yurt dışındaki çalışmaların daha çok kişisel gelişime odaklandığı ve nitel desenlerin kullanıldığı söylenebilir. Ülkemizde sosyal etkinlikler daha çok okulun sorumluluğunda olduğu yurt dışında ise ailelerin sorumluluğunda olduğu belirlenmiştir. Ayrıca ülkemizde öğrenci kulüplerinin öneminin yeterince kavranmadığı, resmi evrak boyutundan öteye geçemediği ve etkiliği uygulanmadığı yurt dışında bu etkinliklere gereken önemin verildiği ve gereğinin yapıldığı söylenebilir. Ülkemizde araştırmalarda sonuçların genelde kararsızım düzeyinde görüş belirtildiği, yönetici, öğretmen ve öğrenci görüşlerinin arasında farklılık olduğu görülmektedir. Yurt dışında araştırma sonuçlarında kulüp paydaşlarının görüşleri arasında genelde benzerlik olduğu söylenebilir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklemi, veri toplama aracının geliştirilmesi, veri toplama aracının uygulanması ve verilerin çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel yöntem ve teknikler açıklanmıştır.

3.1. Araştırma Modeli

Farklı okul türlerinde öğrenim gören ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerin görüşlerine göre öğrenci kulüplerinin işlevselliğini incelemeyi amaçlayan bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden genel tarama deseni ve nedensel karşılaştırma kullanılmıştır. Genel tarama modeli, bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012: 14) çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2011: 79). Bu araştırma deseniyle bireylerin görüş ve eğilimleri ölçek türü bir veri toplama aracılığıyla kesin açıklamalardan ziyade verilerden elde edilen eğilimler açıklanır. Elde edilen sonuçlara göre araştırmacı örnekleme ilişkin iddialarda bulunur ve genelleme yapar (Creswell, 2012: 376). Nedensel karşılaştırma araştırmaları, aynı durumdan farklı şekillerde etkilenmiş en az iki grupta mevcut durumun olası nedenlerini ve etkileyenlerini belirleyebilmek için bu grupları bazı değişkenler açışından herhangi bir müdahele olmaksızın inceleyen çalışmalardır (Cohen, Manion ve Morrison, 2007; Büyüköztürk ve diğ., 2012).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini 2018 – 2019 Eğitim-Öğretim yılının birinci yarıyılında Batman il merkezinde bulunan ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır.

Evrenin büyük olmasından dolayı bireylerden tek tek veri toplamak yerine evrendeki liselere ulaşmak için onu temsil edecek şekilde küme örnekleme yöntemi ile veriler toplanmıştır (Kılıç, 2013: 46). Fraenkel ve Wallen (2012: 105), küme örneklemeyi araştırmacının evrenden birtakım küme listeleri oluşturduğu tek tek bireylerden veri

toplamak yerine küme denilen ve evreni oluşturan büyük gruplardan veri toplama şeklinde açıklamışlardır (Özen ve Gül, 2007: 399; Yıldız, 2017: 428).

2018-2019 eğitim-öğretim yılı Batman İl Milli Eğitim Müdürlüğünden alınan verilere göre, Batman il merkezinde 38'i resmi ve 6'sı özel olmak üzere toplam 44 lise mevcuttur. 2018-2019 verilerine göre resmi liselerde 18.758, özel liselerde ise 2.646 olmak üzere toplam 21.404 öğrenci öğrenim görmektedir. 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Batman il merkezinde bulunan 44 liseye kayıtlı bu toplam öğrenci sayılarına (9, 10, 11 ve 12. sınıf) devamsız öğrenciler de dâhildir. Araştırmaya dahil edilen okullardaki öğrenci sayısı 7.721'dir. Örneklemdeki 1.039 öğrenci evrenin %13'nü temsil etmektedir. Araştırmada çalışma evreninin büyüklüğü ve çalışma evrenine ulaşmada zaman ve maliyet tasarrufu sağlamak amacıyla örneklem alınmıştır.

Sürekli değişkenlerde gerekli örneklem sayısı aşağıdaki formülle hesaplanmaktadır (Büyüköztürk ve diğ. 2012: 94-95).

$$n = \frac{Nz^2pq}{[(N-1)d^2 + z^2pq]}$$

n = örneklemdeki birey sayısı
N = 21.404 (yığındaki birey sayısı)
z = 1,96 (istenilen güvenirlik düzeyi (%95) için standart normal dağılım tablo değeri)
d = 0,05 (duyarlılık)
p = yığında istenilen özelliği taşıyan bireylerin oranı

Yapılan işlemin sonucunda ön uygulama için 216 öğrenciden oluşan örneklemin evreni temsil edebileceği anlaşılmıştır. Ancak elde edilen bu sayı örneklem büyüklüğü için alt sınır olarak kabul edilmiştir.

2018–2019 Eğitim – Öğretim yılının birinci döneminde, Batman merkez ilçesinde sekiz farklı program türündeki ortaöğretim okullarında (Genel Anadolu Lisesi, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, İmam-Hatip Lisesi, Fen Lisesi, Sosyal Bilimler Lisesi, Spor Lisesi, Güzel Sanatlar ve Proje Lisesi) öğrenim gören toplam 1422 öğrenci araştırmanın

örneklemini oluşturmuştur. Ancak sürekli devamsızlık, veri toplama aracının uygun doldurulmaması, öğrencinin o an sınıfta bulunmaması gibi nedenlerden 383 öğrenci araştırma kapsamına alınmamıştır. Araştırmanın örneklemini 1039 öğrenci oluşturmuştur. Bu okullar farklı okul türleri dikkate alınarak örnekleme dâhil edilmiştir. Örnekleme alınan öğrencilerin okullara göre dağılımı Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Araştırma Örneklemine Alınan Okulların Evren ve Örneklem Sayıları

Sıra No	**Okul Adı**	**Toplam Öğrenci Sayısı**	**Örnekleme Alınan Öğrenci Sayısı**
1	Abdülhamid Han Anadolu Lisesi	214	44
2	Batman Anadolu Lisesi	560	57
3	Şehit Ömer Halisdemir Anadolu Lisesi	479	48
4	Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi	698	54
5	Ziya Gökalp Anadolu Lisesi	552	55
6	Fatih Anadolu Lisesi	683	84
7	Batman Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi	318	42
8	Ahmed-i Hani Erkek Anadolu İmam-Hatip Lisesi	326	40
9	Piri Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	612	65
10	İbn-i Sina Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi (Sağlık Lisesi)	432	53
11	Mezopotamya Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	420	40
12	TP Fatıma Zehra Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi (Proje Okulu)	411	43
13	Zeynel Bey Erkek Anadolu İmam Hatip Lisesi (Proje Okulu)	280	46
14	Fen Lisesi	386	62
15	Spor Lisesi	210	54
16	Sosyal Bilimler Lisesi	517	60
17	TOBB Güzel Sanatlar Lisesi	237	51
18	Özel TED Koleji	134	51
19	Özel Doğa Koleji	120	50
20	Özel Bahçeşehir Koleji	132	40
	Toplam	7721	1039

Araştırmadaki veriler ölçek geliştirme sürecindeki katılımcılarla birlikte sekiz farklı (Anadolu, İmam-Hatip, Mesleki ve Teknik, Proje, Fen, Spor, Sosyal Bilimler ve Güzel Sanatlar Lisesi) örneklem grubundan toplanmıştır. Ölçek geliştirme sürecinde ve sonrasında elde edilen veriler farklı şubelerden toplanmıştır. Öncelikle araştırmanın amacına hizmet etmesi açısından hazırlanan sosyal etkinlik ölçeğinin ön uygulamasında yapı geçerliği, uyum geçerliği ve test tekrar test güvenirliği için sekiz farklı ortaöğretim okulu öğrencilerinden veri toplanmıştır. 2018-2019 eğitim-öğretim yılı birinci döneminde 368 öğrenciyle ölçek geliştirme süreci gerçekleştirilmiştir. Ölçme aracı geliştirme

sürecinde veri toplanan katılımcılar ile bu araştırmada örneklem olarak belirlenen katılımcılar birbirinden farklıdır.

3.3. Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada veri toplama süreci Sosyal Etkinlik Ölçeğinin (SEÖ) geliştirilmesi ve verilerin toplanması şeklinde iki aşamada ele alınmıştır. SEÖ'nin geçerlik ve güvenirliğini belirleyen süreçler ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Ülkemizde yapılan araştırmaların çoğunlukla ilköğretim (Birtürk, 2015; Eminoğlu, 2011; Eroğlu, 2008; Karakaya, 2012; Köse, 2003; Onay, 2012) ve meslek liselerinde gerçekleştirildiği (Koçinalı, 2008; Özkaptan, 2007; Yalçın, 2014) görülmektedir. Tetik (2008) genel liselerde öğrencilerin kulüplerin gerekliliğine olan inancı, kulüp sorunları ile fayda ve zararlarını incelemiştir. Göğebakan (2016), liselerde kulüplere ilişkin genel görüş ve tutumları, Yiğit (2008) ise öğrencilerin kulüplerde gerçekleştirdikleri etkinlikleri ve eğilimleri araştırmıştır. Yalçın (2014) meslek liselerinde kulüplerin öğrencilerin sosyalleşmesine etkisini, Polat (2017) ise kulüplere yönelik tutumları incelemiştir. Yapılan araştırmalardaki kullanılan ölçeklerin yönetmeliklerle ve araştırmanın problemine uyumlu olmaması nedeniyle çalışmanın amacına yönelik yeni bir ölçek geliştirilmiştir. Aday maddelerin belirlenmesi için literatür taranmıştır. Yapılan araştırmalar ile sosyal etkinlik yönetmelikleri incelenmiştir. Yönetmeliklerdeki amaçların çok büyük bir oranı ölçek maddelerine dönüştürülmüştür. Öğrencilerin kulüplere ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla geliştirilen ölçek Likert olarak hazırlanmıştır.

SEÖ'nin geliştirilmesi çeşitli aşamalarda gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada kuramsal yapının kapsam geçerliğini ve alt boyutlarını temsili için aday ölçek maddeleri oluşturulmuştur. Bu kapsamda; kulüp farkındalığı, kişisel gelişim, toplum hizmeti, sorumluluk, demokrasi ve sosyallik başlıklarında altı boyut altında toplanacağı öngörülen 72 madde yazılmıştır. Daha sonra ölçeğin geçerliğinin sağlanmasına yönelik olarak yazılan maddelerin uygunluğu, yeterliliği ve belirlenen boyutlara uyumuna ilişkin üç uzmandan görüş alınmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda 12 madde ölçekten çıkarılmış, 6 yeni madde ölçeğe eklenmiş ve bazı maddelerin ifade biçimlerinde değişikliğe gidilmiştir. Böylece 66 maddeden oluşan taslak bir ölçme aracına ulaşılmıştır. Uzman görüşleri

çerçevesinde 66 maddenin taslak ölçekteki altı boyuta Tablo 5'te gösterilen biçimde dağılacağı öngörülmüştür.

Tablo 5. Sosyal Etkinlik Ölçeğinin Taslak Formunda Öngörülen Altı Boyutlu Yapı

Boyut	**Madde Sayısı**	**Maddeler**
Kulüp Farkındalığı	16	1-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-15-52-58-62-64
Kişisel Gelişim	17	13-14-16-17-18-19-20-21-22-23-46-47-56-57-61-63-65
Sosyallik	5	24-44-45-48-53
Toplum Hizmeti	12	2-25-26-27-28-29-30-31-42-49-50-51
Sorumluluk	8	32-33-34-40-41-43-60-66
Demokrasi	8	35-36-37-38-39-54-55-59

Tablo 5'te yer alan taslak ölçek formunda öngörülen altı boyutlu yapı ile kişisel bilgi formundaki sorularla öğrencilerin öğrenci kulüplerin durumu ve etkililiğine yönelik değişken ve maddeler yer almıştır. Kişisel bilgi formunda yer alan cinsiyet, kurum türü (resmi/özel), okulun öğretim şekli (ikili/normal), okul türü, sınıf düzeyi, ailenin aylık geliri, anne-babanın eğitim ve iş durumu değişkenleri oluşturmaktadır. Ayrıca ölçeğin ikinci bölümünde yer alan öğrenci kulüplerinin durumu ve işleyişine yönelik (öğrenci kulüp çalışmalarının düzenlilik durumu, kulüp etkinliklerinin yapılma zamanı, kulüp danışmanının bilgi düzeyi, kulüp etkinliklerinin ders başarısına etkisi, okullarındaki diğer kulüpler hakkındaki bilgi düzeyi, kulüp etkinliklerini nasıl değerlendirildiği, kulüp etkinlikleri zamanlaması, kulübe üyelik nedeni, okul dışı etkinliğe katılım durumu ve öğrenci kulüplerinin daha etkili olması için öneriler) bölüm için t-testi, One-Way Anova ve yüzdelik analizleri yapılmıştır.

Ön uygulamada kullanılacak ölçeğin anlaşılırlığını belirlemek için farklı liselerdeki on altı öğrenci ile görüşme yapılmıştır. Maddeler uzmanlarca incelenmiş maddelerden bazıları elenmiştir. Birbiriyle ilişkili maddeler gruplanmış ve altı boyut çıkacağı öngörülmüştür.

Taslak SEÖ uzman görüşlerine göre düzenlendikten sonra maddelerin yazım ve dil kurallarına uygunluğunu sağlamak için ilgili uzmanların incelemesine sunulmuştur. Uzmanlardan gelen dönütler doğrultusunda maddelerde gerekli düzenlemeler yapılarak ölçme aracı ön uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Sosyal Etkinlik Ölçeği beşli Likert tipinde olup "Tamamen Katılıyorum", "Katılıyorum", "Kararsızım", "Katılmıyorum",

“Hiç Katılmıyorum” düzeylerine sahiptir. Geliştirilen taslak ölçek 410 lise öğrencisine uygulanmıştır. Ölçeğin uygun şekilde doldurulmaması (çok sayıda cevapsız maddenin bulunması, bir madde için birden fazla seçeneğin işaretlenmesi ve diğer) sebebiyle 42 ölçek çıkarılmıştır. Böylece 368 (210 kadın ve 158 erkek) ölçek analize dâhil edilmiştir.

Analizlerden sonra SEÖ formu yeniden düzenlenmiştir. Ölçekte yer alan ifadelere verilen cevaplar 5’li Likert ölçeği şeklinde düzenlenmiştir. Değerlendirmelerde “Hiç Katılmıyorum” seçeneğine “1”, “Katılmıyorum” seçeneğine “2”, “Kararsızım” seçeneğine “3”, “Katılıyorum” seçeneğine “4” ve “Tamamen Katılıyorum” seçeneğine “5” puan verilmiştir. Buna göre ölçekteki “3.40-5.00” arası puanlar *olumlu*, “2.60-3.39” arası puanlar *kararsız* ve düşük “1.00-2.59” arası elde edilen puanların ise ilgili boyuta ilişkin öğrenci görüşlerinin *olumsuz* olduğunu şeklinde yorumlanmıştır.

Beşli likert ölçeğine uygun olarak hazırlanan ölçeğin aritmetik ortalama değerlendirilmesinde ise (Dizi genişliği = En Yüksek Değer – En Düşük Değer = (5–1) = 4), (Dizi Aralığı (a) = Dizi genişliği/Yapılacak grup sayısı = 4/5 = 0.80) formülü kullanılmış ve dizi aralık sınırları Tablo 6’daki gibi belirlenmiştir (Tekin, 2012: 248).

Tablo 6. Katılım Düzeyi Aralık Sınırları

Verilen Ağırlık Değeri	Nitelik Grupları	Sınırlar
5	Tamamen Katılıyorum	4.20-5.00
4	Katılıyorum	3.40-4.19
3	Kararsızım	2.60-3.39
2	Katılmıyorum	1.80-2.59
1	Hiç Katılmıyorum	1.00-1.79

3.4. Yapı Geçerliği

3.4.1. Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA)

SEÖ’nün geçerliği ve güvenirliğine yönelik analizlere, yapı geçerliğini belirlemek amacıyla Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) ile başlanmıştır. Ölçeğin alt sınırı 0.60 olan maddelerin boyutlarına dönüştürülüp dönüştürülemeyeceğini gösteren istatistiki teknik olan AFA Kaiser-Meyer-Olkin değeri (Büyüköztürk, 2010) araştırmada .95 değeri olarak belirlenmiştir. Ayrıca örneklemin yeterli ve verilerin faktör analizi için uygun olduğunu

gösteren Bartlett küresellik testinin istatistiksel açıdan anlamlı olduğu (χ^2=14185.95, *sd*=2145, *p*<.001) tespit edilmiştir. AFA'da faktör yükleri yorumlanırken herhangi bir maddenin ölçekte kalabilmesi için kuramsal olarak örtüştüğü boyutta en az .30'a karşılık gelen bir yük değerine sahip olması şartı aranmaktadır (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyükzötürk, 2012). AFA'nın ilk sonuçlarına göre açıklanan varyans oranının %50,60 olduğu altı boyutlu bir yapı elde edilmiştir. Bu yapı için rapor edilen faktör yükleri Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. SEÖ'nin Yapı Geçerliği İçin Uygulanan AFA'ya İlişkin İlk Sonuçlar-1

Madde No	**Bileşen 1**	**Bileşen 2**	**Bileşen 3**	**Bileşen 4**	**Bileşen 5**	**Bileşen 6**
m1	.185	-.258	.285	-.296	-.001	-.042
m3	.090	.008	.031	.050	-.242	-.047
m4	.125	.054	.707	.072	.003	.089
m5	-.003	.013	.439	.013	-.005	.105
m6	-.061	.105	.745	.037	.055	-.091
m7	-.044	-.053	.722	-.208	-.003	-.249
m8	-.065	-.135	.668	-.065	.051	-.185
m9	-.003	-.144	.606	.107	.002	-.035
m10	-.027	-.203	.525	.081	-.003	-.014
m11	.060	-.018	.486	.200	.026	.035
m12	.102	-.623	.115	-.166	.052	-.005
m15	-.023	-.549	.080	-.025	-.018	-.168
m52	.484	-.144	.070	-.100	.176	-.219
m58	.506	-.276	-.027	-.083	.062	-.158
m62	.603	-.185	.147	.182	-.038	.214
m64	.685	-.108	.192	.066	-.092	.080
m13	.116	-.728	.084	.044	-.029	.130
m14	.060	-.738	-.006	-.128	.045	-.031
m16	.008	-.694	.029	-.005	.061	-.047
m17	-.017	-.801	.022	.071	.106	.087
m18	.012	-.778	-.080	.090	.109	.069
m19	.148	-.675	.048	.072	-.108	-.004
m20	.107	-.652	-.011	.099	-.111	-.133
m21	.084	-.644	-.051	.050	-.010	.016
m22	.086	-.560	.038	.228	-.078	-.097
m23	.067	-.287	.141	.324	-.148	-.153
m46	.450	-.300	.021	-.107	.267	-.029
m47	.455	-.252	.058	-.055	.236	-.008
m56	.629	-.188	-.042	.098	.025	-.036
m57	.628	-.200	.054	-.035	-.006	-.080
m61	.564	-.090	.009	.115	.032	-.137
m63	.672	-.175	.110	.054	.013	.180
m65	.576	-.122	.197	.126	-.103	.083
m2	.345	.036	.436	-.013	.038	.014
m25	.035	-.042	.023	.734	.053	.040
m26	.005	-.114	.183	.212	-.054	-.418
m27	-.034	-.200	.097	.415	.006	-.394
m28	.124	.006	.042	.606	.017	-.138
m29	-.089	-.164	.070	.008	-.052	-.622
m30	-.050	-.156	.032	.290	.008	-.413

m31	-.018	-.003	.106	.129	.389	-.243
m42	.121	.057	.073	.369	.405	-.063
m49	.357	.015	.224	.016	.145	-.238
m50	.264	-.109	.124	-.008	.159	-.383
m51	.283	.076	.051	.094	.175	-.481
m32	.056	.004	.121	.319	.346	-.123
m33	.138	.062	.320	.052	.256	-.283
m34	.175	-.056	-.002	.192	.523	.200
m40	.056	-.105	.019	.400	.428	-.067
m41	.197	.065	.096	.361	.364	.023
m43	.017	-.011	.133	.035	.385	-.270
m60	.438	.019	-.015	.215	.008	-.304
m66	.564	-.124	.232	-.035	-.029	.161
m35	.090	-.065	.202	-.035	.493	-.124
m36	.180	.006	.164	.087	.501	-.099
m37	.160	-.170	.190	.037	.418	-.013
m38	-.109	-.277	.197	.036	.239	-.119
m39	.297	-.164	.115	.054	.347	.062
m54	.420	.051	.006	.158	.040	-.336
m55	.621	-.148	-.054	-.043	.085	-.225
m59	.416	.054	.014	.137	-.134	-.498
m24	-.134	-.257	.175	.567	-.018	-.001
m44	.308	-.276	-.079	.001	.313	-.139
m45	.199	-.076	.120	-.154	.232	-.343
m48	.309	-.202	.123	.027	.220	-.167
m53	.562	-.201	-.102	-.038	.232	-.118

Tablo 7'ye bakıldığında, ölçek geliştirme sürecinde temele alınan *kulüp farkındalığı* boyutunun AFA'da üçüncü bileşen olarak yer aldığı belirlenmiştir. Bu boyutta yer alması beklenen 16 maddeden faktör yükü yeterli olmayanlar en düşük yük değerine sahip olandan başlanarak sırasıyla ölçekten çıkarılmış ve çıkarılan her bir maddenin ardından AFA yinelenmiştir. Buna göre, m1, m3, m12, m15, m52, m58, m62 ve m64 ölçekten çıkarılmıştır. Sonrasında kulüp farkındalığı boyutunda kalan 8 maddenin tümü için faktör yüklerinin .30 ölçütünü karşıladığı saptanmıştır.

SEÖ'nün *kişisel gelişim* boyutu AFA çıktılarında ikinci bileşen olarak yer almıştır. Bu boyuttaki yer alması beklenen maddelerden faktör yükü .30'un altında kalanlar en düşük yük değerine sahip olandan başlanarak ölçme aracından çıkarıldığında m47, m56, m5, m61 ve m63 ölçek dışında kalmıştır. İlgili maddelerin çıkarılmasıyla başlangıçta faktör yükü .30 ölçütünü karşılamayan 65 numaralı madde için yük değerinin -.382'ye yükseldiği saptanmış ve bu sebeple m65 ölçekten çıkarılmamıştır.

SEÖ'deki *sosyallik* boyutu AFA'da birinci bileşene karşılık gelmiştir. Bu boyutu temsil etmek üzere yazılan 24, 44, 45, 48 ve 53 numaralı maddelerden m24 ve m45 faktör

yükü .30'ın altında kaldığından ölçekten çıkarılmıştır. Bu maddelerin çıkarılmasının ardından boyutta kalan her üç maddenin de (m44, m48 ve m53) yeterli faktör yüküne sahip olduğu tespit edilmiştir.

SEÖ'nün *toplum hizmeti* boyutunun AFA sonucunda altıncı bileşene karşılık geldiği tespit edilmiştir. Kulüp farkındalığı, kişisel gelişim ve sosyallik boyutları için takip edilen işlemler bu boyut için de uygulanmış ve faktör yükü .30'un altında olan maddeler sırasıyla ölçekten çıkarılmıştır. Boyuttaki maddelerden m2, m25, m28, m42, m49 ölçekten çıkarılmış ve sıralanan maddelerin çıkarılmasıyla ilk aşamada faktör yükü .30 ölçütünün altında kalan 31 numaralı maddenin yük değerinin .33'e karşılık geldiği görülmüştür. Bundan dolayı m31'in ölçekte kalmasına karar verilmiştir. Bununla birlikte belirtilen maddeler çıkarılmadan önce yeterli faktör yüküne sahip olan 50 ve 51 numaralı maddelerin yük değerleri, söz konusu maddelerin çıkarılmasının ardından .30'un altına düşmüştür. Buna bağlı olarak m50 ve m51 de ölçek dışında tutulmuştur. Çıkarılan maddelerden sonra SEÖ'nün *toplum hizmeti* boyutunun altıncı bileşenden dördüncü bileşene kaydığı saptanmıştır. Dolayısıyla analiz sürecinde izlenen basamakların daha rahat bir biçimde takip edilebilmesi amacıyla AFA'ya ilişkin sonuçların yorumlanmasına Tablo 8'den devam edilmiştir.

Tablo 8. SEÖ'nin Yapı Geçerliği İçin Uygulanan AFA'ya İlişkin İlk Sonuçlar-2

Madde No	**Bileşen 1**	**Bileşen 2**	**Bileşen 3**	**Bileşen 4**	**Bileşen 5**	**Bileşen 6**
m4	-.023	-.023	.639	.001	.129	.038
m5	-.237	-.103	.326	-.114	.354	-.042
m6	-.066	.139	.758	.100	-.036	.110
m7	.017	.040	.789	.179	-.240	.055
m8	.066	-.052	.752	.102	-.150	.046
m9	.068	-.105	.656	.005	.039	-.008
m10	.054	-.184	.569	-.053	.094	-.078
m11	.080	-.043	.528	-.105	.252	-.041
m13	.014	-.778	.096	-.069	.023	-.030
m14	.101	-.703	.059	-.041	-.127	.033
m16	-.073	-.694	.031	.087	-.062	.119
m17	-.125	-.792	.019	.024	.002	.156
m18	-.090	-.777	-.094	.022	.100	.124
m19	.052	-.753	.069	.061	-.032	-.057
m20	.039	-.715	-.016	.220	.006	-.078
m21	.039	-.689	-.026	-.021	.030	-.019
m22	.132	-.630	.049	.113	.146	-.139
m23	.127	-.358	.092	.244	.328	-.281
m46	.315	-.368	.102	-.088	-.094	.355

m65	.301	-.370	.184	-.036	.080	.014
m26	.078	-.058	.196	.513	.029	.000
m27	.048	-.159	.076	.578	.186	.017
m29	.058	-.078	.067	.700	-.205	.025
m30	.093	-.071	.018	.564	.086	.015
m31	-.024	.061	.001	.331	.310	.345
m32	.106	.002	.041	.132	.580	.164
m33	.048	.034	.248	.260	.292	.252
m34	.013	-.081	-.037	-.122	.143	.647
m40	.096	-.128	-.060	.156	.564	.227
m41	.336	.036	.102	-.102	.496	.157
m43	.250	.062	.161	.151	.150	.187
m60	.524	-.045	.034	.208	.149	.038
m66	.283	-.325	.232	-.091	-.167	.167
m35	.019	.013	.181	.187	-.079	.645
m36	.157	.036	.120	.106	.135	.565
m37	.006	-.156	.147	.103	.028	.558
m38	-.288	-.257	.100	.317	.049	.317
m39	.180	-.227	.109	-.128	.210	.369
m54	.515	-.013	.077	.185	.136	.052
m55	.499	-.292	.031	.070	-.017	.181
m59	.555	-.024	.081	.348	.124	-.164
m44	.319	-.278	.000	.050	-.072	.367
m48	.351	-.254	.220	-.036	.100	.152
m53	.517	-.296	.023	-.084	-.051	.301

SEÖ'nün *sorumluluk* boyutu Tablo 8'de beşinci bileşene karşılık gelmektedir. Tablo 8'de görüldüğü üzere bu boyutu temsil etmesi için yazılan sekiz maddeden m33, m34, m43, m60 ve m66 yeterli faktör yüküne sahip değildir. Bu maddelerin sırasıyla ölçekten çıkarılmasının ardından *sorumluluk* boyutunda üç madde kalmış ve bu maddelerin tümü için faktör yüklerinin .30'un üzerinde olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 8'deki altıncı bileşen SEÖ'nün *demokrasi* boyutunu oluşturmaktadır. Faktör yükü .30 ölçütünü karşılamayan maddeler en düşük yük değerine sahip olandan başlanarak ölçekten çıkarıldığında m54, m55 ve m59 ölçek dışında kalmıştır. Bir başka anlatımla, *demokrasi* boyutu için yazılan sekiz maddeden yalnızca beşi ölçeğin nihai formunda yer almıştır. Her bir boyut için faktör yükü yeterli bulunmayan maddelerin çıkarılmasıyla SEÖ'de 36 madde kalmıştır. Kalan 36 madde ile AFA tekrarlanmış ve Tablo 9'da gösterilen bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 9. SÖE'de Kalan 36 Maddeyle Gerçekleştirilen AFA Sonuçları

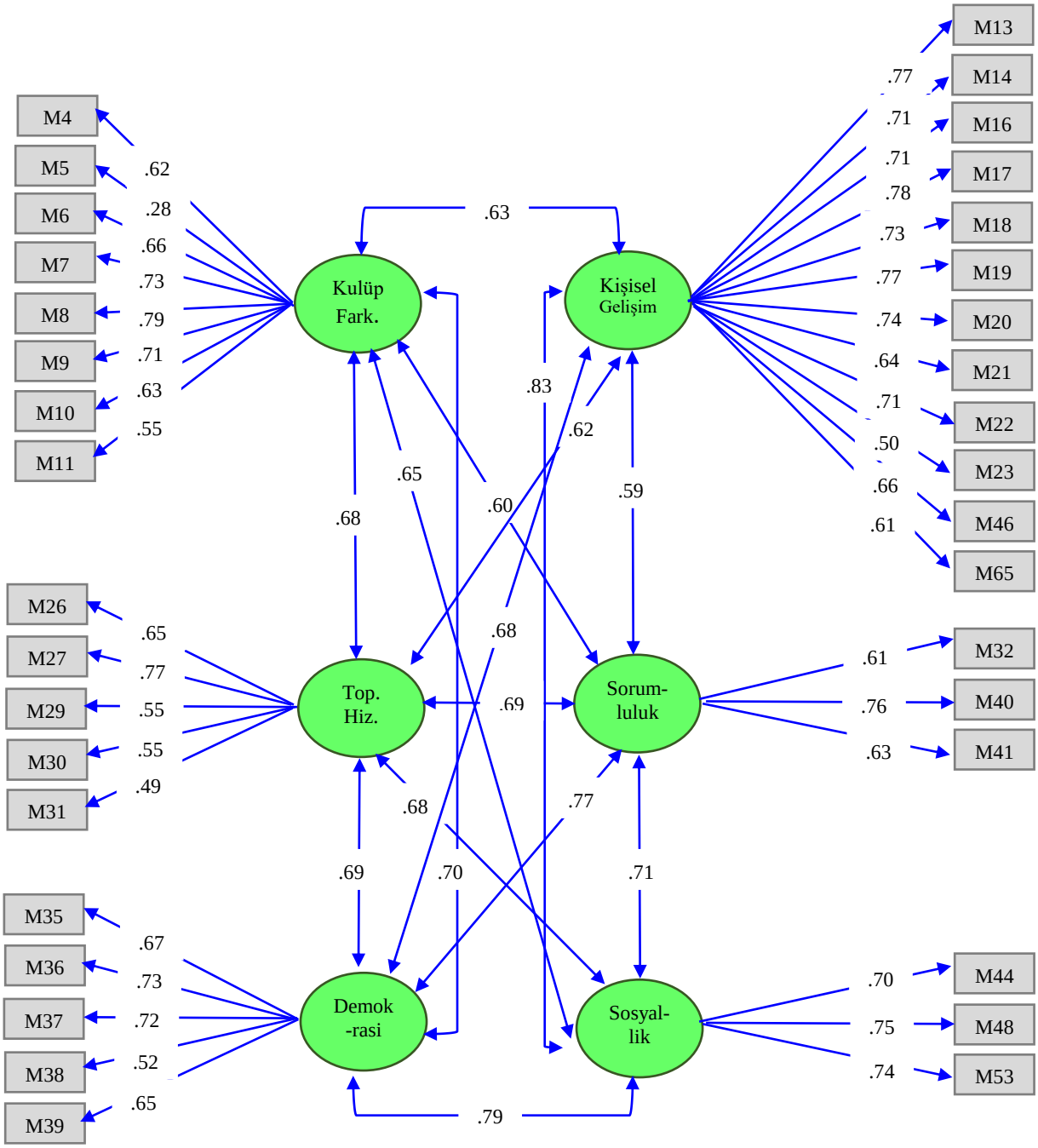
Boyut	Madde No	Madde	Faktör Yükü
Kişisel Gelişim	m13	Öğrenci kulüp etkinlikleri sayesinde iş birliği becerisi kazanırım.	.80
	m14	Öğrenci kulüp etkinlikleriyle iletişim becerimin geliştiğini düşünüyorum.	.75
	m16	Öğrenci kulüp etkinlikleri okula ait olma duygumu artırır.	.72
	m17	Öğrenci kulüp etkinlikleriyle farklı yönlerimi keşfederim.	.80
	m18	Öğrenci kulüplerindeki sosyal etkinlikler liderlik becerimi geliştirmeye katkı sağlar.	.76
	m19	Öğrenci kulüp etkinlikleri görgümü (nezaket kuralları) artırır.	.80
	m20	Öğrenci kulüp etkinlikleriyle değerler (merhamet, yardımlaşma vb.) kazanırım.	.76
	m21	Öğrenci kulüp etkinlikleri stres düzeyimi düşürür. (psikolojik rahatlık sağlar)	.70
	m22	Öğrenci kulüp etkinlikleri yurttaşlık (vatandaşlık) görevlerimin farkına varmamı sağlar.	.73
	m23	Öğrenci kulüpleri kitap okuma alışkanlığını artırmak için çeşitli etkinlikler yapar.	.50
	m46	Öğrenci kulüp etkinlikleriyle özgüvenim artar.	.62
	m65	Öğrenci kulüp etkinlikleriyle farklı görüş, düşünce, inanç ve kültürel değerlere karşı hoşgörü becerisi kazanırım.	.59
		Açıklanan Varyans Oranı: %35.44	
Kulüp Farkındalığı	m4	Okulumuzdaki öğrenci kulüp çalışmaları titizlikle yürütülür.	.70
	m5	Öğrenci kulüp çalışmalarına not verilmelidir.	.34
	m6	Okulumuzda öğretim yılı başında öğrenci kulüpleri hakkında genel bilgi verilir.	.74
	m7	Danışman öğretmen üye olduğum kulübün amaçları hakkında kulüp üyelerine bilgi verir.	.78
	m8	Üye olduğum kulüpte danışman öğretmen yenilikçi fikirler geliştirmeye bizi teşvik eder.	.80
	m9	Kaynaştırma öğrencilerinin de öğrenci kulüplerine katılmaları için gerekli ortam sağlanır.	.73
	m10	Öğrenci kulüp çalışmaları ders havasında yapılır.	.65
	m11	Öğrenci kulüplerin düzenlediği etkinliklerinde başarılı olanlar ödüllendirilir.	.60
		Açıklanan Varyans Oranı: %6.65	
Sorumluluk	m32	Okulumuzdaki öğrenci kulüpleri çevresel/toplumsal sorunlara dikkat çekmek için kamuya açık yerlerde etkinlikler (tiyatro, fotoğraf, sergi, şiir, konser vb.) düzenler.	.70
	m40	Üye olduğumuz kulübü tanıtıcı etkinlikler (okulda, kültür merkezi, web vb.) düzenleriz.	.72
	m41	Öğrenci kulüpleri yeni kayıt veya nakil gelen öğrencilerin okula uyumu için etkinlikler düzenler.	.74
		Açıklanan Varyans Oranı: %4.52	
Toplum Hizmeti	m26	Okulumuzda öğrenci kulüpleri zararlı alışkanlıkları (sigara, alkol vb.) önleyici çalışmalar yapar.	.63
	m27	Öğrenci kulüpleri bilinçli tüketim konusunda etkinlikler düzenler.	.73
	m29	Okulumuzda öğrenci kulüpleri yardımlaşma içerikli (kermes, gıda, sergi vb.) etkinlikler gerçekleştirir.	.73
	m30	Okulumuzda sağlıklı yaşamı özendirici (yürüyüş, koşu, bisiklet sürme vb.) etkinlikler düzenlenir.	.68

	m31	Okulumuzda teknoloji bağımlılığını (internet, tv, akıllı telefon vb.) önleyici çalışmalar gerçekleştirilir.	.44
		Açıklanan Varyans Oranı: %3.80	
Demokrasi	m35	Öğrenci kulübümüzün kararlarını danışman öğretmenimizle birlikte alırız.	.73
	m36	Okulumuzda açılacak öğrenci kulüplerini yönetici, öğretmen ve öğrenciler birlikte karar alarak belirler.	.73
	m37	Üye olduğum öğrenci kulübünde görev seçimi yapılırken önerilerim dikkate alınır.	.78
	m38	Kulüp üyelerinin çoğunluğu tarafından alınan karara danışman öğretmen de uyar.	.68
	m39	Öğrenci kulüplerinin etkinliklere katılarak okulumu temsil ettiğimi düşünürüm.	.54
		Açıklanan Varyans Oranı: %3.00	
Sosyallik	m44	Öğrenci kulüp etkinlikleri sayesinde yeni arkadaşlar edinirim.	.45
	m48	Öğrenci kulüplerinde gönüllülüğü özendirici etkinlikler düzenlenir.	.29
	m53	Öğrenci kulüp etkinlikleriyle yakın çevreme (aile, kulüp üyeleri) pozitif bir enerji veririm.	.39
		Açıklanan Varyans Oranı: %3.44	
		Açıklanan Toplam Varyans: %56.84	

Tablo 9'a bakıldığında SEÖ'ye ilişkin 36 madde ve altı faktörden oluşan yapı toplam varyansın %56.84'ünü açıklamaktadır. *Kişisel gelişim* olarak isimlendirilen birinci faktör, açıklanan varyans oranının %35.44'lük bir kısmını oluşturmakta ve 12 madde içermektedir. Bu boyuttaki maddelerin faktör yükleri .50 ile .80 arasında değişmektedir. İkinci faktör, sekiz madde içeren *kulüp farkındalığı* boyutudur. Bu boyutun açıkladığı varyans %6.65 olup boyuttaki maddelerin faktör yükleri .34 ile .80 arasında sıralanmaktadır. SEÖ'nün *sorumluluk* boyutu faktör yükleri .70 ile .74 arasında sıralanan üç maddeden oluşmakta ve ölçeğin açıkladığı varyansın %4.52'lik bir kısmını temsil etmektedir. Faktör yükleri .44 ile .73 aralığında değerler alan *toplum hizmeti* boyutu beş madde içermekte ve ölçeğin açıkladığı varyansa %3.80'lik bir katkı sağlamıştır. Açıkladığı varyans oranı %3.00 olan *demokrasi* boyutu faktör yükleri .54 ile .73 arasında değişen beş maddeden oluşmaktadır. Son olarak *sosyallik* boyutunun açıkladığı varyans %3.44 ve içerdiği madde sayısı üçtür. Bu boyuttaki maddelerin faktör yükleri .29 ile .45 arasında sıralanmaktadır. Boyutun 48 numaralı maddesinin faktör yükü .30 ölçütünün (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012) altındadır. Ancak gerek faktör yükünün .30 değerine çok yakın olması gerekse de bu madde için DFA'da rapor edilen faktör yükü ile madde ayırt edicilik indeksinin kabul edebilir değerlere sahip olması maddenin ölçekte kalması yönünde bir kanaat oluşturmuştur. Bir boyutun en az üç madde içermesi gerekliliği (Kline, 2011) m48'in ölçekte kalması yönünde karar alınmasında etkili olan bir diğer unsurdur.

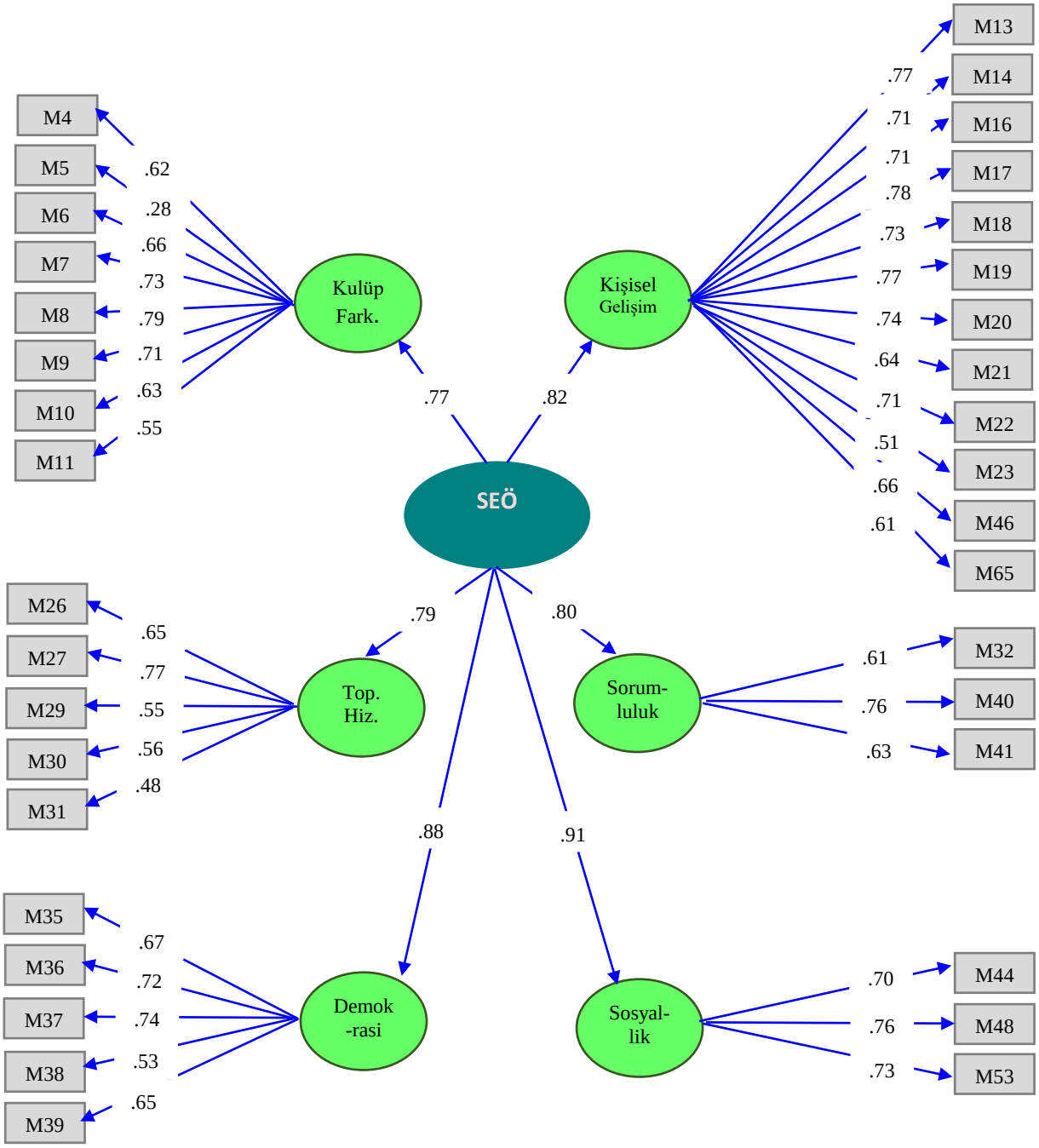
3.4.2. Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)

Araştırmada SEÖ'nün yapı geçerliğini incelemek amacıyla gerçekleştirilen birinci düzey Doğrulaycı Faktör Analizi (DFA) ölçek için kuramsal olarak öngörülen ve AFA sonuçlarıyla desteklenen altı faktörlü yapının doğrulandığı sonucuna varılmıştır (χ^2=1238.36, *sd*=579, χ^2/sd=2.14, RMSEA=.056, SRMR=.052, NFI=.95, NNFI=.97, CFI=.98, IFI=.98, RFI=.95). Birinci düzey DFA'da ulaşılan ölçüm modeli Şekil 1'de sunulmuştur.

Şekil 1. SEÖ İçin Birinci Düzey DFA'dan Elde Edilen Ölçüm Modeli

Şekil 1'de görüldüğü gibi SEÖ'ye ilişkin birinci düzey modelde, m5 dışındaki tüm maddelerin faktör yükleri .30 ölçütünü sağlamaktadır. M5'e ait .28'lik faktör yükü .30 ölçütünün altında kalmasına rağmen, yük değerinin ölçüt değere oldukça yakın olduğu ve m5 için AFA'da hesaplanan faktör yükünün .30 ölçütünü karşıladığı dikkate alındığında beş numaralı maddenin model açısından bir olumsuzluk teşkil etmeyeceği söylenebilir (Büyüköztürk, 2002: 473; Tekin, 2012: 249; Hasançebi, Terzi ve Küçük, 2020: 226). SEÖ için ikinci düzey DFA'dan elde edilen ölçümler Şekil 2'de yer almaktadır.

Şekil 2. SEÖ İçin İkinci Düzey DFA'dan Elde Edilen Ölçüm Modeli

Birinci düzey DFA sonrasında gerçekleştirilen ikinci düzey DFA'da sosyal etkinlik örtük yapısının kişisel gelişim, kulüp farkındalığı, toplum hizmeti, demokrasi, sorumluluk ve sosyallik boyutlarıyla tanımlandığı modelin uyumlu olduğu sonucuna varılmıştır (χ^2=1271.43, *sd*=588, χ^2/sd=2.16, RMSEA=.056, SRMR=.055, NFI=.95, NNFI=.97, CFI=.97, IFI=.97, RFI=.95). Buna göre, sosyal etkinliğin sıralanan altı boyutlu yapı ile ölçülebileceği söylenebilir. Ayrıca, SÖE için birinci ve ikinci düzey DFA'da ulaşılan uyum indekslerinin benzer olduğu bu nedenle ölçekten toplam bir puan alınabileceği ya da alt ölçeklerden alınan puanlar ile işlem yapılabileceği çıkarımına varmak mümkündür.

3.5. Güvenirlik

SEÖ ile elde edilen ölçümlere ilişkin Cronbach Alpfa iç tutarlık katsayıları ölçeğin geneli ile her bir alt ölçek için Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10. SEÖ İçin Hesaplanan İç Tutarlık Katsayıları

Boyut	Madde Sayısı	Cronbach Alfa
Kişisel Gelişim	12	.92
Kulüp Farkındalığı	8	.83
Sorumluluk	3	.70
Toplum Hizmeti	5	.73
Demokrasi	5	.78
Sosyallik	3	.77
Ölçeğin Geneli	36	.95

Tablo 10 incelendiğinde, SEÖ'deki alt boyutlar ile ölçeğin geneli için hesaplanan Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları .70 ile .95 arasında olduğu görülmektedir. Güvenirlik katsayısı .70 ve üzerinde olan ölçümlerin güvenilir olduğu belirtilmektedir (Büyüköztürk, 2010; Kılıç, 2016; Tezbaşaran, 1997). Buna sonuçlara göre, SEÖ'nün güvenilir bir ölçek olduğu ve araştırmanın amacına hizmet ettiği söylenebilir.

3.6. Madde Analizi

SEÖ'deki maddelerin ayırt ediciliklerini incelemek için hesaplanan düzeltilmiş madde toplam korelâsyonları ile %27'lik alt-üst grup karşılaştırmalarına ilişkin *t*-değerleri Tablo 11'de gösterilmiştir.

Tablo 11. SEÖ'ye İlişkin Madde Analizi Sonuçları

Boyut	Madde No	r_{jx}	*t*		Boyut	Madde No	r_{jx}	*t*	
Kulüp Farkındalığı	m4	.59	17.18	sd=198 p<.001	Kişisel Gelişim	m13	.74	23.14	sd=196 p<.001
	m5	.28	8.70			m14	.68	18.52	
	m6	.60	18.75			m16	.67	21.98	
	m7	.64	24.29			m17	.74	25.92	
	m8	.69	26.54			m18	.69	19.50	
	m9	.65	18.98			m19	.74	23.28	
	m10	.56	16.03			m20	.71	19.47	
	m11	.50	15.63			m21	.62	16.58	
Toplum Hizmeti	m26	.52	18.31	sd=199 p<.001		m22	.69	21.24	
	m27	.62	28.18			m23	.48	11.48	
	m29	.48	17.54			m46	.61	17.09	
	m30	.49	19.33			m65	.58	14.33	
	m31	.38	14.17		Sorum -luluk	m32	.48	23.60	sd=208 p<.001
Demokrasi	m35	.58	19.68	sd=196 p<.001		m40	.59	29.28	
	m36	.63	25.90			m41	.49	21.27	
	m37	.66	27.05		Sosyal -lik	m44	.70	33.96	sd=185 p<.001
	m38	.46	12.01			m48	.68	35.69	
	m39	.51	18.65			m53	.70	29.95	

Tablo 11'e bakıldığında SÖE'deki maddeler için hesaplanan madde korelasyonlarının kulüp farkındalığı boyutunda .28 ile .69 arasında, toplum hizmeti boyutunda .38 ile .62 arasında, demokrasi boyutunda .46 ile .58 arasında, kişisel gelişim boyutunda .48 ile .74 arasında, sorumluluk boyutunda .48 ile .59 arasında ve sosyallik boyutunda .68 ile .70 arasında değiştiği görülmektedir. Madde korelâsyonu. 30 ve üzerinde olan maddelerin ayırt edici olduğu ifade edilmektedir (Tekin, 2012: 248). Kulüp farkındalığı boyutunda yer alan m5 hariç SEÖ'deki maddelerin tamamı bu eşik değerin üzerindedir. Kulüp farkındalığı boyutundaki m5 maddesi için hesaplanan korelasyon değeri .30'un altında olmasına karşın madde ayırt ediciliğinin bir diğer göstergesi olan %27'lik alt—üst grup karşılaştırmalarına ait *t* değerlerinin SEÖ'nün diğer maddelerinde olduğu gibi bu madde için de anlamlı olduğu saptanmıştır (Hasançebi, Terzi ve Küçük, 2020: 224; Tekin, 2012: 245). Buna göre SEÖ'deki tüm maddelerin yeterli ayırt edicilikte olduğu söylenebilir. SÖE'nün psikometrik özellikleri ortaya koymak üzere gerçekleştirilen ölçeğin istatistiksel işlemlerde geçerli ve güvenilir ölçümler sağladığı ve lise öğrencilerin kulüpler hakkındaki görüşlerini ölçmek amacıyla kullanılabileceğini ortaya koymuştur.

3.7. Veri Analizi

Verilerin analizi süreci, SEÖ'nün geliştirilmesi ve alt amaçlara cevap bulmak amacıyla gerçekleştirilen analizler olmak üzere iki başlıkta ele alınabilir. Çalışmada

SEÖ'nün geliştirilmesi sürecinde AFA, DFA, güvenirlik ve madde analizleri gerçekleştirilmiştir. SEÖ'nün yapı geçerliği için AFA ile birinci ve ikinci düzey DFA'ya başvurulmuştur. AFA ve birinci düzey DFA ile ölçek için öngörülen altı boyutlu yapının doğrulanıp doğrulanmadığı sınanmıştır. İkinci düzey DFA'da ise ölçekteki altı boyutlu yapıdan alınacak toplam puanının öğrencilerin kulüpler hakkındaki görüşlerini ölçmeye hizmet edip etmediği diğer bir deyişle, öğrenci kulüpleri hakkındaki görüşlerinin örtük yapısının ölçek için tanımlanan altı boyut ile ölçülüp ölçülemeyeceği hipotezi test edilmiştir. SEÖ ile elde edilen ölçümlerin güvenirliğinin belirlenmesinde Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısından yararlanılmıştır. Ölçek maddelerinin ayırt ediciliklerini ortaya koymak amacıyla düzeltilmiş madde toplam korelâsyonu hesaplanmış %27'lik alt ve üst grup karşılaştırmalarına yer verilmiştir. Çalışmada; AFA, Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı ve madde analizi hesaplamaları için SPSS 17.0 paket programı kullanılmıştır. DFA için LISREL 8.54 paket programından faydalanılmıştır.

Alt amaçlara cevap bulmak amacıyla betimleyici istatistiklerden yararlanılmış ve anlamlılık testlerine başvurulmuştur. Kullanılan anlamlılık testlerine karar vermeden önce verilerin dağılımı kontrol edilmiştir. Araştırmadaki örneklem büyüklüğü dikkate alındığında normallik testine dayalı olarak verilerin dağılımı hakkında bir karara varmanın yanıltıcı olabileceği düşünülmüştür. Çünkü büyük örneklemler üzerinde çalışıldığında normalden çok küçük sapmalar dahi istatistikî bakımdan anlamlı çıkabilmektedir. Bu durumun oluşturabileceği yanıltıcı etkinin önlenebilmesi için büyük örneklemler söz konusu olduğunda çarpıklık katsayısına başvurulması yoluyla verilerin dağılımı hakkında fikir edinmek daha doğru bir tercih olmaktadır (Çetin, İlhan ve Arslan, 2012: 157). Dolayısıyla araştırmada verilerin dağılımı hakkında bilgi edinmek için çarpıklık katsayıları incelenmiştir. Tablo 12'de görüldüğü üzere gerek alt ölçekler gerekse de ölçeğin geneli için rapor edilen çarpıklık/basıklık katsayıları normallik ölçütü olarak ifade edilen ±1 aralığı (Büyüköztürk, Çokluk ve Köklü, 2010) içerisindedir. Ayrıca Bayram (2016: 49) ±1,5 değerlerinin de normal dağılım olarak ele alınabileceğini belirtmektedir. Buna bağlı olarak verilerin normal dağılım gösterdiği ve parametrik hipotez testlerinin kullanılabileceği anlaşılmıştır.

Tablo 12. Ölçek Puanlarına İlişkin Çarpıklık Katsayıları

Boyut	Kulüp Farkındalığı	Kişisel Gelişim	Toplum Hizmeti	Demokrasi	Sosyallik	Sorumluluk	Ölçeğin Geneli
Çarpıklık	-.15	-.43	-.28	-.29	-.39	.02	-.21
Basıklık	-.93	-.40	-.89	-.87	-.62	-1.18	-.80

Parametrik testlerin kullanılabileceğinin anlaşılmasıyla çalışmadaki farka dayalı alt problemler için ilişkisiz örneklem t-testi ile tek yönlü varyans analizi (One Way ANOVA) yapılmıştır. Bu kapsamda kullanılan analiz teknikleri Tablo 13'te yer almaktadır.

Tablo 13. Araştırmada Alt Amaçlar İçin Uygulanan İstatistiksel İşlemler

Alt Amaçlar			**Uygulanan Analiz**
Öğrenci kulüplerinin lise öğrenci öğrencilerinin görüşlerine göre mevcut durumu nedir?			Betimleyici İstatistikler
Öğrencilerin, öğrenci kulüpleri hakkındaki görüşleri;	cinsiyete kurum türü öğretim şekli	değişkenlerine göre farklılaşmakta mıdır?	İlişkisiz örneklem t-testi
Öğrencilerin, öğrenci kulüpleri hakkındaki görüşleri;	okul türü sınıf düzeyi ailenin aylık geliri anne eğitim durumu baba eğitim durumu anne iş durumu baba iş durumu düzenli yapılma durumu üye oluş nedeni etkinliklerin yapılma zamanı üye olunan kulüp alanı	değişkenlerine göre farklılaşmakta mıdır?	Tek Yönlü Varyans Analizi
Öğrencilerin, kulüp danışman öğretmenin bilgi düzeyi hakkındaki görüşleri nelerdir?			Yüzdelik
Öğrencilere göre, öğrenci kulüp etkinlikleri ders başarısını nasıl etkilemektedir?			
Öğrencilerin, okullarındaki diğer kulüpler hakkındaki bilgi düzeyleri nedir?			
Öğrenciler, öğrenci kulüp etkinliklerini nasıl değerlendirmektedirler?			
Öğrencilere göre öğrenci kulüp etkinlikleri ne zaman yapılmalıdır?			
Öğrenciler kulüp faaliyetleri kapsamında herhangi bir okul dışı etkinliğe katılım durumu nedir?			
Öğrencilerin, öğrenci kulüplerinin daha etkili olması için neler önermektedirler?			

Verilerin analiz sonucunda ANOVA sonuçlarında anlamlı farkın ortaya çıktığı durumlarda Post-Hoc testine başvurularak farklılığın kaynağı tespit edilmeye çalışılmıştır. Post-hoc testi uygulanırken ilk olarak Scheffe testine başvurulmuş, Scheffe testinin farkın kaynağını ortaya koymada yetersiz kaldığı durumlarda ise LSD testinden yararlanılmıştır. Ayrıca ANOVA ve T-Testlerinin sonucunda anlamlı farkın olması halinde, Eta-Kare ile anlamlı farkın büyüklüğünün saptanması hedeflenmiştir. Eta-Kare, etki büyüklüğü hesaplamalarında en sık kullanılan istatistiktir. Eta-Kare için .01 ile .06 arasındaki değerler anlamlı farkın küçük, .06 ile .14 arasındaki değerler anlamlı farkın orta ve .14 ve üzerindeki değerler ise anlamlı farkın büyük olduğunu yansıtmaktadır (Pallant, 2005). Araştırmadaki nicel verilere dayalı alt amaçlar için uygulanan analizlerin tümünde SPSS 17.0 paket programı kullanılmıştır. Eta-Kare hesaplamaları Microsoft Excel programı ile yapılmıştır.

Öğrencilere üye oldukları kulüpler sorulmuştur. Ancak bulgulardaki öğrenci kulüp sayısının fazla olması ve bazı kulüplerdeki öğrenci sayısının istatistik işlemleri için yeterli olmaması nedeniyle sınıflama yoluna gidilmiştir. Tekin (2012: 34), sınıflama ölçeğinin belli yönlerden birbirine benzeyip benzemediklerine göre yapılan ve genel saptama amaçlı bir işlem olduğunu belirtmektedir. Sosyal Etkinlikler Yönetmeliğinin (2017) 8. maddesinin 4. bendine göre "Her bir öğrenci bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif alanlardaki bir kulübe üye olması zorunludur" ifadesi uyarınca sınıflama yapılmıştır. Araştırmada hem karşılaştırmalarda daha sağlıklı tartışma ve yorum yapabilmek için öğrenci kulüpleri sosyal etkinlikler yönetmeliğinde belirtilen alanlara göre gruplandırılmış ve analizler yapılmıştır.

Ölçekteki "okulunuzdaki öğrenci kulüplerinin etkililiğin artırılması için neler önerirsiniz?" sorusu temalaştırılmıştır. Tema başlıkları oluşturulurken öğrenci önerilerinin tümü yazılmış ve betimsel analiz yapılmıştır. Betimsel analiz toplanan verilerin düzenlenmesi ve yorumlanmasıdır. Bu bağlamda betimsel analizde önce çerçeve oluşturulmuş, temaya göre veriler işlenmiş, bulgular tanımlanmış ve yorumlanmıştır (Baltacı, 2019: 379). Bu bağlamda "sistem", "fiziki ortam", "proje", "yeterlilik" ve "öğrenci" temaları oluşturulmuştur.

3.8. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Araştırmaya katılan ve analizlere dâhil edilen 1039 öğrencinin kişisel bilgi formundaki; cinsiyet, kurum türü (resmi/özel), okulun öğretim şekli (ikili/normal), okul türü, sınıf düzeyi, aylık gelir, anne-baba eğitim durumu, anne-baba iş durumu örneklemdeki demografik dağılımı göstermektedir. Ölçeğin ikinci bölümündeki öğrenci kulüplerinin işleyiş durumu; kulüp çalışmalarının düzenli yapılma durumu, kulübe üye olma şekli ve kulüplerin etkinlik zamanı, kulüp danışmanın bilgi düzeyine ilişkin görüşleri, kulüp etkinliklerinin ders başarısına etkisi, okullarındaki diğer kulüpler hakkındaki bilgi düzeyleri, kulüp etkinliklerini nasıl değerlendirdikleri, kulüp etkinlikleri zamanlaması, kulübe üyelik nedeni, okul dışı kulüp etkinliklerine katılım durumu ve daha etkili öğrenci kulübü için öneriler ise bulgular bölümünde araştırmanın amacı sırasına göre verilmiştir. Bağımsız değişkenin yanında parantez içinde yazılan ifadeler araştırmanın amaçların sırasını göstermektedir.

Tablo 14. Örneklemin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet (2a)	**f**	**%**
Kadın	607	58,4
Erkek	432	41,6
Toplam	1039	100

Tablo 14'e bakıldığında cinsiyete göre katılımcıların %58,4'ü kadın ve %41,6'sının erkek olduğu görülmektedir.

Tablo 15. Örneklemin Kurum Türüne Göre Dağılımı

Kurum Türü (2b)	**f**	**%**
Resmi	898	86,4
Özel	141	13,6
Toplam	1039	100

Tablo 15'e kurum türü değişkenine bakıldığında katılımcıların %86,4'ü resmi, %13,6'sı ise özel okullarda öğrenim görmektedir

Tablo 16. Örneklemin Öğretim Şekline Göre Dağılımı

Öğretim Şekli (2c)	**f**	**%**
Normal	784	75,5
İkili	255	24,5
Toplam	1039	100

Tablo 16'da öğretim şeklinde öğrencilerin %75,5'i normal, %24,5'inin ise ikili öğretimde okuduğu belirlenmiştir.

Tablo 17. Örneklemin Okul Türlerine (Lise) Göre Dağılımı

Okul Türü (2d)	**f**	**%**
Anadolu	348	33,5
İmam-Hatip	108	10,4
Mesleki ve Teknik	152	14,6
Fen	98	9,4
Sosyal Bilimler	80	7,7
Spor	79	7,6
Güzel Sanatlar	80	7,7
Proje	94	9,0
Toplam	1039	100

Tablo 17'ye bakıldığında öğrencilerin öğrenim gördükleri okul türlerinde "Anadolu Lisesi" %33,5 en yüksek oran olurken "Spor Lisesi"nin %7,6 ile en düşük orana sahip olduğu görülmüştür.

Tablo 18. Örneklemin Sınıf Düzeyine Göre Dağılımı

Sınıf Düzeyi (2e)	**f**	**%**
9. Sınıf	356	34,3
10. Sınıf	235	22,6
11. Sınıf	292	28,1
12. Sınıf	156	15
Toplam	1039	100

Tablo 18'e bakıldığında sınıf düzeyinde "9. sınıflar" %34,3 ile en yüksek orana sahip olurken "12. sınıflar"ın %15 ile en düşük oran olduğu belirlenmiştir.

Tablo 19. Örneklemin Ailenin Aylık Ortalama Gelirine Göre Dağılımı

Aylık Ortalama Gelir (2f)	**f**	**%**
1-1.600	264	25,4
1.601-2.500	223	21,5
2.501-3.500	157	15,1
3.501 ve üstü	395	38,0
Toplam	1039	100

Tablo 19'a bakıldığında ailenin aylık ortalama gelirinde %38 ile "3.501 ve üstü TL" en yüksek oran olarak görülürken "2.501-3.500 TL" nın %15,1 ile en düşük oran olduğu görülmüştür.

Tablo 20. Örneklemin Anne ve Baba Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Eğitim Düzeyi (2g-2h)	**Anne**		**Baba**	
	f	**%**	**f**	**%**
Okuryazar değil	311	29,9	66	6,4
Okuryazar	80	7,7	45	4,3
İlkokul	287	27,6	224	21,6
Ortaokul	184	17,7	237	22,8
Lise	120	11,5	280	26,9
Üniversite	57	5,5	187	18,0
Toplam	1039	100	1039	100

Tablo 20'ye bakıldığında anne eğitim düzeyi değişkeninde "okuryazar değil" %29,9 ile en yüksek oran iken "üniversite mezunları" %5,5 ile en düşük oran olduğu görülmüştür. Baba eğitim düzeyinde ise en yüksek oran "lise" %26,9 olurken "okuryazar" seçeneğinin %4,3 ile en düşük oran olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 21. Örneklemin Anne ve Baba İş Durumuna Göre Dağılımı

İş Durumu (2i-2j)	**Anne**		**Baba**	
	f	**%**	**f**	**%**
Çalışmıyor	869	83,6	74	7,1
Memur	61	5,9	201	19,9
İşçi	10	1,0	158	15,2
Serbest Meslek	23	2,2	425	40,9
Diğer	76	7,3	181	17,4
Toplam	1039	100	1039	100

Tablo 21'e bakıldığında anne iş durumunda %83,6 "çalışmıyor" en yüksek oran iken "işçi" grubunun %1 ile en düşük orandır olduğu belirlenmiştir. Baba iş durumunda %40,9 "serbest meslek" en yüksek oran olurken "çalışmıyor" seçeneğinin %7,1 ile en düşük oran olduğu görülmüştür.

Tablo 22. Örneklemin Kulüp Alanlarına Göre Dağılımı

Kulüp Alanı (2n)	**f**	**%**
Bilimsel (Coğrafya, Bilim-Fen ve Teknoloji, Felsefe, Yabancı Dil, Matematik)	98	9,4
Sosyal (Çevre Koruma, Şehircilik, Sivil Savunma, Yeşilay, Engellilerle Dayanışma, Kızılay, Sosyal Yardımlaşma, Sağlık ve Beslenme)	198	19,1
Kültürel (Edebiyat, Kütüphanecilik, Demokrasi ve İnsan Hakları, Tiyatro, Meslek Tanıtımı, Gezi ve İnceleme, Drama, Girişimcilik, Münazara, Değerler Eğitimi)	180	17,3
Sanat (Resim, Fotoğrafçılık, Müzik)	107	10,3
Sportif (Spor, Satranç)	339	32,6
Diğer (Bilmiyor, Üye değil)	117	11,3
Toplam	1039	100

Tablo 22'ye bakıldığında öğrencilerin üye oldukları kulüp alanlarında "Sportif" %32,6 (339) ile en yüksek oran iken "Bilimsel" %9,4 (98) alanın en düşük oran olduğu görülmektedir.

Tablo 23. Örneklemdeki Kulüp Etkinlikleri Kapsamında Herhangi Bir Okul Dışı Etkinliğe Katıldınız mı? Sorusunda "Evet" Cevabını Verenlerin Dağılımı

Etkinlik Adı (3f)	f	%
Futbol	82	25,9
Atletizm	34	10,7
Bocce	12	3,8
Güreş	26	8,2
Resim	41	12,9
Müzik Konseri	88	27,8
Sergi	20	6,3
Konser Verme	14	4,4
Toplam	317	100

Tablo 23'e bakıldığında "Öğrencilerin kulüp faaliyetleri kapsamında herhangi bir okul dışı etkinliğe katıldınız mı? sorularıda "müzik konseri" %27,8 ile en yüksek oran olurken "bocce" etkinliğinin %3,8 ile en düşük oran olduğu belirlenmiştir.

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın amaçları ve alt amaçlarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Bulgular araştırmanın amaç ve alt amaçların sırasına göre sunulmuştur.

4.1. Lise Öğrencilerinin Öğrenci Kulüplerine Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci amacı; "lise öğrencilerin öğrenci kulüplerine ilişkin görüşleri; kulüp farkındalığı, kişisel gelişim, toplum hizmeti, demokrasi, sosyallik ve sorumluluk boyutlarına göre nasıldır?" şeklinde ifade edilen amaca ilişkin puan ortalamaları ve standart sapma değerleri Tablo 24'te verilmiştir.

Tablo 24. Sosyal Etkinlik Ölçeğine İlişkin Genel Puanlar

Boyut	$\bar{X}$	**Ss**	**Düzey**
Kulüp Farkındalığı	2.90	1.00	Kararsızım
Kişisel Gelişim	3.20	.96	Kararsızım
Toplum Hizmeti	2.95	1.13	Kararsızım
Demokrasi	3.05	1.11	Kararsızım
Sosyallik	3.26	1.07	Kararsızım
Sorumluluk	2.78	1.27	Kararsızım
Ölçeğin Geneli	3.05	.85	Kararsızım

Tablo 24'e göre, lise öğrencilerinin kulüpler hakkındaki görüşlerine bakıldığında genel ortalamanın ($\bar{X}$=3.05) olduğu görülmektedir. Ölçeğin boyutları incelendiğinde; en yüksek ortalamanın ($\bar{X}$=3.26) ile "sosyallik", en düşük ortalamanın ($\bar{X}$=2.78) ise "sorumluluk" boyutunda ortaya çıktığı görülmektedir. Ayrıca sosyal etkinlik ölçeğinin bütün boyutlarında ve genelinde ortalama puanların "kararsızım" düzeyinde olduğu belirlenmiştir.

4.2. Lise Öğrencilerinin Belirli Bağımsız Değişkenlere Göre Farklılaşma Durumlarına İlişkin Bulgular

Bu bölümde cinsiyet, kurum türü, öğretim şekli, okul türü, sınıf düzeyi, ailenin aylık geliri, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, anne iş durumu, baba iş durumu, etkinliklerin düzenli yapılma durumu, kulübe üye oluş nedeni, etkinliklerin yapılma

zamanı, üye oldukları kulüp alanı değişkenlerine göre farklılık durumları aşağıda sırasıyla sunulmuştur.

4.2.1. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci amacı kapsamında "Cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin, öğrenci kulüplerine ilişkin görüşleri; kulüp farkındalığı, kişisel gelişim, toplum hizmeti, demokrasi, sosyallik ve sorumluluk boyutlarında farklılaşmakta mıdır?" şeklinde ifade edilen 2a alt amacına ilişkin puan ortalamaları, standart sapma ve Eta-Kare değerleri Tablo 25'te verilmiştir.

Tablo 25. Cinsiyet Değişkenine Göre İlişkisiz Örneklem T-Testi Sonuçları

Boyut	Cinsiyet	$\bar{X}$	Ss	t	sd	p	η2
Kulüp Farkındalığı	Kadın[1]	2.84	.97	2.45*	1037	.02	.06
	Erkek[2]	2.99	1.05				
Kişisel Gelişim	Kadın[1]	3.17	.95	1.26	1037	.21	–
	Erkek[2]	3.25	.97				
Toplum Hizmeti	Kadın[1]	2.89	1.10	2.13*	1037	.03	.04
	Erkek[2]	3.04	1.16				
Demokrasi	Kadın[1]	3.02	1.11	1.19	1037	.23	–
	Erkek[2]	3.10	1.10				
Sosyallik	Kadın[1]	3.24	1.07	.58	1037	.57	–
	Erkek[2]	3.28	1.09				
Sorumluluk	Kadın[1]	2.70	1.26	2.51*	1037	.01	.06
	Erkek[2]	2.90	1.27				
Ölçeğin Geneli	Kadın[1]	3.00	.82	2.05*	1037	.04	.04
	Erkek[2]	3.11	.90				

$n^1 = 607$, $n^2 = 432$, *p<.05

Tablo 25'e bakıldığında öğrenci görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre, ölçeğin genelinde puan ortalamalarının kadınlarda $\bar{X}$=3.00 erkeklerde ise $\bar{X}$=3.11 olduğu görülmektedir. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre ölçeğin genelinde ve tüm boyutlarında görüşlerinin "kararsızım" düzeyinde olduğu görülmektedir. Sosyal etkinlik ölçeği boyutlarına göre puan ortalamaları incelendiğinde; "sosyallik" boyutunun puan ortalamalarının kadın öğrenciler ($\bar{X}$=3.24), erkek öğrenciler ($\bar{X}$=3.28) ile en yüksek; "sorumluluk" boyutunun da puan ortalamalarının kadın öğrencilerde $\bar{X}$=2.70 ve erkek öğrenciler $\bar{X}$=2.90 değeri ile en düşük olduğu saptanmıştır. Sosyal etkinlik ölçeğinin tüm boyutlarında erkek öğrencilerin puan ortalamalarının kadın öğrencilerin ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 25'te öğrencilerin cinsiyetlerine göre; "kişisel gelişim", "demokrasi" ve "sosyallik" boyutlarına ilişkin görüşlerinin puan ortalamaları arasında ortaya çıkan farkın anlamlı olmadığı; "kulüp farkındalığı", "toplum hizmeti" ve "sorumluluk" boyutlarına ilişkin görüşlerinin puan ortalamaları arasında ortaya çıkan farkın anlamlı olduğu ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan anlamlı farkın büyüklüğü Eta-Kare ile hesaplanmıştır. Eta-Kare değerine bakıldığında, "toplum hizmeti" boyutu ve ölçeğin genelinde küçük (η^2=.04) iken "kulüp farkındalığı" ve "sorumluluk" boyutlarında ise orta (η^2=.06) olduğu saptanmıştır.

4.2.2. Kurum Türü Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci amacı kapsamında "Kurum türü değişkenine göre öğrencilerin öğrenci kulüplerine ilişkin görüşleri; kulüp farkındalığı, kişisel gelişim, toplum hizmeti, demokrasi, sosyallik ve sorumluluk boyutlarında farklılaşmakta mıdır?" şeklinde ifade edilen 2b alt amacına ilişkin puan ortalamaları, standart sapma ve Eta-Kare değerleri Tablo 26'da verilmiştir.

Tablo 26. Kurum Türü Değişkenine Göre İlişkisiz Örneklem T-Testi Sonuçları

Boyut	Kurum Türü	$\bar{X}$	Ss	t	sd	p	η2
Kulüp Farkındalığı	Resmi[1]	2.81	1.00	9.12	1037	.00	.08
	Özel[2]	3.51	.82				
Kişisel Gelişim	Resmi[1]	3.13	.97	7.33	1037	.00	.05
	Özel[2]	3.64	.72				
Toplum Hizmeti	Resmi[1]	2.86	1.13	7.48	1037	.00	.05
	Özel[2]	3.51	.93				
Demokrasi	Resmi[1]	2.94	1.11	11.07	1037	.00	.12
	Özel[2]	3.76	.77				
Sosyallik	Resmi[1]	3.18	1.08	6.98	1037	.00	.05
	Özel[2]	3.76	.88				
Sorumluluk	Resmi[1]	2.66	1.26	9.34	1037	.00	.08
	Özel[2]	3.57	1.05				
Ölçeğin Geneli	Resmi[1]	2.96	.85	10.33	1037	.00	.10
	Özel[2]	3.61	.67				

n^1 = 898, n^2 = 141, *p<.01

Tablo 26'ya bakıldığında öğrenci görüşlerinin kurum türü değişkeninde ölçeğin genelinde puan ortalamalarının resmi okullarda $\bar{X}$=2.96, özel okullarda ise $\bar{X}$=3.61 olduğu görülmektedir. Öğrencilerin kurum türüne göre ölçeğin genelinde ve tüm boyutlarında görüşlerinin resmi okullarda "kararsızım" özel okullarda ise "katılıyorum" düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Sosyal etkinlik ölçeği boyutlarına göre en yüksek puan ortalamaları incelendiğinde; "sosyallik" boyutunun puan ortalamasının resmi okullarda ($\bar{X}$=3.18), özel

okullarda ($\overline{X}$=3.76) ise "demokrasi" ve "sosyallik" boyutlarında olduğu görülmektedir. Sosyal etkinlik ölçeği boyutlarına göre en düşük puan ortalamaları incelendiğinde; "sorumluluk" boyutunun puan ortalamasının resmi okullarda $\overline{X}$=2.66, özel okullarda $\overline{X}$=3.51 ile "kulüp farkındalığı" ve "toplum hizmeti" boyutlarında olduğu görülmektedir. Ölçeğin genelinde ve tüm boyutlarında özel okul ortalamalarının resmi okul ortalamalarından daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo 26'da öğrencilerin kurum türüne göre; ölçeğin genelinde ve tüm boyutlarında puan ortalamaları arasında anlamlı fark ortaya çıkmıştır. Eta-Kare değerlerine bakıldığında, "kişisel gelişim", "toplum hizmeti" ve "sosyallik" boyutlarındaki farkın küçük (η^2=.05), "kulüp farkındalığı", "sorumluluk" (η^2=.08), "demokrasi" (η^2=.12) boyutları ile ölçeğin genelinde orta (η^2=.10) etki düzeyinde olduğu görülmüştür.

4.2.3. Öğretim Şekli Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci amacı kapsamında "Öğretim şekli değişkenine göre öğrencilerin öğrenci kulüplerine ilişkin görüşleri; kulüp farkındalığı, kişisel gelişim, toplum hizmeti, demokrasi, sosyallik ve sorumluluk boyutlarında farklılaşmakta mıdır?" şeklinde ifade edilen 2c alt amacına ilişkin puan ortalamaları, standart sapma ve Eta-Kare değerleri Tablo 27'de verilmiştir.

Tablo 27. Öğretim Şekli Değişkenine Göre İlişkisiz Örneklem T-Testi Sonuçları

Boyut	Öğretim Şekli	$\overline{X}$	Ss	t	sd	p	η2
Kulüp Farkındalığı	Normal[1]	3.07	.95	9.97	1037	.00	.10
	İkili[2]	2.38	.99				
Kişisel Gelişim	Normal[1]	3.36	.90	9.63	1037	.00	.09
	İkili[2]	2.71	.96				
Toplum Hizmeti	Normal[1]	3.15	1.05	10.52	1037	.00	.11
	İkili[2]	2.32	1.11				
Demokrasi	Normal[1]	3.25	1.02	9.90	1037	.00	.09
	İkili[2]	2.45	1.14				
Sosyallik	Normal[1]	3.39	1.06	7.03	1037	.00	.05
	İkili[2]	2.86	1.02				
Sorumluluk	Normal[1]	2.99	1.24	10.00	1037	.00	.10
	İkili[2]	2.12	1.15				
Ölçeğin Geneli	Normal[1]	3.22	.80	12.45	1037	.00	.15
	İkili[2]	2.51	.78				

n^1 =784, n^2 = 255, *p<.01

Tablo 27'ye bakıldığında öğrenci görüşlerinin öğretim şekli değişkeninde ölçeğin genelinde puan ortalamalarının normal öğretim yapan okullarda $\overline{X}$=3.22, ikili öğretim

yapan okullarda ise $\overline{X}$=2.51 olduğu görülmektedir. Öğrencilerin öğretim şekline göre ölçeğin genelinde görüşlerinin normal öğretim yapan okullarda "kararsızım", ikili öğretim yapan okullarda ise "katılmıyorum" düzeyinde olduğu görülmektedir. Sosyal etkinlik ölçeği boyutlarına göre puan ortalamaları incelendiğinde; "sosyallik" boyutunun puan ortalamalarının normal eğitim yapan okullar ($\overline{X}$=3.39), ikili öğretim yapan okullarda ($\overline{X}$=2.86) ile en yüksek; "sorumluluk" boyutunda puan ortalamalarının normal öğretim yapan okullarda ($\overline{X}$=2.99) ve ikili öğretim yapan okulların ($\overline{X}$=2.12) değeriyle en düşük olduğu saptanmıştır. Tablo 27'ye göre ölçeğin genelinde ve tüm boyutlarında anlamlı farkın olduğu ve normal öğretim yapan okul ortalamalarının ikili öğretim yapan okul ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 27'de öğrencilerin öğretim şekline göre; ölçeğin genelinde ve tüm boyutlarında puan ortalamaları arasında anlamlı fark ortaya çıkmıştır. Eta-Kare değerlerine bakıldığında, "kulüp farkındalığı" (η^2=.10), "kişisel gelişim" (η^2=.09), "toplum hizmeti" (η^2=.11), "demokrasi" (η^2=.09) ve "sorumluluk" boyutlarında orta (η^2=.10), "sosyallik" boyutunda küçük (η^2=.05) ve ölçeğin genelinde ise büyük (η^2=.15) olduğu görülmüştür.

4.2.4. Okul Türü Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci amacı kapsamında "Okulun türü değişkenine göre öğrencilerin öğrenci kulüplerine ilişkin görüşleri; kulüp farkındalığı, kişisel gelişim, toplum hizmeti, demokrasi, sosyallik ve sorumluluk boyutlarında farklılaşmakta mıdır?" şeklinde ifade edilen 2d alt amacına ilişkin puan ortalamaları, standart sapma ve Eta-Kare değerleri Tablo 28'de verilmiştir.

Tablo 28. Okul Türü Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Boyut	Okul Türü	$\bar{X}$	Ss	F	sd	p	Farkın Kaynağı	η^2
Kulüp Farkındalığı	Anadolu[1]	2.70	1.09	5.10*	7-1031	.00	1-2, 1-4, 1-5, 1-6 1-7, 1-8 3-4, 3-6, 3-8	.03
	İmam-Hatip[2]	3.00	.88					
	Meslek ve Teknik[3]	2.76	.96					
	Fen[4]	3.07	.95					
	Sosyal Bilimler[5]	2.97	.98					
	Spor[6]	3.19	.92					
	Güzel Sanatlar[7]	2.97	.81					
	Proje[8]	3.18	.93					
Kişisel Gelişim	Anadolu[1]	3.06	1.01	5.25**	7-1031	.00	1-4, 1-5 1-6, 1-8 2-4, 2-5, 2-8, 4-3 7-1, 8-3	.03
	İmam-Hatip[2]	3.06	.87					
	Meslek ve Teknik[3]	3.07	.93					
	Fen[4]	3.44	.87					
	Sosyal Bilimler[5]	3.47	.89					
	Spor[6]	3.31	.84					
	Güzel Sanatlar[7]	3.16	.97					
	Proje[8]	3.51	.98					
Toplum Hizmeti	Anadolu[1]	2.74	1.26	5.15**	7-1031	.00	1-4, 1-5 1-6, 1-8 2-4, 2-8 7-1, 7-3	.03
	İmam-Hatip[2]	2.96	.94					
	Meslek ve Teknik[3]	2.86	1.12					
	Fen[4]	3.40	.93					
	Sosyal Bilimler[5]	3.10	1.06					
	Spor[6]	3.09	1.01					
	Güzel Sanatlar[7]	2.89	1.00					
	Proje[8]	3.17	1.07					
Demokrasi	Anadolu[1]	2.82	1.22	6.29*	7-1031	.01	1-2, 1-4 1-5, 1-6 1-8, 2-3 3-8, 4-3 7-5	.04
	İmam-Hatip[2]	3.29	.87					
	Meslek ve Teknik[3]	2.88	1.11					
	Fen[4]	3.30	.99					
	Sosyal Bilimler[5]	3.38	.99					
	Spor[6]	3.15	1.03					
	Güzel Sanatlar[7]	3.00	1.01					
	Proje[8]	3.31	1.04					
Sosyallik	Anadolu[1]	3.17	1.10	4.34**	7-1031	.01	1-4, 1-5 1-6, 1-8 2-4, 3-4, 3-5, 3-6 4-7, 5-7 7-6, 8-7	.02
	İmam-Hatip[2]	3.19	.99					
	Meslek ve Teknik[3]	3.04	1.10					
	Fen[4]	3.61	.99					
	Sosyal Bilimler[5]	3.47	1.02					
	Spor[6]	3.44	.94					
	Güzel Sanatlar[7]	3.08	1.14					
	Proje[8]	3.46	1.06					
Sorumluluk	Anadolu[1]	2.66	1.31	3.54**	7-1031	.00	1-4, 1-5, 1-8, 2-4 2-8, 3-4 3-5, 3-6 3-8, 7-4	.02
	İmam-Hatip[2]	2.67	1.21					
	Meslek ve Teknik[3]	2.57	1.29					
	Fen[4]	3.14	1.11					
	Sosyal Bilimler[5]	3.02	1.24					
	Spor[6]	2.93	1.20					
	Güzel Sanatlar[7]	2.70	1.19					
	Proje[8]	3.04	1.34					
Ölçeğin Geneli	Anadolu[1]	2.88	.93	6.72**	7-1031	.00	1-2, 1-4, 1-5 1-6, 1-7, 1-8 2-3, 2-4, 2-5 2-8, 3-4, 3-5 3-6, 3-7, 4-7 5-7, 7-6, 8-7	.04
	İmam-Hatip[2]	3.05	.73					
	Meslek ve Teknik[3]	2.91	.82					
	Fen[4]	3.32	.73					
	Sosyal Bilimler[5]	3.26	.81					
	Spor[6]	3.21	.75					
	Güzel Sanatlar[7]	3.01	.77					
	Proje[8]	3.31	.80					

$n^1 = 348$, $n^2 = 108$, $n^3 = 152$, $n^4 = 98$, $n^5 = 80$, $n^6 = 79$, $n^7 = 80$, $n^8 = 94$ *p<.05, **p<.01

Tablo 28'deki bulgular incelendiğinde öğrencilerin devam ettikleri okul türlerine göre sosyal etkinlik ölçeğinin geneline ilişkin görüşlerinin tüm okul türlerinde "kararsızım" düzeyinde olduğu görülmektedir. Okul türü değişkeninde öğrencilerin kulüpler hakkındaki görüşlerine ilişkin puan ortalamaları arasında ortaya çıkan fark, devam ettikleri lise türüne göre tüm boyutlarda ve ölçeğin genelinde istatistiksel açıdan anlamlı olduğu saptanmıştır.

Okul türü değişkeninin "kulüp farkındalığı" boyutunda en yüksek ortalamanın Spor Lisesine ($\bar{X}$=3.19) en düşük ortalamanın ise Anadolu Lisesine ($\bar{X}$=2.70) ait olduğu görülmüştür. "Kişisel gelişim" boyutunda en yüksek ortalamanın Proje Lisesine ($\bar{X}$=3.51) en düşük ortalamanın ise Anadolu ve İmam-Hatip Lisesine ($\bar{X}$=3.06) ait olduğu saptanmıştır. "Toplum Hizmeti" boyutunda en yüksek ortalamanın Fen Lisesine ($\bar{X}$=3.51) en düşük ortalamanın ise Anadolu Lisesine ($\bar{X}$=2.74) ait olduğu belirlenmiştir. "Demokrasi" boyutunda en yüksek ortalamanın Sosyal Bilimler Lisesine ($\bar{X}$=3.38) en düşük ortalamanın ise Anadolu Lisesine ($\bar{X}$=2.82) ait olduğu görülmüştür. "Sosyallik" boyutunda en yüksek ortalamanın Fen Lisesine ($\bar{X}$=3.61) en düşük ortalamanın ise Mesleki ve Teknik Lisesine ($\bar{X}$=2.74) ait olduğu saptanmıştır. "Sorumluluk" boyutunda en yüksek ortalamanın Fen Lisesine ($\bar{X}$=3.14) en düşük ortalamanın ise Mesleki ve Teknik Lisesine ($\bar{X}$=2.57) ait olduğu belirlenmiştir.

Okul türü değişkeninde Tablo 28'e bakıldığında ölçeğin genelinde ve tüm boyutlarında puan ortalamaları arasında anlamlı fark ortaya çıkmıştır. Eta-Kare değerlerin incelendiğinde, "kulüp farkındalığı", "demokrasi", "sosyallik", "sorumluluk" (η^2=.02); "kişisel gelişim", "toplum hizmeti" boyutları ve ölçeğin genelinde saptanan anlamlı farklılıkların küçük (η^2=.03) olduğu görülmüştür.

4.2.5. Sınıf Düzeyi Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci amacı kapsamında "Öğretim şekli değişkenine göre öğrencilerin öğrenci kulüplerine ilişkin görüşleri; kulüp farkındalığı, kişisel gelişim, toplum hizmeti, demokrasi, sosyallik ve sorumluluk boyutlarında farklılaşmakta mıdır?" şeklinde ifade edilen 2e alt amacına ilişkin puan ortalamaları, standart sapma ve Eta-Kare değerleri Tablo 29'da verilmiştir.

Tablo 29. Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Boyut	Sınıf Düzeyi	$\bar{X}$	Ss	F	sd	p	Farkın Kaynağı	η^2
Kulüp Farkındalığı	9^1	3.12	.95	8.43**	3-1035	.00	9-10 9-11 9-12	.02
	10^2	2.78	1.03					
	11^3	2.82	1.02					
	12^4	2.75	.97					
Kişisel Gelişim	9^1	3.36	.93	6.62**	3-1035	.00	9-11 9-12	.08
	10^2	3.22	.92					
	11^3	3.06	1.01					
	12^4	3.07	.89					
Toplum Hizmeti	9^1	3.09	1.10	3.67*	3-1035	.01	9-12	.01
	10^2	2.89	1.14					
	11^3	2.93	1.13					
	12^4	2.76	1.12					
Demokrasi	9^1	3.16	1.10	2.25	3-1035	.08	–	–
	10^2	3.05	1.19					
	11^3	3.00	1.10					
	12^4	2.91	.99					
Sosyallik	9^1	3.36	1.06	2.67	3-1035	.04	9-12	.01
	10^2	3.29	1.03					
	11^3	3.20	1.11					
	12^4	3.09	1.09					
Sorumluluk	9^1	2.90	1.07	2.51	3-1035	.06	–	–
	10^2	2.73	1.29					
	11^3	2.76	1.29					
	12^4	2.58	1.28					
Ölçeğin Geneli	9^1	3.20	1.18	6.68**	3-1035	.00	9-10 9-11 9-12	.02
	10^2	3.01	.84					
	11^3	2.96	.85					
	12^4	2.89	.88					

$n^1 = 356$, $n^2 = 235$, $n^3 = 292$, $n^4 = 156$, *p<.05, **p<.01

Tablo 29'a bakıldığında sınıf düzeyi değişkeninde öğrenci görüşlerinin ölçeğin genelinde ve tüm boyutlarında "kararsızım" düzeyinde olduğu görülmektedir. Ölçeğin genelinde ve tüm boyutlarda sınıf düzeyi yükseldikçe ortalamaların genel olarak düştüğü tespit edilmiştir. Sosyal etkinlik ölçeğinin tüm boyutlarında 9. sınıfların ortalamalarının diğer sınıf ortalamalarından yüksek olduğu belirlenmiştir.

Sınıf düzeyi değişkeninin "kulüp farkındalığı" boyutunda en yüksek ortalama 9. sınıflara ait iken ($\bar{X}$=3.12) en düşük ortalamanın ise 12. sınıflara ($\bar{X}$=2.75) ait olduğu görülmektedir. "Kişisel gelişim" boyutunda en yüksek ortalama 9. sınıflara ait iken ($\bar{X}$=3.36) en düşük ortalamanın ise 11. sınıflara ($\bar{X}$=3.06) ait olduğu saptanmıştır. "Toplum hizmeti" boyutunda en yüksek ortalama 9. sınıflar olurken ($\bar{X}$=3.09) en düşük ortalamanın ise 12. sınıflar ($\bar{X}$=2.76) olduğu belirlenmiştir. "Demokrasi" boyutunda en yüksek ortalama 9. sınıflar iken ($\bar{X}$=3.16) en düşük ortalamanın ise 12. sınıflar ($\bar{X}$=2.91) olduğu görülmektedir. "Sosyallik" boyutunda en yüksek ortalama 9. sınıflar ($\bar{X}$=3.36) olurken en düşük ortalamanın ise 12. sınıflara ($\bar{X}$=3.09) ait olduğu saptanmıştır.

“Sorumluluk” boyutunda en yüksek ortalama 9. sınıflar iken ($\overline{X}$=2.90), en düşük ortalama ise 12. sınıflar ($\overline{X}$=2.58) olduğu belirlenmiştir.

Sınıf düzeyi değişkeninde Tablo 29’a göre; “sorumluluk”, ve “demokrasi” boyutlarına ilişkin görüşlerinin puan ortalamaları arasında ortaya çıkan farkın anlamlı olmadığı; “kulüp farkındalığı”, “kişisel gelişim”, “toplum hizmeti” ve “sosyallik” boyutlarına ilişkin görüşlerinin puan ortalamaları arasında ortaya çıkan farkın anlamlı olduğu ortaya çıkmıştır. Anlamlı farkın “9 ve 10.”, “9 ve 11.” ve “9 ve 12.” sınıflar arasında olduğu görülmüştür. Eta-Kare değerlerine bakıldığında, “toplum hizmeti”, “sosyallik” (η^2=.01), “kulüp farkındalığı” boyutları ve ölçeğin genelinde küçük (η^2=.02) iken “kişisel gelişim” boyutunda ise orta (η^2=.08) düzeyde olduğu belirlenmiştir.

4.2.6. Ailenin Aylık Gelir Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci amacı kapsamında “Ailenin aylık gelir değişkenine göre öğrencilerin öğrenci kulüplerine ilişkin görüşleri; kulüp farkındalığı, kişisel gelişim, toplum hizmeti, demokrasi, sosyallik ve sorumluluk boyutlarında farklılaşmakta mıdır?” şeklinde ifade edilen 2f alt amacına ilişkin puan ortalamaları, standart sapma ve Eta-Kare değerleri Tablo 30’da verilmiştir.

Tablo 30. Ailenin Aylık Gelir Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Boyut	Ailenin Aylık Geliri (TL)	$\bar{x}$	Ss	F	sd	p	Farkın Kaynağı	η2
Kulüp Farkındalığı	1-1.600[1]	2.92	.98	2.65*	3-105	.048	3-4	.01
	1.601-2.500[2]	2.84	.99					
	2.501-3.500[3]	2.74	1.03					
	3.501 ve üstü[4]	2.99	1.00					
Kişisel Gelişim	1-1.600[1]	3.24	.95	1.89	3-105	.130	–	–
	1.601-2.500[2]	3.09	1.02					
	2.501-3.500[3]	3.15	.99					
	3.501 ve üstü[4]	3.25	.91					
Toplum Hizmeti	1-1.600[1]	2.98	1.11	7.01**	3-105	.000	1-2 1-3 2-4 3-4	.02
	1.601-2.500[2]	2.76	1.17					
	2.501-3.500[3]	2.74	1.16					
	3.501 ve üstü[4]	3.11	1.07					
Demokrasi	1-1.600[1]	3.07	1.12	2.01	3-105	.111	–	–
	1.601-2.500[2]	2.96	1.15					
	2.501-3.500[3]	2.93	1.12					
	3.501 ve üstü[4]	3.14	1.07					
Sosyallik	1-1.600[1]	3.20	1.06	2.17	3-105	.090	–	–
	1.601-2.500[2]	3.20	1.07					
	2.501-3.500[3]	3.17	1.12					
	3.501 ve üstü[4]	3.37	1.06					
Sorumluluk	1-1.600[1]	2.74	1.34	5.48**	3-105	.001	1-4 2-4 3-4	.02
	1.601-2.500[2]	2.67	1.26					
	2.501-3.500[3]	2.53	1.27					
	3.501 ve üstü[4]	2.97	1.21					
Ölçeğin Geneli	1-1.600[1]	3.07	.84	3.96**	3-105	.008	2-4 3-4	.01
	1.601-2.500[2]	2.95	.89					
	2.501-3.500[3]	2.92	.88					
	3.501 ve üstü[4]	3.14	.82					

n^1 = 264, n^2 = 223, n^3 = 157, n^4= 395, *p<.05, **p<.01

Tablo 30'a bakıldığında ailenin aylık ortalama gelir değişkeninde ölçeğin genelinde ve tüm boyutlarında öğrenci görüşlerinin "kararsızım" düzeyinde olduğu görülmektedir. Ölçeğin genelinde ve tüm boyutlarda gelir düzeyi artıkça genel olarak ortalamaların da yükseldiği tespit edilmiştir.

Ailenin aylık gelir değişkeninin "kulüp farkındalığı" boyutunda en yüksek ortalama 3.501 TL ve üstü gelir düzeyine ($\bar{X}$=2.99) en düşük ortalamanın ise 2.501-3500 TL gelire sahip gruba ($\bar{X}$=2.74) ait olduğu görülmektedir. "Kişisel gelişim" boyutunda en yüksek ortalama 3.501 TL ve üstü gelir düzeyine ($\bar{X}$=3.25) en düşük ortalamanın ise 1.601-2500 TL gelire ($\bar{X}$=3.09) ait olduğu saptanmıştır. "Toplum hizmeti" boyutunda en yüksek ortalama 3.501 TL ve üstü gelir düzeyine ($\bar{X}$=3.11) en düşük ortalamanın ise 2.501-3500 TL gelire ($\bar{X}$=2.74) ait olduğu belirlenmiştir. "Demokrasi" boyutunda en yüksek ortalama 3.501 TL ve üstü gelir düzeyine ($\bar{X}$=3.14) en düşük ortalamanın ise 2.501-3500 TL gelire

($\bar{X}$=2.93) sahip gruba ait olduğu görülmektedir. “Sosyallik” boyutunda en yüksek ortalama 3.501 TL ve üstü gelir düzeyine ($\bar{X}$=3.37) en düşük ortalamanın ise 2.501-3500 TL gelir düzeyine ($\bar{X}$=3.17) ait olduğu saptanmıştır. “Sorumluluk” boyutunda en yüksek ortalama 3.501 TL ve üstü gelir düzeyine ($\bar{X}$=2.97) en düşük ortalamanın ise 2.501-3500 TL gelire ($\bar{X}$=2.53) sahip gruba ait olduğu belirlenmiştir.

Ailenin aylık gelir değişkeninde Tablo 30’a bakıldığında “kişisel gelişim”, “demokrasi” ve “sosyallik” boyutlarına ilişkin görüşlerinin puan ortalamaları arasında ortaya çıkan farkın anlamlı olmadığı; “kulüp farkındalığı”, “toplum hizmeti” ve “sorumluluk” boyutlarına ilişkin görüşlerinin puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu ortaya çıkmıştır. Anlamlı farkın ölçeğin genelinde “1.601-2.500 TL ile 3.501 ve üstü", “2.501-3.500 TL ile 3.501 ve üstü” gelir düzeyine sahip gruplar arasında olduğu belirlenmiştir. Eta-Kare değerine bakıldığında, “toplum hizmeti”, “sorumluluk” (η^2=.02), “kulüp farkındalığı” boyutları ve ölçeğin genelinde ise küçük (η^2=.01) olduğu görülmüştür.

4.2.7. Anne Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci amacı kapsamında “Anne eğitim durumu değişkenine göre öğrencilerin öğrenci kulüplerine ilişkin görüşleri; kulüp farkındalığı, kişisel gelişim, toplum hizmeti, demokrasi, sosyallik ve sorumluluk boyutlarında farklılaşmakta mıdır?” şeklinde ifade edilen 2g alt amacına ilişkin puan ortalamaları, standart sapma ve Eta-Kare değerleri Tablo 31’de verilmiştir.

Tablo 31. Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Boyut	Anne Eğitim	$\bar{X}$	Ss	F	sd	p	Farkın Kaynağı	η^2
Kulüp Farkındalığı	Okuryazar değil[1]	2.85	1.00	2.38*	5-1033	.04	1-6 2-6 3-6 4-6 5-6	.01
	Okuryazar[2]	2.92	1.06					
	İlkokul[3]	2.89	1.02					
	Ortaokul[4]	2.84	.96					
	Lise[5]	2.96	1.05					
	Üniversite[6]	3.32	.79					
Kişisel Gelişim	Okuryazar değil[1]	3.13	.91	2.13	5-1033	.06	–	–
	Okuryazar[2]	3.18	.95					
	İlkokul[3]	3.17	1.02					
	Ortaokul[4]	3.19	.95					
	Lise[5]	3.37	.95					
	Üniversite[6]	3.48	.81					
Toplum Hizmeti	Okuryazar değil[1]	2.88	1.05	3.62**	5-1033	.00	1-6 2-6 3-6 4-6 5-6	.02
	Okuryazar[2]	2.78	1.20					
	İlkokul[3]	2.89	1.12					
	Ortaokul[4]	2.98	1.18					
	Lise[5]	3.06	1.20					
	Üniversite[6]	3.48	.93					
Demokrasi	Okuryazar değil[1]	3.04	1.08	2.66*	5-1033	.02	1-6 2-6 3-6 4-6 5-6	.01
	Okuryazar[2]	3.05	1.07					
	İlkokul[3]	2.95	1.14					
	Ortaokul[4]	3.03	1.13					
	Lise[5]	3.17	1.11					
	Üniversite[6]	3.49	.97					
Sosyallik	Okuryazar değil[1]	3.16	1.04	4.23**	5-1033	.00	1-5, 1-6 2-5, 2-6 3-5, 3-6 4-5, 4-6	.02
	Okuryazar[2]	3.16	1.06					
	İlkokul[3]	3.18	1.07					
	Ortaokul[4]	3.28	1.16					
	Lise[5]	3.54	1.03					
	Üniversite[6]	3.65	.97					
Sorumluluk	Okuryazar değil[1]	2.73	1.21	3.27**	5-1033	.006	1-5, 1-6 2-5, 2-6 3-5, 3-6 4-6	.02
	Okuryazar[2]	2.52	1.17					
	İlkokul[3]	2.73	1.33					
	Ortaokul[4]	2.77	1.32					
	Lise[5]	3.00	1.28					
	Üniversite[6]	3.26	1.07					
Ölçeğin Geneli	Okuryazar değil[1]	2.99	.80	3.69**	5-1033	.00	1-5 1-6 2-6 3-5 3-6 4-6	.02
	Okuryazar[2]	2.99	.82					
	İlkokul[3]	3.00	.90					
	Ortaokul[4]	3.04	.86					
	Lise[5]	3.19	.89					
	Üniversite[6]	3.44	.73					

$n^1 = 311$, $n^2 = 80$, $n^3 = 287$, $n^4 = 184$, $n^5 = 120$, $n^6 = 57$, *p<.05, **p<.01

Tablo 31'e bakıldığında anne eğitim durumu değişkenine göre ölçeğin genelinde öğrenci görüşlerinin üniversite mezunlarında "katılıyorum", diğer eğitim mezunlarında ise "kararsızım" düzeyinde olduğu görülmektedir. Ayrıca Tablo 31'e göre anne eğitim durumu değişkeninde ölçeğin genelinde ve tüm boyutlarda eğitim düzeyi artıkça genel olarak puan ortalamalarının da arttığı belirlenmiştir.

Tablo 31'e göre, anne eğitim durumu değişkeninin "kulüp farkındalığı" boyutunda en yüksek ortalamaya üniversite mezunu grupta ($\bar{X}$=3.32) rastlanırken en düşük

ortalamanın ise ortaokul mezunu gruba ($\bar{X}$=2.84) ait olduğu görülmektedir. "Kişisel gelişim" boyutunda en yüksek ortalama üniversite mezunu ($\bar{X}$=3.48) iken en düşük ortalamanın ise okuryazar değil grubu ($\bar{X}$=3.13) olduğu saptanmıştır. "Toplum hizmeti" boyutunda en yüksek ortalama üniversite mezunu ($\bar{X}$=3.48) olurken en düşük ortalamanın ise okuryazar grubuna ($\bar{X}$=2.78) ait olduğu belirlenmiştir. "Demokrasi" boyutunda en yüksek ortalama üniversite mezunu ($\bar{X}$=3.49) iken en düşük ortalamanın ise ilkokul mezunları ($\bar{X}$=2.95) olduğu görülmüştür. "Sosyallik" boyutunda en yüksek ortalama üniversite mezunu ($\bar{X}$=3.65) olurken en düşük ortalamanın ise okuryazar değil ve okuryazar grubu ($\bar{X}$=3.16) olduğu saptanmıştır. "Sorumluluk" boyutunda en yüksek ortalama üniversite mezunu ($\bar{X}$=3.26) iken en düşük ortalamanın ise okuryazar grubuna ($\bar{X}$=2.52) ait olduğu belirlenmiştir.

Tablo 31'de öğrencilerin anne eğitim durumuna göre; "kişisel gelişim" boyutuna ilişkin görüşlerinin puan ortalamaları arasında ortaya çıkan farkın anlamlı olmadığı; "kulüp farkındalığı", "toplum hizmeti", "demokrasi", "sosyallik" ve "sorumluluk" boyutlarına ilişkin görüşlerinin puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu ortaya çıkmıştır. Anlamlı farklılığın "okuryazar değil ile lise", "okuryazar değil ile üniversite", "okuryazar ile üniversite", "ilkokul ile lise", "ilkokul ile üniversite" ve "ortaokul ile üniversite" mezunu gruplar arasında olduğu görülmektedir. Eta-Kare değerlerine bakıldığında, "kulüp farkındalığı", "demokrasi" (η^2=.01), "toplum hizmeti", "sosyallik", "sorumluluk" boyutları ve ölçeğin genelinde etkinin küçük (η^2=.02) olduğu saptanmıştır.

4.2.8. Baba Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci amacı kapsamında "Baba eğitim durumu değişkenine göre öğrencilerin öğrenci kulüplerine ilişkin görüşleri; kulüp farkındalığı, kişisel gelişim, toplum hizmeti, demokrasi, sosyallik ve sorumluluk boyutlarında farklılaşmakta mıdır?" şeklinde ifade edilen 2h alt amacına ilişkin puan ortalamaları, standart sapma ve Eta-Kare değerleri Tablo 32'de verilmiştir.

Tablo 32. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Boyut	Baba Eğitim	$\bar{X}$	Ss	F	sd	p	Farkın Kaynağı	η^2
Kulüp Farkındalığı	Okuryazar değil[1]	2.81	1.02	1.22	5-1033	.30	–	–
	Okuryazar[2]	2.92	1.10					
	İlkokul[3]	2.90	.96					
	Ortaokul[4]	2.85	.99					
	Lise[5]	2.86	1.06					
	Üniversite[6]	3.06	.95					
Kişisel Gelişim	Okuryazar değil[1]	3.33	.94	1.33	5-1033	.25	–	–
	Okuryazar[2]	3.11	1.01					
	İlkokul[3]	3.14	.92					
	Ortaokul[4]	3.17	.99					
	Lise[5]	3.18	.96					
	Üniversite[6]	3.33	.94					
Toplum Hizmeti	Okuryazar değil[1]	2.91	1.09	2.13	5-1033	.06	–	–
	Okuryazar[2]	2.91	1.04					
	İlkokul[3]	2.93	1.12					
	Ortaokul[4]	2.92	1.13					
	Lise[5]	2.85	1.16					
	Üniversite[6]	3.18	1.09					
Demokrasi	Okuryazar değil[1]	3.08	1.10	3.09**	5-1033	.009	3-6 4-6 5-6	.01
	Okuryazar[2]	3.11	1.02					
	İlkokul[3]	3.02	1.10					
	Ortaokul[4]	2.93	1.14					
	Lise[5]	2.98	1.14					
	Üniversite[6]	3.32	1.01					
Sosyallik	Okuryazar değil[1]	3.26	.95	2.59*	5-1033	.02	3-6 4-6 5-6	.01
	Okuryazar[2]	3.24	1.16					
	İlkokul[3]	3.22	1.01					
	Ortaokul[4]	3.20	1.11					
	Lise[5]	3.18	1.13					
	Üniversite[6]	3.51	1.02					
Sorumluluk	Okuryazar değil[1]	2.80	1.17	2.05	5-1033	.07	–	–
	Okuryazar[2]	2.55	1.34					
	İlkokul[3]	2.76	1.21					
	Ortaokul[4]	2.73	1.34					
	Lise[5]	2.70	1.29					
	Üniversite[6]	3.03	1.22					
Ölçeğin Geneli	Okuryazar değil[1]	3.07	.80	2.37*	5-1033	.04	3-6 4-6 5-6	.01
	Okuryazar[2]	3.01	.88					
	İlkokul[3]	3.02	.82					
	Ortaokul[4]	3.00	.86					
	Lise[5]	3.00	.89					
	Üniversite[6]	3.24	.83					

$n^1 = 66$, $n^2 = 45$, $n^3 = 224$, $n^4 = 237$, $n^5 = 280$, $n^6 = 187$, *p<.05, **p<.01

Baba eğitim durumu değişkeninde ölçeğin genelinde ve tüm boyutlarda öğrenci görüşlerinin "kararsızım" düzeyinde olduğu görülmektedir. Baba eğitim durumu değişkeninde Tablo 32'ye bakıldığında ölçeğin genelinde en yüksek puan ortalamalarının üniversite mezunlarına ait olduğu belirlenmiştir.

Tablo 32'ye göre baba eğitim durumu değişkeninin "kulüp farkındalığı" boyutunda en yüksek ortalama üniversite mezunu gruba ($\bar{X}$=3.06) ait iken en düşük ortalamanın ise

okuryazar değil grubuna ($\overline{X}$=2.81) ait olduğu görülmektedir. “Kişisel gelişim” boyutunda en yüksek ortalama üniversite mezunu ile okuryazar değil ($\overline{X}$=3.33) iken en düşük ortalamanın ise okuryazar grubu ($\overline{X}$=3.11) olduğu saptanmıştır. “Toplum hizmeti” boyutunda en yüksek ortalama üniversite mezunu ($\overline{X}$=3.18) olurken en düşük ortalamanın ise lise mezunu ($\overline{X}$=2.85) olduğu belirlenmiştir. “Demokrasi” boyutunda en yüksek ortalama üniversite mezunu ($\overline{X}$=3.32) iken en düşük ortalamanın ise ortaokul mezunları ($\overline{X}$=2.93) olduğu görülmektedir. “Sosyallik” boyutunda en yüksek ortalama üniversite mezunu ($\overline{X}$=3.51) olurken en düşük ortalamanın ise lise mezunları ($\overline{X}$=3.18) olduğu saptanmıştır. “Sorumluluk” boyutunda en yüksek ortalama üniversite mezunu ($\overline{X}$=3.03) iken en düşük ortalamanın ise okuryazar grubu ($\overline{X}$=2.55) olduğu belirlenmiştir.

Baba eğitim durumu değişkeninde Tablo 32’ye göre; “kulüp farkındalığı”, “kişisel gelişim”, “toplum hizmeti” ve “sorumluluk” boyutlarına ilişkin görüşlerinin puan ortalamaları arasında ortaya çıkan farkın anlamlı olmadığı; “demokrasi” ve “sosyallik” boyutlarına ilişkin öğrenci görüşlerinin puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu ortaya çıkmıştır. Anlamlı farklılığın “ilkokul ile üniversite”, “ortaokul ile üniversite” ve “lise ile üniversite” mezunu gruplar arasında olduğu görülmektedir. Ortaya çıkan anlamlı farkın büyüklüğü Eta-Kare ile hesaplanmıştır. Eta-Kare değerine bakıldığında, “demokrasi”, “sosyallik” ve ölçeğin genelinde etkinin küçük (η^2=.01) olduğu saptanmıştır.

4.2.9. Anne İş Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci amacı kapsamında “Anne iş durumu değişkenine göre öğrencilerin öğrenci kulüplerine ilişkin görüşleri; kulüp farkındalığı, kişisel gelişim, toplum hizmeti, demokrasi, sosyallik ve sorumluluk boyutlarında farklılaşmakta mıdır?” şeklinde ifade edilen 2i alt amacına ilişkin puan ortalamaları, standart sapma ve Eta-Kare değerleri Tablo 33’te verilmiştir.

Tablo 33. Anne İş Durumu Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Boyut	Anne İş	$\bar{X}$	Ss	F	sd	p	Farkın Kaynağı	η^2
Kulüp Farkındalığı	Çalışmıyor[1]	2.88	1.02	4.92	1-1036	.007	1-2 2-3	.01
	Memur/İşçi[2]	3.26	.80					
	Serbest Meslek/Diğer[3]	2.85	.98					
Kişisel Gelişim	Çalışmıyor[1]	3.18	.95	3.80*	1-1036	.023	1-2 2-3	.01
	Memur/İşçi[2]	3.50	.91					
	Serbest Meslek/Diğer[3]	3.18	.98					
Toplum Hizmeti	Çalışmıyor[1]	2.91	1.13	8.72	1-1036	.000	1-2 2-3	.02
	Memur/İşçi[2]	3.48	1.06					
	Serbest Meslek/Diğer[3]	2.88	1.08					
Demokrasi	Çalışmıyor[1]	3.02	1.11	5.94	1-1036	.003	1-2 2-3	.01
	Memur/İşçi[2]	3.49	.96					
	Serbest Meslek/Diğer[3]	3.02	1.09					
Sosyallik	Çalışmıyor[1]	3.22	1.08	8.62	1-1036	.000	1-2 2-3	.02
	Memur/İşçi[2]	3.77	.97					
	Serbest Meslek/Diğer[3]	3.20	1.05					
Sorumluluk	Çalışmıyor[1]	2.74	1.27	6.84	1-1036	.001	1-2 2-3	.01
	Memur/İşçi[2]	3.31	1.20					
	Serbest Meslek/Diğer[3]	2.72	1.24					
Ölçeğin Geneli	Çalışmıyor[1]	3.02	.86	8.54	1-1036	.000	1-2 2-3	.02
	Memur/İşçi[2]	3.45	.77					
	Serbest Meslek/Diğer[3]	3.01	.83					

$n^1 = 869$, $n^2 = 71$, $n^3 = 99$, *p<.05, **p<.01

Anne iş durumu değişkeninde ölçeğin genelinde öğrenci görüşlerinin "memur/işçi" grubunda "katılıyorum", "çalışmıyor" ve "serbest meslek/diğer" grubunda ise "kararsızım" düzeyinde olduğu görülmektedir. Anne iş durumu değişkeninde Tablo 33'e bakıldığında ölçeğin genelinde en yüksek ortalama "memur/işçi" ($\bar{X}$=3.45) grubuna aitken en düşük puan ortalamanın ise "serbest meslek/diğer" ($\bar{X}$=3.01) grubuna ait olduğu belirlenmiştir.

Anne iş durumu değişkeninde öğrencilerin kulüpler hakkındaki görüşlerine ilişkin puan ortalamaları arasında ortaya çıkan farkın tüm boyutlarda ve ölçeğin genelinde bütün gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı olduğu saptanmıştır. Bulunan anlamlı farklılığın "çalışmıyor ile memur/işçi" ve "memur/işçi ile serbest meslek/diğer" gruplar arasında olduğu belirlenmiştir. Ortaya çıkan anlamlı farkın büyüklüğü Eta-Kare ile hesaplanmıştır. Eta-Kare değerlerine bakıldığında, "kulüp farkındalığı", "kişisel gelişim", "demokrasi", "sorumluluk" (η^2=.01), "toplum hizmeti", "sosyallik" boyutları ve ölçeğin genelinde küçük (η^2=.02) olduğunu belirlenmiştir.

4.2.10. Baba İş Durumu Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci amacı kapsamında "Baba iş durumu değişkenine göre öğrencilerin öğrenci kulüplerine ilişkin görüşleri; kulüp farkındalığı, kişisel gelişim, toplum hizmeti, demokrasi, sosyallik ve sorumluluk boyutlarında farklılaşmakta mıdır?" şeklinde ifade edilen 2j alt amacına ilişkin puan ortalamaları, standart sapma ve Eta-Kare değerleri Tablo 34'te verilmiştir.

Tablo 34. Baba İş Durumu Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Boyut	**Baba İş**	$\bar{X}$	**Ss**	**F**	**sd**	**p**	**Farkın Kaynağı**	**η^2**
Kulüp Farkındalığı	Çalışmıyor[1]	2.76	1.01	2.69*	4-1034	.03	1-2 2-4 2-5	.01
	Memur[2]	3.09	.97					
	İşçi[3]	2.95	1.06					
	Serbest Meslek[4]	2.84	.96					
	Diğer[5]	2.87	1.08					
Kişisel Gelişim	Çalışmıyor[1]	3.09	1.00	2.04	4-1034	.09	–	–
	Memur[2]	3.34	.91					
	İşçi[3]	3.22	.94					
	Serbest Meslek[4]	3.13	.97					
	Diğer[5]	3.24	.97					
Toplum Hizmeti	Çalışmıyor[1]	2.71	1.16	3.31*	4-1034	.011	1-2 2-4 2-5	.01
	Memur[2]	3.18	1.07					
	İşçi[3]	2.95	1.19					
	Serbest Meslek[4]	2.88	1.10					
	Diğer[5]	2.95	1.15					
Demokrasi	Çalışmıyor[1]	2.91	1.10	4.22**	4-1034	.00	1-2 2-4 2-5	.02
	Memur[2]	3.33	1.04					
	İşçi[3]	2.99	1.17					
	Serbest Meslek[4]	2.99	1.05					
	Diğer[5]	3.01	1.21					
Sosyallik	Çalışmıyor[1]	3.14	.96	1.67	4-1034	.16	–	–
	Memur[2]	3.40	1.04					
	İşçi[3]	3.23	1.15					
	Serbest Meslek[4]	3.20	1.04					
	Diğer[5]	3.33	1.16					
Sorumluluk	Çalışmıyor[1]	2.63	1.17	2.81*	4-1034	.03	1-2 2-4 2-5	.01
	Memur[2]	3.01	1.23					
	İşçi[3]	2.87	1.38					
	Serbest Meslek[4]	2.69	1.22					
	Diğer[5]	2.71	1.33					
Ölçeğin Geneli	Çalışmıyor[1]	2.90	.86	3.76**	4-1034	.005	1-2 2-4 2-5	.01
	Memur[2]	3.24	.83					
	İşçi[3]	3.06	.90					
	Serbest Meslek[4]	2.98	.82					
	Diğer[5]	3.05	.89					

$n^1 = 74$, $n^2 = 201$, $n^3 = 158$, $n^4 = 425$, $n^5 = 181$, *p<.05, **p<.01

Baba iş durumu değişkeninde öğrenci görüşlerinin ölçeğin genelinde ve tüm boyutlarda "kararsızım" düzeyinde olduğu görülmüştür. Baba eğitim durumu değişkeninde Tablo 34'e bakıldığında ölçeğin genelinde ve tüm boyutlarda en yüksek ortalama "memur" ($\overline{X}$=3.24) grubuna ait iken en düşük puan ortalamanın ise "çalışmıyor" ($\overline{X}$=2.90) grubuna ait olduğu belirlenmiştir.

Baba iş durumu değişkenine göre, "kişisel gelişim" ve "sosyallik" boyutlarındaki puan ortalamaları arasında ortaya çıkan farkın anlamlı olmadığı; "kulüp farkındalığı" "toplum hizmeti" "demokrasi" ve "sosyallik" boyutlarına ilişkin puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu ortaya çıkmıştır. Bulunan anlamlı farklılığın "çalışmıyor ile memur", "memur ile serbest meslek" ve "memur ile diğer" gruplar arasında olduğu belirlenmiştir. Eta-Kare değerine bakıldığında, "demokrasi" (η^2=.02), "kulüp farkındalığı", "toplum hizmeti", "sorumluluk" boyutları ve ölçeğin genelinde küçük (η^2=.01) olduğu görülmüştür.

4.2.11. Kulüp Etkinliklerin Düzenli Yapılma Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci amacı kapsamında "Kulüp etkinliklerinin düzenli yapılma durumu değişkenine göre öğrencilerin öğrenci kulüplerine ilişkin görüşleri; kulüp farkındalığı, kişisel gelişim, toplum hizmeti, demokrasi, sosyallik ve sorumluluk boyutlarında farklılaşmakta mıdır?" şeklinde ifade edilen 2k alt amacına ilişkin puan ortalamaları, standart sapma ve Eta-Kare değerleri Tablo 35'te verilmiştir.

Tablo 35. Kulüp Etkinliklerinin Yıl Boyunca Düzenli Yapılma Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Boyut	Düzen Durumu	$\bar{X}$	Ss	F	sd	p	Farkın Kaynağı	η^2
Kulüp Farkındalığı	Evet[1]	3.56	.78	120.66**	2-1036	.00	1-2 1-3 2-3	.19
	Kısmen[2]	3.12	.87					
	Hayır[3]	2.48	.97					
Kişisel Gelişim	Evet[1]	3.70	.80	67.54**	2-1036	.00	1-2 1-3 2-3	.12
	Kısmen[2]	3.34	.89					
	Hayır[3]	2.89	.95					
Toplum Hizmeti	Evet[1]	3.48	.98	61.46**	2-1036	.00	1-2 1-3 2-3	.11
	Kısmen[2]	3.15	.95					
	Hayır[3]	2.59	1.16					
Demokrasi	Evet[1]	3.72	.91	102.01**	2-1036	.00	1-2 1-3 2-3	.16
	Kısmen[2]	3.28	.96					
	Hayır[3]	2.62	1.09					
Sosyallik	Evet[1]	3.69	1.01	34.43**	2-1036	.00	1-2 1-3 2-3	.06
	Kısmen[2]	3.35	.98					
	Hayır[3]	3.01	1.09					
Sorumluluk	Evet[1]	3.41	1.23	66.61**	2-1036	.00	1-2 1-3 2-3	.11
	Kısmen[2]	3.01	1.18					
	Hayır[3]	2.36	1.19					
Ölçeğin Geneli	Evet[1]	3.62	.71	124.66**	2-1036	.00	1-2 1-3 2-3	.19
	Kısmen[2]	3.23	.76					
	Hayır[3]	2.69	.79					

$n^1 = 219$, $n^2 = 316$, $n^3 = 505$, $^{**}p<.01$

Okuldaki kulüp etkinliklerinin yıl boyunca düzenli yapılma durumu değişkeninde öğrenci görüşlerinin ölçeğin genelinde "evet" grubunun "katılıyorum"; "kısmen" ve "hayır" gruplarının ise "kararsızım" düzeyinde olduğu görülmektedir. Tablo 35'e bakıldığında öğrenci görüşlerinin kulüp etkinliklerin yıl boyunca düzenli yapılma durumu değişkeninde ölçeğin genelinde en yüksek ortalamanın "evet" ($\bar{X}$=3.62) yanıtını veren gruba en düşük puan ortalamanın ise "hayır" ($\bar{X}$=2.69) yanıtını veren gruba ait olduğu belirlenmiştir. Bu sonucun tüm boyutlarda da geçerli olduğu saptanmıştır.

Okulda kulüp etkinliklerinin yıl boyunca düzenli yapılma durumu değişkenine göre öğrencilerin kulüpler hakkındaki görüşlerine ilişkin puan ortalamaları arasında ortaya çıkan farkın, tüm boyutlarda istatistiksel açıdan anlamlı olduğu saptanmıştır. Bulunan anlamlı farklılığın "evet" ile kısmen", "evet ile hayır" ve "kısmen ile hayır" grupları arasında olduğu belirlenmiştir. Farklı bir deyişle, tüm grupların birbirlerine göre anlamlı farklılık içinde olduğu görülmektedir. Eta-Kare değerlerine bakıldığında, "kişisel gelişim" (η^2=.12), "toplum hizmeti" (η^2=.11), "sosyallik" (η^2=.06), "sorumluluk" boyutlarında orta

(η^2=.11) düzey iken "demokrasi" (η^2=.16), "kulüp farkındalığı" ve ölçeğin genelinde ise büyük (η^2=.19) olduğu belirlenmiştir.

4.2.12. Öğrenci Kulüplerine Üye Oluş Nedenlerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci amacı kapsamında "Kulüplere üye oluş nedeni değişkenine göre öğrencilerin öğrenci kulüplerine ilişkin görüşleri; kulüp farkındalığı, kişisel gelişim, toplum hizmeti, demokrasi, sosyallik ve sorumluluk boyutlarında farklılaşmakta mıdır?" şeklinde ifade edilen 2l alt amacına ilişkin puan ortalamaları, standart sapma ve Eta-Kare değerleri Tablo 36'da verilmiştir.

Tablo 36. Kulübe Üye Oluş Nedenleri Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Boyut	Üye Oluş Nedeni	$\bar{X}$	Ss	F	sd	p	Farkın Kaynağı	η^2
Kulüp Farkındalığı	İlgilendiğim için[1]	3.14	.89	42.04**	3-1035	.00	1-4 2-4 3-4	.11
	Yeteneklerimi geliştirmek için[2]	3.22	.92					
	Danışman önerdiği için[3]	2.93	1.04					
	Diğer[4]	2.44	.99					
Kişisel Gelişim	İlgilendiğim için[1]	3.35	.92	21.37**	3-1035	.00	1-4 2-4 3-4	.05
	Yeteneklerimi geliştirmek için[2]	3.44	.88					
	Danışman önerdiği için[3]	3.24	.88					
	Diğer[4]	2.88	.98					
Toplum Hizmeti	İlgilendiğim için[1]	3.12	1.04	29.50**	3-1035	.00	1-4 2-4 3-4	.08
	Yeteneklerimi geliştirmek için[2]	3.30	1.01					
	Danışman önerdiği için[3]	3.06	1.05					
	Diğer[4]	2.50	1.18					
Demokrasi	İlgilendiğim için[1]	3.31	1.03	37.07**	3-1035	.00	1-4 2-4 3-4	.10
	Yeteneklerimi geliştirmek için[2]	3.35	.94					
	Danışman önerdiği için[3]	3.11	1.04					
	Diğer[4]	2.56	1.14					
Sosyallik	İlgilendiğim için[1]	3.44	1.04	19.52**	3-1035	.00	1-4 2-4 3-4	.05
	Yeteneklerimi geliştirmek için[2]	3.54	1.01					
	Danışman önerdiği için[3]	3.15	1.04					
	Diğer[4]	2.94	1.08					
Sorumluluk	İlgilendiğim için[1]	2.94	1.19	27.72**	3-1035	.00	1-4 2-4 3-4	.07
	Yeteneklerimi geliştirmek için[2]	3.20	1.24					
	Danışman önerdiği için[3]	2.92	1.27					
	Diğer[4]	2.30	1.23					
Ölçeğin Geneli	İlgilendiğim için[1]	3.24	.79	45.00**	3-1035	.00	1-4 2-4 3-4	.12
	Yeteneklerimi geliştirmek için[2]	3.35	.76					
	Danışman önerdiği için[3]	3.09	.79					
	Diğer[4]	2.64	.85					

n^1 = 373, n^2 = 200, n^3 = 132, n^4= 334, **p<.01

Tablo 36'ya bakıldığında öğrencilerin kulüplere üye oluş nedeni değişkeninde "kişisel gelişim" ve "sosyallik" boyutlarında "yeteneklerimi geliştirmek için" ve ilgilendiğim için" nedenlerinin "katılıyorum", düzeyinde, "kulüp farkındalığı", toplum

hizmeti", "demokrasi", "sorumluluk" ve ölçeğin genelinde ise "diğer" üye olma nedeninin "kararsızım" düzeyinde olduğu görülmektedir. Tablo 36'ya bakıldığında kulüplere üye olma nedeni değişkeninde ölçeğin genelinde ve tüm boyutlarda en yüksek ortalama "yeteneklerimi geliştirmek için" ($\overline{X}$=3.35) olurken en düşük ortalamanın ise "diğer" ($\overline{X}$=2.64) grubuna ait olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin geneli ve tüm boyutlarda en olumlu görüş belirtenlerin sırasıyla "yeteneklerimi geliştirmek için", "ilgilendiğim için", "danışman önerdiği için" ve "diğer" üye olma nedeni olduğu görülmüştür.

Kulüplere üye oluş nedeni değişkeninde öğrencilerin kulüpler hakkındaki görüşlerine ilişkin puan ortalamaları arasında ortaya çıkan farkın tüm boyutlarda ve ölçeğin genelinde istatistiksel açıdan anlamlı olduğu saptanmıştır. Bulunan anlamlı farklılığın "ilgilendiğim için ile diğer", "yeteneklerimi geliştirmek için ile diğer" ve "danışman önerdiği için ile diğer" üye olma şekli arasında olduğu belirlenmiştir. Bir başka anlatımla "diğer" nedeni ile diğer üye oluş nedenleri arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Eta-Kare değerlerine bakıldığında, "kişisel gelişim" ve "sosyallik" boyutlarında küçük (η^2=.05); "kulüp farkındalığı" (η^2=.11), "toplum hizmeti" (η^2=.08), "demokrasi" (η^2=.10) ve "sorumluluk" (η^2=.07) boyutları ile ölçeğin genelinde ise anlamlı etkisinin orta (η^2=.12) büyüklükte olduğu saptanmıştır.

4.2.13. Kulüp Etkinliklerinin Yapılma Zamanı Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci amacı kapsamında "Kulüp etkinliklerin yapılma zamanı değişkenine göre öğrencilerin öğrenci kulüplerine ilişkin görüşleri; kulüp farkındalığı, kişisel gelişim, toplum hizmeti, demokrasi, sosyallik ve sorumluluk boyutlarında farklılaşmakta mıdır?" şeklinde ifade edilen 2m alt amacına ilişkin puan ortalamaları, standart sapma ve Eta-Kare değerleri Tablo 37'de verilmiştir.

Tablo 37. Kulüp Etkinliklerinin Yapılma Zamanı Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Boyut	Etkinliklerin Zamanı	$\bar{X}$	Ss	F	sd	p	Farkın Kaynağı	η^2
Kulüp Farkındalığı	HİDSS[1]	3.31	.88	81.01	2-1036	.00	1-3 2-3	.13
	HS[2]	3.14	.86					
	Diğer[3]	2.51	1.00					
Kişisel Gelişim	HİDSS[1]	3.50	.87	45.05	2-1036	.00	1-3 2-3	.08
	HS[2]	3.38	.77					
	Diğer[3]	2.92	1.01					
Toplum Hizmeti	HİDSS[1]	3.32	1.01	47.08	2-1036	.00	1-3 2-3	.08
	HS[2]	3.13	1.00					
	Diğer[3]	2.61	1.16					
Demokrasi	HİDSS[1]	3.42	.97	51.34	2-1036	.00	1-3 2-3	.09
	HS[2]	3.27	.97					
	Diğer[3]	2.70	1.15					
Sosyallik	HİDSS[1]	3.57	1.00	34.47	2-1036	.00	1-3 2-3	.06
	HS[2]	3.41	.99					
	Diğer[3]	2.98	1.09					
Sorumluluk	HİDSS[1]	3.22	1.20	59.21	2-1036	.00	1-3 2-3	.10
	HS[2]	3.06	1.17					
	Diğer[3]	2.35	1.22					
Ölçeğin Geneli	HİDSS[1]	3.40	.76	84.28	2-1036	.00	1-3 2-3	.13
	HS[2]	3.25	.71					
	Diğer[3]	2.71	.85					

HİDSS: Hafta içi Ders Saatinden Sonra, HS: Hafta Sonu, $n^1 = 332$, $n^2 = 224$, $n^3 = 483$, $^{**}p<.01$

Okulunuzdaki kulüp etkinlikleri ne zaman yapılır? değişkeninde "kişisel gelişim", "demokrasi", "sosyallik" ve ölçeğin genelinde "hafta içi ders saatlerinden sonra" grubu "katılıyorum", "hafta sonu" ve "diğer" grupların ise "kararsızım" düzeyinde olduğu görülmektedir. Tablo 37'ye bakıldığında öğrenci görüşlerine göre kulüp etkinlikleri yapılma zamanı değişkeninde ölçeğin genelinde en yüksek ortalama "hafta içi ders saatlerinden sonra" ($\bar{X}$=3.40) olurken en düşük ortalamanın ($\bar{X}$=2.71) ise "diğer" grubu olduğu saptanmıştır. Ölçeğin geneli ve tüm boyutlarda etkinliklerin yapılma zamanı değişkeninde en olumlu görüşün "hafta içi ders saatlerinden sonra" ve en olumsuz görüşün ise "diğer" grubu olduğu olduğu tespit edilmiştir. Kulüp etkinliklerinin yapılma zamanı değişkeninde "diğer" grubunun 483 kişi olduğu ve bu sayının neredeyse araştırmaya katılan öğrencilerin yarısı olduğu belirlenmiştir.

Kulüplerin yapılma zamanı değişkeninde öğrencilerin kulüpler hakkındaki görüşlerine ilişkin puan ortalamaları arasındaki farkın tüm boyutlarda ve ölçeğin genelinde istatistiksel açıdan anlamlı olduğu ortaya görülmüştür. Ortaya çıkan farkın "hafta içi ders saatlerinden sonra ile diğer" ve "hafta sonu ile diğer" yapılma zamanları yani tüm gruplar arasında olduğu belirlenmiştir. Eta-Kare değerlerine bakıldığında, "kişisel gelişim",

"toplum hizmeti" (η^2=.08), "demokrasi" (η^2=.09), "sosyallik" (η^2=.06), "sorumluluk" boyutları orta (η^2=.10) düzeyde iken "kulüp farkındalığı" ve ölçeğin genelinde ise farkın büyük (η^2=.13) olduğu belirlenmiştir.

4.2.14. Üye Olunan Kulüp Alanı Değişkenine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci amacı kapsamında "Üye olunan kulüp alanı değişkenine göre öğrencilerin öğrenci kulüplerine ilişkin görüşleri; kulüp farkındalığı, kişisel gelişim, toplum hizmeti, demokrasi, sosyallik ve sorumluluk boyutlarında farklılaşmakta mıdır?" şeklinde ifade edilen 2n alt amacına ilişkin puan ortalamaları, standart sapma ve Eta-Kare değerleri Tablo 38'de verilmiştir.

Tablo 38. Üye Olunan Kulüp Alanları Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Boyut	Kulüp Alanları	$\bar{X}$	Ss	F	sd	p	Farkın Kaynağı	η^2
Kulüp Farkındalığı	Bilimsel[1]	2.87	.96	7.44**	5-1033	.00	1-4, 1-6 2-4, 3-6 4-5, 4-6	.03
	Sosyal[2]	2.85	.93					
	Kültürel[3]	3.02	.95					
	Sanat[4]	3.30	.88					
	Sportif[5]	2.86	1.04					
	Diğer (Bilmiyor vb.)[6]	2.54	1.05					
Kişisel Gelişim	Bilimsel[1]	3.20	1.06	6.52**	5-1033	.00	1-6, 2-6 3-6, 4-6 5-6	.03
	Sosyal[2]	3.25	.94					
	Kültürel[3]	3.28	.89					
	Sanat[4]	3.43	.90					
	Sportif[5]	3.20	.91					
	Diğer (Bilmiyor vb.)[6]	2.77	1.00					
Toplum Hizmeti	Bilimsel[1]	3.05	1.12	4.30**	5-1033	.01	3-6, 4-5 4-6	.01
	Sosyal[2]	2.95	1.07					
	Kültürel[3]	3.10	1.05					
	Sanat[4]	3.17	1.02					
	Sportif[5]	2.87	1.18					
	Diğer (Bilmiyor vb.)[6]	2.60	1.14					
Demokrasi	Bilimsel[1]	3.18	1.03	7.24**	5-1033	.00	1-6, 2-4 3-6, 4-5 4-6	.03
	Sosyal[2]	3.08	1.03					
	Kültürel[3]	3.19	1.04					
	Sanat[4]	3.45	.98					
	Sportif[5]	2.90	1.17					
	Diğer (Bilmiyor vb.)[6]	2.71	1.13					
Sosyallik	Bilimsel[1]	3.17	1.16	2.93**	5-1033	.08	-	-
	Sosyal[2]	3.14	1.09					
	Kültürel[3]	3.43	1.03					
	Sanat[4]	3.47	1.01					
	Sportif[5]	3.23	1.07					
	Diğer (Bilmiyor vb.)[6]	3.11	1.03					
Sorumluluk	Bilimsel[1]	2.80	1.29	2.23*	5-1033	.06	-	-
	Sosyal[2]	2.70	1.24					
	Kültürel[3]	2.88	1.25					
	Sanat[4]	3.08	1.18					
	Sportif[5]	2.73	1.29					
	Diğer (Bilmiyor vb.)[6]	2.58	1.30					
Ölçeğin Geneli	Bilimsel[1]	3.04	.90	7.56**	7-1031	.00	1-4, 1-6 2-4, 2-6 3-6, 4-5 4-6, 5-6	.03
	Sosyal[2]	2.99	.80					
	Kültürel[3]	3.15	.78					
	Sanat[4]	3.31	.79					
	Sportif[5]	2.96	.87					
	Diğer (Bilmiyor vb.)[6]	2.71	.86					

$n^1 = 98$, $n^2 = 198$, $n^3 = 180$, $n^4 = 107$, $n^5 = 339$, $n^6 = 117$ *p<.05, **p<.01

Tablo 38'e bakıldığında üye olunan kulüp alanları değişkeninde öğrenci görüşlerinin tüm boyutlarda ve ölçeğin genelinde "kararsızım" düzeyinde olduğu görülmüştür. Üye olunan kulüp alanları değişkeninde ölçeğin genelinde en yüksek ortalama "sanat" ($\bar{X}$=3.31) grubuna ait olurken en düşük ortalamanın ($\bar{X}$=2.71) ise "diğer" grubuna ait olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin genelinde ve tüm boyutlarında üye olunan kulüp alanları değişkeninde en olumlu görüş "sanat" alanı olurken en olumsuz görüşün "diğer" grubu olduğu tespit edilmiştir.

Üye olunan kulüp alanları değişkeninde Tablo 38'e göre "sosyallik" ve "sorumluluk" boyutlarına ilişkin puan ortalamaları arasında ortaya çıkan farkın anlamlı olmadığı; "kulüp farkındalığı", "kişisel gelişim", "toplum hizmeti", "demokrasi" boyutlarına ilişkin puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı olduğu ortaya çıkmıştır. Bulunan anlamlı farklılıkların "bilimsel ve sanat", "bilimsel ve diğer", "sosyal ve sanat", "sosyal ve diğer", "kültürel ve diğer", "sanat ve sportif", "sanat ve diğer" ile "sportif ve diğer" kulüp alanları arasında olduğu görülmektedir. Eta-Kare değerlerine bakıldığında, "kulüp farkındalığı", "kişisel gelişim", "demokrasi" boyutları ve ölçeğin geneli (η^2=.03) ile "toplum hizmeti" boyutunda ise küçük (η^2=.01) olduğu saptanmıştır.

4.3. Lise Öğrencilerinin Öğrenci Kulüplerinin Mevcut Durum ve İşleyişine Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde öğrencilerin danışman öğretmenin kulüp hakkındaki bilgi düzeyi, kulüp etkinliklerinin ders başarısına etkisi, öğrencilerin okullarındaki diğer kulüpler hakkındaki bilgi düzeyi, kulüp etkinliklerini değerlendirmeleri, kulüp etkinliklerinin zamanlaması ve okul dışı etkinliklere katılım durumu ele alınmıştır.

4.3.1. Danışman Öğretmenin Kulüp Hakkındaki Bilgi Düzeyine İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü amacı kapsamında 3a alt amacı ile "Öğrencilerin kulüp danışmanı öğretmenin bilgi düzeyi hakkındaki görüşlerinin neler olduğu" saptanmaya çalışılmıştır. Araştırmaya katılanların bu konudaki görüşlerine ilişkin bulgular Tablo 39'da yer almaktadır.

Tablo 39. Öğrencilerin Üyesi Oldukları Kulübün Danışman Öğretmeninin Kulüp Hakkındaki Bilgi Düzeyine İlişkin Bulgular

Bilgi Düzeyi	**f**	**%**
Çok iyi	233	22.40
İyi	254	24.40
Orta	217	20.90
Az	94	9.00
Çok az	241	23.20
Toplam	1039	100

Tablo 39'a göre öğrencilerin üyesi oldukları kulübün danışman öğretmeninin kulüp hakkındaki bilgisine ilişkin bulgular incelendiğinde bilgi düzeylerinin "çok iyi" olduğunu belirtenler %22.40 ve "iyi" düzeyinde olduğu belirtenlerin ise %24.40 oranında olduğu görülmüştür. Danışman öğretmenlerin bilgilerinin "çok iyi" ve "iyi" düzeyinde olduğunu belirten katılımcıların toplam oranı %46.80'dır. Diğer bir deyişle, öğrencilerin yaklaşık yarısının kulüp danışmanı öğretmenin kulüp hakkındaki bilgilerini yeterli görmektedir. Öğrencilerin %20.90'ı, üyesi oldukları kulübün danışman öğretmeninin kulüp hakkındaki bilgisini "orta" düzeyde olduğunu belirtmişlerdir. Kulüp danışmanı öğretmenin bilgisini öğrencilerin %9'u "az" ve "çok az" düzeyinde olduğunu belirtenler ise %23.20'dir. Üye olunan kulüp danışmanı öğretmenin kulüp hakkındaki bilgisinin "az" ve "çok az" düzeyde olduğunu belirten öğrencilerin toplam oranı %32.20'dir. Başka bir ifadeyle, öğrencilerin %32.20'si üye olunan kulübün danışman öğretmenin kulüp hakkındaki bilgisini yetersiz bulmaktadır.

4.3.2. Kulüp Etkinliklerinin Ders Başarısındaki Etkisine İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü amacı kapsamındaki 3b alt amacında "Öğrencilerin görüşlerine göre, öğrenci kulüp etkinliklerinin ders başarısını nasıl etkilediği" saptanmaya çalışılmıştır. Araştırmaya katılanların bu konudaki görüşlerine ilişkin bulgular Tablo 40'ta yer almaktadır.

Tablo 40. Kulüp Etkinliklerinin Ders Başarısındaki Etkisine Yönelik Bulgular

Başarıya Etkisi	**f**	**%**
Olumlu	514	49.50
Olumsuz	226	21.80
Diğer	299	28.80
Toplam	1039	100

Öğrencilerin kulüp etkinliklerinin ders başarısını etkilemesine ilişkin Tablo 40'a bakıldığında kulüplerin ders başarısına etkisini %49.50'si "olumlu", %24.40'ı "olumsuz" ve %28.80'nin ise "diğer" olduğu tespit edilmiştir. Tablo 40'a bakıldığında öğrencilerin neredeyse yarısı kulüp etkinliklerinin ders başarısını artırdığı yönünde görüş belirtmişlerdir.

4.3.3. Öğrencilerin Okullarındaki Diğer Kulüpler Hakkındaki Bilgi Düzeylerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü amacı kapsamındaki 3c alt amacında "Öğrencilerin okullarındaki diğer kulüplere ilişkin bilgi düzeyleri" saptanmaya çalışılmıştır. Araştırmaya katılanların bu konudaki görüşlerine ilişkin bulgular Tablo 41'de yer almaktadır.

Tablo 41. Öğrencilerin Okullarındaki Diğer Kulüpler Hakkındaki Bilgi Düzeyine İlişkin Bulgular

Bilgi Düzeyi	**f**	**%**
Yeterli	129	12.40
Kısmen yeterli	522	50.20
Yeterli değil	388	37.30
Toplam	1039	100

Tablo 41'e göre öğrencilerin okullarındaki diğer kulüpler hakkındaki bilgi düzeylerine ilişkin bulgular incelendiğinde bilgi düzeylerinin "yeterli" %12.40, "kısmen yeterli" %50.20 ve "yeterli değil" olduğunu belirtenlerin ise %37.30 oranında olduğu belirlenmiştir. Bir başka deyişle, öğrencilerin yarısının kulüpler hakkında bütünüyle olmasa kısmen yeterli düzeyde bilgi sahibi oldukları bulunmuştur.

4.3.4. Öğrenci Kulüp Etkinliklerini Değerlendirmelerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü amacı kapsamındaki 3d alt amacında "Öğrencilerin okullarındaki kulüp etkinliklerini değerlendirme yönüne ilişkin görüşlerinin neler olduğu" saptanmaya çalışılmıştır. Araştırmaya katılanların bu konudaki görüşlerine ilişkin bulgular Tablo 42'de yer almaktadır.

Tablo 42. Öğrencilerin Kulüp Etkinliklerini Değerlendirmelerine İlişkin Bulgular

Değerlendirme Yönü	**f**	**%**
Sıkıcı	107	10.30
Eğlenceli	310	29.80
Sosyalleştirici	323	31.10
Gereksiz	190	18.30
Diğer	109	10.50
Toplam	1039	100

Tablo 42'ye göre öğrenciler kulüp etkinliklerini olumlu anlamda %31.10 oranı ile "sosyalleştirici" ve %29.80 oranıyla "eğlenceli" olarak nitelemiştir. Kulüp etkinliklerine ilişkin olumlu görüş belirten katılımcıların toplam oranı %60.90'dır. Bir başka anlatımla, öğrencilerin beşte üçünden fazlası kulüp etkinlikleri için pozitif görüş belirtmişlerdir. Bununla birlikte öğrencilerin %18.30'u kulüp etkinliklerini "gereksiz" olduğunu belirtmişlerdir. Kulüp etkinliklerini "sıkıcı" bulan öğrenciler %10.30 ve "diğer" olarak değerlendirenler ise %10.50'dir. Öğrencilerin toplamda %28.60'nın kulüp etkinliklerini olumsuz olarak değerlendirdikleri görülmektedir.

4.3.5. Okullarındaki Kulüp Etkinliklerinin Zamanlamasına İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü amacı kapsamındaki 3e alt amacında "Öğrencilerin okullarındaki kulüp etkinliklerin ne zaman yapılması gerektiğine dair görüşlerinin neler olduğu" saptanmaya çalışılmıştır. Araştırmaya katılanların bu konudaki görüşlerine ilişkin bulgular Tablo 43'te yer almaktadır.

Tablo 43. Öğrencilerin Okullarındaki Kulüp Etkinliklerinin Zamanlamasına İlişkin Bulgular

İstenilen Etkinlik Zamanı	**f**	**%**
Ayrı bir ders saatinde	453	43.60
Derslerin bitiminde	213	20.50
Hafta sonu	254	24.40
Diğer	119	11.50
Toplam	1039	100

Öğrencilerin okullarındaki kulüp etkinliklerinin ne zaman yapılması gerektiğine ilişkin Tablo 43'e bakıldığında "ayrı bir ders saatinde" olduğunu belirtenlerin %43.60 oranında olduğu görülmektedir. Diğer bir deyişle, öğrencilerin yarıya yakınının kulüp etkinlikleri için liselerdeki haftalık ders saat çizelgesinde bir ders saatinin ayrılmasını istedikleri anlaşılmaktadır. Kulüp etkinliklerinin %24.40'ı "hafta sonu" yapılmasını isterken, %20.50'si "derslerin bitiminde" ve %11.50'sının "diğer" zamanda yapılmasını istedikleri belirlenmiştir.

4.3.6. Okul Dışı Etkinliğe Katılım Durumuna İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü amacı kapsamındaki 3f alt amacında "Öğrencilerin kulüp faaliyetleri kapsamında herhangi bir okul dışı etkinliğe katılım durumu" saptanmaya çalışılmıştır. Araştırmaya katılanların bu konudaki görüşlerine ilişkin bulgular Tablo 44'te yer almaktadır.

Tablo 44. Öğrencilerin Kulüp Faaliyetleri Kapsamında Herhangi Bir Okul Dışı Etkinliğe Katılım Durumuna İlişkin Bulgular

Katılma Durumu	**f**	**%**
Evet	151	14.50
Hayır	888	85.50
Toplam	1039	100

Tablo 44'e göre öğrencilerin kulüp faaliyetleri kapsamında bir okul dışı etkinliğe katılım durumuna ilişkin bulgular incelendiğinde ders dışı etkinliklere katılımın %14.50'si "evet" ve "hayır" seçeneğinin ise %85.50 oranında okul dışı etkinlikleri kapsamında herhangi bir etkinliğe katılmadığı görülmektedir. Bir başka deyişle, öğrencilerin çok büyük bir oranının öğrenci kulüpleri kapsamında okul dışında kulüple ilgili bir faaliyette bulunmadığı tespit edilmiştir.

4.4. Lise Öğrencilerinin Kulüp Etkililiğinin Artırılmasına Yönelik Önerilerine İlişkin Bulgular

Bu kapsamda kulüp etkililiğinin artırılmasına ilişkin öğrencilerin sundukları öneriler tema başlıklarına dönüştürülerek sunulmuştur.

4.4.1. Kulüp Etkililiğinin Artırılmasına İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü amacında öğrencilere "okulunuzdaki öğrenci kulüplerinin etkililiğin artırılması için neler önerirsiniz?" sorusuna ilişkin durum saptanmaya çalışılmıştır. Öğrencilerin, kulüp etkinliklerinin daha etkili olması için belirttikleri görüşlerine ilişkin tema başlıkları, frekans ve yüzdelikler Tablo 45'te yer almaktadır.

Tablo 45. Kulüp Etkililiğinin Artırılmasına İlişkin Öneriler

A) Sistem Teması	**f**	**%**
Öncelikle gerçekten kulüp olsun ve değerlendirilsin (kâğıt üzeri yapılmasın)	53	10.35
Kulüp etkinlikleri ciddiyet, titizlik ve samimiyetle yapılsın	36	7.03
Farklı ve çok sayıda eğlenceli, eğitici etkinlik yapmak/diğer okullarla da yapılsın	33	6.44
Kulüp saatleri artırılmalı, daha çok zaman ayrılmalı ayrı bir ders gibi ele alınmalıdır	28	5.47
İlgi duyulan kulüpler açılmalı/Zorunlu olmamalı	21	4.10
Katılım için teşvik sistemi olmalıdır. (Her ayın en iyi kulübüne ödül verme gibi)	20	3.91
Kulüp etkinlikleri sürekli ve düzenli yapılmalıdır	17	3.32
Ayda en az iki kez toplanılmalı	16	3.13
Kaynaştırma ve engelli öğrenciler de kulüplere dâhil edilmeli	13	2.54
Birden çok kulübe üye olunabilmeli	12	2.34
Ders sayısı azaltılıp öğrenci kulüp saatleri artırılmalı	11	2.15
Danışman ve yöneticilere ücret ödenmelidir.	10	1.96
Etkinlikler e-okula kaydedilmeli ve üniversite girişte değerlendirilmelidir	10	1.94
Ara Toplam	**280**	**54.68**
B) Fiziki Ortam Teması		
Kulüp için uygun bir yer (alan) ve gerekli materyaller olmalı	17	3.32
Kulüp öğrenci sayısı azaltılmalı	14	2.74
Kaynaştırma/engelli öğrenciler için de ortam hazırlanmalı, materyal bulundurulmalıdır	11	2.15
Ara Toplam	**42**	**8.21**
C) Proje Teması		
Kulüpler projeler üretsin (Kimsesiz çocuklar vb.)	14	2.74
Yılsonu sunum/gösteri/etkinler değerlendirme	12	2.34
Çalışmalar ailelere yansımalı/çevrenin katılımı sağlanmalı	10	1.95
Ara Toplam	**36**	**7.03**
D) Yeterlik Teması (Yönetici ve Öğretmenler)		
Destek (maddi-manevi) ve önem vermeli, kulüp programlarını uygulatmalılar	36	7.03
Yönetici ve öğretmenler deneyimli/profesyonel olmalı	17	3.32
Öğretmen ve yöneticilerin kulüplerle ilgili vizyonu olmalı, hizmet içi eğitim almalılar	13	2.54
Yönetici-öğretmen sene başı tanıtım ve sene sonu değerlendirme yapılmalıdır	12	2.34
Sürekli teşvik etmeli ve sosyal etkinliklere inanmalılar	11	2.15
Ara Toplam	**89**	**17.38**
E) Öğrenci Teması		
Zorunlu gönüllülük yerine gerçek gönüllülük esas alınmalı	15	2.93
Kulüpleri yönetici ve öğretmenler değil biz seçmeliyiz	14	2.74
Öğretmen ve yöneticilerle kulüpleri denetmeli ve değerlendirmeler birlikte yapılmalı	13	2.54
Yetki ve sorumluluk öğrenciye verilip aktifleştirilmeli	12	2.34
Kulüp çalışmaları yaşam alanına dönüştürülecek şekilde programlanmalı	11	2.15
Ara Toplam	**65**	**12.7**
Genel Toplam	**512**	**100**

Tablo 45'te katılımcıların "okulunuzdaki öğrenci kulüplerinin etkililiğinin artırılması için neler önerirsiniz?" sorusuna verdikleri cevaplar "sistem", "fiziki ortam", "proje", "yeterlilik" ve "öğrenci" başlıklarında temalaştırılmıştır. "Sistem" temasında "Öncelikle gerçekten kulüp olsun ve değerlendirilsin (kâğıt üzerinde yapılmasın)" önerisi

%10.35 ile en yüksek oran iken en düşük oranın ise %1.94 ile "Etkinlikler e-okula kaydedilmeli ve üniversiteye girişte değerlendirilmelidir" önerisi olduğu görülmektedir. "Fiziki ortam" temasında "Kulüp için uygun bir yer (alan) ve gerekli materyaller olmalı" önerisi %3.32 ile en yüksek oran olurken en düşük oranın ise %2.15 ile "Kaynaştırma/engelli öğrenciler için de ortam hazırlanmalı, materyal bulundurulmalıdır" önerisi olduğu belirlenmiştir. "Proje" temasında "Kulüpler projeler üretsin (Kimsesiz çocuklar vb.)" önerisi %2.74 ile en yüksek oran iken en düşük oranın ise %1.95 ile "Çalışmalar ailelere yansımalı/çevrenin katılımı sağlanmalı" önerisi olduğu tespit edilmiştir. "Yeterlik" temasında "Görevliler destek (maddi-manevi), önem vermeli ve kulüp programlarını uygulamalılar" önerisi %7.03 ile en yüksek oran olurken en düşük oranın ise %2.15 ile "Sürekli teşvik etmeli ve sosyal etkinliklere inanmalılar" önerisi olduğu görülmektedir. "Öğrenci" temasında "Zorunlu gönüllülük yerine gerçek gönüllülük esas alınmalı" önerisi %2.93 ile en yüksek oran iken en düşük oranın ise %2.15 ile "Kulüp çalışmaları yaşam alanına dönüştürülecek şekilde programlanmalı" önerisi olduğu belirlenmiştir.

5. TARTIŞMA

Öğrenci kulüpleri öğrenciye farkındalık, sosyalleşme, kişisel gelişim, öz değerlendirme, araştırma, karar verme, iş birliği, bir işi yapma ve sonuçlandırmaya yönelik beceriler kazandırır. Ülkemizde uygulanan yapılandırmacılık eğitim modelinde bireyin düşünmesi, sosyalleşmesi, kararlar alması, uygulaması ve sonuçlandırması hedeflenmektedir. Önemsenen bu özellikleri kazandırmanın en sağlıklı yollarından biri de öğrenci kulüpleridir. Hayatla okulu bütünleştiren, kişisel gelişime katkılar sunan ve dersleri tamamlayan sosyal etkinlikler kulüplerinin asıl muhatabı olan öğrencilerin görüşleri alınarak değerlendirilmek istenmiştir.

Bu bölümde araştırmanın amacı ve alt amaçlarında ulaşılan bulgulara ilişkin tartışma ve yorum yapılmıştır.

5.1. Öğrenci Kulüp Etkinliklerine İlişkin Tartışma ve Yorum

Bu başlık altında ortaöğretim öğrencilerinin eğitsel kulüplere yönelik görüşlerinden hareketle ulaşılan bulgular tartışılmış ve yorumlanmıştır.

5.1.1. Öğrenci Kulüplerinin Genel Durumuna İlişkin Tartışma ve Yorum

Araştırmanın birinci amacı olan lise öğrencilerinin öğrenci kulüplerine ilişkin görüşleri, “kulüp farkındalığı”, “kişisel gelişim”, “toplum hizmeti”, “demokrasi”, “sosyallik” ve “sorumluluk” boyutlarına ilişkin genel görüşleri incelenmiştir. Araştırmanın genel sonuçlarına göre, öğrencilerin; “kulüp farkındalığı”, “kişisel gelişim”, “toplum hizmeti”, “demokrasi”, “sosyallik” ve “sorumluluk” boyutlarına yönelik görüşlerinin “kararsızım” düzeyinde olduğu görülmüştür. Öğrenci ve görevlilerin kulüplere ilişkin ilgisizlikleri, okul imkânlarının kısıtlılığı ve öğrencilerin kulüplerine ilişkin yeterli bilgi düzeyine sahip olmamaları “kararsızım” düzeyinde görüş belirtme nedenleri olabilir. Ölçeğin genelinde en yüksek ortalama ($\overline{X}$=3.26) “sosyallik” boyutunda en düşük ortalamanın ise ($\overline{X}$=2.78) “sorumluluk” boyutunda olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin yetenek ve ilgilerini gösterme ve iş birliğine dayalı etkinlikler yapma istekliliği “sosyallik” boyutu ortalamasının nispeten yüksek olmasının nedeni olabilir. Öğrencilerin dersleri veya başka bir edinimi öncelemeleri, kulüp çalışmalarını kendileri için az faydalı görmeleri veya 12. sınıfların görev almak istememeleri “sorumluluk” boyut ortalamasının düşüklüğünün

sebebi olabilir. Öğrenci kulüplerinin kişisel, toplumsal ve duyuşsal kazanımları düşünüldüğünde "kararsızım" düzeyindeki ortalamanın yükseltilmesi için eğitim paydaşları ve kurumları başta olmak üzere herkese büyük sorumluluk düşmektedir.

Lise öğrencilerin genel olarak "sosyallik" boyutunda daha aktif oldukları daha çok ilgi gösterdikleri veya önemsedikleri söylenebilir. En düşük ortalamaya sahip "sorumluluk" boyutundaki kazanımların edinilmesi için daha fazla ilgi, özveriyle birlikte ve farklı etkinliklerin tasarlanması gerektiği ifade edilebilir. Göğebakan (2016) araştırmasında kulüp etkiliğini orta düzeyde ve Köprübaşı (2014) lise türlerinin anket maddelerine farklı düzeylerde cevaplar verildiği sonucunu bulmuştur. Bu sonuçların araştırma bulgularındaki "kararsızım" düzeyiyle örtüştüğü ve öğrenci görüşlerinin farklı araştırmalarda da birbirine yakın olduğu söylenebilir.

5.2. İkinci Amaca İlişkin Tartışma ve Yorum

Bu başlıkta öğrencilerin, öğrenci kulüplerine ilişkin "kulüp farkındalığı", "kişisel gelişim", "toplum hizmeti", "demokrasi", "sosyallik" ve "sorumluluk" boyutlarındaki görüşleri; cinsiyet, kurum türü, öğretim şekli, okul türü, sınıf düzeyi, ailenin aylık geliri, anne ve baba eğitim durumu, anne ve baba iş durumu, etkinliklerin düzenli yapılma durumu, kulübe üye oluş nedeni, etkinliklerin yapılma zamanı ve üye oldukları kulüp alanlarına göre farklılaşma durumları ele alınmıştır.

5.2.1. Cinsiyet Değişkenine İlişkin Tartışma ve Yorum

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre ölçeğin genelinde ve tüm boyutlarında görüşlerinin ($\overline{X}$=3.06) ile "kararsızım" düzeyinde olduğu görülmektedir. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre; "kişisel gelişim", "demokrasi" ve "sosyallik" boyutlarına ilişkin görüşlerinin puan ortalamalarında istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmazken, "kulüp farkındalığı", "toplum hizmeti" ve "sorumluluk" boyutlarında anlamlı fark bulunmuştur. Anlamlı farkın ortaya çıktığı "kulüp farkındalığı", "toplum hizmeti" ve "sorumluluk" boyutlarında erkek öğrenciler kadın öğrencilerden daha olumlu görüş belirtmişlerdir. Erkek öğrencilerin kadın öğrencilerden göre daha yüksek ortalama puanına sahip olmasının nedeni kulüp etkinliklerinin kişisel gelişimleri ile akademik öğrenmelerine dolaylı olsa da sağladığı katkı olabileceği düşünülmektedir. Öte yandan, erkek öğrencilerin streslerini atmak için kulüp

etkinliklerini önemli bir ortam olarak görmeleri ortalamalarının yüksekliğinin nedeni olabilir. Kadın öğrencilerin ise kulüp etkinliklerinin kişisel gelişimlerine etkilerini daha az olarak değerlendirmeleri, aktif olabilecekleri kulüplerin açılmaması veya etkin olabilecekleri kulüp görevleri verilmemesi veya üstlenmemeleri de olumsuz görüş belirtme nedeni olabilir.

Alanyazın incelendiğinde sosyal kulüplerdeki cinsiyet değişkeniyle ilgili araştırma sonuçlarını destekleyen bulgulara rastlanmaktadır. Yaman ve Ersal (2015) erkek öğrencilerin kız öğrencilere nazaran daha yüksek puanlara sahip olduğunu; Acar ve Gündüz (2017) ise başarı ve statü alt boyutlarında erkek öğrencilerin ortalamalarının daha yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Meester (2017) ve Sarı (2012) ise ders dışı etkinliklere erkek öğrencilerin kız öğrencilere nazaran daha olumlu yaklaştığı sonucunu bulmuşlardır. Bu sonuçlar araştırma sonuçlarıyla paralellik arz etmektedir. Deymeci, Öztürk ve Göde (2020) lisedeki kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre sözsüz iletişim kuran ve baskın iletişimci biçimlerini kullandıkları, erkek öğrencilerin ise kız öğrencilere göre daha çok imajcı ve tartışmacı iletişim biçimlerini kullandıklarını gözlemlemiştir. Bu sonuçlar erkek öğrencilerin aktif iletişim biçimlerini daha çok uyguladıkları ve kulüplere ilişkin aidiyetlerinin yüksekliği olumlu görüş belirtme nedenleri olabilir. Bununla birlikte erkek öğrencilerin olumlu görüşlerinin nedeni olarak beklentilerinin karşılanması veya kulüplere ilişkin planları gerçekleştirme imkânı bulmaları şeklinde de yorumlanabilir.

Alanyazın incelendiğinde araştırma sonuçlardan farklı sonuçlara da rastlanmaktadır. Arabacı ve Akgül (2012) ortaokul, Görkem (2012) ise 5. sınıflarla ve Yalçın (2014) meslek liseleriyle yaptığı araştırmada sosyal kulüplerde cinsiyet değişkeniyle ilgili kadın öğrencilerin erkek öğrencilerden daha olumlu görüşe sahip olduğu sonucunu bulmuşlardır. Sosyal kulüplere katılım oranını inceleyen bir başka araştırmada Nama (2010) ve Anderson (1951), kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla sosyal etkinliklere katıldığı sonucunu bulmuşlardır.

Alanyazında öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre öğrenci kulüplerine ilişkin görüşlerin farklılaşmadığına dair sonuçlar da mevcuttur. Polat (2017) ortaokul, Köprübaşı (2014) ve Yiğit (2008) lise, Göğebakan (2016) Teknik Lise, Ekmekci (2006) ve Şahin (2015) ilkokul öğrencileriyle yaptıkları araştırmalarda cinsiyet değişkenine göre anlamlı

bir farklılık tespit edilmemiştir. Benzer araştırmalarda Akar ve Nayir (2015), Köse (2003), Onay (2012) ilköğretimde ve Koçinalı (2008) ise meslek lisesindeki çalışmalarında cinsiyet ile ders dışı etkinliklere katılım arasında bir ilişki saptamamışlardır. Ayrıca Mete (2014) ilköğretim öğrencilerinin çevreye yönelik deneysel araştırmasında cinsiyet ile çevre tutumlarının ön ve son test sonuçları arasında anlamlı bir ilişki bulmamıştır.

Sonuç olarak cinsiyet değişkenine ilişkin yapılan araştırmalardaki sonuçların okulun özellikleri, kültürü ve imkânlarına bağlı olarak değiştiği söylenebilir. Araştırma sonuçlarından hareketle erkek öğrencilerin kadın öğrencilere nazaran daha olumlu görüşleri kulüp etkinliklerini daha fazla benimsemeleri, etkinliklerinde daha fazla ön plana çıkma isteği, yeteneklerini bu şekilde ortaya koyma anlayışı veya okul aidiyetlerinin daha yüksek olmasından olabilir. Ayrıca erkek öğrencilerin ortalamalarının yüksekliği ilgilerini çeken kulüplerin kurulmuş olması, okulun kulüplerine imkân sağlaması, plan ve projelerini uygulama fırsatının olması, okul iklimi ve paydaşların olumlu bakış açısıdan kaynaklanmış olabilir. Kız öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine uygun kulüplerin kurulmaması, kulübe ilişkin beklentilerin karşılanmaması ve kulüple ilgili kısmen yeterli bilgi sahibi olamaları da olumsuz görüşün kaynağı olabilir. Ayrıca sosyo-ekonomik yapının, korumacı aile kültürünün ve velilerin okula güven düzeyinin de öğrencilerin görüşlerini etkilemiş olabileceği düşünülmektedir.

5.2.2. Kurum Türü Değişkenine İlişkin Tartışma ve Yorum

Kurum türü değişkenine ilişkin öğrenci görüşleri incelendiğinde resmi okul ortalamalarının ($\overline{X}$=2.96) "kararsızım", özel okulların ise ($\overline{X}$=3.61) ile "katılıyorum" düzeyinde olduğu görülmektedir. Kurum türü değişkenine göre resmi okullarda okuyan öğrenciler ile özel okulda öğrenim gören öğrencilerin kulüp etkinliklerine yönelik görüşleri arasında istatiksel açıdan tüm boyutlarda anlamlı farklılık görülmektedir. Ölçeğin boyutlarına ve geneline ilişkin ortalamalara bakıldığında gözlenen anlamlı farkın özel okulda okuyan öğrenciler lehine olduğu saptanmıştır. Araştırmadaki eğitim düzeyi ve aylık gelir değişkenlerin özel okullarda okuyan öğrenci velilerinin lehine olması da özel okulların devlet okullarına nazaran öğrenci kulüplerine ilişkin daha olumlu bakış açısına sahip olmalarının nedenleri olabileceği düşünülmektedir. Nitekim araştırmada anne ve baba eğitim düzeyleri ile ailenin aylık gelir düzeyi yüksek öğrencilerin daha olumlu görüşleri sahip olduğu görülmüştür. Bu sonuç kurum türü değişkenindeki sonuçla

paralellik arz etmektedir. Konuyla ilgili araştırmalarda Ahmad ve diğ. (2015), Anderson (1951), Blomfield ve Barber (2011), Görkem (2012), Köse (2003), Reed (2014) ve Sarı (2012), sosyo-ekonomik durum ile ders dışı etkinliklere katılım arasında pozitif ve güçlü bir ilişki bulmuşlardır. Bu sonucun özel okulların öğrenci kulüp etkinliklerini gerçekleştirme konusunda daha istekli ve gayretli olmalarından kaynaklanmış olabilir. Kurum türü değişkeninde özel okul ortalamalarının yüksek çıkmasının nedeni öğrenci kulüpleri için imkânlarının daha fazla olması veya özel okuldaki yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilerin kulüplere ilişkin duyarlılıklarından kaynaklanabilir. Resmi okul ortalamalarının düşüklüğü imkân eksikliği ve sorumluluğu olan görevlilerin bilinç, istek ve desteklerinin özel okullara nazaran daha az olmasından kaynaklanabilir. Ayrıca Köprübaşı (2014)'nın belirttiği gibi, öğrenci kulüp çalışmalarının ders tamamlamak ya da öğretmenin kişisel çalışmalarının yapıldığı bir ortama dönüşmesi de resmi okul ortalamalarının düşüklüğünün sebebi olabilir.

Alanyazında öğrenci kulüplerinin kurum türü değişkeniyle ilgili araştırma sonuçlarını destekleyen sonuçlara rastlanmıştır. Ay (2015), Duruhan ve Demir (2015) ve Özkaptan (2007) özel okulların resmi okullardan kulüp etkinliklerini açısından daha etkili olduğunu bulmuşlardır. Özkaptan (2007) özel okulların daha etkili olmasının nedenini resmi okullara göre daha düzenli, yeterli çalışması ve yönetici ile öğretmen desteğiyle açıklamıştır. Öte yandan Ay (2015) öğrenci görüşlerine göre kulüp etkinliklerinin temel becerileri geliştirmede devlet okulundaki öğrencilerin özel okuldaki öğrencilerden daha etkili algıladıkları sonucuna ulaşmıştır.

Sonuç olarak çalışmada ve yapılan araştırmalarda genel olarak özel kurum ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Özel okulların kuruluş nedenlerinin en başında resmi okullara nazaran eğitim-öğretim ortamlarını diğer bir deyişle fiziki, ekonomik imkanları, teknik desteği ve danışmanların sürekli aldığı eğitimleri daha fazla sunabilme durumlarıdır. Özel okullarda öğrencilere gösterilen ilgi, daha sistemli çalışma ve kulübe ilişkin değerlendirmeler yapma ayrıca hedefler belirleyip uygulamaları yüksek ortalamaların nedenleri olabilir. Resmi okullardaki göreceli düzey düşüklüğünün nedenleri olarak öğrenci sayısısın fazlalığı, kulüpler arası etkileşimin sağlanamaması, kulüplerin yeterli tanıtılamaması, yönetici desteğinin azlığı ve kulüp çalışmalarının etkin yürütülmemesi sayılabilir.

5.2.3. Okulun Öğretim Şekli Değişkenine İlişkin Tartışma ve Yorum

Öğrencilerin öğrenci kulüplerine ilişkin görüşleri öğretim şekli değişkenine göre incelendiğinde ikili öğretim yapan okulların "sosyallik" ve "kişisel gelişim" boyutları hariç ortalamaları ($\overline{X}$=2.51) ile "katılmıyorum" normal eğitim yapan okulların ise tüm boyutlarda ($\overline{X}$=3.22) "kararsızım" düzeyinde olduğu görülmektedir. Öğretim şekli değişkene göre normal eğitim yapan okullar ile ikili öğretim yapan okullarda öğrenim gören öğrencilerin kulüp etkinliklerine yönelik görüşleri istatiksel açıdan tüm boyutlarda anlamlı farklılık göstermektedir. Boyutlara ve ölçeğin geneline ilişkin ortalamalara bakıldığında gözlenen anlamlı farkın normal öğretim yapan okullar lehine olduğu tespit edilmiştir. Diğer bir deyişle, öğretim şekli değişkeninde normal öğretim yapan okulların ortalamalarının ikili öğretim okulların ortalamalarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Araştırmada "öğrenci kulüpleri ne zaman yapılmalı" sorusunda öğrencilerin çoğunlukla "hafta içi ders saatlerinden sonra" seçeneğini işaretledikleri görülmektedir. Bu durum ikili öğretim yapan okulların öğrenci kulüp çalışmalarını yapmak için zamanın olmaması şeklinde yorumlanabilir. İkili öğretim yapan okulların zaman kısıtlılığı nedeniyle ortalamalarının düşük olduğu ve bunun kulüp çalışmaları ne zaman yapılmalı sorusunun sonuçlarıyla örtüştüğü düşünülmektedir. Her iki maddede kulüp etkinlikleri için zamana ihtiyaç duyulduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Alanyazın incelendiğinde öğrenci kulüplerinde okulların öğretim şekli değişkeniyle ilgili araştırma sonuçlarını destekleyen sonuçlara rastlanmaktadır. Gökalp (2007) ve Onay (2012), öğretim şekli değişkeniyle ilgili olarak normal öğretim yapan okul ortalamalarının ikili öğretim yapan okulların ortalamasından daha yüksek olduğu sonuçlarını bulmuşlardır. Göğebakan (2016) ise öğretim şekli değişkeninin anlamlı bir fark oluşturmadığını, Yıldırım (2010) ise sosyal etkinliklerin kırsal yerleşim bölgelerinde bulunan okullarda uygulanabilir olduğu sonucunu bulmuştur. Bu sonuç istenildiği takdirde sosyal kulüp çalışmaların her ortamda uygulanabileceği şeklinde yorumlanabilir.

Sonuç olarak öğretim şekli değişkeninde normal öğretim yapan okulların ikili öğretim yapan okullara göre daha olumlu görüş belirtmesi zaman faktörü başta olmak üzere okul imkânlarının daha yeterli olması ve danışman öğretmen ilgisinden kaynaklanmış olabilir. İkili öğretim yapan okullarda hafta içi öğleden önce ve sonra ders yapıldığından öğrenci kulüpleri hafta içi yapılamamaktadır. İkili öğretim yapan okullarda

öğrencilerin hafta sonlarında ise daha iyi bir üst kuruma yerleşmek için destekleme ve yetiştirme kursları gibi farklı çalışmaları tercih etmeleri böylece kulüp etkinliklerine zaman kalmaması ortalamanın düşüklüğünün nedeni olabilir. İkili öğretim yapan okulların fiziksel mekân vb. imkân kısıtlılığı, öğrenci sayısının kalabalıklığı ve kulüplerde yeterli etkinliklerin yapıl(a)maması da olumsuz görüşlerin sebepleri olabileceği düşünülmektedir.

5.2.4. Okul Türü Değişkenine İlişkin Tartışma ve Yorum

Okul türü değişkeninde öğrencilerin kulüp görüşleri incelendiğinde "kişisel gelişim" ve "sosyallik" boyutunda Fen ve Sosyal Bilimler Liseleri grubunun "katılıyorum", diğer tüm lise türlerinin ise ($\bar{X}$=3.11) "kararsızım" düzeyinde olduğu görülmektedir. Ölçeğin tüm boyutlarında öğrencilerin kulüpler hakkındaki görüşleri devam ettikleri okul türüne göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Ölçeğin bütün boyutlarında okul türlerinin kendi aralarında anlamlı farklılık göstermektedir. Bulunan anlamlı farklılıkların, Anadolu Lisesi ve İmam-Hatip Lisesi; Anadolu Lisesi ve Fen Lisesi; Anadolu Lisesi ve Sosyal Bilimler Lisesi; Anadolu Lisesi ve Spor Lisesi; Anadolu Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi; Anadolu Lisesi ve Proje Lisesi; İmam-Hatip Lisesi ve Fen Lisesi; İmam-Hatip Lisesi ile Mesleki ve Teknik Lise; İmam-Hatip ve Sosyal Bilimler Lisesi; İmam-Hatip Lisesi ve Proje Lisesi; Mesleki ve Teknik Lisesi ile Fen Lisesi; Mesleki ve Teknik Lisesi ile Sosyal Bilimler Lisesi; Mesleki ve Teknik Lisesi ile Spor Lisesi; Mesleki ve Teknik Lisesi ile Güzel Sanatlar Lisesi; Mesleki ve Teknik Lisesi ile Proje Lisesi; Fen Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi; Sosyal Bilimler Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi; Spor Lisesi ile Güzel Sanatlar Lisesi ve Güzel Sanatlar Lisesi ile Proje Lisesi arasında olduğu görülmüştür.

Alanyazın incelendiğinde tüm okul türlerini kapsayan bir araştırmaya rastlanmamakla birlikte alanyazında bazı okul türlerine ilişkin sonuçlar bulunmaktadır. Yiğit (2008), meslek lisesi öğrencilerinin görüş ortalamalarını normal/düz lise ve Anadolu Liseleri öğrencilerin ortalamalarından daha yüksek bulurken; Köprübaşı (2014) ise en yüksek ortalama Anadolu Lisesinde en düşük ortalamayı da Fen Lisesinde bulmuştur. Bir başka araştırmada Göğebakan (2016), Mesleki Teknik Lisesi öğrencilerinin Anadolu Lisesi, İmam-Hatip Lisesi ve Kız Meslek Lisesi öğrencilerine göre daha olumlu görüşlere sahip olduğu belirlenmiştir.

Okul türü değişkeninde ölçeğin tüm boyutlarında ve genelinde lise türleri arasında anlamlı farklılık görüldüğünden bütün boyutlardaki anlamlı farklılıkların yorumlanması ve tartışılması yoluna gidilmiştir. Bu başlıktaki tartışmalar anlamlı farklılıkların görüldüğü boyutlardaki en yüksek ve en düşük ortalamalara sahip okul türlerine göre yapılmıştır.

Okul türü değişkeninin "kulüp farkındalığı" boyutunda en yüksek ortalama Güzel Sanatlar Lisesi olurken en düşük ortalama Mesleki ve Teknik Lisesine aittir. Mesleki ve Teknik Lisesi puana dayalı nitelikli liselere yerleştirmelerden sonra genelde Liselere Geçiş Sınavında düşük puana sahip öğrencilerin yerleşim yerine göre kayıt yaptıkları okul türü iken Güzel Sanatlar Lisesine özel yetenekle öğrenci alınmaktadır. Mesleki ve Teknik Liselerde alan 10. sınıftan sonra belirlenirken Güzel Sanatlar Lisesinde okuyan öğrenci okula başladığı andan itibaren özel ilgi ve yeteneği olan alana yerleşmektedir. Bu bağlamda Güzel Sanatlar Lisesinde ortalamanın yüksek çıkması öğrencilerin kayıt yaptırdığı bölümü isteyerek ve bilinçli seçmesi, etkinliklere gönüllü katılması, kulüp etkinliklerinin planlı ve sistemli uygulanmasından kaynaklanabilir. Mesleki ve Teknik Liselerdeki öğrencilerin bir meslek edinme ve meslekte uzmanlaşmayı öncelemeleri veya Yaman ve Ersal (2015) ifade ettiği gibi öğrencilere gerekli rehberliğin yapılmaması da ortalamaların düşük çıkmasının sebebi olabileceği düşünülmektedir.

Okul türü değişkeninin "kişisel gelişim" boyutunda en yüksek ortalama Proje Lisesinde görülürken en düşük ortalama Anadolu ve İmam-Hatip Lisesine aittir. Proje Liselerinin öğrenci beklenti ve isteklerinin esas alınması, doğru rehberliğin yapılması ve kulüp çalışmalarının projelere dönüştürülmesi de ortalamanın yüksek olmasının nedeni olabilir. Araştırmanın "Öğrenci kulüplerinin daha etkin olması için neler önerirsiniz?" sorusunda öğrenciler okullarında ilgi çekici, farklı, eğlendirici ve eğitici etkinlikler olmasını önermişlerdir. Anadolu ve İmam-Hatip Lisesindeki öğrencilerin bu önerilerinin dikkate alınmaması, yönetici ve danışman öğretmenlerin duyarlılığının düşüklüğü ve kulüp etkinliklerinin okul kültüründe önemli bir yapı taşına dönüşmemiş olması da olumsuz görüş belirtmelerinin kaynağı olabilir.

Okul türü değişkeninin "toplum hizmeti" boyutunda en yüksek ortalama Fen Lisesine ait iken en düşük ortalama Anadolu Lisesine aittir. Fen Lisesi ortalamasının yüksekliğinin nedeni öğrencilerin ders ve akademik beklenti yoğunluğundan kurtularak

sosyal alanda da kendini ifade etme isteği, kulüplere ilişkin bilinç veya okulu sosyal çevre ve etkinliklerle buluşturan bir kurum olarak görmelerinden kaynaklanmış olabilir. Fen Liseleri, liselere giriş sınavında yüksek puan alınarak yerleşilen ve akademik başarının ön planda olduğu liseler olarak kabul edilmektedir. Fen Lisesindeki öğrencilerin ortalamaların yüksekliği ders başarısının yanında topluma hizmet düşüncesini de önemsemeleri olabilir. Anadolu Lisesi ortalamasının düşük çıkmasının yönetici ve öğretmenlerin öğrenci kulüp çalışmalarını yalnızca resmi evrak boyutu ile görmeleri veya Köprübaşı (2014)'nın ifadesiyle öğrenci kulüp etkinliklerinin yüzeysel ve özensizce yapılmasından olabilir. Ayrıca Gündoğdu, Karataş ve Nacar (2011) çevre imkânlarından yeterince yararlanılmaması, okulun sosyal ve kültürel faaliyetlerinin çevre halkına açılmaması da Anadolu Lisesi öğrencilerin olumsuz görüşlerinin sebepleri olabilir.

Okul türü değişkeninin "demokrasi" boyutunda en yüksek ortalama Sosyal Bilimler Lisesine olurken en düşük ortalama ise Anadolu Lisesine aittir. Sosyal Bilimler Lisesinin öğrenci katılımını artırmak için öğrencilerin beklentilerine uygun kulüplerin açılması, planlama, görev paylaşımı ve uygulamanın öğrencilerle yapılması olumlu görüşün kaynağı olabilir. Ayrıca Sosyal Bilimler Lisesi öğrencilerinin demokratik ortam ve bilincini geliştirici etkinlikleri çoğunlukla düzenlemesi, kulüp etkinliklerini sosyalleştirici ve değer kazandırıcı görmeleri de ortalamanın yüksek çıkmasının nedenleri olabilir.

Okul türü değişkeninin "sosyallik" ve "sorumluluk" boyutlarında en yüksek ortalama Fen Lisesine ait iken en düşük ortalama Mesleki ve Teknik Lisesine aittir. Fen Lisesi öğrencilerin etkinlik planlayıp uygulama ve kulübüyle ilgili tanıtımların etkililiği olumlu görüşlerin nedenleri olabilir. Fen Lisesi öğrencilerin ortalamaların yüksekliği Nama (2010) sayısal bölümdeki öğrencilerin etkinliklere daha çok katıldığı bulgusuyla da örtüşmektedir. Mesleki ve Teknik Lisesindeki öğrencilerin mesleki teorik ve uygulama derslerinin yoğunluğu, uzun staj uygulamaları nedeniyle zaman darlığının yaşanması, okul inşa projelerinde kulüp etkinliklerini gerçekleştirmek için elverişli bir ortamın bulunmaması da olumsuz görüşün nedenlerinden olabilir. Yalçın (2014), meslek lisesindeki öğrenci kulüplerinin sosyalleşmeye etkisini "nadiren" düzeyinde bulmuştur. Öğrencilerin yönetici ve öğretmenleri sosyal kulüpler konusunda planlama, rehberlik, kaynak temin etmek konusunda yeterli görmemeleri (Yaman, 2011) ve sosyo-ekonomik düzey düşüklüğünün olumsuz görüşlerin bir nedeni olabileceği düşünülmektedir.

Sonuç olarak tüm okullarda uygulanması gereken öğrenci kulüp etkinlikleri yönetmeliklerle belirlenmiş olsa da her okulun kendine özgü bir örgüt kültürü ve eğitim sistemi vardır. Okullardaki bu örgüt iklimi öncelikleri belirlemekte ve bir okulu diğerinden farklılaştırmaktadır. Derslerin sayısı, içerikleri, yoğunlukları, okulun imkânları, yönetici, öğretmen, öğrenci ve veli iletişimi Posner ve Strike (1974) sınıflamasıyla "uygulamadaki programa" yön verebilmektedir. Bu açıdan her bir boyutta çıkan farklılıkların genel olarak okulun imkânları ve öğrenci ve danışman öğretmenler başta olmak üzere paydaşların kulüplere ilişkin yaklaşımlarından kaynaklandığı şeklinde yorumlanabilir.

5.2.5. Sınıf Düzeyi Değişkenine İlişkin Tartışma ve Yorum

Öğrencilerin sınıf düzeyi değişkenine göre öğrenci kulüplerine ilişkin görüşleri tüm boyutlarda ($\bar{X}$=2.94) "kararsızım" düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Sınıf düzeyi değişkeninde "sorumluluk" ve "demokrasi" boyutlarında anlamlı fark görülmezken "kulüp farkındalığı", "kişisel gelişim", "toplum hizmeti" ve "sosyallik" boyutlarında anlamlı farklılık görülmektedir. Anlamlı farklılığın olduğu "toplum hizmeti" ve "sosyallik" boyutlarında "9 ve 12." sınıflar; "kişisel gelişim" boyutunda "9 ve 11." ile "9 ve 12." sınıflar; "kulüp farkındalığı" boyutunda ise "9 ve 10.", "9 ve 11." ile "9 ve 12." sınıflar arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Genel olarak 9. sınıf ve diğer sınıflar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Anlamlı farklılığın olduğu boyutlarda 9. sınıfların kulüp etkinlikleri hakkında görüşlerinin daha olumlu olduğu tespit edilmiştir. Tüm boyutlarda ve ölçeğin genelinde dikkat çeken bir diğer unsur da sınıf düzeyi yükseldikçe ortalamaların düşmesidir. Başka bir ifadeyle, sınıf düzeyi yükseldikçe öğrencilerin öğrenci kulüplerine ilişkin görüşlerin olumsuzlaştığı görülmektedir. 9. sınıflar lehine çıkan bu anlamlı farkın seçme sınavlarının oluşturduğu baskıdan uzak olmaları, liseye yeni kayıt yapmanın verdiği heyecan, görüşlerini ifade etme uğraşısı veya kendini gösterme isteğinden kaynaklanmış olabilir. Sınıf düzeyi yüksek öğrencilerin önceki kulüp deneyimlerine dayanarak çalışmaların verimsiz olacağı ön yargısı, istekleri dışında kulüplerin kurulması ve işleyişe ilişkin demokratik bir ortamın olmayışı veya Sarı (2012) okul yönetiminin etkinlikleri ihmal etmesi de kulüp etkinliklerinden uzak durmalarının bir sebebi olabilir.

Alanyazın incelendiğinde öğrenci kulüplerinin sınıf düzeyi değişkeniyle ilgili araştırma sonuçlarını destekleyen sonuçlara rastlanmaktadır. Sarı (2012) lisede, Akar ve Nayir (2015) 5. sınıftan 12. sınıflara doğru ilerledikçe ortalamaların düştüğünü; Onay (2012) ise 4. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin en olumlu 8. sınıfların ise en olumsuz görüşe sahip gruplar olduğunu bir başka anlatımla, sınıf seviyesi yükseldikçe öğrenci kulüplerine ilişkin sıra farkları ortalamalarının azaldığı sonucunu bulmuştur. Holland ve Andre (1987), küçük yaştaki öğrencilerin daha ilgili ve uyumlu olduklarını; Anderson (1951) ise 10. sınıfların 11 ve 12. sınıflara göre ders dışı etkinliklere daha fazla katıldığı sonucunu bulmuşlardır. Öte yandan Çakıroğlu (1998) yaş büyüdükçe aktifliğin arttığını; Köse (2003), ilköğretimde yaptığı araştırmada sınıf düzeyi yükseldikçe maddelerdeki ortalamaların yükseldiğini; Arabacı ve Akgül (2012) ise ortaokullarda yaptıkları araştırmada yaş ilerledikçe sosyal kulüplere ilişkin görüşlerin de olumlulaştığını bulmuşlardır.

Sonuç olarak 9. sınıflar lehine olan bu sonuçların öğrencilerin hem derslerini hem de kulüp çalışmalarını birlikte yürütmek istedikleri şeklinde yorumlanabilir. İlköğretimde öğrencilerin sınıf seviyesi artıkça ergenliğe geçiş döneminden dolayı sosyalleşme ve özel alan ilgileri arttığı ve bu durumun 9. sınıfların ortalamalarının yüksekliğinin nedeni olabileceği düşünülmektedir. Üst sınıfların özellikle de 12. sınıfların daha iyi bir üst kuruma yerleşmek için seçme sınavlarını daha fazla önemsemeleri ve yaşın büyümesiyle birlikte ergenliğe geçiş döneminde istek, beklenti ve sorgulamaların artması ve bu beklentilerin karşılanmaması da üst sınıfların olumsuz görüşlerinin kaynağı olabilir. Ayrıca sınıf düzeyi yükseldikçe öğrencilerin kulüp çalışmalarına karşı ilgilerinin azalması, dikkatlerin çekilememesi ve öğrencileri kulüp etkinliklerinin gerekliliğine inandırmanın zorlaşması da olumsuz görüşlerin arasında olabilir. Nitekim Kıran (2008), yaş ile ikna edilebilirlik arasında bir ilişki olduğunu yaşın ilerlemesiyle ikna edilebilirliğin azaldığını belirtmektedir. Bu açıdan 11 ve 12. sınıfların kulüp etkinlikleriyle akademik başarının bir arada geliştirilebileceği konusunda ikna edilebilirliğin düşüklüğü de öğrenci kulüplerine karşı görüşlerin olumsuzlaşma nedenlerinden biri olabilir.

5.2.6. Ailenin Aylık Gelir Değişkenine İlişkin Tartışma ve Yorum

Öğrencilerin ailenin aylık gelir değişkeninde öğrenci kulüplerine ilişkin görüşlerinin ($\bar{X}$=3.02) "kararsızım" düzeyinde olduğu görülmektedir. Aylık gelir

değişkeninde “kişisel gelişim”, “demokrasi” ile “sosyallik” boyutlarında anlamlı farklılık bulunmazken “kulüp farkındalığı”, “toplum hizmeti” ve “sorumluluk” boyutları ve ölçeğin genelinde anlamlı farklılık bulunmaktadır. Ailenin aylık gelirinin öğrencilerin kulüpler hakkındaki görüşlerini anlamlı düzeyde etkileyen bir değişken olduğu görülmektedir. Ailenin aylık gelir değişkenine göre farklılığın genel olarak “1.601-2.500 TL ile 3.501 ve üstü TL”; “2.501-3.500 TL ile 3.501 ve üstü TL" gelir düzeyleri arasında olduğu görülmüştür. Anlamlı farklılığın bulunduğu tüm ikili karşılaştırmalarda ailenin aylık geliri 3.501 ve üstü TL olan öğrencilerin daha olumlu görüşlere sahip oldukları belirlenmiştir. Araştırmada anne ve baba iş durumlarında ekonomik olarak düzenli geliri olan grubun ortalamasının yüksek olduğu, aylık gelir ile öğrenci kulüplerine etkinliklere katılım arasında pozitif bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuç ailenin ortalama aylık gelir sonucuyla paralellik arz etmektedir. Gelir düzeyi yüksek olan ailelerin öğrencilerin etkinliklere daha çok katılması konusunda desteklenmelerinden kaynaklanıyor olabilir. Bu durum gelir düzeyi ve anne-baba mesleğinin öğrenci kulüplerine bakışı etkileyen önemli bir değişken olduğunu göstermektedir.

Alanyazın incelendiğinde öğrenci kulüplerinde ailenin aylık gelir değişkeniyle ilgili araştırma sonuçlarını destekleyen sonuçlara rastlanmaktadır. Köse (2003) ve Reed (2014), ekonomik durum ile ders dışı etkinliklere katılım arasında doğru orantılı pozitif bir ilişki; Görkem (2012) ve Sarı (2012) gelir düzeyi artıkça sosyal etkinliklere katılım ölçeğindeki ortalamaların arttığını gözlemlemişlerdir. Arıcı (2007), ailenin ekonomik ve kültürel düzeyinin çocuğun yeteneğini, ilgilerini, eğitime karşı tutum ve okuldaki uyumunu etkileyen en önemli etkenlerden biri olduğunu belirtirken Anderson (1951), ders dışı etkinliklere katılım ve kulüp aktifliğinde sosyo-ekonomik durumun belirleyici olduğu sonucuna varmıştır. Öte yandan Onay (2012) ve Göğebakan (2016) gelir düzeyi ile eğitsel kulüplere ilişkin görüşler arasında anlamlı bir ilişki bulmamışlardır.

Sonuç olarak ailenin aylık gelir düzeyi yüksek olanların öğrenci kulüplerine ilişkin ortalamalarının da yüksek olduğu görülmüştür. Aylık gelir düzeyi 3.501 TL ve üstü ebeveynlerin kulüplere katılmak isteyen çocuklarına gerekli maddi ve manevi desteği ile kulüp için gerekli imkaları sağlamaları öğrencilerin olumlu görüşlerinin nedeni olabilir. Aylık geliri düşük olan öğrencilerin yeterli desteği görmemeleri ve öğrencilerin önceliklerinin farklı olması da olumsuz görüşün nedenleri olabileceği düşünülmektedir.

5.2.7. Anne Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Tartışma ve Yorum

Anne eğitim durumu değişkenine ilişkin öğrenci görüşlerinin tüm boyutlarda ve ölçeğin genelinde ($\overline{X}$=3.10) "kararsızım" düzeyinde olduğu görülmektedir. Anne eğitim durumu değişkenine göre; "kişisel gelişim" boyutunda anlamlı fark bulunmazken "kulüp farkındalığı", "toplum hizmeti", "demokrasi", "sosyallik" ve "sorumluluk" boyutlarında anlamlı fark bulunmaktadır. Bulunan anlamlı farklılığın ölçeğin genelinde "okuryazar değil ve lise"; "okuryazar değil ve üniversite"; "okuryazar ve üniversite"; "ilkokul ve lise" ile "ortaokul ve üniversite" eğitim düzeyleri arasında olduğu görülmektedir. Anlamlı farklılığın genel olarak lise ve üniversite ile diğer eğitim durumları arasında olduğu görülmüştür. Ayrıca "okuryazar değil", "okuryazar", "ilkokul" ve "ortaokul" grupları arasında anlamlı bir farkın bulunmadığı tespit edilmiştir. Ölçeğin genelinde ve tüm boyutlarda anne eğitim düzeyi yükseldikçe öğrenci görüşlerine göre ortalamaların arttığı belirlenmiştir. Araştırmada baba eğitim durumu değişkenindeki sonuçlar anne eğitim durumu sonucuyla paralellik arz etmektedir. Anne eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin kulüplerine ilişkin bilinç ve isteğinin artması ayrıca araştırmada öğrencilerin kulüp etkinliklerinin ders başarısını olumlu etkilediği şeklinde görüşü de pozitif görüşünün nedeni olabilir. Annelerin çocuğunu tanıması ve kulüplere ilişkin rehberlik yapması öğrencinin görüşlerini olumlu etkilemiş olabilir. Öğrencinin kulüp çalışmalarıyla öğrencinin yeteneklerinin ortaya çıkması, gelişimine katkı sağlaması ve bu özelliklerini hayatta da kullanabilme düşüncesi de ortalamalarını yükseltmiş olabilir. Ayrıca öğrencilerin kulübünde etkinliklerle ilgili görüşlerini açıklama, karar alma ve uygulamaları özgüvenlerini artırması pozitif görüşün sebebi olabilir. Anne eğitim düzeyi düşük annelerin kulüp etkinlikleriyle ilgili öğrencisine yeterli ilgiyi göstermemesi, kulüplere ilişkin etkileşim ve paylaşımların istenilen düzeyde olmaması da öğrencilerin olumsuz görüşün nedeni olabilir.

Alanyazında anne eğitim durumu değişkeniyle ilgili araştırma sonuçlarını destekleyen sonuçlara rastlanmaktadır. Görkem (2012) ve Sarı (2012) anne eğitim durumu değişkeninde öğrenci görüşlerine göre lise ve üniversite mezunu annelerin ortalamaların daha yüksek olduğunu; Köse (2003) ise öğrenim düzeyi yüksek annelerin sosyal kulüplere ilişkin daha olumlu görüşlere sahip oldukları sonucunu bulmuştur. Bu durum annelerin duyarlı veya ilgili olmalarından kaynaklanmış olabilir. Alanyazında öğrenci görüşlerine göre anne eğitim durumu değişkeninde sosyal kulüplerle ilgili farklı araştırma sonuçları da

mevcuttur. Göğebakan (2016) ve Polat (2017) öğrenci görüşlerine göre anne eğitim düzeyi değişkeninde görüşler arasında anlamlı bir fark bulmazlarken; Onay (2012) ise eğitim düzeyi yükseldikçe eğitsel kulüplere ilişkin olumsuz görüşün arttığı sonucunu bulmuştur.

Sonuç olarak anne eğitim düzeyi yüksek olan öğrencilerin daha özgüvenli ve sosyal oldukları görülmektedir (Morrison, 2008). Bu durum eğitim düzeyi yüksek annelerin çocuklarının öğrenci kulüplerine yönelik olumlu görüşlerini desteklemektedir. Anne eğitim düzeyi yükseldikçe annelerin çocuğunun akademik başarılarıyla birlikte sosyal beceriler hakkında da endişelerinin arttığı (Biçer, 2007; Canbay, 2007; Duruhan ve Demir, 2005) çocuklarını daha fazla sosyalleşme ortamı sağlamaya çalıştıkları (Barış, 2008; Blomfield ve Barber, 2011) ve daha fazla güven duydukları sonuçlarını bulmuşlardır. Dolayısıyla eğitim düzeyi yükseldikçe annelerin kulüpleri daha nitelikli bir biçimde desteklemeleri ve bunun da öğrencilerin görüşlerini pekiştirebileceği düşünülmektedir. Anne eğitim düzeyi düştükçe çocuğun sosyalleşme ihtiyacının aile, akraba ve arkadaş çevresi ile gidermesi ve bu açıdan bir kaygı güdülmemiş olması olumsuz görüşün nedeni olabilir.

5.2.8. Baba Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin Tartışma ve Yorum

Baba eğitim durumu değişkenine göre öğrenci görüşlerinin "sosyallik" boyutundaki üniversite eğitim düzeyi "katılıyorum" düzeyinde, bunun haricindeki tüm boyutlarda ($\bar{X}$=3.05) "kararsızım" düzeyinde olduğu görülmektedir. Baba eğitim durumu değişkeninde "kulüp farkındalığı", "kişisel gelişim", "toplum hizmeti" ve "sorumluluk" boyutlarında anlamlı fark bulunmazken "demokrasi" ile "sosyallik" boyutlarında istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmaktadır. Bulunan anlamlı farkın "ilkokul ve üniversite", "ortaokul ve üniversite" ile "lise ve üniversite" mezunları arasında olduğu görülmüştür. Dolayısıyla, farklılıkların üniversite ile diğer eğitim durumu olan gruplar arasında olduğu belirlenmiştir. Baba eğitim durumu değişkeninde eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin ders dışı etkinliklere katılımın da arttığı görülmektedir. Araştırmada anne eğitim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin kulüplere ilişkin olumlu görüşlerin arttığı görülmüştü. Bu sonuç baba eğitim durumuna ilişkin sonuçla örtüşmektedir. Anne ve babaların eğitim düzeyinin yükselmesiyle sosyal kulüp etkinliklerinde çocuğuna desteğinin ve katkısının artması öğrencinin kulüplere ilişkin görüşlerini olumlu etkilemiş olabilir.

Alanyazında baba eğitim durumu değişkeninde öğrencilerin sosyal kulüplere yönelik görüşleriyle ilgili araştırma sonuçlarını destekleyen sonuçlara rastlanmaktadır. Köse (2003), baba eğitim düzeyi yükseldikçe ders dışı etkinliklere katılım arttığı sonucunu bulmuştur. Öte yandan Görkem (2012), Göğebakan (2016), Polat (2017) ve Sarı (2012) öğrenci görüşlerine göre, baba eğitim düzeyi ile ders dışı etkinlikler arasında anlamlı bir ilişki bulmamışlardır.

Sonuç olarak baba eğitim düzeyi yüksek olan öğrenciler kararlar alabilen, yeni arkadaşlar edinebilen ve gönüllük anlayışını kazanabilecekleri becerileri kulüpler vasıtasıyla kazanıp hayatta daha doğru ve güçlü bir duruşa sahip olabilecekleri bakış açısı öğrencinin olumlu görüşünün kaynağı olabilir. Ayrıca baba eğitim durumu ile anne eğitim durumu sonuçları benzerlik göstermiştir. Dolayısıyla ebeveyn eğitim düzeyinin öğrenci kulüplerine ilişkin bakış açısını olumlu etkileyen önemli bir değişken olduğu söylenebilir.

5.2.9. Anne İş Durumu Değişkenine İlişkin Tartışma ve Yorum

Anne iş durumu değişkeninde öğrenci görüşlerine göre sonuçlar genel olarak incelendiğinde "çalışmıyor" ile "serbest meslek/diğer" iş gruplarının tüm boyutlarda ($\overline{X}$=3.01) "kararsızım" düzeyinde iken "memur/işçi" grubun ise ($\overline{X}$=3.45) "katılıyorum" düzeyinde olduğu görülmektedir. Anne iş durumu değişkeninde tüm boyutlarda anlamlı farklılık bulunmaktadır. Bulunan anlamlı farklılığın "çalışmıyor ve memur/işçi" ile "memur/işçi ve serbest meslek/diğer" iş grupları arasında olduğu belirlenmiştir. Anne iş durumu değişkenindeki ortalamalara bakıldığında en yüksek iş grubunun "memur/işçi" sonra "serbest meslek/diğer" ve en düşük ortalamanın ise "çalışmıyor" iş grubundakiler olduğu görülmektedir. Diğer bir deyişle, en olumlu görüşlerin sırasıyla "memur/işçi" sonra "serbest meslek/diğer" ve en olumsuz görüşün ise "çalışmıyor" grubunda olduğu görülmüştür. Baba iş durumu değişkeninde en olumlu görüş belirten meslek grubunun "memur" olduğu görülmektedir. Çıkan bu sonuç anne iş durumu sonucuyla örtüşmektedir. Bu durumun öğrencilerin ders dışı etkinliklere katılımla daha yüksek benlik saygısı, farklı kültür ve görüşlere karşı hoşgörü anlayışını geliştirebilecekleri düşüncesinden kaynaklanabilir.

Alanyazında da anne iş durumu değişkeniyle ilgili Köprübaşı (2014) araştırmasında anne iş durumuna ilişkin yüzdelikler verilmiştir. Araştırmalarda anne iş durumu değişken

sayısının azlığı daha önceki dönemlerde kadınların iş yaşamına katılımının düşük olmasından kaynaklanabilir. Ancak araştırmada anne iş durumunun öğrenci kulüplerine ilişkin görüşleri etkileyen önemli bir değişken olduğuna dair sonuçlar bulunmuştur.

Sonuç olarak "memur/işçi" grubunda öğrencilerin olumlu görüşün nedeni çocuğunu iyi tanıyan annelerinin eğitime karşı farkındalık, ilgi ve isteğini öğrencisine hissettirmesinden kaynaklanmış olabilir. Haktanır, Baran, Alisinanoğlu (1998) ebeveynlerin öğrenim düzeyinin çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen bir faktör olduğunu ve öğrenim düzeyleri yükseldikçe anne ve babaların daha demokratik, güven verici ve paylaşımcı tutumlar sergilediğini belirtmişlerdir. Belirtilen bu nedenlerin annesi "memur/işçi" olan öğrencilerin olumlu görüşlerinin kaynağı olabilir.

5.2.10. Baba İş Durumu Değişkenine İlişkin Tartışma ve Yorum

Baba iş durumu değişkenine göre sonuçlar incelendiğinde tüm boyutlarda ve ölçeğin genelinde ($\overline{X}$=3.04) öğrenciler "kararsızım" düzeyinde görüş belirtmişlerdir. "Kişisel gelişim" ve "sosyallik" boyutlarında fark görülmezken "kulüp farkındalığı", "toplum hizmeti", "demokrasi" ve "sorumluluk" boyutlarında anlamlı farklılık görülmektedir. Görülen anlamlı farklılığın "çalışmıyor ve memur", "memur ve serbest meslek" ile "memur ve diğer" grupları arasında olduğu görülmüştür. "İşçi" grubunun herhangi bir meslek grubuyla anlamlı bir farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir. Anlamlı farklılıkların görüldüğü boyutlarının tümünde ortalamaların "memur" grubu lehine olduğu görülmüştür. Bir başka deyişle, farklılıkların olduğu boyutların tümünde babası "memur" iş grubunda olan öğrenciler daha olumlu görüşe sahiptir. Araştırmanın anne iş durumu değişkeninde en olumlu görüş belirtenlerin "memur/işçi" olduğu görülmüştü. Bu sonuç baba iş durumu sonucuyla örtüşmektedir. Öğrencilerin öğrenci kulüplerini sosyalleşme, özgüven artırma ve kabul görme ortamı olarak görmeleri olumlu görüşün nedeni olabilir.

Alanyazında baba iş durumu değişkeniyle ilgili Köprübaşı (2014) araştırmasında baba iş durumuna ilişkin yüzdelik verilmiştir. Araştırmada baba iş durumunun öğrenci kulüplerine ilişkin görüşleri etkileyen önemli bir değişken olduğuna dair sonuçlar bulunmuştur.

Sonuç olarak “memur” iş grubundaki öğrencilerin ortalamalarının yüksek çıkması diğer iş gruplarına göre daha duyarlı olmaları, çocuklarını çok yönlü gelişimi istemeleri ve kulüplerin önemini öğrencisine kavratması olabilir. Ayrıca baba iş durumunda “memur”ların farkındalığı yüksek, yardımlaşmayı önemseyen, teknoloji bağımlısı olmayan, kararlar alabilen ve bu kararlarını uygulayabilen, toplumsal ve çevresel sorunlara duyarlılığı öğrenci kulüpleri aracılığıyla kazanılabileceğini anlayışını öğrencisine aşılaması da olumlu görüşün kaynakları olabilir. Ayrıca “çalışmıyor” meslek grubundakilerin öncelik ve beklentilerinin farklı olması öğrencilerin olumsuz görüşünün nedeni olabilir.

5.2.11. Kulüp Etkinliklerinin Yıl Boyunca Düzenli Yapılma Değişkenine İlişkin Tartışma ve Yorum

Okulunuzdaki kulüp etkinliklerinin yıl boyunca düzenli yapılma değişkenindeki ölçeğin bütününe ilişkin sonuçlar incelendiğinde “evet” yanıtını veren grubun ($\overline{X}$=3.62) “katılıyorum” düzeyinde olduğu “kısmen” ($\overline{X}$=3.23) ve “hayır” yanıtını veren grupların ise ($\overline{X}$=2.96) “kararsızım” düzeyinde görüş belirttiği bulunmuştur. Ölçeğin tüm boyutlarında ve genelinde etkinliklerin yıl boyunca düzenli yapılma değişkenine göre anlamlı fark bulunmaktadır. Bulunan anlamlı farkın “evet ile kısmen”, “evet ile hayır” ve “kısmen ile hayır” grupları arasında olduğu belirlenmiştir. Bir başka anlatımla, her üç grup kendi aralarında istatistiksel olarak farklılaşmaktadır. En yüksek ortalama “evet” yanıtını veren gruba ait iken en düşük ortalamanın “hayır” yanıtını veren gruba ait olduğu görülmüştür. “Evet” grubunun ortalamasının yüksek oluşu okulda yıl boyunca etkinliklerin düzenli yapıldığını veya planlar çerçevesince yürütüldüğünü gösterebilir. Ayrıca araştırmada öğrenci kulüplerini nasıl değerlendirdiklerine ilişkin soruda öğrencilerin büyük çoğunluğunun “sosyalleştirici” ve “eğlenceli” yönünde görüş belirttikleri görülmüştür. Bu sonucun düzenli yapılma durumuna ilişkin sonuçla anlamca yakın olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin etkinliklerin düzenli yapılması ve keyif verici olması nedeniyle “sosyalleştirici” ve “eğlenceli” olarak nitelendirmiş olabilirler. Bu sonucun öğrencilerin kulüplere karşı ilgi duydukları ve katılım göstermeleri nedeniyle “evet” seçeneğini işaretledikleri şeklinde yorumlanmıştır.

Alanyazında kulüp etkinliklerin yıl boyunca düzenli yapılma durumuna ilişkin araştırma sonucunu destekleyen sonuçlara rastlanmaktadır. Eminoğlu (2011), ortaokullarda

Özkaptan (2007) ise özel okullardaki etkinliklerin düzenli yapıldığı sonucunu bulmuştur. Alanyazının incelendiğinde öğrenci kulüp etkinlik etkinliklerinin yıl boyunca düzenli yapılmasıyla ilgili araştırma sonuçlarından farklı sonuçlar da mevcuttur. Birtürk (2015), Köprübaşı (2014), Özkaptan (2007), Yalçın (2014) ve Yiğit (2008) resmi okullarda etkinliklerin çoğunlukla uygulanmadığını, kısmen veya düzensiz yapıldığı sonuçlarını bulmuşlardır.

Sonuç olarak okullardaki öğrenci kulüplerinin yıl boyunca düzenli yapıldığı ve belirlenen kazanımlar için uğraş verildiği söylenebilir. Kulüplerle ilgili paydaşların ve kurumun sorumluluklarını gereğini sürekli bir biçimde yerine getirmeleri öğrencilerin olumlu görüşlerin nedeni olabilir. Öğrenci kulüp çalışmalarının düzenli yapıldığı ve öğrencilerin ders yoğunluğuna rağmen etkinliklere katıldığı söylenebilir. Öğrenci kulüplerinin düzenli yapılmasının öğrencilerde bir farkındalık oluşturması, ilgi çekici etkinliklerin düzenlenmesi, okulun kulüp etkinliklerini önemsemesi ve öğrencilerin çalışmalarda etkin olmaları da olumlu görüşlerin bir başka deyişle, "evet" tercihinin nedenlerinden olabilir.

5.2.12. Üye Oluş Nedeni Değişkenine İlişkin Tartışma ve Yorum

Üye oluş nedeni değişkenindeki sonuçlara göre öğrenciler ölçeğin tüm boyutlarında ve genelinde ($\overline{X}$=3.08) "kararsızım" düzeyinde görüş belirtmişlerdir. Kulübe üye oluş nedeni değişkeninde boyutların tümü ve ölçeğin genelinde anlamlı fark bulunmuştur. Bulunan anlamlı farklılıkların "ilgilendiğim için ve diğer", "yeteneklerimi geliştirmek için ve diğer" ile "danışman önerdiği için ve diğer" üye olma nedeni arasında olduğu görülmektedir. Üye olma nedeni değişkeninde en yüksek ortalama "yeteneklerimi geliştirmek için" olurken en düşük ortalamanın "diğer" seçeneği olduğu belirlenmiştir. Bu durum öğrencilerin kulüplere ilişkin isteklerinin dikkate alındığı ve geliştirmeyi hedefledikleri yeteneklerine uygun bir kulübe üye oldukları şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca araştırmada öğrencilerin kulüp etkinliklerini "sosyalleştirici" ve "eğlendirici" olarak değerlendirmeleri kulübe üye olma nedenini desteklediği söylenebilir. "Yeteneklerimi geliştirmek için" ve "ilgi duyduğum için" üye oluş oranının toplamda %55.1 olduğu görülmüştür. Bununla birlikte "diğer" seçeneği işaretleyip üye olan öğrencilerin de azımsanmayacak bir orana (%32.1) sahip olduğu tespit edilmiştir.

Alanyazın incelendiğinde kulübe üye olma nedeni değişkeniyle ilgili araştırma sonuçlarını destekleyen sonuçlara rastlanmaktadır. Gökalp (2007) 15-25 yaş grubundaki gençlerin "en iyi yaptığım ve yeteneklerime uygun olduğu için" kulübü seçtiklerini; Özkaptan (2007) Meslek Teknik Lise Anadolu ve Fen Liselerinde; Yalçın (2014) Mesleki Teknik Liselerde; Köprübaşı (2014) Fen, Anadolu, Meslek ve İmam-Hatip Lisesinde; Birtürk (2015) ise ilkokul öğrencileriyle yaptıkları araştırmalarda kendi istekleriyle üye oldukları belirlemişlerdir. Öte yandan Köprübaşı (2014) akran baskısından dolayı da kulübe üye olunduğunu sonucunu bulmuştur.

Sonuç olarak kulübe üye oluş nedeni değişkeninde öğrencilerin en çok "yeteneklerimi geliştirmek için" ve "ilgi duyduğum için" nedenlerinden kulüplere üye oldukları görülmüştür. "Yeteneklerimi geliştirmek için" seçeneğinin ortalamasının yüksek çıkması öğrencilerin kabiliyetlerine uygun ve istedikleri kulübe üye olmasından kaynaklanabilir. Ayrıca zevk aldığı bir kulüpte olmasının motivasyonlarını yükseltmesi, zamanlarını verimli geçirmeleri ve kendilerine olan güvenin artması da olumlu görüşün nedeni olabilir. Ayrıca öğrenci kulüplerine zorunluluktan değil gönüllükle üye olunması nedeniyle sevmeleri, etkililiği ve öğrencilerin bu etkinliklerden hoşnut olmasının da olumlu görüşün kaynağı olabileceği düşünülmektedir.

5.2.13. Kulüp Etkinliklerinin Zamanlaması Değişkenine İlişkin Tartışma ve Yorum

Okulunuzdaki kulüp etkinliklerinin zamanlaması (ne zaman yapılır?) değişkenindeki sonuçlarda "kulüp farkındalığı" boyutunda "hafta içi ders saatinden sonra (HİDSS)" grubu ($\overline{X}$=3.40) "katılıyorum", "hafta sonu" ve "diğer" gruptakilerin ise tüm boyutlarda ($\overline{X}$=2.98) "kararsızım" düzeyinde görüş belirtmişlerdir. Kulüp etkinliklerinin zamanlaması değişkenine göre tüm boyutlarda ve ölçeğin genelinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Bulunan anlamlı farklılığın "HİDSS ve diğer" ile "hafta sonu ve diğer" grupları arasında olduğu görülmüştür. Gruplar arası farklılıkların boyutların tümünde "HİDSS" grubu en yüksek ortalamaya sahipken en düşük ortalamanın "diğer" etkinlik zamanı diyen grup olduğu belirlenmiştir. Araştırmada öğrenci kulüp etkinlikleri ne zaman yapılmalı sorusunda, öğrencilerin yarıya yakın bir kısmının "ayrı bir ders saatinde" yapılmasını işaretlemişlerdir. Bu sonuç "HİDDS" sonucuyla örtüşmektedir. Bir başka

ifadeyle öğrenciler kulüp etkinlikleri için liselerdeki haftalık ders saat çizelgesinde ayrı bir ders saatinin ayrılmasını istedikleri anlaşılmaktadır.

Alanyazında kulüp etkinliklerinin zamanlaması değişkeniyle ilgili araştırma sonucunu destekleyen sonuca rastlanmıştır. Koçinalı (2008), öğrenci "eğitsel kulüp toplantıları ve faaliyetleri sadece hafta sonları olmalı" maddesinde öğrencilerin %47,8 oranla "hiç katılmıyorum" düzeyinde görüş belirttiği sonucu ortaya çıkmıştır. Bu sonuç hafta sonu seçeneğine olumsuz yaklaşıldığı ve hafta sonu dışında bir seçenek istendiği şeklinde yorumlanabilir. Alanyazında Köse (2003), etkinliklere ayrılan zamanın akademik başarıyı etkilediğini, Köprübaşı (2014), Kılbaş (2000), Yaman (2011), Yiğit (2008) ve Koçinalı (2008) kulüp etkinliklerine ayrılan zamanın yetersiz olduğunu; Özkaptan (2007) ve Eroğlu (2008) "etkinliklerin büyük ölçüde uygulandığı" sonucunu bulmuşlardır.

Sonuç olarak "HİDSS" grubunun ortalamaların yüksek çıkması öğrencilerin istedikleri, verimli gördükleri ve kendilerini rahat hissettikleri bir zaman diliminde etkinliklerin yapılmasından kaynaklanmış olabilir. "HİDSS" olumlu görüşün olması öğrencilerin hafta sonlarında bir üst kuruma hazırlanma, farklı bir amaç için zamanı kullanma isteğinden olabilir. Ayrıca "HİDSS" grubu ders yoğunluğundan uzaklaştıracağı, rahatlatacağı, zamanlarını daha verimli geçireceği ve motivasyonlarının daha da artıracağı düşüncesi de olumlu görüşün nedeni olabilir. "Diğer" grubun öğrenci kulüp etkinliklerinin istedikleri bir zaman diliminde yapılmamasından etkinliklere katılamamaları veya katılsalar bile yeteneklerini geliştirememeleri olumsuz görüşlere yol açmış olabilir.

5.2.14. Öğrencilerin Üye Oldukları Kulüp Alanlarına İlişkin Tartışma ve Yorum

Üye olunan kulüp alanlarına ilişkin sonuçlara göre ölçeğin tüm boyutlarında ve genelinde kulüp alanlarının "kararsızım" ($\bar{X}$=3.02) düzeyinde olduğu görülmektedir. Üye olunan kulüp alanları değişkeninde "sosyallik" ve "sorumluluk" boyutlarında farklılık bulunmazken "kulüp farkındalığı", "kişisel gelişim", "toplum hizmeti", "demokrasi" boyutları ile ölçeğin genelinde anlamlı farklılık görülmektedir. Bulunan anlamlı farklılıkların "bilimsel ve sanat", "bilimsel ve diğer", "sosyal ve sanat", "sosyal ve diğer", "kültürel ve diğer", "sanat ve sportif", "sanat ve diğer" ile "sportif ve diğer" kulüp alanları

arasında olduğu görülmektedir. Boyutların tümünde ve ölçeğin genelinde en yüksek ortalama ($\overline{X}$=3.43) ile "kişisel gelişim" boyutunda "sanat" kulüp alanı iken en düşük ortalamanın ise ($\overline{X}$=2.54) ile "diğer" grubuna ait olduğu görülmektedir. Üye olunan "sanat" alanını oluşturan kulüplere bakıldığında müzik, resim ve fotoğraf yetenek gerektiren kulüpler olduğu görülmektedir. Bu durum diğer alanlarla kıyas edildiğinde "sanat" alanının daha bilinçli ve özenle seçilmesinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Araştırmanın öğrenci kulüplerinin daha etkili olması için neler önerirsiniz sorusunda okulda kurulacak kulüpleri öğrencilerin seçmesi önerilmiştir. Bu sonuç "diğer" grubundaki öğrencilerin istekleri dışında açılan kulüplere üye olunduğu şeklinde yorumlanmıştır.

Alanyazında öğrencilerin üye oldukları kulüp alanlarına ilişkin bir bulguya rastlanmamıştır. Ancak Eminoğlu (2011) ortaokullarda, Köprübaşı (2014) lisede en çok kurulan ve üye olunan kulübün "spor" olduğunu; Birtürk (2015) ve Şahin (2015) ilkokullarda en çok "müzik ve sivil savunma" kulüplerine üye olunduğu; Özkaptan (2007) ise öğrencilerin bir kısmının %7.4 üye olduğu kulübü bilmediği sonucunu bulmuştur. Araştırmada kulübünü "diğer (bilmiyor/üye değil)" oranının %11.30 olduğu ve bu sonucun Özkaptan (2007) bulgusundan daha yüksek olduğu ve örtüştüğü görülmektedir.

Sonuç olarak "sanat" kulüp alanının ortalamasının yüksek çıkmasının nedeni öğrencilerin kulüp alanını şuurlu, isteyerek seçmeleri ve kulüp beklentilerinin karşılanması olabilir. "Sanat" kulüp alanlarını oluşturan kulüplere bakıldığında resim, fotoğrafçılık ve müzik kulüpleri olduğu görülmektedir. Özel ilgi ve yetenek isteyenlerin bir arada olması ve etkinliklerin yapılması olumlu görüşün kaynağı olabilir. "Diğer" grubun ortalamasının düşük olması hangi kulübe üye olduklarını bilmemelerinden, bir beklenti veya hedeflerinin olmamasından kaynaklanmış olabilir. Araştırmanın öğrenci kulüplerinin daha etkili olması için öneriler sorusunda "kulüpler çeşitlendirilmeli", "kulüpleri biz seçmeliyiz" ifadeleri de açılan kulüplerde öğrenci tercihlerinin yeterince dikkate alınmıyor olabileceği bu durumun da olumsuz görüşün bir sebebi olabileceği düşünülmüştür.

Araştırma dikkat çeken bir başka sonuçta en çok seçilen kulüp alanının "sportif" olmasıdır. En çok "sportif" kulüp alanının açılması veya seçilmesi öğrenci ilgisinin dikkate alınması, öğrencilere zevk vermesi ve stresten uzak tutması nedeniyle olabilir. Ayrıca kulüple ilgili çalışmaların yapılması, okulun bu kulüplere imkân sağlaması, yönetici ve

danışman öğretmenlerin desteklemesi veya "sportif" kulüplerin okul kültüründe yer edinmiş olması Özkaptan'ın (2007) ifadesiyle klasikleşmiş olmasıyla da açıklanabilir. Okulların "sportif" müsabakalarla tanınma isteği ve erkek öğrencilerin kadın öğrencilere nazaran daha fazla hareket içeren kulüp alan seçimleri de "sportif" alanların sıklıkla kurulma sebebi olabilir.

5.3. Üçüncü Amaca Ait Tartışma ve Yorum

Bu başlıkta öğrencilerin, öğrencilerin görüşlerine göre danışman öğretmenin kulüp hakkındaki bilgi düzeyi, kulüp etkinliklerinin ders başarısına etkisi, öğrencilerin okullarındaki diğer kulüplere hakkındaki bilgi düzeyi, kulüp etkinliklerini nasıl değerlendirdikleri, kulüp etkinliklerin zamanlamasına ilişkin önerileri ve kulüp etkinlikleri kapsamında okul dışı etkinliklere katılma durumu tartışılmış ve yorumlanmıştır.

5.3.1. Öğrencilerin Danışman Öğretmenin Kulüp Hakkındaki Bilgi Düzeyi Değişkenine İlişkin Tartışma ve Yorum

Araştırmanın üçüncü amacı kapsamındaki a alt amacında "Öğrencilerin, danışman öğretmenin kulüp hakkındaki bilgi düzeyine ilişkin görüşlerinin neler olduğu" maddesi incelenmiştir. Okulunuzdaki üyesi olduğunuz kulübün danışman öğretmeninin kulüp hakkındaki bilgi düzeyine ilişkin öğrenci görüşleri incelendiğinde "çok iyi" düzeyde %22.4 "iyi" düzeyde %24.40 ve toplamda %47.8 ile olumlu görüş belirttikleri görülmektedir. Ayrıca danışman öğretmenin kulüp bilgisinin "az" düzeyde %9 ve "çok az" düzeyde %23.50 ve toplamda %32.20 ile önemli bir oranda olduğu söylenebelir. Öğrencilerin yarıya yakını danışman öğretmenin bilgi düzeyini yeterli bulmaktadır. Bu durum danışman öğretmenin kulüple ilgili gerekli bilgiye ve kulüp etkinliklerini planlayıp yürütecek yeterli donanıma sahip olduğu şeklinde yorumlanabilir. Araştırmanın öğrenci kulüplerinin daha etkili olması için öneriler bölümünde öğrencilerin danışman öğretmenin bilgi düzeyine ilişkin önerilerin az olması da bu sonucu destekleyen bir bulgu olarak yorumlanmıştır. Bununla birlikte öğrenci kulüplerinin daha etkili olması için önerilere ilişkin araştırma sorusunda öğrenciler kulüp etkinlikleriyle ilgili "danışman öğretmen ve yöneticiler ilgi göstermeli", "önem vermeli" ve "teşvik etmeli" şeklinde önerilerde bulunmuşlardır. Bu önerilerin danışman öğretmenin bilgi düzeyi ile ilgili sonuçla örtüştüğü düşünülmektedir. Ayrıca önerilerden hareketle öğrencilerin danışman öğretmenlerin

bilgisinden daha çok ilgisizlik, önemsememe ve teşvik etmeme durumlarını vurguladıkları şeklinde yorumlanabilir.

Alanyazında danışman öğretmenin kulüp hakkındaki bilgi düzeyine ilişkin araştırma sonuçlarını destekleyen sonuçlara rastlanmaktadır. Birtürk (2015) ilkokul, Koçinalı (2008), Köprübaşı (2014) ve Özkaptan (2007) lise öğrencilerinin danışman öğretmen bilgilerini olumlu yani yeterli bulduğu sonucunu elde etmişlerdir. Bir başka araştırmada Eminoğlu (2011), ortaokul öğrenci görüşlerine göre danışman öğretmenin iyi rehberlik yaptığı sonucunu elde etmiştir. Buna karşılık Eroğlu (2008) ilköğretimde, Yalçın (2014) ve Yaman (2011) ise lisedeki danışmanların görev ve sorumluluklarını yerine getirmediğini ve yetersiz oldukları sonucunu bulmuştur.

Sonuç olarak, öğrencilerin danışman öğretmenlerin kulüp bilgi düzeyine ilişkin ağırlıklı olarak olumlu görüşlere sahip oldukları söylenebilir. Öğrencilerin olumlu görüşü, danışman öğretmenin kulübüyle ilgili kendini yetiştirmiş olması, öğrencileri kararlara dahil etmesi ve etkinlikleri programlama ve uygulamasından kaynaklanabilir. Ayrıca öğrencilerin olumlu görüşlerinden yöneticilerin kulüp danışman öğretmen seçiminde isabetli seçimler yapmaları veya kulüplerde sertifika sahibi liyakatli danışmanları görevlendirmelerinin de etkisi olduğu düşünülmektedir. Araştırmanın kulüp etkinliklerinin daha etkili olması için öneriler sorusunda öğrencilerin danışman öğretmenin bilgi düzeyinin yeterli olduğu kabul etmekte ama "vizyonları olmalı" ve "düzenli bilgilendirme yapmalı" önerileriyle kulüplere daha fazla ilgi ve özen göstermeleri gerektiği şeklinde yorumlanmıştır.

5.3.2. Öğrenci Kulüp Etkinliklerinin Ders Başarısına Etkisiyle İlgili Tartışma ve Yorum

Araştırmanın üçüncü alt amacı kapsamındaki b alt amacında "Öğrencilerin kulüp etkinliklerinin ders başarısına ilişkin görüşlerinin neler olduğu" maddesi incelenmiştir. Öğrenci kulüp etkinliklerinin ders başarısına etkisine ilişkin sonuçlar incelendiğinde "olumlu" düzey %49.50; "olumsuz" düzey %21.80 ve "diğer" düzeyin ise %28.80 oranına sahip olduğu görülmektedir. "Diğer" seçeneğini işaretleyenlerin kulüp etkinliklerinin derslerini ne olumlu ne de olumsuz etkilemediğini şeklinde yorumlanmıştır.

Alanyazında öğrenci kulüp etkinlikleriyle ilgili araştırma sonucunu destekleyen sonuçlara rastlanmaktadır. Odabaşı (1988), birinci sınıflarda yazma becerisini geliştirdiğini ve yazma hızını artırdığını, Karslı (2006) ilköğretimdeki sosyal kulüp çalışmalarının bilgi, beceri ve görüş öğrenmede güdülediğini, Köse (2003) ilköğretimde, Görkem (2012) 5. sınıflarda ders dışı etkinliklere katılımın akademik başarıyı pozitif etkilediği sonucunu bulmuşlardır. Nama (2010), etkinliklere katılan lise öğrencilerinin akademik başarılarının arttığını; Köprübaşı (2014) ise ders dışı etkinliklerin lise öğrencilerinin motivasyonunu artırdığı için derslerde ayrıcalık kazandırdığını belirlemiştir. Bir başka araştırmada Birtürk (2015), ilkokullarda yapılan kulüp etkinliklerinin ders programlarını desteklediğini, Şahin (2015) de 4. sınıflardaki eğitsel kulüp çalışmalarının Türkçe, Matematik, Fen Bilimleri ve Sosyal Bilgiler gibi derslerde kazanımların gerçekleşmesine katkı sağladığı sonucu bulmuştur. Bu sonuçlardan hareketle ders dışı etkinliklerin akademik başarıyı olumlu etkilediği bir başka ifadeyle dolaylı olsa da ders ortalamalarının yükselmesine katkıda bulunduğu şeklinde yorumlanmıştır.

Alanyazında öğrenci kulüp etkinliklerinin ders başarısına ilişkin araştırma sonuçlarını destekleyen yurt dışında gerçekleştirilmiş araştırma sonuçlarına da rastlanmaktadır. Bush (2003) ders dışı etkinliklerin derslere etkisinin küçük ama pozitif olduğunu; Ailshie (1996); Barnett (2007); Blomfield ve Barber (2010); Buoye (2004); Feldman ve Matjasko (2005); Holland ve Andre (1987) ile Reed (2014) ders dışı etkinliklere katılım artmasıyla akademik başarının yükseldiğini; Annu ve Sunita (2014b); Bakoban ve Aljarallah (2015); Bradley ve Keane (2013); Craft (2012: 64); Danila, Nawaz, Hassan ve Mubeen (2012); Daniyal (2012); Hart (2013); Gibbons (2006); O'dea (1994); Singh (2017); Rees (2008) ve Wilcox (2012) ders dışı etkinliklere katılan öğrencilerin ders dışı etkinliklere katılmayanlara göre daha yüksek not ortalamalarına sahip olduklarını bulmuşlardır. Carbonaro ve Maloney (2019), ders dışı etkinlikler ile bilişsel öğrenmeler arasında olumlu ilişkiler olduğunu; Seow ve Pan (2014) ise ders dışı etkinliklere katılan öğrencilerin muhasebe ve matematik gibi sayısal ders notlarının yükseldiği sonuçlarını bulmuşlardır. Peguero (2010) ders dışı etkinliklerin eğitim başarısında hayati bir kaynak olduğunu; Manlove (2013) 11. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin ders dışı etkinliklere katılanların ortalama ve matematik ders puanlarının arttığını; Kelepolo (2011) ve Peixoto (2004) ders dışı etkinliklere katılan öğrencilerin ders dışı etkinliklere katılmayan öğrencilere göre not ortalaması ve akademik başarıyı ölçen Utah Kriter Referans Testinde

daha yüksek puan aldığını; Ahmad ve diğ. (2015) ders dışı etkinliklere katılan öğrencilerin daha iyi sınav sonuçları aldıklarını ve Özkan (2020) ise ders dışı etkinliklerinin PISA sınav sonuçlarını olumlu yönde etkilediği sonucunu bulmuştur.

Alanyazında öğrenci kulüp etkinliklerinin ders başarısıyla ilgili bu araştırmada ulaşılan sonuçlarından farklı sonuçlar da mevcuttur. Bradley (2004) ders dışı etkinliklerle akademik başarı arasında bir ilişki bulunmadığını; Ekeke (2012) ders dışı etkinliklerin öğrencilerin akademik performansı üzerinde olumsuz bir etkisi olduğu sonucuna varmıştır. Ekeke (2012) bu sonucun ders dışı etkinliklerinin aşırı ciddiye alınması ve çok fazla ders dışı etkinliğe katılıp zaman ayrılması nedenlerinden kaynaklandığını belirtmiştir. Bu durumun derslerle kulüp etkinlikleri arasında denge sağlanamaması halinde ortaya çıkabilecek muhtemel bir sonuç olabileceği düşünülmektedir. Martinez, Coker, Mcmahon ve Cohen (2016) ders dışı etkinliklerin aktivite türüne ve birleşimine göre değiştiğini ve daha fazla etkinliğe her katılımın olumlu sonuçlar vermediğini; Ivaniushina ve Zapletina (2015) ise etkinlik türlerinin değişken olduğunu ve farklı sonuçlar verebileceğini belirtmiştir.

Araştırmada öğrenci kulüplerinin daha etkili olması için neler önerirsiniz maddesinde öğrencilerin kulüp etkinlikleriyle stres düzeyinin düştüğünü ve farklı yeteneklerini keşfettiklerini belirtmişlerdir. Stres düzeyi düşen ve hayatla daha fazla yüz yüze gelen öğrencilerin bir şeyi başarma kararlığının arttığı ve derslere daha fazla yoğunlaşabilmesinin ders başarısını olumlu etkilemiş olabilir. Öğrenciler kulüp etkinlikleriyle iş birliği, iletişim, yurttaşlık becerilerini geliştirme ve hoşgörü kazanma gibi hayatta kullanılabilecek kişisel kazanımları elde ettiklerini belirtmişlerdir. Elde edilen bu kazanımların öğrencilerin arzu ve özgüvenlerini artırdığı bunun da öğrencilerin derslerine olumlu yansıdığı algısını güçlendirmiş olabileceği düşünülmektedir.

Sonuç olarak öğrenci kulüplerine katılımın öğrencilerin ders başarısına etkisinin olumlu algılandığı söylenebilir. Bu aynı zamanda toplumumuzdaki dile getirilen ders dışında etkinliklerle ilgilenmek derslerdeki başarıyı olumsuz etkiler algısının da doğru olmadığını ortaya koymaktadır. Öğrenci kulüpleriyle ilgili öğrencilerin düzenli bilgilendirilmesi ve sosyo-duygusal olarak desteklenmeleri de olumlu algıyı artıran başka bir kaynak olabilir. Bununla birlikte kulüplerde belirlenen hedeflere odaklanma ve plan

yapma becerilerinin de derslere yansıması nedeniyle olumlu görüş belirtilmiş olabileceği düşünülmektedir.

5.3.3. Öğrencilerin Okullarındaki Diğer Kulüpler Hakkındaki Bilgi Düzeylerine İlişkin Tartışma ve Yorum

Araştırmanın üçüncü amacı kapsamındaki c alt amacında "Öğrencilerin okullarındaki diğer kulüpler hakkındaki bilgi düzeylerine ilişkin görüşlerinin neler olduğu" maddesi incelenmiştir. Öğrencilerin okullarındaki diğer kulüpler hakkındaki bilgi düzeylerine ilişkin sonuçlar incelendiğinde öğrencilerin %12.40'ı"yeterli", %50.20'si "kısmen yeterli" ve %37.30 oranında ise "yeterli değil" yanıtını vermişlerdir. Öğrencilerin verdiği "kısmen yeterli" seçeneği en yüksek oran olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrencilerin diğer öğrenci kulüplerle ilgili tümüyle olmasa da bir yönü ya da bir bölümü hakkında diğer bir deyişle, öğrencilerin diğer kulüpler hakkında orta düzeyde bilgi sahibi oldukları söylenebilir. Bu durum yapılan tanıtım, paylaşım veya öğrenciler arasındaki iletişimden kaynaklanmış olabilir. Araştırmanın öğrenci kulüplerinin daha etkili olması için öneriler bölümündeki "birden çok kulübe üyelik imkânı sağlanmalı" ve "ayrı bir ders gibi olmalı" ifadelerinin "kısmen yeterli" sonucunu desteklediği düşünülmektedir. Diğer bir anlatımla, okuldaki diğer kulüplerin etkinlikleri hakkında bilgi sahibi oldukları ve diğer kulüplere de üye olmak istedikleri anlaşılmaktadır.

Alanyazında öğrencilerin diğer kulüpler hakkındaki bilgi düzeylerine ilişkin araştırmayı destekleyen sonuçlara rastlanmıştır. Özkaptan (2007) araştırmasında "okuldaki diğer öğrenci kulüplerini biliyorum" seçeneğini öğrencilerin %92,6'sı işaretlediğini; Koçinalı (2008) ve Köprübaşı (2014) ise "eğitsel kulüpler ve diğer kulüplerde ne tür çalışmalar yapıldığı hakkında yeterli bilgiye sahip değilim" maddesinde öğrencilerin %48,4'ün "katılmıyorum" seçeneğini işaretledikleri bulgusuna ulaşmışlardır. Diğer bir deyişle, öğrencilerin yarıya yakının bilgi sahibi olduğu söylenebilir. Buna karşılık Eroğlu (2008), öğrencilerin kulüpler hakkında bilgilerinin yetersiz olduğu sonucunu bulmuştur.

Sonuç olarak öğrencilerin çoğunlukla üye oldukları kulüp alanı dışında diğer kulüpler hakkında az da olsa bilgi sahibi oldukları söylenebilir. Öğrencilerin üye oldukları kulüp dışında bir kulüpte de olma isteği, kulüp üyesi öğrenciler ile danışman

öğretmenlerce bilgilendirmenin yeterli düzeyde yapılması da diğer kulüplere ilişkin bilgi sahibi olmalarının nedeni olabilir. Bununla birlikte ölçekteki "Üye olduğum kulübü tanıtıcı etkinlikler (okulda, kültür merkezi, web vb.) düzenleriz." maddesinin bir ölçüde işlevsel hale getirildiğinin göstergesi olabilir. Kulüp tanıtımlarının iyi yapılması (okul panosu, web sitesi vb.) bu bakımdan sosyal medyanın aktif olarak kullanılması ve kulüple ilgili yapılan etkinliklerin ilan edilmesinin de kulüpler hakkında bilgi sahibi olunmasında olumlu etkisi olabilir.

5.3.4. Öğrencilerin Kulüp Etkinlikleriyle İlgili Görüşlerinin Değerlendirilmesine İlişkin Tartışma ve Yorum

Araştırmanın üçüncü amacı kapsamındaki d alt amacında "Öğrencilerin öğrenci kulüplerini nasıl değerlendirdiklerine ilişkin görüşlerinin neler olduğu" maddesi incelenmiştir. Öğrencilerin kulüp etkinliklerini değerlendirmelerine ilişkin sonuçlar incelendiğinde "sosyalleştirici" %31.10 en yüksek oran iken, "eğlenceli" %29.80 ve en düşük oranın ise %10.30 ile "sıkıcı" seçeneği olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar ışığında öğrencilerin kulüp etkinliklerini olumlu değerlendirdikleri söylenebilir. Araştırmada kulüp etkinliklerine nasıl üye oldunuz sorusuna öğrencilerin "ilgi duyduğum için" ve "yeteneğimi geliştirmek istediğim için" seçeneğini işaretleyenlerin %55 olduğu görülmüştür. Çıkan bu sonucun kulüp etkinliklerini değerlendirme sonuçlarının birbirini desteklediği düşünülmektedir. Bu durum öğrencinin istediği ve geliştirmek istediği yeteneğine uygun bir kulübe üye olduğu bu nedenle kulüp etkinliklerini "sosyalleştirici" ve "eğlenceli" değerlendirdikleri şeklinde yorumlanabilir.

Alanyazında öğrencilerin kulüp etkinliklerini nasıl değerlendirdiklerine ilişkin araştırma sonuçlarına destekleyen sonuçlara rastlanmaktadır. Acar ve Gündüz (2017) kulüp etkinliklerini "eğlenceli ve heyecan verici"; Eminoğlu (2011) 6, 7 ve 8. sınıflardaki kulüp etkinliklerini "eğlendirici" (%43.8); Gökalp (2007), Gündüz, Keskin ve Erduğan (2017), liselerde "sosyal ve eğlenceli"; Yaman (2011) ise öğrencilerin sosyal kulüpleri sosyalleşme, eğlenme, hobi ve kendini geliştirme aracı olarak görüşlerine sahip oldukları sonucunu bulmuştur. Bir başka araştırmada Köprübaşı (2014) lise öğrencilerin kulüplere yaklaşımlarını "eğitici ve öğretici" olarak nitelendirdiklerini; Özkaptan (2007) öğrencilerin

kulüp etkinliklerinin "enerjik ve sağlıklı" hissettirdiğini; Polat (2017) ortaokullarda, Yıldırım (2010) öğrencilerin "mutlu ve değerli" hissettikleri sonuçlarını elde etmiştir.

Literatürde öğrencilerin kulüp etkinliklerini nasıl değerlendirdiklerine ilişkin araştırma sonuçlarından farklı sonuçlar da mevcuttur. Eroğlu (2008), öğrencilerin genellikle ilgi, istek ve yetenekleri dışındaki kulüplere yerleştirildiklerini, Yaman ve Ersal (2015) kulüp hedeflerine ulaşılamadığını; Yalçın (2014) ise meslek liselerindeki öğrenci kulüplerinin sosyalleşmeye etkisini "nadiren" düzeyinde olduğu sonucunu bulmuştur. Sosyal etkinliklerin asıl amacının öğrencileri sosyalleştirmek olduğu düşünüldüğünde "nadiren" düzeyindeki bulgu dikkat çeken bir sonuç olarak değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak öğrencilerin toplamda %61'i kulüp etkinliklerini "sosyalleştirici" ve "eğlendirici" olarak değerlendirmiştir. Toplam oran göz önüne alındığında öğrencilerin kulüp etkinliklerine değer verdikleri ve benimsedikleri söylenebilir. Öğrencilerin kulüp etkinliklerini sosyalleştirici, eğlenceli, stres düzeylerini azaltıcı, heyecan verici ve sinerji oluşturucu olarak değerlendirmeleri yaşamlarında yer etmesinden ve kendileri için önemli bir etkinlik veya sosyal yaşam alanı olarak görmelerinden kaynaklanabilir. Öğrenci kulüp etkinliklerinin not ile değerlendirilmemesinin de öğrencileri rahatlatması, yetenek ve ilgilerin dikkate alınması, zevkli veya kendileri için anlamlı etkinliklerin yapılmasının da olumlu görüşün nedenleri olabileceği düşünülmektedir.

5.3.5. Öğrenci Kulüp Etkinlikleri Ne Zaman Yapılmalı Değişkenine İlişkin Tartışma ve Yorum

Araştırmanın üçüncü amacı kapsamındaki e alt amacında "Öğrencilerin kulüp etkinliklerinin yapılması gereken zamana ilişkin görüşlerinin neler olduğu" maddesi incelenmiştir. Öğrenci kulüp etkinlikleri ne zaman yapılmalı sorusuna ilişkin sonuçlar incelendiğinde "ayrı bir ders saatinde" %43.60, "derslerin bitiminde" %20.50, "hafta sonu" %24.40 ve "diğer" seçeğinin %11.50 oranında olduğu görülmektedir. Etkinliklerin yapılma zamanı değişkeninde "ayrı bir ders saatinde" en yüksek orana sahipken "diğer" seçeneğinin ise en düşük orana sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmada "okulunuzdaki kulüp etkinlikleri ne zaman yapılır" maddesinde öğrencilerin büyük bir çoğunluğu tarafından hafta içi ders saatlerinden sonra yapıldığı belirtilmişti. Bu bulgu kulüp

etkinlikleri ne zaman yapılmalı sonucuyla örtüşmektedir. Bu sonuçtan hareketle okul yönetimlerinin öğrencilerin kulüp etkinliklerine katılmak ve faydalanma isteklerini gerçekleştirmek için uygun zaman düzenlemesi yaptığı şeklinde yorumlanabilir.

Alanyazında kulüp etkinliklerinin yapılma zamanına ilişkin araştırma sonuçlarını destekleyen ve farklı olan sonuçlara rastlanmaktadır. Eroğlu (2008), "ders saatleri dışında yapılmalı" önerisinde bulurken Köprübaşı (2014) ise "eğitsel kulüp toplantıları ve faaliyetler yalnızca hafta sonları olmalı" maddesine öğrencilerin katılmadığı sonucunu bulmuştur. Bu sonuçlardan hareketle 1976 yönetmeliğinin 7. maddesinde "eğitici çalışmaların planlanıp düzenlenmesi ve yürütülmesi için haftalık ders dağıtım çizelgesinde belli bir saat ayrılır…" ve 1983 yönetmeliğinin 10. maddesinde "haftalık ders programında eğitici kol çalışmalarına ayrılan süre, bütün öğrenciler için aynı saate rastlatılır" maddeleri araştırmanın sonuçlarıyla paralellik göstermektedir. Bu durum ilgili yönetmeliklerde belirtilen etkinlik zamanı "ayrı bir ders saatinde" ibaresiyle örtüşmektedir.

Ayrı bir ders saati yapılan kulüp etkinlikleri uygulaması 2005 ve en son çıkan 2017 yönetmeliklerinde değiştirilmiştir. 2005 yönetmeliğinin 6. maddesinin i bendi "çalışmaların daha çok ders dışı zamanları kapsayacak ve değerlendirecek şekilde planlanıp uygulanmasına", 2017 yönetmeliğinin 5. maddesinin c bendi ise "sosyal etkinlik çalışmaları öncelikle ders saatleri dışında uygulanır. Bu çalışmalar zorunlu hallerde ders saatleri içinde de uygulanabilir…" denilmektedir. 2005 ve 2017 yönetmeliklerinde etkinlik zamanının ders saatleri dışında olması öncelenirken zorunlu hallerde ders saatleri içinde de uygulanabileceği belirtilmektedir. 1976 ve 1983 yönetmeliklerden farklı olarak değiştirilen zaman maddesi etkinliklerin daha verimli olması amacı taşıdığı halde uygulamada sosyal kulüplerle ilgili farklı sorunlar yaşanmaktadır. Bu açıdan 1976 ve 1983 yönetmeliklerinin uygulama zamanına ilişkin "…haftalık ders çizelgesinde yer alır" maddesine göre kulüp saatlerini planlanmanın daha verimli olacağı ve katılımı artırabileceği düşünülmektedir.

Sonuç olarak öğrencilerin kulüp etkinlikleri için "ayrı bir ders saatinde" seçeneğini işaretlemeleri kulüp etkinliklerine katılma isteklerinden, kişisel gelişimlerine katkılarından ve kulüpleri kendileri için önemli bir sosyalleşme ortamı olarak değerlendirmelerinden kaynaklanabilir. Ayrıca öğrencilerin kulüp etkinliklerinin hafta sonu yapılmasını uygun bulmadıkları ortaya çıkmıştır. Bunun nedeni öğrencilerin hafta sonuna ilişkin farklı

programlarının olması, kendilerine vakit ayırmak istemesi veya üst kuruma hazırlık planları olabilir. Ders dışı etkinliklerin "ayrı bir ders saatinde" olması öğrencilerin çalışmalara katılımı artıracağı gibi etkinlikleri daha ciddiye alma ve önemsemelerine katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

5.3.6. Öğrencilerin Kulüp Etkinlikleri Kapsamında Okul Dışı Katılım Durumuna İlişkin Tartışma ve Yorum

Araştırmanın üçüncü amacı kapsamındaki f alt amacında "Öğrencilerin kulüp faaliyetleri bağlamında herhangi bir okul dışı etkinliğe katılım durumu" maddesi incelenmiştir. Öğrencilerin kulüp faaliyetleri kapsamında herhangi bir okul dışı etkinliğe katılım durumuna ilişkin sonuçlar incelendiğinde %85.50 "hayır" ve %14.50 oranında ise "evet" yanıtını verdikleri görülmektedir. Öğrencilerin çok büyük bir bölümünün kulüp faaliyetleri kapsamında herhangi bir okul dışı etkinliğe katılmadığı ortaya çıkmıştır. Bu sonuç yönetici ve danışman öğretmenlerin öğrenci kulüplerine bakış açılarından veya okulun imkân eksikliğinden kaynaklanmış olabilir. Araştırmada kulüp etkinliklerin daha etkili olması için öneriler sorusunda öğrencilerin farklı yerleri ziyaret etme yönündeki önerisinin olduğu ama gerçekleştirilmediği söylenebilir.

Alanyazında öğrencilerin kulüp faaliyetleri kapsamında herhangi bir okul dışı etkinliğe katılım durumuna ilişkin araştırma sonuçlarını destekleyen sonuçlara rastlanmaktadır. Özenci (1997), eğitici kollar kapsamında çevreye yeterli geziler düzenlenmediğini; Sarı (2012), Ulucan, Ünsever-Yaprak ve Kırnık (2010) ve Yaman (2011) öğrencilerin resmi görevleri olsa da aktif bir görev almadıkları sonuçlarını bulmuşlardır. Koçinalı (2008) ise daha önce herhangi bir okul dışı faaliyette bulunan öğrencilerin daha kulüplere ilişkin daha olumlu görüşe sahip olduğu sonucunu bulmuştur.

Sonuç olarak öğrencilerin kulüp etkinlikleri kapsamında okul dışı etkinliklere çok yüksek bir oranda katılmadıkları görülmektedir. Bu sonuç, kulüp etkinliklerinin okul dışı etkinlikleri kapsayacak şekilde planlanmamasından veya planlanmış olsa da okul olanaklarının kısıtlılığından kaynaklı olabilir. Öte yandan okulların resmi ve sivil toplum kurum ve kuruluşlarıyla yeterli düzeyde iş birliğinin yapmıyor olabilir. Bu da okul dışı etkinliklerin sınırlanmasına yol açıyor olabilir. Oysa MEB 2017 yılındaki SEY'nin 4. maddesinin j. bendinde "e-portfolyo: öğrencilerin ilgi, yetenek ve becerilerinin gelişimsel olarak

izlenmesi, değerlendirilmesi ve yönlendirilmesi amacıyla okul içi ve okul dışındaki çalışmalar…" yapılması istenmekte ve okul dışı çalışmaların kaydedilmesi gerektiği belirtilmektedir. Yönetmelikte açıkça belirtilmesine ve öğrencilerin ders dışı etkinliklerin yapılmadığını ifade etmelerine rağmen yönetici ve danışman öğretmenlerin sorumlulukların çeşitli nedenlerle yerine getir(e)mediği bunun da izin alma ve diğer zorluklardan kaynaklanıyor olabilir. Ayrıca ölçekte belirtilen "…çevresel/toplumsal sorunlara dikkat çekmek için kamuya açık yerlerde etkinlikler (tiyatro, fotoğraf, sergi, şiir, konser vb.) düzenler" ve "üye olduğum kulübü tanıtıcı etkinlikler (okulda, kültür merkezi, web vb.) düzenleriz" maddelerinin uygulanmamasının da okul dışı etkinliklere katılım düşüklüğünün nedeni olabileceği düşünülmektedir. Bu çerçevede öğrencilerin daha aktif olma, ufuklarının genişlemesi, çalışmaların projelere dönüşebilmesi ve farklı bakış açıları kazanabilmeleri için okul dışı etkinliklerin yapılmasının çok faydalı olabileceği değerlendirilmektedir.

5.4. Dördüncü Amaca Ait Tartışma ve Yorum

Bu başlıkta öğrencilerin okullarındaki öğrenci kulüplerinin daha etkili olmasına yönelik görüşleri tartışılmış ve yorumlanmıştır.

5.4.1. Okulunuzdaki Öğrenci Kulüplerinin Daha Etkili Olmasına Yönelik Önerilere İlişkin Tartışma ve Yorum

Araştırmanın dördüncü amaç kapsamında "Öğrencilerin kulüplerinin daha etkili olmasına ilişkin görüşlerinin neler olduğu" sorusu incelenmiştir. Öğrenci önerilerinden hareketle "sistem", "fiziki ortam", "proje", "yeterlilik" ve "öğrenci" temaları oluşturulmuştur.

"Sistem" temasında; ders sayısının azaltılıp öğrenci kulüp saatlerinin artırılması, çeşitli ve yararlı etkinliklerin oluşturulması, içtenlikle uygulanması, ayda en az iki kez toplanılması, birçok kulübe üye olunabilmesi gibi pek çok öneri sıralanmıştır. "Fiziki ortam" temasında; uygun şartların oluşturulup materyallerin temin edilmesi, kaynaştırma ve engelli öğrenciler için de ortam hazırlanması önerilmiştir. "Proje" temasında; kulüpler aracılığıyla toplumsal ve çevresel projelerin hazırlanması, uygulanması ve sergilenmesi önerilmiştir. "Yeterlilik" temasında; yönetici ve öğretmenlerin kulüp çalışmalarını önemsemesi, vizyon ve misyon sahibi olmaları için eğitimler almaları ve kulüpte görev

alacak danışman öğretmenlerin profesyoneller arasından görevlendirilmesi önerilmiştir. "Öğrenci" temasında; yetki ve sorumluluğun öğrencilerle paylaşılması, öğrencilerin daha aktif hale getirilmesi, gönüllülük esasına dayalı katılımın sağlanması ve aktif görevler verilmesi önerilmiştir.

Sonuç olarak, öğrenci kulüplerinin etkililiğinin artırılmasına olmasına yönelik öneriler genel olarak değerlendirildiğinde öğrencilerin yönetmeliklerde belirtilenlerin talep ettikleri söylenebilir. Bir başka ifadeyle, genel olarak mevzuatın uygulanması halinde yeterli ve ihtiyacı karşılar nitelikte olduğu şeklinde ifade edilebilir. Öğrenciler sistemin işletilmesi, kulüp çalışmaları için fiziki ortamın uygun hale getirilmesi, çalışmaların projelere dönüştürülmesi, liyakat sahibi danışman ve yöneticilerin görevlendirilmesi ile kendi sorumluluklarını yerine getirmeleri durumunda öğrenci kulüplerin daha etkili olacaklarını belirtmişlerdir. Diğer bir deyişle, öğrenciler herkesin sorumluluğunu yerine getirmesi halinde kulüplerin amaçlarına ulaşmalarının mümkün olabileceğini ifade etmektedir. Öğrenci kulüpleriyle ilgili MEB'nın e-okul sisteminde etkinliklerin merkezi, okul ve bireysel olarak yapma seçenekleri bulunmakta ve bu etkinlik türlerinin bilimsel, kültürel, toplum hizmeti, sanatsal veya sportif alan başlıklarından hangisine dâhil olduğunun belirtilmesi istenmektedir. Ayrıca etkinliğin hangi kulüpte yapıldığı, etkinliğin adının ne olduğu ve başlangıç ile bitiş tarihlerinin işlenmesi gerekmektedir. Öğrenci kulüplerine ilişkin e-okul sisteminin öğrenciler ile danışman öğretmen önerileri doğrultusunda gelişime ve yeniliğe açık olduğu görülmektedir. Çünkü farklı kulüplerle ortak etkinlikler yapılabileceği ve bunların projeye dönüştürülebileceği görülmektedir. Başta yönetici ve danışman öğretmenler olmak üzere, öğrenci ve velinin duyarlı olmasıyla kulüp çalışmalarında yaşanan sorunların en aza inebileceği düşünülmektedir. Öğrenci kulüplerine ilişkin araştırmalarda belirtilen sorunların çözülmesi durumda kulüp çalışmalarıyla ilgili farklı boyutların ortaya çıkacağı ve daha etkili olmasına yönelik farklı önerilerin sunulacağı öngürülmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın sonuçları ve önerileri yer almaktadır.

6.1. SONUÇLAR

Toplumsal sistemler birbiriyle iletişimi güçlü, toplumsal ve çevresel sorunlara duyarlı ve bu sorunlara çözümler üreten bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Farkındalık, toplum hizmeti, kişisel gelişim, sosyallik, demokrasi ve sorumluluk becerileri gibi amaçları kazandıracak en önemli eğitim kurumları okullardır. Bu becerilerin bireylere kazandırılarak gerçek hayatta daha donanımlı ve gelecekte daha güçlü bir kişilik kazanmaları hedeflenmektedir. Belirlenen bu amaçlara yalnızca öğretim programlarıyla ulaşmak mümkün olmayabilir. Öğretim programlarını dolaylı olsa da desteklemek ve eksiklikleri tamamlamak amacıyla "sosyal etkinlikler yönetmeliği" çıkarılmıştır. Sosyal, toplum ve çevre sorunlarına duyarlı bu bağlamda daha nitelikli bireyler yetiştirmeye katkıda bulunmak için sosyal etkinlikler yönetmeliğine dayalı olarak öğrenci kulüpleri kurulması istenmektedir. Bu bağlamda bu araştırmada öğrencilerin görüşlerine göre öğrenci kulüplerini değerlendirmek amaçlanmıştır. Araştırmada varılan sonuçlar aşağıda maddeler halinde sunulmuştur.

1) Lise öğrencilerinin öğrenci kulüplerine ilişkin olarak genel görüşlerinin "kulüp farkındalığı", "kişisel gelişim", "toplum hizmeti", "demokrasi", "sosyallik" ve "sorumluluk" boyutlarında ve ölçeğin genelinde "kararsızım" düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin genelinde en yüksek ortalama "sosyallik" boyutu olurken en düşük ortalamanın "sorumluluk" boyutu olduğu ortaya çıkmıştır.

2a) Cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin liselerdeki öğrenci kulüplerine ilişkin görüşlerinde "kişisel gelişim", "demokrasi" ve "sosyallik" boyutlarında anlamlı fark bulunmazken "kulüp farkındalığı", "toplum hizmeti" ve "sorumluluk" boyutlarında ise erkek öğrencilerin lehine anlamlı fark bulunmuştur. Eta-Kare değerlerinin tüm boyutlarında ve ölçeğin genelinde küçük etki düzeyinde farklılaştığı görülmüştür.

2b) Kurum türü değişkenine göre öğrencilerin kulüp etkinliklerine yönelik ortalamalarının tüm boyutlarda özel okul lehine olduğu görülmüştür. Kurum türü

değişkeninin tüm boyutlarında ve ölçeğin genelinde özel kurumlar lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Eta-Kare değerlerine bakıldığında "kişisel gelişim", "toplum hizmeti" ve "sosyallik" boyutlarında küçük, "kulüp farkındalığı", "demokrasi", "sorumluluk" boyutları ve ölçeğin genelinde orta etki düzeyinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

2c) Öğretim şekli değişkenine göre öğrencilerin öğrenci kulüp etkinliklerine yönelik görüşlerinin tüm boyutlarda normal eğitim yapan okullar lehine olduğu belirlenmiştir. Öğretimin şekli değişkenine göre ölçeğin tüm boyutlarında ve genelinde anlamlı farklılık görülmüştür. Eta-Kare değerlerine bakıldığında "sosyallik" boyutunda küçük, "kulüp farkındalığı", "kişisel gelişim", "toplum hizmeti", "demokrasi", "sorumluluk" boyutlarında orta ve ölçeğin genelinde büyük etki düzeyinde anlamlı farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır.

2d) Okul türü değişkenine göre öğrencilerin öğrenim gördükleri lise türlerine göre ölçeğin tüm boyutlarında ve genelinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Ölçeğin genelinde en yüksek ortalama Fen Lisesi grubunda görülürken en düşük ortalamanın ise Anadolu Lisesi grubunda olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin tüm boyutlarında ve genelinde Eta-Kare değerlerinin küçük etki düzeyinde anlamlı farklılaştığı görülmüştür.

2e) Sınıf düzeyi değişkenine göre öğrencilerin öğrenci kulüp etkinliklerine yönelik görüşlerinin 9. sınıf öğrenciler lehine olduğu görülmüştür. "Demokrasi", "sosyallik" ve "sorumluluk" boyutlarında anlamlı farklılık görülmezken "kulüp farkındalığı", "kişisel gelişim", "toplum hizmeti" boyutları ile ölçeğin genelinde anlamlı farklılık görülmüştür. Eta-Kare değerlerinde "kişisel gelişim" boyutunda orta, "kulüp farkındalığı", "toplum hizmeti" boyutlarında ve ölçeğin genelinde küçük etki düzeyinde anlamlı farklılaştığı sonucu bulunmuştur.

2f) Ailenin aylık ortalama gelir düzeyi değişkenine göre öğrencilerin öğrenci kulüplerine yönelik görüşlerinin "3.501 ve üstü" gelir düzeyi grubu lehine olduğu belirlenmiştir. "Kişisel gelişim" "demokrasi" ve "sosyallik" boyutlarında farklılık bulunmazken "kulüp farkındalığı", "toplum hizmeti", "sorumluluk" boyutları ile ölçeğin genelinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Eta-Kare değerlerine

bakıldığında “kulüp farkındalığı”, “toplum hizmeti” ve “sorumluluk” boyutlarında ve ölçeğin genelinde küçük etki düzeyinde anlamlı farklılık olduğu görülmüştür.

2g) Anne eğitim durumu değişkenine göre öğrencilerin öğrenci kulüplerine yönelik görüşleri “üniversite mezunu” grubu lehine olduğu görülmüştür. Anne eğitim durumu değişkeninde “kişisel gelişim” boyutu haricindeki tüm boyutlarda ve ölçeğin genelinde anlamlı farklılık belirlenmiştir. Eta-Kare değerlerinin “kulüp farkındalığı”, “toplum hizmeti”, “demokrasi”, “sosyallik”, “sorumluluk” boyutlarında ve ölçeğin genelinde küçük etki düzeyinde anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir.

2h) Baba eğitim durumu değişkenine göre öğrencilerin öğrenci kulüplerine yönelik görüşlerinin “üniversite mezunu” eğitim düzeyi lehine olduğu tespit edilmiştir. Baba eğitim durumu değişkeninde “demokrasi”, “sosyallik” boyutlarında ve ölçeğin genelinde anlamlı farklılık görülmüştür. Eta-Kare değerlerine bakıldığında ise “demokrasi”, “sosyallik” ve ölçeğin genelinde boyutlarında küçük etki düzeyinde anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir.

2i) Anne iş durumu değişkenine göre öğrencilerin öğrenci kulüplerine yönelik görüşlerinin “memur/işçi” grubu lehine olduğu sonucu bulunmuştur. Anne iş durumu değişkenine göre ölçeğin tüm boyutlarında ve genelinde anlamlı farklılık görülmüştür. Tüm boyutlarda ve ölçeğin genelinde Eta-Kare etki düzeyinin küçük olduğu belirlenmiştir.

2j) Baba iş durumu değişkenine göre öğrencilerin öğrenci kulüplerine yönelik görüşlerinin “memur” grubu lehine olduğu belirlenmiştir. “Kişisel gelişim” ve “sosyallik” boyutlarında anlamlı farklılık bulunmazken “kulüp farkındalığı”, “toplum hizmeti”, “demokrasi”, “sorumluluk” boyutları ve ölçeğin genelinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Eta-Kare değerlerine bakıldığında ise “kulüp farkındalığı”, “toplum hizmeti”, “demokrasi”, “sorumluluk” boyutlarında ve ölçeğin genelinde küçük etki düzeyinde anlamlı farklılık belirlenmiştir.

2k) “Okulunuzda üye olduğunuz kulüp çalışmaları yıl boyunca düzenli yapılmakta mıdır?” sorusuna ilişkin öğrenci görüşlerinde en yüksek ortalamanın “evet” yanıtını veren gruba aitken en düşük ortalamanın ise “hayır” yanıtını veren

gruba ait olduğu görülmüştür. Ölçeğin tüm boyutlarında ve genelinde anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Ayrıca Eta-Kare değerlerinin "kişisel gelişim", "toplum hizmeti", "sosyallik", "sorumluluk" boyutlarında orta, "demokrasi", "kulüp farkındalığı" ve ölçeğin genelinde ise büyük etki düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür.

2l) "Okulunuzdaki öğrenci kulübüne niçin üye oldunuz?" sorusunda en yüksek ortalama değerinin "yeteneklerimi geliştirmek için" yanıtını veren gruba aitken en düşük ortalamanın ise "diğer" yanıtını veren gruba ait olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin tüm boyutlarında ve genelinde anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Eta-Kare değerlerinin "kişisel gelişim" ve "sosyallik" boyutlarında küçük, "kulüp farkındalığı", "toplum hizmeti", "demokrasi" ve "sorumluluk" boyutları ile ölçeğin genelinde ise anlamlı etkinin orta büyüklükte olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

2m) Okulunuzdaki üye olduğunuz öğrenci kulüp etkinlikleri ne zaman yapılır? sorusuna ilişkin öğrenci görüşlerinde en yüksek ortalama "hafta içi ders saatlerinden sonra" yanıtını veren gruba ait olurken en düşük ortalamanın "diğer" yanıtını veren gruba ait olduğu görülmüştür. Ölçeğin tüm boyutlarında ve genelinde anlamlı farklılık görülmüştür. Eta-Kare değerlerine göre "kişisel gelişim", "toplum hizmeti", "demokrasi", "sosyallik", "sorumluluk" boyutları orta düzeyde iken "kulüp farkındalığı" ve ölçeğin genelinde gözlenen anlamlı farkın büyük olduğu belirlenmiştir.

2n) Okulunuzda bu sene üye olduğunuz kulüp alanı değişkenine ilişkin öğrenci görüşlerinde en yüksek ortalama "sanat" alanı yanıtını veren gruba aitken en düşük ortalamanın "diğer" yanıtını veren gruba ait olduğu belirlenmiştir. "Sosyallik" ve "sorumluluk" boyutlarında anlamlı fark görülmezken "kulüp farkındalığı", "kişisel gelişim", "toplum hizmeti", "demokrasi" boyutları ve ölçeğinde genelinde anlamlı farklılık görülmüştür. Eta-Kare değerlerinin "kulüp farkındalığı", "kişisel gelişim", "demokrasi", "toplum hizmeti" boyutları ve ölçeğin genelinde küçük etki düzeyinde olduğu belirlenmiştir.

3a) Öğrencilerin görüşlerine göre okulunuzda üye olduğunuz kulübün danışman öğretmeninin kulüp hakkındaki bilgi düzeyi nasıldır? sorusuna ilişkin öğrencilerin yüksek oranda "iyi" yanıtını verdikleri sonucu bulunmuştur.

3b) Okulunuzdaki öğrenci kulüp etkinliklerinin ders başarınızı nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz? sorusuna ilişkin öğrencilerin yüksek oranda "olumlu" olarak yanıtladıkları belirlenmiştir.

3c) Okulunuzdaki diğer öğrenci kulüpleri hakkında ne düzeyde bilgi sahibisiniz? sorusuna ilişkin öğrencilerin "kısmen yeterli" düzeyde bilgi sahibi oldukları sonucuna varılmıştır.

3d) Okulunuzdaki öğrenci kulüp etkinliklerini nasıl değerlendiriyorsunuz? sorusuna ilişkin öğrencilerin yüksek oranda "sosyalleştirici" olarak cevapladıkları belirlenmiştir.

3e) Okulunuzdaki öğrenci kulüp faaliyetleri sizce ne zaman yapılmalıdır? sorusuna ilişkin öğrencilerin yüksek oranda "ayrı bir ders saatinde" yanıtını verdikleri görülmüştür.

3f) Öğrenci kulüp faaliyetleri kapsamında herhangi bir okul dışı etkinliğe katıldınız mı? sorusuna ilişkin öğrencilerin yüksek oranda "hayır" yanıtını verdikleri sonucu bulunmuştur.

4) Okulunuzdaki öğrenci kulüplerinin daha etkili olması için neler önerirsiniz? sorusunda "sistem", "fiziki ortam", "proje", "yeterlilik" ve "öğrenci" temaları başlıklarında öneriler sunulduğu görülmüştür. "Sistem" temasında "Öncelikle gerçekten kulüp olsun ve değerlendirilsin (kâğıt üzerinde yapılmasın)" önerisi en çok görülürken "Etkinlikler e-okula kaydedilmeli ve üniversiteye girişte değerlendirilmelidir" önerisinin en az olduğu görülmüştür. "Fiziki ortam" temasında "Kulüp için uygun bir yer ve gerekli materyaller olmalı" önerisi en çok olurken "Kaynaştırma/engelli öğrenciler için de ortam hazırlanmalı, materyal bulundurulmalıdır" önerisinin en az olduğu belirlenmiştir. "Proje" temasında "Kulüpler projeler üretsin (kimsesiz çocuklar vb.)" önerisi en çok iken "Çalışmalar ailelere yansımalı/katılımları sağlanmalı" önerisinin en az olduğu

tespit edilmiştir. “Yeterlik” temasında “Görevliler destek (maddi-manevi), önem vermeli ve kulüp programlarını uygulamalılar” önerisi en yüksek olurken “Sürekli teşvik etmeli ve sosyal etkinliklere inanmalılar” önerisinin en az olduğu görülmüştür. “Öğrenci” temasında “Zorunlu gönüllülük yerine gerçek gönüllülük esas alınmalı” önerisi en yüksek olarak görülürken “Kulüp çalışmaları yaşam alanına dönüştürülecek şekilde programlanmalı” önerisinin en az olduğu belirlenmiştir. Yönetmeliklerin etkin uygulanmasının birçok öneriyi karşılayacağı sonucuna varılmıştır.

6.2. ÖNERİLER

Öğrencilerin liselerdeki öğrenci kulüplerini değerlendirmeye yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan araştırmanın sonuçları doğrultusunda getirilen öneriler uygulayıcılara ve araştırmacılara yönelik olarak iki başlık halinde aşağıda sunulmuştur.

6.2.1. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

1. 1976 ve 1983 yönetmeliklerinde olduğu gibi öğrenci kulüpleri için haftalık ders çizelgesinde ayrı bir ders saati ayrılmalıdır.

2. Kulüp için yeterli ve gerekli materyaller mutlaka bulundurulmalı, okullara MEB tarafından öğrenci kulüpleri için bütçe ayrılmalıdır.

3. Öğrenci kulüpleri kapsamında okul dışı uygulamaya dönük etkinlikler tasarlanmanın önündeki engelleri aşmaya dönük düzenlemeler yapılmalıdır.

4. Millî Eğitim Bakanlığının okulların inşasında kullanılan projelerinde öğrenci kulüplerinin etkinlik alanları göz önünde bulundurmalıdır.

5. Öğrenci kulüplerinde iyi örnekler kapsamında veya imkânı olan okulun bir diğer okulla ortak çalışmalar yapmaları sağlanmalıdır.

6. Yönetmelikler esas alınarak okul türü ve sınıf düzeyine göre uygulamaya yönelik sosyal kulüp öğretim programı, kılavuzu veya broşürler hazırlanmalıdır.

7. Birden fazla kulübe üye olma imkânı, okul içi kulüpler arası veya okullar arası kulüplerin sivil toplum kuruluşlarıyla iş birlikleri teşvik edilmelidir.

8. Kadın öğrencilerin katılımını artıracak düzenlemeler yapılmalıdır.

9. Okullarda veya okullar arasında kulüpler arası proje/çalışma/uygulama vb. yarışmalar düzenlenebilir.

10. Okul yönetici ve öğretmenlerinin öğrenci kulüplerinde uzmanlaşmaları için eğitim almaları sağlanmalı ve iki yılda bir eğitimler güncellenmelidir. Belgesi olmayanlara danışman öğretmenlik görevi verilmemelidir.

11. İkili öğretim yerine öğrencilerin sosyal etkinliklere katılımını kolaylaştıran normal öğretim şekline ivedilikle geçilmelidir.

12. Her kulübün belirli bir zaman aralığını kapsayan yılda en az bir ortak proje yapma zorunluluğu getirilebilir.

13. Öğrenci kulüplerinin tanıtımına katkıda bulunmak yönünden MEB imkânlar dâhilinde öğrenci kulübü resmi instagram, twitter, blog gibi sosyal hesapları açabilir.

14. Öğrenci kulüplerine ilişkin denetim (yönetici, maarif müfettişi) artırılmalıdır.

15. Öğrenci kulüplerinde çevre ve velilerin de katılımıyla yılsonu gösterileri/sergileri zorunlu olmalıdır.

16. Okulun imkânları çerçevesinde öğrenci kulüp etkinlikleriyle ilgili karar ve uygulamalarda sene başı başta olmak üzere belli periyodlarla öğrenci görüşleri alınmalıdır.

6.2.2. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Öğrenci kulüplerinde kazandırılmak istenen değerlerin kazandırılmasına yönelik model tasarlanarak deneysel bir örneklem inceleme, eylem araştırması vb. desenlerle araştırma yapılabilir.

2. Okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise kademelerinde özel ve resmi okullar olmak üzere tüm paydaşların (müfettiş, yönetici, öğretmen, veli, öğrenci) öğrenci kulübe ilişkin görüşleri karşılaştırılarak nitel ve/veya nicel araştırma yöntemler kullanılarak araştırmalar yapılabilir.

3. Sınıf düzeyi yükseldikçe öğrenci kulüplerine ilginin azalma nedenlerine ilişkin çalışmalar yapılabilir.

4. Ders dışı etkinlikler ile ders başarısı ilişkisi deneysel olarak araştırılabilir.

5. Liselerde okutulan sosyal etkinlik dersi ve öğrenci kulüpleri birbiri ile ilişkisi yönünden incelenebilir.

KAYNAKLAR

Acar, Z. & Gündüz, N. (2017). Participation motivation for extracurricular activities: study on primary school students. Universal Journal of Educational Research 5(5): 901-910.

Acar, Z. (2012). İlköğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve ders dışı etkinliklere katılım motivasyonlarının incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi. Ankara.

Adeyemo, S.A. (2010). The relationship between students' participation in school based extracurricular activities and their achievement in physics. International Journal of Science and Technology Education Research. Vol. 1(6), pp. 111 – 117.

Ahmad M., Rahman M.F., Ali M., Rahman F.N. & Al-Azad M. (2015). Effect of Extra Curricular Activity on Student's Academic Performance. JAFMC. Vol:11. Vol 11. No:2. Bangladesh.

Ahmadigatab, T., Shayan, N. & Pirhayati, S. (2012). Efficacy of extracurricular classes on male and female high school students' achievement in Babol. Procedia-Social and Behavioral Sciences 46. USA.

Ailshie, L.C. (1996). Participation in extracurricular activities and the relationship to academic achievement and school attendance among high school seniors. East Tennessee State University. USA.

Akar, F. & Nayir, K.F. (2015). Eğitim kurumlarındaki sosyal kulüplerin etkililiğinin incelenmesi: uygulamada değişim ihtiyacı. Pegema Eğitim ve Öğretim Dergisi.

Akar, N. (2006). Ortaöğretim kurumlarında karşılaşılan disiplin sorunları ve eğitim yöneticilerinin çözüm yaklaşımları (Denizli ili örneği). Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Denizli.

Akay, S. (2012). Öğretmenlerin sosyal kulüp çalışmalarına yönelik tutumları ve bu çalışmalarda karşılaşılan sorunların incelenmesi (Gediz ilçesi örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi. İstanbul.

Akyüz, H. (2015). Üniversite öğrencilerinin boş zaman faaliyetlerine yönelik tutumlarının incelenmesi. (Bartın üniversitesi örneği). Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bartın Üniversitesi. Bartın.

Albayrak, M., Yıldız, A., Berber, K. & Büyükkasap, E. (2004). İlköğretimde ders dışı etkinlikler ve bunlarla ilgili öğrenci davranışları hakkında velilerin görüşleri. Kastamonu Eğitim Dergisi. Cilt:12. No:1.

Anderson, G.C. (1951). Student participation in extra-curricular activities. Central Washington University. USA.

Annu, S. & Sunita, M. (2014a). Adolescent involvement in extracurricular activities and positive development: a comparative study between government and private schools' students. European Academic Research. Vol. II. Issue 3.

Annu, S. & Sunita, M. (2014b). Extracurricular activities and student's performance in secondary school. International Journal of Technical Research and Applications Vol. 2. Issue 6.

Annu, S. & Sunita, M. (2015). Extracurricular activities and student's performance in secondary school of government and private schools. İnternational Journal of Sociology and Anthropology Research Vol.1.No.1, Pp.53-61.

Apaydınlı, K. & Şentürk, N. (2012). Ders dışı sosyal (müziksel) etkinliklerin genel lise öğrencilerinin kural dışı davranış gösterme eğilimlerine etkileri. İJTASE dergisi. Cilt:1 Sayı:1.

Arabacı, İ.B. & Akgül, D. (2012). İlköğretim okulu öğrencilerinin sosyal kulüp etkinlikleri konusundaki görüşleri. (Bitlis ili örneği). NWSA-Education Sciences. Cilt:7. Sayı:1. Elâzığ.

AR-GE. (2011). İlköğretim okullarında öğrenci kulübü ve toplum hizmeti uygulamalarındaki sorunlar ve çözüm önerileri: (Ankara ili örneği). Millî Eğitim Bakanlığı Araştırma Geliştirme Müdürlüğü. Ankara.

Arıcı, İ. (2007). İlköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi dersindeöğrenci başarısını etkileyen faktörler (Ankara ili örneği). Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

Arslan, M. (1999). Cumhuriyet dönemi ilköğretim programları ve belli başlı özellikleri. Milli Eğitim Dergisi. Sayı:144.

Arslan, S. (2011). Serbest zaman kullanımı: sıradan serbest zamanetkinlikleri ve sistemli serbest zaman etkinlikleri. Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt:13 Sayı:2.

Arslantaş, Ö. (1989). İlkokullarda eğitici kol çalışmalarında karşılaşılan sorunlar. Çukurova Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana.

Aslan, N. & Cansever, B. (2007). Okuldaki sosyal etkinliklere katılımda ebeveyn-çocuk etkileşimi (kültürlerarası bir karşılaştırma). Ege Eğitim Dergisi. Cilt:8(1).

Aslan, N. & Cansever, B. (2009). Ailenin sosyo-ekonomik demografik özelliklerinin çocuğun okuldaki sosyal etkinliklere katılımın üzerindeki etkileri: Türkiye ve Hollanda arasında karşılaştırmalı bir çalışma. Eğitimde Kuram ve Uygulama. Cilt:5. Sayı:2.

Awbrey, C., Longo, A., Lynd, A. & Payne, C. (2008). Increasing social skills of elementary school students through the use of literature and role playing. Saint Xavier University & Pearson Achievement Solutions, Inc. Field Based Masters Programme. Chicago.

Ay, K. (2015). Öğrenci kulüp etkinliklerinin öğretim programında yer alan temel becerileri geliştirmedeki etkililik düzeyine ilişkin öğrenci ve öğretmen görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi. Denizli.

Babadoğan, C. (1990). Ev ödevlerinin eğitim programındaki yeri. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. Cilt:23. Sayı:2.

Bakoban, R.A. & Aljarallah, S.A. (2015). Extracurricular activities and their effect on thestudent's grade point average: statistical study. Academic Journals. Vol. 10(20).

Balcı, A. (2001). Etkili okul ve okul geliştirme. Pegem Akademi Yayıncılık. Ankara.

Balcı, V. (2003). Ankara'daki üniversite öğrencilerinin boş zaman etkinliklerine katılımlarının araştırılması. Milli Eğitim Dergisi. Sayı: 158.

Balcıoğlu, İ. (2013). Ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin sosyal etkinlik algıları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep.

Balıkçı, A. & Tofur, S. (2018). Türk eğitim sisteminde sosyal etkinlik anlayışı üzerine bir değerlendirme. Turkish Studies. Ankara.

Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: nitel bir araştırma nasıl yapılır? Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Cilt:5. Sayı:2.

Balyer, A. & Gündüz, Y. (2012). Effects of structured extracurricular facilities on students' academic and social development. Procedia-Social and Behavioral Sciences 46.

Barış, D.A. (2008). Sosyal beceri gelişiminde çocuk ve müzik. Milli Eğitim Dergisi. Sayı: 177. Kış.

Barnett, L. (2007). Winners and losers the effects of being allowed or denied entry into competitive extracurricular activities. National Recreation and Park Association. Vol. 39. No:2. USA.

Bartkus, R.K., Nemelka, B., Nemelka, M. & Gardner, P. (2012). Clarifying the meaning of extracurricular activity: a literature review of definitions. American Journal Of Business Education. Vol. 5. No: 6.

Başaran, İ. E. (1983). Eğitim yönetimi. Gül Yayınevi. Ankara.

Başaran, İ. E. (1996). Türkiye eğitim sistemi. Yargıcı Matbaası. Ankara.

Başaran, M., Doğan, E., Karaoğlu, E. & Şahin, E. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi sürecinin getirisi olan uzaktan eğitimin etkililiği üzerine bir çalışma. AJER. Akademik Eğitim Araştırmaları Dergisi. 5(2).

Bayram, N. (2016). Yapısal eşitlik modellemesine giriş. Ezgi Yayınları (3. Baskı). Bursa.

Biçer, B. (2007). Demokrasi eğitimi ve okul meclisleri projesi ile öğrencilerde demokrasi kültürü kazanımlarının ortaöğretim öğretmenlerince değerlendirilmesine yönelik bir analiz (Kütahya örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dumlupınar Üniversitesi. Kütahya.

Binbaşıoğlu, C. (1985). Ders dışı etkinliklerin değerlendirilmesi. Çağdaş Eğitim Dergisi. Sayı: 97.

Binbaşıoğlu, C. (1986). Ders dışı etkinliklerin niteliği, önemi ve değeri. Çağdaş Eğitim Dergisi. Sayı: 108.

Binbaşıoğlu, C. (2000). Okulda ders dışı etkinlikler. MEB Yayınları. İstanbul.

Birtürk, H. (2015). Okullarda sosyal kulüplerin işlevselliği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi. İstanbul.

Blomfield, C. & Barber, B. (2009). Brief report: Performing on the stage, the field, or both? Australian adolescent extracurricular activity participation and self-concept. Journal of Adolescence. Science Direct.

Blomfield, C. & Barber, B. (2010). Australian adolescents' extracurricular activity participation and positive development: is the relationship mediated by peer attributes. Australian Journal of Educational & Developmental Psychology. Vol. 10.

Blomfield, C.J. & Barber, B.L. (2011). Developmental Experiences during Extracurricular Activities and Australian Adolescents' Self-Concept: Particularly Important for Youth from Disadvantaged Schools. Journal of Youth and Adolescence. 40. 582-594.

Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi süreci ve pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: Yeni normal ve yeni eğitim paradigması. AUAd. Cilt:6. Sayı:3.

Bradley, D. (2004). The role of extracirricular activities at Saint Thomas Aquinas Catholic secondary school. Master Thesis. Canada.

Bradley, J. & Keane, F. (2013). School extracurricular activities and academic achievement. The Inaugural European Conference on Education. ResearchGate. USA.

Brown, R.A. (1999). The influence of extracurricular activity participation upon youth problem behavior: school connection as a mediator. University of California. PhD in Philosophy. California.

Bulut, B. & Kara, C. (2012). Sosyal bilgiler dersinde topluma hizmet uygulamaları ve sosyal kulüplerle değerler eğitimi. IV. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi. 1620-1625. İstanbul.

Bulut, İ. (1985). Gençliğin boş zaman etkinlikleri. Gençliğin Eğitim ve Sorunları Bildiriler Kitabı. TED Yayınları. Ankara.

Buoye, A.J. (2004). Capitalizing on the extra curriculum: participation, peer influence, and academic achievement. Doctoral Thesis. İndiana.

Bush, J.M. (2003). The Effect of Extracurricular Activities on School Dropout. USA.

Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör analizi: temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi. Sayı: 32. Ankara.

Büyüköztürk, Ş. (2010). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı. Pegem Akademi Yayıncılık. Ankara.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2012). Bilimsel araştırma yöntemi. Pegem Akademi Yayıncılık. Ankara.

Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö. & Köklü, N. (2011). Sosyal bilimler için istatistik. Pegem Akademi Yayıncılık. Ankara.

Canbay, A. (2000). Doğu Anadolu Bölgesi ilköğretim okullarındaki müzik kollarının işlerliği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yüzüncü Yıl Üniversitesi. Van.

Canbay, A. (2007). İlköğretim okullarında sosyal etkinlikler ve müzik kulübünün önemi. Milli Eğitim Dergisi. Sayı: 174. Bahar.

Carbonaro W. & Maloney, E. (2019). Extracurricular activities and student outcomes in elementary and middle school: causal effects or self-selection? Socius: Sociological Research for a Dynamic World. Vol. 5: 1–17. USA.

Castle, T. D. (1986). The relationship of extracuricular activity involvement to ı.q., academic achievement, attendance, and discipline referrals at a selected Midwestern high school. Drake University. USA.

Cezayirli, G. (2004). Küreselleşme, bireyselleşme ve toplumsallaşma. İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi. Cilt:14. Sayı:41.

Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K. (2007). Research methods in education. Sixth Edition. Routledge. New York.

Cooley, V. (1992). A study to determine the effect of extracurricular participation on student alcohol and drug use insecondary schools. Paper presented at the Annual Meeting of the Midwestern Educational Research Association. USA.

Correa, M., Brandon K. Dumas, B.K., Jones, C., Victor M.V. & Ong'oa, M.I. (2015). Extracurricular activities and academic achievement: a literature review. Global Advanced Research Journal of Educational Research and Review. Vol. 4(9) pp. 165-169.

Coşkun, Z.S. (2012). Topluma hizmet uygulamaların öğretmen adaylarının değer kazanımlarına etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi. Erzurum.

Craft, S.W. (2012). The impact of extracurricular activities on student achievement at the high school level. The University of Southern Mississippi. USA.

Creswell, J.W. (2012). Educational research. Planning, conducting and evaluating quantitative and qualitative research. Boston.

Çakıroğlu, H. (1998). Rekreasyon; beden eğitimi dersi ve diğer dersler açısından okullarda ders dışı faaliyetlerin durumu eğitsel kollar ve fonksiyonları. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi. İstanbul.

Çatak, P. D. & Ögel, K. (2010). Farkındalık temelli terapiler ve terapötik süreçler. Klinik Psikiyatri, 13-85. 91. Antalya.

Çelik, E. (2018). Modern toplumlarda serbest zamanın işlevi ve planlanması. Akademik Hassasiyetler Dergisi. Cilt:5. Sayı:9.

Çelik, V. (2010). Eğitim bilimine giriş. Töremen, F. (Ed.) İdeal Yayınları. İstanbul.

Çetin, B., İlhan, M. & Arslan, S. (2012). Öğretmen adaylarının benimsedikleri eğitim felsefelerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. The Journal of Academic Social Science Studies. 5(5). 149-170.

Çılğın, Ö. (2007). Yatılı ilköğretim bölge okullarında öğrenim gören öğrenciler ile velilerinin beden eğitimi ve ders dışı etkinliklere yaklaşımları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Ankara.

Çınar, C., Çizmeci, & F. Akdemir, Z. (2007). 8 Yıllık temel eğitim okullarında müfredatın gerektirdiği mekân standartlarının İstanbul okulları üzerinden analizi. YTÜ Mimarlık Fakültesi E-dergisi. Cilt:2. Sayı 4.

Çınar, İ. (2002). "İlköğretim okullarında eğitsel kol çalışmaları". (Ders Notu). İnönü Üniversitesi. Malatya

Çınar, İ. (2012). Öğrenci Kulüpleri ve Demokrasi Kültürü. Birinci Baskı. Ütopya Yayınevi. Ankara.

Çok, F. (1974). Gelişim psikolojisi: ergenlik ve yetişkinlik. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. Cilt:27. Sayı:2.

Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2012). Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları. Pegem Akademi Yayıncılık. Ankara.

Çubukçu, Z. & Gültekin, M. (2006). İlköğretimde öğrencilere kazandırılması gereken sosyal beceriler. Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi. Sayı:37.

Daniyal, M., Nawaz, T., Hassan, A. & Mubeen I. (2012). The effect of co-curricular activities on the academic performances of the students: a case study of the İslamia University of Bahawalpur, Pakistan. Journal of Science and Education Policy. Volume 6.

Darling, N., Caldwell, L.L. & Smith, R. (2005). Participation in school-based extracurricular activities and adolescent adjustment. Journal of Leisure Research Copyright. Vol. 31. No: 1. pp. 51-76.

Davalos, D.B, Chavez, E.L. & Guardiola, R.J. (1999). The effects of extracurricular activity, ethnic identification, and perception of school on student dropout rates. Hispanic Journal of Behavioral Sciences, Vol. 21. No: 1. 61-77.

Demir, V. (2014). Bilinçli farkındalık temelli hazırlanan eğitim programının bireylerin depresyon ve stres düzeyleri üzerine etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Arel Üniversitesi. İstanbul.

Demirel, Ö. (2008). Eğitimde program geliştirme. Pegama Yayınları. Ankara.

Denizel Güven, E. (2005). Eğitim üzerine yinelenen eleştiriler, alternatif öneriler. Başkent Üniversitesi, İİBF. Eleştirel – Yaratıcı Düşünme ve Davranış Araştırmaları Laboratuvarı (PİVOLKA). Yıl:4. Sayı: 17. Ankara.

Deymeci, O., Öztürk, Ö.T. & Göde, O. (2020). Lise öğrencilerinin ders dışı etkinliklere katılım durumlarına göre iletişimci biçimlerinin incelenmesi. Selçuk İletişim Dergisi. 13 (1): 71-90.

Doğanay, A. & Sarı, M. (2004). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerine temel demokratik değerlerin kazandırılma düzeyi ve bu değerlerin kazandırılması sürecinde açık ve örtük programın etkilerinin karşılaştırılması. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi. Cilt:10. Sayı:39.

Döş, İ. & Kır, E. (2013). İlköğretim ve ortaöğretim okullarında sosyal etkinlik ve yönetimi. Gaziantep University Journal of Social Sciences.

Duruhan, K. & Bedir, G. (2005). Devlet okullarında ve özel okullarda kutlanan ve anılan belirli gün ve haftaların etkililik düzeylerinin kıyası (Kayseri ili örneği). Milli Eğitim Dergisi. Sayı:168.

Duruhan, K. & Demir, S. (2005). Resmi ve özel ilköğretim okullarındaki eğitici kol çalışmalarının amaçlarına ulaşma düzeyine ilişkin öğrenci görüşleri (Kayseri ili örneklemi). Erciyes Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Sayı:19.

Ekechukwu, R.O., Ateke, B.W. & Golda O. Ekenedo, G.O. (2014). Academic Research International. Vol. 5(3). Pakistan.

Ekeke, J.T.H. (2012). Students' involvement in extra-curricular activities and their academic performance at the tertiary level. Journal of Science, Technology & Education Vol.1. No:2.

Ekici, S., Bayrakdar, A. & Uğur, A. O. (2009). Ortaöğretim kurumlarındaki yöneticilerin ve öğrencilerin ders dışı etkinliklere bakış açılarının incelenmesi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi. Cilt:6. Sayı:1.

Ekinci, A. (2008). Genel liselerdeki sosyal sermaye düzeyinin ÖSS başarısına etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Fırat Üniversitesi. Elâzığ.

Ekmekci, A. (2006). İlköğretim okulları birinci kademede eğitici kol çalışmalarının yeterlilik düzeyi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak.

Eminoğlu, E. (2011). Boş zamanların değerlendirilmesinde ilköğretim okullarındaki öğrenci kulüplerinin yeri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Erbay, H. G. (1997). Eğitici kol çalışmalarının etkililiği ile ilgili öğretmen ve yönetici görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

Ercan, B. (2009). Ortaöğretim öğretmenlerinin sosyal sorumluluk anlayış ve uygulamaları Antalya örneği. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Akdeniz Üniversitesi. Antalya.

Erden, M. (1995). Eğitimde program değerlendirme. Pegem Akademi Yayıncılık. Ankara.

Erdoğan, M. & Uşak, M. (2009). Curricular and extra-curricular activities to develop the environmental awareness of young students: a case from Turkey. Odgojne Znanosti Vol. 11. USA.

Erekçi, B. (2021). Okullarda ders dışı etkinliklerin işlevleri. https://tedmem.org/blog/okullarda-ders-disi-etkinliklerin-islevleri. Erişim Tarihi: 28 Haziran 2021.

Ergül, H. F. & Kurtulmuş, M. (2014). Sosyal sorumluluk anlayışının geliştirilmesinde topluma hizmet uygulamaları dersine ilişkin öğretim elemanlarının görüşleri. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi. Cilt:13. Sayı:49.

Eroğlu, E. (2008). İlköğretim okullarındaki sosyal kulüp çalışmalarında karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri (Elmadağ ilçesi örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Erol, N. (2011). Toplumsal değişme ve eğitim: "temel ilişkiler, çelişkiler, tartışmalar". Akademik Bakış Dergisi. Cilt:5. Sayı:9. Kış.

Everson, H.T. & Millsap, R.E. (2005). Everyone gains: extracurricular activities in high school and higher satscores. College Board Research Report No. 2005-2. USA.

Farrugia, T. (2015). Extra Curricular Activities: The Perception of Graduates of how student engagement affects career development. University of Malta. Malta.

Feldman, A.F. & Matjasko, J.L. (2005). The role of school-based extracurricular activities in adolescent development: a comprehensive review and future directions. Review of Educational Research Summer. Vol. 75. No: 2. pp. 159-210. USA.

Fischer, N., Radisch, F. & Schüpbach, M. (2014). International perspectives on extracurricular activities: Conditions of effects on student development, communities and schools. Journal for Educational Research Online 6/3, p.5-9.

Fraenkel, J.R. & Wallen, N.E. (2012). How to design and evaluate research in education. McGraw-Hill High Education. Boston.

Freeman, R. (2017). The relationship between extracurricular activities and academic achievement. National Louis University. Chicago.

Ganga, N. (2014). Ders dışı faaliyetlerin karşılıklı etkileşimi. 21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum. Cilt:3. Sayı:9. Kış. Ankara.

Genç, S. Z. (2006). Demokratik kazanımların gerçekleştirilmesinde ilköğretim öğretmenlerinin etkililiğinin değerlendirilmesi. Milli Eğitim Dergisi. Sayı:171.

Gholson, R.E. (1985). Student achievement and co-curricular activity participation. NASSP Bulletin. V:69. No:83. P.17-20. USA.

Gibbons, J.M. (2006). The Link between extracurricular activities and academic achievement for youth in grades 5 and 7. Canada.

Gordon, T. (2010). Etkili Öğretmenlik Eğitimi, 3. Baskı. Profil Yayıncılık. İstanbul.

Göçer, A. (2004). Türkçe öğretimine bir uygulama sahası olarak belirli günler ve haftaların kutlama etkinlikleri. Milli Eğitim Dergisi. Sayı: 162.

Göğebakan, M. (2016). Liselerde sosyal kulüplerin etkililiği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi. İstanbul.

Gökalp, H. (2007). Gençliğin boş zamanlarını değerlendirmesindespor faaliyetlerinin yeri ve önemi (Tunceli ili örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Elâzığ.

Gökyer, N. & Zincirli, M. (2011). Kulüp çalışmalarının gerçekleşme düzeylerine ilişkin danışman öğretmen ve kulüp temsilcilerinin algıları. NWSA Dergisi. Cilt:6. Sayı:2

Gömleksiz, M.N. & Kılınç, H.H. (2015). Ortaokullarda sosyal kulüp etkinlikleri kapsamında yapılan toplum hizmeti çalışmalarına ilişkin öğretmenlerin görüşleri. International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic. Sayı:10/3. Kış. Ankara.

Gömleksiz, M.N. & Özdaş, F. (2013). Serbest etkinlikler dersi kazanımlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi. Kış. Cilt:12. Sayı:44.

Görkem, D. (2012). İlköğretim öğrencilerinin sosyal etkinliklere katılma durumlarının akademik başarılarına etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir.

Gu, A., Ye, Y. & Kanjanaphoomin J. (2019). A comparative study of teachers' perception towards extracurricular activities according to their demographics in giraffe English school Nanjing, China Scholar: Human Sciences. Vol:11 No:1.

Güçlü, M. (2013). Gençlik döneminde boş zaman faaliyetlerinin yeri ve önemi. Gençlik Araştırmaları Dergisi. Yıl:1. Cilt:1. Sayı:1.

Gülbahçe, Ö. (1996). Boş zamanları değerlendirme alışkanlıkları. Atatürk Üniversitesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erzurum.

Gültekin, M. (2007). İlköğretim öğretmenlerinin ilköğretimde kutlanan belirli gün ve haftaların gerekliliği ve işe vurukluğu konusundaki görüşleri. Eskişehir ili örneği. Milli Eğitim Dergisi. Bahar.

Gündoğdu, C., Karataş, Ö. & Nacar, E. (2011). Ders dışı etkinlik uygulamalarında okul müdürlerinin sorunları. E-Journal of New World Sciences Academy. Cilt:6. Sayı:1.

Gündüz, N., Keskin, M.T. & Erduğan, F. (2017). İnvestigation of participation motivations in exercises of students participating in archery in extracurricular activities. Universal Journal of Educational Research 5(10). HRPUB Journal.

Güneş, Y. (2013). Meslek liselerinde, sosyal etkinliklere okul yöneticilerin yaklaşımı. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tez. İstanbul.

Haktanır, G., Baran, G. & Alisinanoğlu, F. (1998). Çalışan annelerin çocuk yetiştirme tutumları. Eğitim ve Bilim Dergisi. Cilt:22. Sayı:109. TED Yayınları.

Hancock, D., Dyk, P.H. & Jones, K. (2012). Adolescent involvement in extracurricular activities: influences on leadership skills. Journal of Leadership Education. Vol: 11.

Hart, B.N. (2013). The effects of participating in activities on the academic success of Hispanic students. USA.

Hasançebi, B., Terzi, Y. & Küçük, Z. (2020). Madde güçlük indeksi ve madde ayırt edicilik indeksine dayalı çeldirici analizi. Gümüşhane Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi. Cilt:10, Sayı:1.

Hesapçıoğlu, M. (1994). Öğretim ilke yöntemleri, eğitim programları ve öğretim. Beta Yayınları. İstanbul.

Holland, A. & Andre, T. (1987). Participation in extracurricular activities in secondary school: what is known, what needs to be known? Review of Educational Research. Winter. Vol. 57.No. 4. pp. 437-466. California.

Hurst, B., Wallace, R. & Nixon, S.B. (2013). The impact of social interaction on student learning. Reading Horizons. Vol. 52. Issue 4. Article 5. USA.

Ivaniushina V. & Zapletina, O. (2015). Participation in extracurricular activities and development of personal and interpersonal skills in adolescents. Journal of Siberian Federal University. Humanities & Social Sciences. Vol. 11. p. 2408-2420.

Johnston L.H. (2013). The effects of extracurricular activities on academic performance and retentıon in the middle Tennessee state university horse science program. USA.

Karaağaç, P. (2017). Teachers' views on activities practised ın elementary schools. İJERE. Vol.1. Issue:1. Turkey.

Karakaya, V. (2012). Yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanan eğitsel ve sosyal kulüplerin amaçlarına ulaşma düzeyine ilişkin öğretmen görüşleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kafkas Üniversitesi. Kars.

Karakoyun, Y. (2011). İlköğretim öğretmenlerinin kulüp faaliyetlerine ilişkin tutumlari ile empatik eğitimleri arasındaki ilişki. (Bağcılar ilçesi örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi. İstanbul.

Karaköy, U.F. (1995). İlköğretim okullarındaki eğitsel kol çalışmaları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi. Ankara.

Karakuş, C., Kartal, A. & Çağlayan, K. T. (2016). İlkokul öğrencilerine göre sorumluluk. Ankara University, Journal of Faculty of Educational Sciences. Vol:49. No:1. 1-19.

Karaküçük, S. (1999). Okul yöneticilerinin ders dışı etkinliklere yaklaşımları. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 4-3.

Karasar, N. (2011). Bilimsel araştırma yöntemi. Nobel Yayıncılık. Ankara.

Karslı, S. (2006). İlköğretim okullarında sosyal kulüp çalışmalarının öğrencilerin yöneticilik niteliklerinin gelişmesine katkısı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Ankara.

Keçe, M. (2015). Difficulties faced in social club activities: a qualitative study based on teacher opinions. Educational Sciences: Theory & Practice. Canada.

Keenan, L. (2014). The effect of extracurricular actıvities on career outcomes: a literature review. Student Psychology Journal. Vol.1.

Kelepolo, E. N. (2011). The relationship between participatıon in extracurricular activities and Utah‘s proficiency assessments of students in a suburban school district. University of Nevada. Las Vegas.

Keser, F., Akar, H. & Yıldırım, A. (2011). The role of extracurricular activities in active citizenship education. ResearchGate. J. Curriculum Studies. Vol. 43. No: 6.

Keskin, D. (2005). İlköğretim okullarında sosyal kulüp faaliyetlerinin durumu (Adapazarı örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya.

Kılbaş, Ş. (2000). Adana ili liselerinde eğitsel kol çalışmalarının durumuna ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri. Çukurova Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Cilt:6-6. 1-20.

Kılıç, S. (2013). Örnekleme yöntemleri. Journal of Mood Disorders No:3(1):44-6.

Kılıç, S. (2016). Cronbach'ın Alfa güvenirlik katsayısı. Journal of Mood Disorders.

Kılıçarslan, T. (2009). Öğretmenlerin eğitici kulüp çalışmalarına ilişkin tutumları. Yeditepe Üniversitesi. İstanbul.

Kıran, H. (2008). Etkili sınıf yönetimi. Anı Yayıncılık. 4. Baskı. Ankara

Kırdar, A. (2002). İlköğretim okulları 1. kademe eğitici kol çalışmalarının yeterlilik düzeyi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya.

Kırkpınar, M. (2004). Lise son sınıftaki öğrencilerin boş zaman faaliyetlerine katılım biçimlerinin araştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Muğla.

Kısakürek, A.M. (1979). Çocuk ve eğitsel uğraşlar. A.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt:12. Sayı:1.

Kiraz, E., Yurdakul, B. & Kiraz, M. (2002). Ortaöğretim kurumlarındaki eğitsel kol etkinliklerinin değerlendirilmesi. Eğitim ve Bilim. Cilt:27. Sayı:126. Ankara.

Kline, R. B. (2011). Principles and practice of structural equation modeling. The Guilford. New York.

Koçinalı, A. (2008). Kocaeli ili Gebze ilçesindeki endüstri meslek liselerinde öğrenim gören öğrencilerin eğitsel kulüplere bakışı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi. İstanbul.

Komalasari, K., Saripudin, D. & Masyitoh, I.S. (2014). Living values education model in learning and extracurricularactivities to construct the students' character. Journal of Education and Practice. Vol. 5. No.7.

Kort-Butler, L.A. & Hagewen, K.J. (2011). School-based extracurricular activity ınvolvement and adolescent self-esteem: a growth-curve analysis. Journal of Youth and Adolescence. Vol. 40.

Köprübaşı, R. (2014). Yönetici, öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre ortaöğretimdeki sosyal etkinliklerin işlevselliğinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi. Adana.

Körükcü, Ö. & Kukulu, K. (2015). Beden-Zihin-Ruh Bütünlüğünü Korumaya Yönelik Bir Program: Farkındalık Temelli Stres Azaltma Programı. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar. 7(1): 68-80. Adana.

Köse, E. (2003). İlköğretim düzeyinde ders dışı etkinliklerin akademik başarıya ve okul kültürünü algılamaya etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi. Erzurum.

Köse, E. (2004). İlköğretim öğrencilerinin ders dışı etkinlikleri tercihetme nedenleri. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı. İnönü Üniversitesi. Malatya.

Köse, E. (2013). Eğitim kurumlarında gerçekleştirilen ders dışı etkinliklerin sınıflandırılmasına yönelik bir öneri. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi. Sayı:2/2.

Kula, T. (2006). Ergenlerde dini düşüncede yaşanan güçlükler (Bir Diyarbakır örneklemi). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi. Sivas.

Larson, R.W. (2000). Toward a psychology of positive youth development. American Psychologist, 55, 170–183. USA.

Le, T. (2013). Does participation in extracurricular activities reduce engagement in risky behaviours? Youth In Focus Project Discussion Paper Series No:13. Australia.

Lewis, C.P. (2014). The relation between extracurricular activities with academic and social competencies in school age children: a meta-analysis. Texas A&M University. USA.

Mahoney, J.L. (2014). School extracurricular activity participation and early school dropout: a mixed-method study of the role of peer social networks. Journal of Educational and Developmental Psychology. Vol.4. No:1.

Manlove, K.J. (2013). The impact of extracurricular athletic activies on academic achievement, disciplinary referrals, and school attendance among hispanic female 11th grade students. University of North Texas. Texas.

Marks, G. N. (1998). Attitudes to school life: Their influences and their effects on achievement and leaving school. Australian Council For Educational Research. LSAY Research Report. No:5. USA.

Marques, A., Holzweg, M., Scheuer, C., Repond, R.M., Correia, C., Santo, R, A., & Onofre, M. (2014). Extracurricular sports in European schools: A descriptive study. ResearchGate. USA.

Martinez, A., Coker, C., Mcmahon S. & Cohen, J. (2016). İnvolvement in extracurricular activities: identifying differences in perceptions of school climate. ResearchGate. USA.

Massoni, E. (2011). Positive effects of extracurricular activities on students. ESSAI 9(1). USA.

MEB (1973). Milli eğitim temel kanunu. http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf. Erişim Tarihi: 10 Nisan 2021.

MEB (1976). İlk ve orta dereceli okullar eğitici çalışmalar yönetmeliği. 21 Temmuz 1976 tarih ve 15653 sayılı Resmî Gazete. Ankara.

MEB (1983). İlköğretim, lise ve dengi okullar eğitici çalışmalar yönetmeliği. 25.05.1983 tarih ve 18057 sayılı Resmî Gazete. Ankara.

MEB (2005). İlköğretim ve ortaöğretim kurumları sosyal etkinlikler yönetmeliği. 13.01.2005 tarih ve 25699 sayılı Resmî Gazete. Ankara.

MEB (2005). Millî eğitim bakanlığı ilköğretim ve orta öğretim kurumları sosyal etkinlikler yönetmeliği. 13.01.2005 tarih ve 25699 sayılı Resmî Gazete. Erişim Tarihi: 24 Haziran 2021. Ankara.

MEB (2009). Ortaöğretim sosyal etkinlik dersi öğretim programı. Ankara.

MEB (2017). Millî Eğitim Bakanlığı eğitim kurumları sosyal etkinlikler yönetmeliği. 08.06.2017 tarih ve 30090 sayılı Resmî Gazete. Ankara.

MEB (2018). Tarih dersi (9, 10 ve 11. sınıflar) öğretim programı. https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201822142524139Tarih%20d%C3%B6p.pdf. Erişim Tarih: 06 Nisan 2021

MEB EARGED. (2009). Ortaöğretim okulları öğrenci kulüp faaliyetlerine yönelik eğitim materyali ve donanım ihtiyacının değerlendirilmesi. Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Daire Başkanlığı. Ankara.

MEB OGM. (2015). Türk eğitim sistemi ve ortaöğretim. MEB Yayınları. Ankara.

MEB OGM. (2017). Ortaöğretim kurumları yönetmeliği. http://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/20161748. Erişim Tarihi: 15 Mayıs 2019.

Meester, A.D. (2017). Motivating children and adolescents to develop a physically active lifestyle: The role of extracurricular school-based sports and motor competence. Ghent.

Mete, A. (2014). İlköğretim öğrencilerinin çevreye yönelik bilgi ve tutumlarına çevre koruma kulübünün etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir.

Metsapelto, R.L. & Pulkkinen, L. (2014). The benefits of extracurricular activities for socioemotional behavior and school achievement in middle childhood: An overview of the research. Journal for Educational Research. Online 6.

Morrison, A. K. (2008). Democratic classrooms: promises and challenges of student voice and choice, part one. Educational Horizons. Vol.87. Number-1. USA.

Nama, M. (2010). Üniversite öğrencilerinin ders dışı etkinlikler konusundaki yaklaşımları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir.

Natalie, F. & Desiree, T. (2014). Quality of extracurricular activities-considering developmental changes in the impact on school attachment and achievement. Journal for Educational Research Online 6 (2014) 3, S. 54-75.

O'dea W.J. (1994). The effect of extra-curricular activities on academic achievement. Des Monies. İndia.

Odabaşı, Ş. (1988). Eğitsel etkinliklerin ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin ilkokuma ve yazma becerilerine etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi. Ankara.

Oğuz, O., Oktay, A. & Ayhan, H. (2010). 21. Yüzyılda eğitim ve Türk eğitim sistemi. Pegem Akademi Yayıncılık. 2. Baskı. Ankara.

Okyay, B. (2012). Yönetici ve çalışanların özgüven düzeyleri ve kişisel gelişim inisiyatifi alma becerilerinin karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi. İstanbul.

Onay, İ. & Gelen, İ. (2013). İlköğretim okullarındaki eğitsel kulüp uygulamalarının etkililiğine ilişkin öğretmen ve yönetici görüşlerinin değerlendirilmesi. JASSS Dergisi. Sayı:6.

Onay, İ. (2012). İlköğretim okullarındaki eğitsel kulüp uygulamalarının etkililiğine ilişkin öğrenci-öğretmen-veli ve yönetici görüşlerinin değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Samsun.

Önal, Ş. H. (2005). Bir sorumluluk eğitim programının lise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin sorumluluk düzeylerine etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi. Bursa.

Özalp, R. & Ataünal, A. (1977). Türk milli eğitim sisteminde düzenleme teşkilatı. Milli Eğitim Basımevi. İstanbul.

Özbay, Y. (1999). Gelişim ve öğrenme psikolojisi: Araştırma-Teori-Uygulama, Empati Yayınları. İstanbul.

Özdinç, Ö. (2005). Çukurova üniversitesi öğrencilerinin sporun ve spora katılımın sosyalleşmeyle ilişkisi üzerine görüşleri. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Dergisi. 3(2).

Özdoğan, A. (2003). Eğitsel kol çalışmalarının sınıfa etkisi. Eğitişim Dergisi. http://www.egitisim.gen.tr/tr/index.php/arsiv/sayi-1-10/-2-sinif-yonetimi- Erişim Tarihi: 02 Mart 2021.

Özen, Y. & Gül, A. (2007). Sosyal ve eğitim bilimleri araştırmalarında evren-örnekleme sorunu. Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi. KKEFD. Sayı:15.

Özenci, S. (1997). İlköğretimde eğitici öğrenci sosyal kol çalışmalarının durumu. Marmara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.

Özer, B., Gelen, İ. & Öcal, S. (2009). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin boş zaman değerlendirme alışkanlıklarının günlük problem çözme becerilerine etkisinin incelenmesi. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Cilt:6. Sayı:12.

Özkaptan, E. (2007). Okullardaki sosyal kulüp etkinliklerin rekreasyonel açıdan değerlendirilmesi (Adapazarı ortaöğrenim kurumları örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya.

Özyeşil, Z. (2011). Özanlayış ve bilinçli farkındalık. Maya Akademi Yayıncılık. Ankara

Pallant, J. (2005). SPSS survival manual: a step by step guide to data analys isusing SPSS for windows. Australian Copyright. Australia.

Peguero, A. (2010). A profile of Lation school-based extracurricular activity involvement. Journal of Lations and Education.

Peixoto, F. (2004). What kinds of benefits students have from participating in extracurricular activities? ResearchGate.

Polat, B. S. (2017). Ortaokullardaki sosyal kulüp çalışmalarının etkililiğine yönelik yönetici, öğretmen ve öğrenci görüşlerinin incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erzurum.

Ponessa, J. M. (1992). Student access to extracurricular activities. Public Affairs Research İnstituteof New Jersey. USA.

Posner, G.J & Strike, K.A (1974). An analysis of curriculum structure. Eric. New York.

Rathunde, K. (1993). The Motivational Importance of Extracurricular Activities for Adolescent Development: Cultivating Undivided Attention. ED. 360373. USA.

Reed, L.K. (2014). Relationships between participation in extracurricular activities, act scores, gpa and attendance in select public high schools in Mississippi. The University of Southern Mississippi. Mississippi.

Rees, E.G. (2008). The effects of participation in extracurricular activities on academic performance in secondary school students. Master Theses. Colorado.

Sabo, H.M. & Mureşianu, M. (2014). Optimizing strategies for the inter-individual relationships in primary school through the extracurricular activities. Procedia - Social and Behavioral Sciences 180. Page: 696 – 701.

Sağlam, A. & Yayla, A. (2014). İlkokul ve ortaokullarda uygulanmakta olan sosyal kulüplerin işlevlerine yönelik öğretmen görüşleri. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD) Cilt:15. Sayı:2.

Sarı, M. (2007). Demokratik değerlerin kazanımı sürecindeörtük program: düşük ve yüksek "okul yaşam kalitesi"ne sahip iki ilköğretim okulunda nitel bir çalışma. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Çukurova Üniversitesi. Adana.

Sarı, M. (2012). Ortaöğretim öğrencilerinin ders dışı etkinliklere katılımının incelenmesi. Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi. 5 (1).

Schaefer, D, R., Simpkins, S.D., Andrea E. Vest, A.E. & Price, C.D. (2011). The Contribution of Extracurricular Activities to Adolescent Friendships: New Insights through Social Network Analysis. Dev Psychol. USA.

Seçgin, H. (1996). Ortaöğretim kurumlarında eğitsel kol çalışmalarının boş zaman değerlendirmesine katkıları (İzmir örneği). Dokuz Eylül Üniversitesi. İzmir.

Seow, P.R. & Pan, G. (2014). A Literature Review of the Impact of Extracurricular Activities Participation on Students Academic Performance. Singapore.

Serçek, S. & Serçek, G.Ö. (2015). Serbest zaman etkinlikleri olarak üniversite öğrencilerinin rekreatif etkinliklere katılmaları ve sosyalleşmeleri arasındaki ilişki. Akademik Bakış Dergisi. Sayı:51.

Sevinç, Ö.S. & Aktan, O. (2017). Üniversite öğrencilerinin serbest zaman etkinliklerinin belirlenmesi. Asya Öğretim Dergisi. Cilt:5. Sayı:1.

Siddiky, R. (2019). Developing co-curricular activities and extra-curricular activities for all-round development of the undergraduate students: A Study Of A Selected

Public University In Bangladesh. Pakistan Journal of Applied Social Sciences. Vol. 10. pp.61-82.

Singh, A. (2017). Effect of co-curricular activities on academic achievement of students. IRA-International Journal of Education & Multidisciplinary Studies. Vol.06, Issue 03.

Steiner, R. (1965). The education of child in the light of Anthroposophy. Anthroposophic Press. New York.

Şahan, E. (2011). İlköğretim 5. ve 8. Sınıf ders programlarındaki sorumluluk eğitimine dönük kazanımların gerçekleşme düzeyleri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ahi Evran Üniversitesi. Kırşehir.

Şahan, G. (1995). İlköğretim okullarında eğitici çalışmaların değerlendirilmesi (Ankara ili örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi. Ankara.

Şahan, H. (2008). Üniversite öğrencilerinin sosyalleşme sürecinde spor aktivitelerinin rolü. KMU İİBF Dergisi Yıl:10 Sayı:15.

Şahin, Ç. (1995). İlköğretim okulları 1. kademede (ilkokullarda) eğitici kol çalışmalarının yeterliliği üzerine bir araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi. Konya.

Şahin, G.Ç. (2015). Kars ilindeki ilkokullarda yürütülen eğitsel kulüp çalışmalarının öğrenci ve öğretmen görüşleri çerçevesinde incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kafkas Üniversitesi. Kars.

Şahin, N.H. & Yeniçeri, Z. (2015). "Farkındalık" üzerine üç araç: psikolojik farkındalık, bütünleyici kendilik farkındalığı ve Toronto bilgece farkındalık ölçekleri. Türk Psikoloji Dergisi, Aralık 2015, 30 (76), 48-64.

Şahin, Ş. & Özçelik, Ç,Ç. (2016). Ergenlik dönemi ve sosyalleşme. Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi.

Şirin, H. (2005). Öğrencilerin sosyal sorumluluklarının geliştirilmesinde öğretmenlerin rolü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt:25. Sayı:1.

Şişman, M. (2006). Eğitimde demokrasi ve sosyal adalet: Türkiye eğitim sisteminin değişmeyen miti. Türk Eğitim Sisteminde Yeni Paradigma Arayışları Bildiriler Kitabı, 4-5 Kasım. Eğitim Bir-Sen Yayınları. Ankara.

Şişman, M., Güleş, H. & Dönmez, A. (2010). Demokratik bir okul kültürü için yeterlilikler çerçevesi. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 3/1, 167-182.

Tan, H. (2000). Psikolojik danışma ve rehberlik. MEB Yayınları. İstanbul.

TDK. (2021). sozluk.gov.tr. Demokrasi. Erişim Tarihi: 21 Mayıs 2021.

TDK. (2021). sozluk.gov.tr. Sorumluluk. Erişim Tarihi: 21 Mayıs 2021.

Tekin, H. (2012). Eğitimde ölçme ve değerlendirme. 21. Baskı. Yargı Yayınevi. Ankara.

Tetik, V. (2008). Genel liselerde sosyal etkinliklerin uygulanmasında okul yöneticilerinin etkililiği. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi. İstanbul.

Tezbaşaran, A. (1997). Likert tipi ölçek geliştirme kılavuzu. Türk Psikologlar Derneği. Ankara.

Tezcan, M. (1976). Boş zaman eğitimi ve eğitim politikalarımız. Ankara Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi. C:9.

Tezcan, M. (1992). Boş zamanların değerlendirilmesi sorununun sosyolojik ve eğitimsel yönleri. A. Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. Cilt:11. Sayı:1

Tezcan, M. (2003). Gizli müfredat eğitim sosyolojisi açısından bir kavram çözümlemesi. Tebliğler Dergisi. Cilt:1. Sayı:1.

Timurlenk, M. (1988). "İlköğretim okullarında eğitsel kol etkinliklerinin yönetimi (Kars örneği)," Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Ulucan, M., Yaprak, K., Ü. & Kırnık, D. (2010). Öğrencilerin kulüp çalışmalarına ilişkin tutumları. 9. Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu (20-22 Mayıs 2010). Elâzığ.

UNİCEF. https://www.unicef.org/turkey/crc/cr23e.html Erişim Tarihi: 08 Nisan 2021.

Varış, F. (1978). Eğitimde program geliştirme, teori ve teknikler. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları. 4. Baskı. Ankara.

Vural, C. (2018). Öğretmen ve yöneticilerin sosyal kulüp çalışmalarına yönelik tutumları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi. İstanbul.

Wilcox, M.L. (2012). The impact of extracurricular activities on academic performance for rural secondary students in Indiana. İndiana State University. İndiana.

Wilson, N. (2009). İmpact of extracurricular activities on students. The Graduate School University of Wisconsin-Stout. USA.

Yalçın, S. (2014). Meslek liselerindeki öğrenci kulüplerinin sosyalleşmeye etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi. İstanbul.

Yaman, E. & Ersal, Ö. (2015). Sosyal kulüplerde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. Uluslararası Hakemli Beşerî ve Akademik Bilimler Dergisi. Cilt:4. Sayı:11.

Yaman, E. (2011). Rekreasyon bağlamında öğrenci algılarına göre sosyal kulüplerin işlevselliği. Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi. Yıl:2. Sayı:3.

Yeşilorman, M. & Koç, F. (2014). Bilgi toplumunun teknolojik temelleri üzerine eleştirel bir bakış. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. C.24. S.1.

Yeşilyaprak, B. (2012). 21. Yüzyılda eğitimde rehberlik hizmetleri. Nobel Yayınları. Ankara.

Yetiş, Ü. (2008). Ortaöğretim öğrencilerinin boş zaman değerlendirme eğilimlerinin farklı değişkenlere göre belirlenmesi. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. Cilt:2. Sayı:3.

Yıldırım, N. (2010). Kırsal bölgelerde öğrenim gören öğrencilere yönelik sosyal etkinlikler hakkında öğrenci, öğretmen görüşleri ve öğrencilerin özsaygıları açısından değerlendirilmesi. İlköğretim Online Dergisi.

Yıldız, S. (2017). Sosyal bilimlerde örnekleme sorunu: nicel ve nitel paradigmalardan örnekleme kuramına bütüncül bir bakış. Kesit Akademi Dergisi. Yıl:3. Sayı:11.

Yiğit, N. (2008). Ortaöğretim kurumlarında uygulanan öğrenci kulüplerinin değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir.

Yücel, A. (2017). Sosyal etkinliklerin öğrenci üzerinde etkisi: (Anadolu lisesi örneği). ULEAD 2017 Yıllık Kongresi.

Yüksel, Ö. (2012). İlköğretim okulu 6, 7, 8. sınıf öğrencilerinin okula bağlılığında yöneticinin sosyal sorumlulukla ilgili etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi. İstanbul.

Yüksel, S. (2002). Yükseköğretimde eğitim-öğretim faaliyetleri ve örtük program. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt:15. Sayı:1.

Zhu, X. & Liu, J. (2020). Education in and after Covid-19: immediate responses and long-term visions. Postdigital Science and Education. Volume: 1.

EKLER

EK-1 Aday Ölçek İçin Pilot Uygulama

ÖĞRENCİ KULÜPLERİNE İLİŞKİN LİSE ÖĞRENCİLERİNİN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Değerli öğrenciler,

Bu anket öğrenci kulüplerinin gerçekleştirdiği etkinliklere ilişkin görüşlerinizi öğrenmek için gerekli olan verileri toplamak amacıyla uygulanmaktadır. Bu nedenle ankette yer alan soruları dikkatli okumanız araştırma güvenirliği için önemlidir. Her soruyu okuduktan sonra görüşünüzü yansıtan seçeneğin yanına (X) işareti koyunuz. Çalışmanın amacına uygun olarak tamamlanması için bütün sorulara cevap vermeniz önem arz etmektedir. Toplanacak veriler bilimsel amaç dışında kullanılmayacaktır. İsminizi yazmanıza gerek yoktur. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Şehmus ORAL
Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Cinsiyetiniz: ( ) Bay ( ) Bayan

2. Okulunuzun öğretim şekli: ( ) Normal (tam gün) ( ) İkili (sabahçı-öğlenci)

3. Okulunuzun türü: ( )Anadolu ( )İmam-Hatip ( )Meslek ( )Fen ( )Sosyal Bil. ( )Spor ( )Güzel Sanatlar ( )Proje

4. Sınıfınız: ( ) 9 ( ) 10 ( ) 11 ( ) 12

5. Ailenizin ortalama aylık geliri? (Lütfen yazınız):.....

6. Anne ve babanızın eğitim durumu nedir? (X) işareti koyunuz.

	Okuryazar Değil	Okuryazar	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite
Anne						
Baba						

7. Anne ve babanızın iş durumu nedir? (X) **işareti koyunuz.**

	Çalışmıyor	Memur	İşçi	Serbest Meslek	Diğer
Anne					
Baba					

8. Daha önce üye olduğunuz kulüpleri lütfen yazınız:

a)..... **b)**.....
c)..... **d)**.....

9. Öğrenci kulüp faaliyetleri kapsamında herhangi bir okul dışı etkinliğe katıldınız mı? ( ) Evet ( ) Hayır

10. Üye olduğunuz kulüp çalışmaları yıl boyunca düzenli yapılmakta mıdır? ( ) Evet ( ) Kısmen ( ) Hayır

11. Okulunuzda var olan öğrenci kulüplerinin isimlerini lütfen aşağıya yazınız:
a)..... **b)**.....
c)..... **d)**.....
e)..... **f)**.....
g)..... **h)**.....

12. Okulunuzdaki öğrenci kulübüne nasıl üye oldunuz?
( ) İlgi duyduğum için ( ) Yeteneğimi geliştirmek istediğim için ( ) Danışman öğretmen seçtiği için ( ) Diğer

13. Üye olduğunuz öğrenci kulüp etkinlikleri ne zaman yapılır?
( ) Okul çıkışı ( ) Boş derste ( ) Hafta sonu ( ) Diğer

14. Üye olduğunuz kulübün danışman öğretmenin kulüp hakkındaki bilgi ve beceri düzeyi nasıldır?
( ) Çok iyi ( ) İyi ( ) Orta ( ) Az ( ) Çok az

15. Öğrenci kulüp etkinlikleri ders başarınızı nasıl etkiler?
( ) Olumlu ( ) Olumsuz ( ) Diğer (Lütfen yazınız):.....

16. Okulunuzdaki öğrenci kulüpleri hakkında yeterli bilgi sahibi misiniz? ( ) Evet ( ) Kısmen ( ) Hayır

	Her soru için uygun gördüğünüz seçeneğe (X) işareti koyarak belirtiniz.	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1.	Öğrenci kulüp etkinliklerine katılmaktan hoşlanırım.					
2.	Öğrenci kulübü olarak toplumsal sorunlara ilişkin projeler geliştiririz.					
3.	Öğrenci kulüp çalışmaları için okulumuzdaki fiziksel alanlar yeterli değildir.					
4.	Okulumuzdaki öğrenci kulüp çalışmaları titizlikle yürütülür.					
5.	Öğrenci kulüp çalışmalarına not verilmelidir.					
6.	Okulumuzda öğretim yılı başında öğrenci kulüpleri hakkında genel bilgi verilir.					
7.	Danışman öğretmen üye olduğum kulübün amaçları hakkında kulüp üyelerine bilgi verir.					
8.	Üye olduğum kulüpte danışman öğretmen yenilikçi fikirler geliştirmeye bizi teşvik eder.					
9.	Kaynaştırma öğrencilerinin de öğrenci kulüplerine katılmaları için gerekli ortam sağlanır.					
10.	Öğrenci kulüp çalışmaları ders havasında yapılır.					
11.	Öğrenci kulüplerin düzenlediği etkinliklerinde başarılı olanlar ödüllendirilir.					
12.	Öğrenci kulüp çalışmalarının gelecekte de bana yarar sağlayacağını düşünüyorum.					
13.	Öğrenci kulüp etkinlikleri sayesinde işbirliği becerisi kazanırım.					
14.	Öğrenci kulüp etkinlikleriyle iletişim becerimin geliştiğini düşünüyorum.					
15.	Öğrenci kulüp etkinlikleri zararlı alışkanlıklar konusunda bilgilendirme yapar.					
16.	Öğrenci kulüp etkinlikleri okula ait olma duygumu artırır.					
17.	Öğrenci kulüp etkinlikleriyle farklı yönlerimi keşfederim.					
18.	Öğrenci kulüplerindeki sosyal etkinlikler liderlik becerimi geliştirmeye katkı sağlar.					
19.	Öğrenci kulüp etkinlikleri görgümü (nezaket kuralları) artırır.					
20.	Öğrenci kulüp etkinlikleriyle değerler (merhamet, yardımlaşma vb.) kazanırım.					
21.	Öğrenci kulüp etkinlikleri stres düzeyimi düşürür. (psikolojik rahatlık sağlar)					
22.	Öğrenci kulüp etkinlikleri yurttaşlık (vatandaşlık) görevlerimin farkına varmamı sağlar.					
23.	Öğrenci kulüpleri kitap okuma alışkanlığını artırmak için çeşitli etkinlikler yapar.					
24.	Okulumuzda öğrenci kulüplerince düzenlenen sosyal etkinliklere (bilim fuarı, bilgi yarışması vb.) öğrenci olmayanların da katılımı sağlanır.					
25.	Öğrenci kulüpleri aracılığıyla huzurevi, hastane vb. yerlere ziyaretler yapılır.					
26.	Okulumuzda öğrenci kulüpleri zararlı alışkanlıkları (sigara, alkol vb.) önleyici çalışmalar yapar.					
27.	Öğrenci kulüpleri bilinçli tüketim konusunda etkinlikler düzenler.					
28.	Okulumuzdaki öğrenci kulüpleri kan veya organ bağışına ilişkin etkinlikler düzenler.					
29.	Okulumuzda öğrenci kulüpleri yardımlaşma içerikli (kermes, gıda, sergi vb.) etkinlikler gerçekleştirir.					
30.	Okulumuzda sağlıklı yaşamı özendirici (yürüyüş, koşu, bisiklet sürme vb.) etkinlikler düzenlenir.					

	Her soru için uygun gördüğünüz seçeneğe (X) işareti koyarak belirtiniz.	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
31.	Okulumuzda teknoloji bağımlılığını (internet, tv, akıllı telefon vb.) önleyici çalışmalar gerçekleştirilir.					
32.	Okulumuzdaki öğrenci kulüpleri çevresel/toplumsal sorunlara dikkat çekmek için kamuya açık yerlerde etkinlikler (tiyatro, fotoğraf, sergi, şiir, konser vb.) düzenler.					
33.	Okul yöneticilerimiz kulüp etkinliklerinin yapılmasına destek verirler.					
34.	Velim öğrenci kulüp çalışmalarımla ilgilenir.					
35.	Öğrenci kulübümüzün kararlarını danışman öğretmenimizle birlikte alırız.					
36.	Okulumuzda açılacak öğrenci kulüplerini yönetici, öğretmen ve öğrenciler birlikte karar alarak belirler.					
37.	Üye olduğum öğrenci kulübünde görev seçimi yapılırken önerilerim dikkate alınır.					
38.	Kulüp üyelerinin çoğunluğu tarafından alınan karara danışman öğretmen de uyar.					
39.	Öğrenci kulüplerinin etkinliklere katılarak okulumu temsil ettiğimi düşünürüm.					
40.	Üye olduğumuz kulübü tanıtıcı etkinlikler (okulda, kültür merkezi, web vb.) düzenleriz.					
41.	Öğrenci kulüpleri yeni kayıt veya nakil gelen öğrencilerin okula uyumu için etkinlikler düzenler.					
42.	Okulumuzdaki kulüpler tarihi yerleri tanımaya yönelik geziler düzenler.					
43.	Öğrenci kulüp çalışmalarımız sosyal medyada (okulun web sitesi, gazete vb.) paylaşılır.					
44.	Öğrenci kulüp etkinlikleri sayesinde yeni arkadaşlar edinirim.					
45.	Okulumuzda öğrenci kulüpleri çeşitli sosyal etkinlikler (şiir, müzik, turnuva vb.) düzenler.					
46.	Öğrenci kulüp etkinlikleriyle özgüvenim artar.					
47.	Öğrenci kulüplerindeki sosyal etkinlikler öz kontrol becerimin gelişmesine katkı sağlar.					
48.	Öğrenci kulüplerinde gönüllülüğü özendirici etkinlikler düzenlenir.					
49.	Öğrenci kulüplerinde milli ve manevi değerleri tanıtıcı etkinlikler yapılır.					
50.	Öğrenci kulüpleri kültürel değerleri (saygı, hoşgörü vb.) yaygınlaştırıcı etkinlikler yapılır.					
51.	Engellilik, yaşlılık vb. konularda farkındalık oluşturmak amacıyla etkinlikler yapılır.					
52.	Öğrenci kulüp etkinlikleri kişiliğimin olgunlaşmasına katkıda bulunur.					
53.	Öğrenci kulüp etkinlikleriyle yakın çevreme (aile, kulüp üyeleri) pozitif bir enerji veririm.					
54.	Öğrenci kulüpleri toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda farkındalık oluşturmak amacıyla etkinlikler yapar.					
55.	Öğrenci kulüp etkinlikleri sayesinde insan hakları konusunda duyarlılığım artar.					
56.	Öğrenci kulüp etkinlikleriyle planlı çalışma becerisi kazanırım.					
57.	Öğrenci kulüp çalışmalarıyla bireysel hedefler belirleme yardımcı olur.					
58.	Öğrenci kulüp etkinlikleriyle yeteneklerimi geliştiririm.					
59.	İnsan hakları, şiddet vb. konularda farkındalık oluşturmak amacıyla etkinlikler yapılır.					
60.	Çevreyi korumaya (yeşillendirme, hava kirliliği vb.) yönelik projelerde görev alırım.					
61.	Öğrenci kulüp etkinlikleriyle çevremdekilere güvenim artar.					

	Her soru için uygun gördüğünüz seçeneğe (X) işareti koyarak belirtiniz.	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
62.	Öğrenci kulüp etkinlikleriyle serbest zamanlarımı verimli değerlendiririm.					
63.	Öğrenci kulüp etkinlikleri girişimcilik becerisi kazanmama katkı sağlar.					
64.	Öğrenci kulüp etkinlikleriyle tutumlu olma bilincim artar.					
65.	Öğrenci kulüp etkinlikleriyle farklı görüş, düşünce, inanç ve kültürel değerlere karşı hoşgörü becerisi kazanırım.					
66.	Öğrenci kulüp çalışmalarında sorumluluk alırım.					

EK-2. Veri Toplama Aracının Son Hali

ÖĞRENCİ KULÜPLERİNE İLİŞKİN LİSE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Değerli öğrenciler,

Bu anket öğrenci kulüplerinin gerçekleştirdiği etkinliklere ilişkin görüşlerinizi öğrenmek için gerekli olan verileri toplamak amacıyla uygulanmaktadır. Bu nedenle ankette yer alan soruları dikkatli okumanız araştırma güvenirliği için önemlidir. Her soruyu okuduktan sonra görüşünüzü yansıtan seçeneğin yanına (X) işareti koyunuz. Çalışmanın amacına uygun olarak tamamlanması için bütün sorulara cevap vermeniz önem arz etmektedir. Toplanacak veriler bilimsel amaç dışında kullanılmayacaktır. İsminizi yazmanıza gerek yoktur. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Şehmus ORAL
Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

A) KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Cinsiyetiniz: ( ) Kadın ( ) Erkek

2. Okulunuzun türü: ( ) Resmi/Devlet okulu ( ) Özel

3. Okulunuzun öğretim şekli: ( ) Normal /Tam gün ( ) İkili /Sabahçı-Öğlenci

4. Okulunuzun türü: ( )Anadolu ( )İmam-Hatip ( )Meslek ( )Fen ( )Sosyal Bil. ( )Spor ( )Güzel Sanatlar ( )Proje

5. Sınıfınız: ( ) 9 ( ) 10 ( ) 11 ( ) 12

6. Ailenizin ortalama aylık geliri? (Lütfen yazınız):……

Anne ve babanızın eğitim durumu nedir? (X) işareti koyunuz.

		Okuryazar Değil	Okuryazar	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite
7.	**Anne**						
8.	**Baba**						

Anne ve babanızın iş durumu nedir? (X) **işareti koyunuz.**

		Çalışmıyor	Memur	İşçi	Serbest Meslek	Diğer (Lütfen yazınız)
9.	**Anne**					
10.	**Baba**					

B) ÖĞRENCİ KULÜPLERİNİN İŞLEYİŞ DURUMU

11. Okulunuzda üye olduğunuz kulüp çalışmaları yıl boyunca düzenli yapılmakta mıdır? ( ) Evet ( ) Kısmen ( ) Hayır

12. Okulunuzdaki öğrenci kulübüne niçin üye oldunuz?
( ) İlgi duyduğum için ( ) Yeteneğimi geliştirmek istediğim için ( ) Danışman öğretmen önerdiği için ( ) Diğer

13. Okulunuzda üye olduğunuz öğrenci kulüp etkinlikleri ne zaman yapılır?
( ) Hafta içi ders saatlerinden sonra ( ) Hafta sonu ( ) Diğer (Lütfen yazınız)……..

14. Okulunuzda üye olduğunuz kulübün danışman öğretmenin kulüp hakkındaki bilgi düzeyi nasıldır?
( ) Çok iyi ( ) İyi ( ) Orta ( ) Az ( ) Çok az

15. Okulunuzdaki öğrenci kulüp etkinliklerinin ders başarınızı nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?
( ) Olumlu ( ) Olumsuz ( ) Diğer (Lütfen yazınız):……..

16. Okulunuzdaki diğer öğrenci kulüpleri hakkında yeterli bilgi sahibi misiniz? ( ) Evet ( ) Kısmen ( ) Hayır

17. Okulunuzdaki öğrenci kulüp etkinliklerini nasıl değerlendiriyorsunuz?
( ) Sıkıcı ( ) Eğlenceli ( ) Sosyalleştirici ( ) Gereksiz ( ) Diğer (Lütfen yazınız):……

18. <u>Sizce</u> okulunuzdaki öğrenci kulüp faaliyetleri ne zaman yapılmalıdır?
( )Ayrı bir ders saatinde ( )Derslerin bitiminde ( )Hafta sonu ( )Diğer (Lütfen yazınız)……

19. Okulunuzda bu sene üye olduğunuz kulüp ismini lütfen yazınız:……

20. Öğrenci kulüp faaliyetleri kapsamında herhangi bir okul dışı etkinliğe katılıyor musunuz? ( ) Evet ( ) Hayır
Cevabınız **<u>Evet</u>** ise lütfen katıldığınız etkinliği yazınız:……..……

21. Okulunuzdaki öğrenci kulüplerinin daha etkili olması için neler önerirsiniz? Lütfen ayrıntılı olarak yazınız.
……..

	Her soru için uygun gördüğünüz seçeneğe (X) işareti koyarak belirtiniz.	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1.	Okulumuzdaki öğrenci kulüp çalışmaları titizlikle yürütülür.					
2.	Okulumuzdaki öğrenci kulüp çalışmalarına not verilmelidir.					
3.	Okulumuzda, öğretim yılı başındaöğrenci kulüpleri hakkında genel bilgi verilir.					
4.	Danışman öğretmen, üye olduğum kulübün amaçları hakkında kulüp üyelerine bilgi verir.					
5.	Üye olduğum kulüpte danışman öğretmen bizi yenilikçi fikirler geliştirmeye teşvik eder.					
6.	Kaynaştırma öğrencilerinin öğrenci kulüplerine katılmaları için gerekli ortam sağlanır.					
7.	Okulumuzdaki öğrenci kulüp çalışmaları ders havasında yapılır.					
8.	Okulumuzdaki öğrenci kulüplerinin düzenlediği etkinliklerde başarılı olanlar ödüllendirilir.					
9.	Okulumuzdaki öğrenci kulüp etkinlikleri sayesinde işbirliği becerisi kazanırım.					
10.	Okulumuzdaki öğrenci kulüp etkinlikleriyle iletişim becerimin geliştiğini düşünüyorum.					
11.	Okulumuzdaki öğrenci kulüp etkinlikleri okula ait olma duygumu artırır.					
12.	Okulumuzdaki öğrenci kulüp etkinlikleriyle farklı yönlerimi keşfederim.					
13.	Okulumuzdaki öğrenci kulüplerindeki sosyal etkinlikler liderlik becerimi geliştirmeye katkı sağlar.					
14.	Okulumuzdaki öğrenci kulüp etkinlikleri görgümü (nezaket vb.) artırır.					
15.	Okulumuzdaki öğrenci kulüp etkinlikleriyle değerler (merhamet, yardımlaşma vb.) kazanırım.					
16.	Okulumuzdaki öğrenci kulüp etkinlikleri stres düzeyimi düşürür (psikolojik rahatlık sağlar).					
17.	Okulumuzdaki öğrenci kulüp etkinlikleri yurttaşlık (vatandaşlık) görevlerimin farkına varmamı sağlar.					
18.	Okulumuzdaki öğrenci kulüplerinin etkinlikleri kitap okuma alışkanlığımı arttırır.					
19.	Okulumuzdaki öğrenci kulüp etkinlikleri özgüvenimi arttırır.					
20.	Okulumuzdaki öğrenci kulüp etkinlikleriyle farklı görüş, düşünce, inanç ve kültürel değerlere karşı hoşgörü becerisi kazanırım.					
21.	Okulumuzdaki öğrenci kulüpleri zararlı alışkanlıkları (sigara, alkol vb.) önleyici çalışmalar yapar.					
22.	Okulumuzdaki öğrenci kulüpleri bilinçli tüketim konusunda etkinlikler düzenler.					
23.	Okulumuzdaki öğrenci kulüpleri yardımlaşma içerikli (kermes, gıda, sergi vb.) etkinlikler gerçekleştirir.					
24.	Okulumuzdaki öğrenci kulüpleri sağlıklı yaşamı özendirici (yürüyüş, koşu, bisiklet vb.) etkinlikler düzenlenir.					
25.	Okulumuzdaki öğrenci kulüpleri teknoloji bağımlılığını (internet, tv, akıllı telefon vb.) önleyici çalışmalar yapılır.					
26.	Okulumuzdaki öğrenci kulübümüzün kararlarını danışman öğretmenimizle birlikte alırız.					
27.	Okulumuzda açılacak öğrenci kulüplerini yönetici, öğretmen ve öğrenciler birlikte karar alarak belirler.					
28.	Üyesi olduğum öğrenci kulübünde görev seçimi yapılırken önerilerim dikkate alınır.					
29.	Kulüp üyelerinin çoğunluğu tarafından alınan karara danışman öğretmen de uyar.					
30.	Okulumuzdaki öğrenci kulüp etkinliklerine katılarak okulumu temsil ettiğimi düşünürüm.					
31.	Okulumuzdaki öğrenci kulüp etkinlikleri sayesinde yeni arkadaşlar edinirim.					
32.	Okulumuzdaki öğrenci kulüplerinde gönüllülüğü (yardım, bağış) özendirici etkinlikler düzenlenir.					
33.	Okulumuzdaki öğrenci kulüp etkinlikleriyle yakın çevreme (aile, kulüp üyeleri vb.) pozitif bir enerji veririm.					
34.	Okulumuzdaki öğrenci kulüpleri çevresel/toplumsal sorunlara dikkat çekmek için kamuya açık yerlerde etkinlikler (tiyatro, fotoğraf, sergi, şiir, konser vb.) düzenler.					
35.	Üye olduğum kulübü tanıtıcı etkinlikler (okulda, kültür merkezi, web vb.) düzenleriz.					
36.	Okulumuzdaki öğrenci kulüpleri yeni kayıt veya nakil gelen öğrencilerin okula uyumu için etkinlikler düzenler.					

EK-3. Araştırma İzni

T.C.
BATMAN VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 40456018-480.99-E.12049795 21.06.2018
Konu : Doktora Tezi Çalışması Araştırma İzni

MÜDÜRLÜK MAKAMINA
BATMAN

Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Eğitimi Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı Doktora programı öğrencisi Şehmus ORAL'ın doktora tezi araştırma çalışması kapsamında batman il merkezinde bulunan tüm resmi/özel ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilere yönelik, **"Öğrenci Kulüplerine İlişkin Lise Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi"** ile ilgili kurum yazısı ve doktora anket formu ekte sunulmuştur.

Söz konusu anket verilerinin, 2018-2019 eğitim öğretim yılı I. döneminde uygulanması ve sadece bilimsel araştırma amaçları doğrultusunda kullanılması koşuluyla eğitim kurumlarımızda araştırma için anket uygulanması uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Zübeyir YILMAZ
Milli Eğitim Müdür Yardımcısı

OLUR
<...>

Mahmut KURTARAN
İl Milli Eğitim Müdürü

Gap Mah.2502 sk. no :10
Elektronik Ağ: www.meb.gov.tr
e-posta: sinavhizmetleri@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için:Murat KILINÇ V.H.K.İ
Tel: (0 488) 280 72 25
Faks: (0 488)213 30 48

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. https://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden 78a9-1093-303d-b0ed-4e0f kodu ile teyit edilebilir.

EK-4. Etik Kurulu Kararı

Evrak Tarih ve Sayısı: 24/05/2018-48022

T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 67755556 -044-
Konu : Anket İzni (Şehmus ORAL)

DİCLE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

Enstitümüz Eğitim Bilimleri Eğitimi Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı 11951107 numaralı Doktora öğrencisi Şehmus ORAL'ın "Öğrenci Kulüplerine İlişkin Lise Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi" başlıklı tez çalışmasına esas teşkil eden veri toplama aracını (anketi) 2018-2019 eğitim-öğretim başlangıcı(1.Dönem) Batman İl Milli Eğitim Müdürlüğü Batman Merkez ve İlçelerine bağlı liselerdeki öğrencilere yönelik uygulama talebi, Müdürlüğümüz ve Eğitim Bilimleri Etik Kurulu tarafından uygun görülmüştür.Buna göre, adı geçen öğrencinin veri toplama aracını (anketi) belirtilen katılımcılara (öğrencilere) uygulayabilmesi için Batman İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli iznin alınması hususunda;

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Doç. Dr. İlhami BULUT
Enstitü Müdürü V.

Ekler :
1- Başvuru Belgeleri (5 Sayfa)
2- Etik Kurul Kararı (5 Sayfa)

Evrakı Doğrulamak İçin : https://ebelge.dicle.edu.tr/enVision/Validate_Doc.aspx?V=BENUB8A8L

Dicle Üniversitesi Rektörlüğü, 21280-Diyarbakır Ayrıntılı bilgi için irtibat: Figen Ayhan

EK-5. MEB Eğitim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği-2017

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI EĞİTİM KURUMLARI SOSYAL ETKİNLİKLER YÖNETMELİĞİ

BİRİNCİ BÖLÜM
Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı; her tür ve seviyedeki resmî ve özel **(Değişik ibare:RG-1/9/2018-30522)** örgün ve hayat boyu öğrenme kurumlarında; öğretim programlarının yanında öğrenci ve kursiyerlerde özgüven ve sorumluluk duygusu geliştirmeye, yeni ilgi alanları oluşturmaya, millî, manevî, ahlaki, insanî ve kültürel değerleri kazandırmaya yönelik bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif alanlarda öğrenci kulübü ve toplum hizmeti kapsamındaki sosyal **(Ek ibare:RG-12/9/2019-30886)** etkinlikler ile kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşları tarafından eğitim kurumlarında yapılacak sosyal etkinliklerin usul ve esaslarını düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik; her tür ve seviyedeki resmî ve özel **(Değişik ibare:RG-1/9/2018-30522)** örgün ve hayat boyu öğrenme kurumlarında; öğretim programlarının yanında bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal, sportif alanlarda öğrenci kulübü ve toplum hizmeti kapsamındaki sosyal **(Ek ibare:RG-12/9/2019-30886)** etkinlikler ile kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşları tarafından eğitim kurumlarında yapılacak sosyal etkinliklere ait usul ve esasları kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (Değişik:RG-1/9/2018-30522)

(1) Bu Yönetmelik, 14/6/1973 tarihli ve 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ile 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

a) Bakanlık: Millî Eğitim Bakanlığını,

b) Danışman öğretmen: Sosyal etkinliklerde rehberlik, danışmanlık ve gözetim görevini yürütmekle görevlendirilen öğretmeni veya öğretmenleri,

c) Eğitim kurumu: Her tür ve seviyedeki resmî ve özel örgün **(Ek ibare:RG-1/9/2018-30522)** ve hayat boyu öğrenme **(Mülga ibare:RG-1/9/2018-30522)** (...) okul ve kurumu,

ç) Eğitim kurumu müdürü: Her tür ve seviyedeki resmî ve özel **(Değişik ibare:RG-1/9/2018-30522)** örgün ve hayat boyu öğrenme kurumu müdürünü,

d) Gönüllü: Tamamıyla kendi isteği doğrultusunda, dayanışma ve yardımlaşma amacıyla **(Değişik ibare:RG-1/9/2018-30522)** çıkar gözetmeksizin hiçbir maddi beklentisi olmadan sadece topluma faydalı olmak arzusuyla fiziksel gücünü, zamanını, bilgi birikimini, yeteneğini ve deneyimini kullanarak öğrenci kulübü ve toplum hizmeti çalışmalarına katkı sağlayan veli, **(Mülga ibare:RG-1/9/2018-30522)** (...) üniversite, kurum ve kuruluşları,

e) Kulüp temsilcisi: Öğrenci kulübü çalışmalarını danışman öğretmen ile birlikte yürütmek üzere üye öğrencilerin aralarından seçtiği öğrenciyi,

f) Öğrenci kulübü: Öğrencilerin öğrenimleri boyunca bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif alanlarda eğitim kurumu içi ve dışı etkinliklerde bulunmalarını sağlamak amacıyla oluşturulan grubu,

g) **(Değişik:RG-15/10/2020-31275)** Sosyal etkinlik: Öğretim programlarının yanında internet üzerinden uzaktan erişim yoluyla veya belirli bir yerde yapılan bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif alanlarda öğrenci kulübü ve toplum hizmeti çalışmaları ile bu kapsamdaki diğer etkinlikleri,

ğ) Sosyal Etkinlik Modülü: Sosyal etkinlikler kapsamında öğrencilerin seçtiği/seçildiği öğrenci kulübünün, katıldığı toplum hizmetlerinin, yaptığı çalışmaların ve bunlara ilişkin verilen belgelerin işlendiği e-Okul sistemi içinde yer alan modülü,

h) Sosyal etkinlik dosyası: Öğrencinin katılmış olduğu sosyal etkinliklere ait bilgi ve belgelerin tutulduğu dosya,

ı) Sosyal etkinlikler kurulu: Sosyal etkinlikleri planlamak ve yürütülmesini koordine etmek amacıyla oluşturulan kurulu,

i) Toplum hizmeti: Öğrencilerin seviyelerine uygun olarak toplumsal sorunların çözümüne katkı sağlamak amacıyla afet ve acil durum, çevre, eğitim, spor, kültür ve turizm, sağlık ve sosyal hizmetler alanlarında gerçekleştirecekleri çalışmaları,

j) **(Ek:RG-12/9/2019-30886)** e-Portfolyo: Öğrencilerin ilgi, yetenek ve becerilerinin gelişimsel olarak izlenmesi, değerlendirilmesi ve yönlendirilmesi amacıyla okul içi ve okul dışındaki çalışmalar ile eğitim içerikli diğer faaliyetlere ilişkin belgelerin işlendiği elektronik ortamda tutulan dosyayı,

k) **(Ek:RG-15/10/2020-31275)** Kişisel veri: Kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgiyi,

l) **(Ek:RG-15/10/2020-31275)** Kişisel verilerin işlenmesi: Kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlemi,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM
(Değişik bölüm başlığı:RG-15/10/2020-31275)
İlkeler, Kişisel Verilerin Korunması, Sosyal Etkinlikler Kurulu ve Görevleri

İlkeler

MADDE 5 – (1) Eğitim kurumlarında yürütülecek tüm sosyal etkinlikler 1739 sayılı Kanunda yer alan Türk millî eğitiminin genel ve özel amaçları ile temel ilkelerine uygun olarak düzenlenir.

(2) Sosyal etkinlik çalışmalarında; öğrencilerin gelişim seviyeleri, ilgi, istek, ihtiyaç ve yetenekleri göz önünde bulundurulur.

(3) Sosyal etkinlik çalışmaları, öncelikle ders saatleri dışında uygulanır. Bu çalışmalar zorunlu hâllerde ders saatleri içinde de uygulanabilir.

(4) Sosyal etkinlik çalışmaları, öğrenci kulübü ve toplum hizmeti çalışmaları kapsamında yürütülür.

(5) Her öğrenci, en az bir sanat veya spor dalında beceri kazanacak şekilde uygun bir öğrenci kulübü ile ilişkilendirilir ve bu kulübün çalışmalarına katılır.

(6) Sosyal etkinlikler kapsamında yürütülen bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif alanlarda Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı gençlik merkezlerinden de yararlanılır.

(7) Sosyal etkinlik çalışmalarının planlanmasında eğitim kurumu bölgesinde bulunan gençlere yönelik faaliyet gösteren kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapılabilir.

(8) Sosyal etkinliklerle ilgili gelir-gider iş ve işlemleri okul aile birliği tarafından yürütülür.

Kişisel verilerin korunması

MADDE 5/A – (Ek:RG-15/10/2020-31275)

(1) Bu Yönetmelik kapsamında yürütülen kişisel veri işleme faaliyetlerinde, 24/3/2016 tarihli ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile bu Kanuna dayanılarak çıkarılan ilgili mevzuatta yer alan usul ve esaslara uyulması zorunludur.

(2) Bu Yönetmelik kapsamında eğitim kurumlarında yürütülecek her türlü faaliyetler kapsamında okula yeni başlayan öğrenciler için ilk bir ay içinde ve okulda kaldıkları süreyle sınırlı olmak üzere bir defaya mahsus olarak kişisel verilerin işlenmesi ve korunması çerçevesinde öğrenci velisi aydınlatılır ve açık rıza onayı alınır.

Sosyal etkinlikler kurulu ve görevleri

MADDE 6 – (1) Sosyal etkinlikler kurulu, eğitim kurumu müdürünün veya görevlendireceği bir müdür yardımcısının başkanlığında, öğretmenler kurulunda danışman öğretmen olarak belirlenen öğretmenler arasından eğitim kurumu müdürünün belirlediği üç öğretmen, öğrenci kulübü temsilcilerinin kendi aralarından seçecekleri iki öğrenci ile okul-aile birliğince belirlenen bir veliden oluşur. Birleştirilmiş sınıf uygulaması yapılan eğitim kurumlarında, bu etkinlikler mevcut öğretmen/öğretmenlerle eğitim kurumunun imkânları dâhilinde yürütülür.

(2) **(Değişik:RG-1/9/2018-30522)** Kurul, eğitim kurumunda bir eğitim ve öğretim yılı içerisinde yapılacak sosyal etkinliklerle ilgili iş ve işlemleri eylül ayından itibaren planlar ve yürütür.

(3) Kurul, eylül ayında yapılmış olan planlamaya ek olarak eğitim ve öğretim yılı içerisinde değişen ve gelişen şartlara, oluşan istek ve ihtiyaçlara göre sosyal etkinliklerle ilgili yeni planlamalar yapabilir ve kararlar alabilir.

(4) Sosyal etkinlikler kurulunun etkinliklerle ilgili planlama ve kararları, eğitim kurumu müdürünün onayından sonra yürürlüğe girer.

(5) Kurul, sene başı öğretmenler kurulunda belirlenen anılacak ya da kutlanacak belirli gün ve haftaların öğrenci kulüplerine dağılımını, hangilerinin sınıf içi, sınıflar arası, eğitim kurumu düzeyinde ya da eğitim kurumu dışında gerçekleştirileceğine yönelik planlanmayı yapar ve eğitim kurumu müdürünün onayına sunar.

(6) Kurul, sosyal etkinliklerin verimli bir şekilde yürütülmesi için danışman öğretmenler, öğretmenler, öğrenciler, gönüllü veliler ve diğer ilgililerle iş birliği yapar.

(7) Kurulun sekretarya işleri eğitim kurumu müdürlüğünce yürütülür.

(8) Kurul tarafından yapılan iş ve işlemler, öğretmenler kurulu toplantılarında değerlendirilir.

(9) Kurul, sosyal etkinlik başarı belgesi verilecek öğrencileri belirler, buna ilişkin listeyi eğitim kurumu müdürünün

onayına sunar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
Sosyal Etkinlikler

Sosyal etkinliklerin alanı

MADDE 7 – (1) **(Değişik:RG-15/10/2020-31275)** Eğitim kurumlarında öğrencilerde özgüven ve sorumluluk duygusu geliştirmek, öğrencileri şiddet ve zararlı alışkanlıklardan korumak, öğrencilere yeni ilgi alanları ve beceriler kazandırmak, öğrencilerin yeteneklerini sergilemesine imkân vermek, millî, manevi ve kültürel değerleri yaşatmak, yaygınlaştırmak ve bu değerlerin yeni nesillere aktarımını sağlamak, öğrencilerde gönüllülük bilincini özendirmek, engellilik, yaşlılık, insan ve çocuk hakları ile ilgili konularda farkındalık oluşturmak amacıyla bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif alanlarda sosyal etkinlik çalışmaları yapılır.

(2) Öğrenci kulübü ve toplum hizmeti çalışmaları kapsamında; yarışma, tören, mezuniyet günü, tanıtım günü, anma günü, yayın, müzik, halk oyunu, tiyatro, kampanya, ziyaret, gösteri, şenlik, şiir dinletisi, turnuva, konferans, panel, sempozyum, imza günü, fuar, sergi, kermes, gezi, proje hazırlama ve benzeri etkinlikler ile okul içi izcilik ve gençlik kampları faaliyetleri ile sportif yarışmalar yapılabilir.

(3) **(Değişik:RG-1/9/2018-30522)** Çalışmalara katılan öğrencilere Sosyal Etkinlik Katılım Belgesi (EK-1), çalışmalarda üstün gayret gösteren öğrencilere Sosyal Etkinlik Başarı Belgesi (EK-2), katkı sağlayan öğretmen, veli, üniversite, kurum ve kuruluşlara ise eğitim kurumu müdürü tarafından Sosyal Etkinlik Teşekkür Belgesi (EK-3) verilir. Sosyal Etkinlik Başarı Belgesi alan öğrenciler, okul-aile birliği imkânları ölçüsünde ayrıca ödüllendirilebilir.

(4) Halk eğitim merkezleri, meslekî eğitim merkezleri ile açık öğretim okullarında bu etkinlikler isteğe bağlı olarak düzenlenebilir.

(5) Açık öğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerden ortaokul seviyesinde olanlar 15 yaşını, ortaöğretim seviyesinde olanlar 18 yaşını tamamlamamış olmak kaydıyla aynı düzeydeki istediği bir örgün eğitim kurumunda, yüz yüze eğitim alanlar ise bu eğitimi aldıkları eğitim kurumlarında isteğe bağlı olarak sosyal etkinliklere katılabilirler. Eğitim kurumlarında, sosyal etkinlikler kapsamında oluşturulan her bir kulüp için en fazla iki kontenjan kullanılır. Sosyal etkinliklere katılanların, olumsuz bir fiil ve davranışı sosyal etkinlikler kurulunca tespit edilmesi ve buna ilişkin düzenlenecek rapora bağlı olarak eğitim kurumu müdürlüğünce bu öğrencinin sosyal etkinliklere katılımı iptal edilir.

(6) Sosyal etkinlik çalışmalarında görev alacaklardan sertifika sahibi olanlara öncelik verilir.

(7) **(Ek:RG-1/9/2018-30522)** Bu Yönetmelikte ifade edilen e-Okul Sistemi Sosyal Etkinlik Modülünün kullanımına yönelik usul ve esaslar Bakanlıkça hazırlanan yönerge ve/veya kılavuz ile belirlenir.

(8) **(Ek:RG-12/9/2019-30886)** Yetenekli öğrencilerden isteyenlerin antrenmanlara katılımları ve eğitimleri için il/ilçe millî eğitim müdürlükleri ile mahalle spor kulüpleri arasında yapılacak protokol hükümleri çerçevesinde izinli sayılmaları sağlanır. Öğrencilerin aldığı belgeler e-portfolyo kapsamında e-Okul Sistemi Sosyal Etkinlik Modülüne işlenir.

(9) **(Ek:RG-12/9/2019-30886)** Eğitim ve öğretimin daha etkili ve verimli olması için; doğal, tarihî ve kültürel mekânlar ile bilim merkezleri, sanat merkezleri, teknopark ve müzeler gibi okul dışı öğrenme ortamları, ders programlarında yer alan kazanımlar doğrultusunda etkin olarak kullanılır.

Öğrenci kulübü ve çalışma esasları

MADDE 8 – (1) Eğitim kurumlarında, Öğrenci Kulüpleri Çizelgesindeki (EK-4) öğrenci kulüplerinden gerekli görülenlerle çevrenin ekonomik, sosyal, kültürel ve coğrafi özellikleri ve öğrencilerin istekleri de dikkate alınarak eğitim kurumunun türü, **(Ek ibare:RG-12/9/2019-30886)** meslek alanlarının özellikleri, imkân ve şartları ölçüsünde öğretmenler kurulu kararıyla farklı öğrenci kulüpleri de kurulabilir.

(2) Öğrenci kulübüyle ilgili sosyal etkinliklerin planlanması ve yürütülmesi, danışman öğretmenin gözetim ve sorumluluğunda öğrencilerce gerçekleştirilir.

(3) Öğrenci kulüplerinin amaçları, çalışma esasları ve tanıtımına yönelik açıklamalar, eğitim kurumu yönetimi, sosyal etkinlikler kurulu, danışman öğretmenler ve sınıf/şube rehber öğretmenlerince yapılır.

(4) Her öğrencinin en az bir kulübe üye olması zorunludur.

(5) Öğrencinin seçtiği kulüp, yaptığı çalışmalar ve belgeleri, e-Okul sisteminde yer alan Sosyal Etkinlik Modülüne işlenir.

(6) Kulüp çalışmalarıyla ilgili giderler; okul-aile birliği, gönüllü kişi, kurum veya kuruluşlarca yapılan aynî ve nakdî bağış yoluyla karşılanabilir.

(7) Öğrencinin kulüp üyeliği, kulübe seçildiği öğretim yılıyla sınırlıdır.

Toplum hizmeti çalışmaları ve esasları

MADDE 9 – (1) Öğrencilerin; kendilerine, ailelerine ve topluma karşı saygılı, çevreye ve toplumsal sorunlara duyarlı, sorun çözen, resmî ve özel kurumlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği içinde çalışma becerileri gelişmiş bireyler olarak

yetişmeleri amacıyla gönüllü toplum hizmeti çalışmaları yürütülür.

(2) Toplum hizmeti çalışmaları, gönüllülük esasına bağlı olarak Sosyal Etkinlikler Kurulunda alınan kararlar uyarınca danışman öğretmenin gözetim ve sorumluluğunda planlanır. Bu çalışmalar öğrenci kulüpleri, gönüllü öğrenci grupları, öğretmenler, veli ve ilgili diğer **(Mülga ibare:RG-1/9/2018-30522)** (...) kurum ve kuruluşların katılımıyla yapılır.

(3) Toplum hizmeti çalışmalarına katılan öğrenciler ve aldıkları belgeler e-Okul sisteminde yer alan Sosyal Etkinlik Modülüne işlenir.

(4) **(Değişik:RG-1/9/2018-30522)** Toplum hizmeti çalışmalarıyla ilgili giderler, okul-aile birliği gelirleri ile yapılan diğer aynî ve nakdî bağışlar yoluyla karşılanabilir.

(5) Yapılacak toplum hizmeti çalışmaları, ilgili paydaşların görüşleri alınarak Sosyal Etkinlikler Kurulu tarafından belirlenir.

Geziler

MADDE 10 – (1) Öğrencilerin bilgi, görgü ve yeteneklerini geliştirmek, toplumsal kurallara uyumlarını ve bir arada yaşama kültürü edinmelerini sağlamak, sosyal iletişim becerilerini geliştirmek, tarihi ve kültürel gezilerle öğrencilerde medeniyet tasavvuru oluşturmak amacıyla yurt içi ve yurt dışı geziler düzenlenebilir.

(2) Gezilerde aşağıdaki hususlara uyulur:

a) Sınıf veya şube rehber öğretmenleri, ders öğretmenleri veya danışman öğretmenlerce yapılması kararlaştırılan geziye ilişkin Veli İzin Belgesi (EK-5) gezi öncesi görevli ve sorumlu öğretmenler tarafından alınır ve gezi dosyasına konur.

b) Eğitim kurumu gezilerinde; 1 kafile başkanı ve 40 öğrenciye kadar en az 1, en fazla 2 öğretmen görevlendirilir. Sorumlu öğretmen sayısı, özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler için 10 öğrenciye kadar en az 2, okul öncesi eğitim kurumlarında her grup için en az 1 öğretmen olacak şekilde belirlenir. Ancak öğretim programının gerektirdiği veya öğretim programına dayalı protokol ya da proje kapsamında yapılan sosyal etkinliklere katılacak ilgili öğretmen sayısı ihtiyaca göre artırılabilir. İmkânlar ölçüsünde sosyal etkinlikler kurulunca uygun bulunan velilerin de geziye katılımı sağlanır. İl dışı ve yurt dışı gezilerde, okul öncesi çocukların velisi ile birlikte götürülmesi zorunludur. **(Değişik cümle:RG-1/9/2018-30522)** Eğitim kurumu yönetimince şehit ve gazi çocuğu olan öğrenciler ile ekonomik durumları yetersiz görülen öğrencilerin gezi giderleri, okul-aile birliği ile gönüllü veli, kurum ve kuruluşlarca karşılanabilir.

c) Öğretim programları kapsamında yapılacak gezilerin ders saatleri içinde yapılmasına, diğer gezilerin ise dersleri aksatmayacak şekilde hafta sonu veya resmî tatil günlerinde düzenlenmesine özen gösterilir.

ç) Gezilerin belirlenen süreleri aşması durumunda, eğitim kurumu yönetiminin bilgisi dâhilinde gerekli önlemler alınarak gezilerden dolayı yapılamayan dersler takip eden derslerde yoğunlaştırılmış olarak tamamlanır.

d) İl içi ve il dışı gezilerde öğrencilerin kaza sigorta işlemleri, geziye gidilecek araçların seçilmesi ve diğer konularda, Okul Gezileri Çerçeve Sözleşmesinde (EK-6) belirtilen hükümlere uyulur.

e) Eğitim kurumu yönetimi; gezinin sağlıklı ve güvenli bir şekilde yapılmasına ilişkin her türlü tedbiri alır, gezi dosyasında yer alan tüm belgeleri inceler ve uygunluğunu değerlendirir.

(3) Geziler, sigorta ve yolcu güvenliği sağlanmış kara, hava, deniz ve demiryolu ulaşım araçları ile düzenlenir. Gerektiğinde sigorta ve yolcu güvenliği sağlanmış kamu araçlarından da yararlanılabilir. Kamu araçları için Okul Gezileri Çerçeve Sözleşmesinin (EK-6) 11 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde belirtilen belgeler aranmaz. **(Ek cümle:RG-12/9/2019-30886)** Ancak gezi yapılacak araçların karayolu taşımacılık mevzuatına uygun olması gerekir.

Yarışmalar

MADDE 11 – (1) Sosyal etkinlikler ve diğer ders faaliyetleri kapsamında öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre kendilerini geliştirmelerine, millî ve manevî değerleri benimsemelerine, mesleğe ve geleceğe hazırlanmalarına, kendilerine güven duyabilmelerine, dili etkili kullanma becerilerinin gelişmesine, bilimsel düşünce ve inceleme alışkanlığı kazanabilmelerine imkân sağlamak, sosyal ilişkilerde anlayışlı ve saygılı olma bilinci geliştirmek amacıyla çeşitli müsabaka ve yarışmalar düzenlenebilir.

(2) Eğitim kurumu ve sınıf içi yarışmalar ile ilgili esaslar ve yarışma konuları, eğitim kurumu müdürünün başkanlığında ilgili kulüp danışman öğretmenlerinin de katılacağı sosyal etkinlikler kurulunca; okullar arası yarışma konuları ile yarışma esasları ise il/ilçe millî eğitim müdürlüklerince oluşturulan komisyonca belirlenir. Okullar arası yarışmalar, il/ilçe millî eğitim müdürlüklerinin bilgisi ve izni dışında düzenlenemez.

(3) Zorunlu durumlarda temsil, yarışma ve benzeri etkinliklerde; en fazla 3 öğrenci için, sürücü ile birlikte bir öğretmenin rehberlik etmesi kaydıyla eğitim kurumunun yönetici ve öğretmenleri veya katılımcı öğrenci velilerinin adına kayıtlı 10 yaşından büyük olmayan, zorunlu mali sorumluluk (trafik) sigortası bulunan özel araçlarla il sınırları içinde velinin yazılı izniyle taşıma yapılabilir. Buna ilişkin belgeler ilgili dosyada bulundurulur.

(4) Eğitim kurumları arası yurt içi ve yurt dışı, oyun yolu ile beden eğitimi etkinlikleri ve spor yarışmaları, bunların

planlanması, düzenlenmesi, yürütülmesi, yarışmalara ait araç gereç ve benzeri ihtiyaçların sağlanması 5/11/2013 tarihli ve 28812 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Okul Spor Faaliyetleri Yönetmeliğine göre yürütülür.

(5) **(Değişik:RG-1/9/2018-30522)** Ulusal düzeyde bilimsel, sosyal, kültürel, sanatsal, sportif ve benzeri yarışmalar, Bakanlığımız ile kamu kurum ve kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları arasında düzenlenmiş olan protokollere uygun veya Bakanlıkça verilen izne bağlı olarak gerçekleştirilir.

(6) Uluslararası yarışmalarda; eğitim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerden uluslararası bilim, kültür, güzel sanatlar, spor, halk oyunları ve beceri yarışmalarında bireysel veya ekip hâlinde derece alanlar ile bunların yetiştirilmesine katkı sağlayan personel ve eğitim kurumlarının ödüllendirilmesiyle ilgili iş ve işlemler, Ekim 2016 tarihli ve 2709 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Uluslararası Yarışmalarda Derece Alan Öğrencilerin Ödüllendirilmesine Dair Yönerge esaslarına göre yürütülür.

Yayınlar

MADDE 12 – (1) **(Değişik:RG-1/9/2018-30522**) Eğitim kurumlarında, Türk millî eğitiminin genel ve özel amaçlarına uygun, sosyal etkinlik çalışmalarını tanıtıcı nitelikte, belirli gün ve haftalara yönelik faaliyetlere katılımda bulunmuş olan öğrencilerin performanslarını veya ürünlerini içeren duyuru, dergi, gazete, duvar gazetesi, broşür, afiş, yıllık ve benzeri yayınlar çıkarılabilir ve kurumun resmî internet sayfasında yayımlanabilir.

(2) Bu amaçla;

a) Müdürün veya görevlendireceği müdür yardımcısının başkanlığında, iki öğretmen, ilgili sosyal etkinlikler öğrenci kulübü danışman öğretmeni ve temsilci öğrenciden Eser İnceleme ve Seçme Kurulu oluşturulur.

b) Eser İnceleme ve Seçme Kurulu, birinci fıkrada sözü edilen yayınlardan, bu yayınların içeriğinden, incelenmesi ve seçiminden sorumludur.

c) Eğitim kurumlarında bir ders yılında çıkarılacak yayınlar ve bunların sayısı sosyal etkinlikler kurulunca belirlenir ve eğitim kurumu müdürünün onayına sunulur.

ç) Eser İnceleme ve Seçme Kurulunun yapmış olduğu inceleme, değerlendirme ve seçme işlemlerine ilişkin belgeler, yayımlanan eserlerin birer örneği ile duvar gazetelerinin kaldırılan nüshaları ilgili dosyasında 2 yıl süreyle saklanır.

(3) Yayınlar için gerekli kaynak, okul-aile birliği veya diğer gönüllü kişi, kurum ve kuruluşlarca yapılan aynî ve nakdî bağış yoluyla sağlanabilir.

(4) Birinci fıkrada sözü edilen süreli yayınlar, 9/6/2004 tarihli ve 5187 sayılı Basın Kanunu ve ilgili mevzuata uygun olarak çıkarılır. Eğitim kurumu adına yayının sahibi, eğitim kurumu müdürüdür.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Sosyal Etkinlikler ile İlgili İzin ve Görevler

Katılım ve düzenlemeye ilişkin izin işlemleri

MADDE 13 – (1) Eğitim kurumu/ ilçe /il sınırları içinde **(Ek ibare:RG-12/9/2019-30886)** eğitim kurumunca gerçekleştirilecek sosyal etkinliklere eğitim kurumu müdürlüğünce, il sınırları dışında gerçekleştirilecek etkinliklere mülkî idare amirince, yurt dışında gerçekleştirilecek etkinliklere valilikçe izin verilir. Ancak ilçe dışında yapılacak etkinliklerde eğitim kurumu müdürlüğü en az üç gün önceden resmî yazıyla il/ilçe millî eğitim müdürlüğünü bilgilendirir.

(2) Eğitim kurumunda düzenlenecek sosyal etkinlikler için eğitim kurumu müdürlüğünce, ilçe düzeyinde düzenlenecek sosyal etkinlikler için ilçe millî eğitim müdürlüğünce, il düzeyinde düzenlenecek sosyal etkinlikler için il millî eğitim müdürlüğünce, birden fazla ilin katılımı ile düzenlenecek etkinlikler ile uluslararası etkinlikler için ise Bakanlıkça **(Ek ibare:RG-12/9/2019-30886)** ilgili mevzuatına göre izin verilir.

Müdürün görevleri

MADDE 14 – (1) Müdür, sosyal etkinliklerin ilgili mevzuata uygun olarak eylül ayında planlanmasından ve verimli olarak eğitim ve öğretim yılı içinde yürütülmesinden sorumludur.

(2) Bu kapsamda müdür;

a) Gerçekleştirilecek sosyal etkinlikler dosyasında yer alan tüm belgeleri inceler, uygunluğunu değerlendirir ve onaylar.

b) **(Değişik:RG-1/9/2018-30522)** Sosyal etkinlikler kurulunca eğitim kurumunda bir eğitim ve öğretim yılı süresince uygulanmak üzere eylül ayında hazırlanan Eğitim Kurumu Sosyal Etkinlikler Yıllık Çalışma Planı (EK-7/a) ile değişen ve gelişen şartlara, oluşan istek ve ihtiyaçlara göre sosyal etkinliklerle ilgili sonradan yapılan ek planlamaları onaylar.

c) Sosyal etkinlikler kapsamında yapılan çalışmalara ilişkin düzenlenen Sosyal Etkinlik Katılım Belgesi, Sosyal Etkinlik Başarı Belgesi ve Sosyal Etkinlik Teşekkür Belgelerini imzalar.

ç) Öğrenci kulübü ve toplum hizmeti ile ilgili örnek etkinlik çalışmalarını; eğitim kurumu panosu, gazete ve dergilerinde, gerektiğinde ilgili birimlerin resmî internet sayfalarında yayımlatabilir.

Sınıf veya şube rehber öğretmenin görevleri

MADDE 15 – (1) Sınıf veya şube rehber öğretmenin görevleri şunlardır:

a) Öğretmenler kurulunca belirlenen öğrenci kulüplerinin amaçları ve çalışmaları hakkında öğrencileri bilgilendirmek.

b) Öğrenci kulüplerine katılacak öğrencileri ilgi ve isteklerine göre belirlemek.

c) Belirlenen öğrencileri e-Okul sisteminde yer alan Sosyal Etkinlik Modülüne işlemek.

ç) **(Değişik:RG-1/9/2018-30522)** Öğrencilerin okul dışı etkinlikleri, kendi sınıf/şubesi ile birlikte yürüttüğü toplum hizmeti çalışmaları ve buna ilişkin belgeleri e-Okul Sistemi Sosyal Etkinlik Modülüne işlemek.

Danışman öğretmenin görevleri

MADDE 16 – (1) Danışman öğretmenin görevleri şunlardır:

a) Kulüp ve toplum hizmetine katılan öğrenci listesini, sosyal etkinlikler kuruluna vermek.

b) Kulübe seçilen öğrencileri kulübün amaçları ve çalışmaları hakkında bilgilendirmek.

c) Çalışmalarda öğrencileri yenilikçi ve özgün fikirler üretmeye teşvik etmek.

ç) Çalışmaların yürütülmesini, gözetim ve rehberliğini sağlamak.

d) Eğitim kurumu dışından sağlanacak desteklerle ilgili olarak sosyal etkinlikler kurulunu bilgilendirmek ve buna ilişkin bilgi ve belgeleri eğitim kurumu müdürünün onayına sunmak.

e) Öğrenci sosyal etkinliklerini ve buna ilişkin öğrencilere verilen belgeleri, e-Okul sisteminde yer alan Sosyal Etkinlik Modülüne işlemek.

f) Kulüp çalışmaları ile ilgili yazışmaları koordine etmek.

g) Öğrencilerle birlikte sosyal etkinlikler kurulunca yapılan planlamaları ve alınan kararları da dikkate alarak Öğrenci Kulübü Sosyal Etkinlik Yıllık Çalışma Planının (EK-7/b) hazırlanmasını sağlamak ve bu planı eğitim kurumu müdürünün onayına sunmak.

ğ) Öğrencilerin sosyal etkinliklere katılmaları için Veli İzin Belgesinin alınmasını sağlamak.

Öğrenci kulübü temsilcisinin görevleri

MADDE 17 – (1) Öğrenci kulübü temsilcisi;

a) Yapılacak faaliyetlerle ilgili görev dağılımını danışman öğretmene bildirir.

b) Kulüp çalışmalarıyla ilgili yazışmaları yapar, karar defterini tutar ve kulüp kapsamında yapılan çalışmalarla ilgili dokümanların dosyalanmasını sağlar.

c) 12 nci maddenin birinci fıkrası kapsamında kulübüyle ilgili yayınlar çıkarılması durumunda Eser İnceleme ve Seçme Kurulu üyeliğini yürütür.

(2) Özel eğitim okulları ile anaokullarında birinci fıkrada sayılan görevler, danışman öğretmenlerce yapılır.

(3) İlkokullarda bu görevler, danışman öğretmen rehberliğinde yapılır.

BEŞİNCİ BÖLÜM
Belirli Gün ve Haftalar ile Bayrak Töreni

Belirli gün ve haftalar

MADDE 18 – (1) Belirli gün ve haftaların anma ya da kutlanmasında aşağıdaki hususlar göz önünde bulundurulur:

a) Eğitim kurumunun türü ve özelliğine göre anılacak ya da kutlanacak belirli gün ve haftalar, EK-8'de yer alan belirli gün ve haftalar arasından sene başı öğretmenler kurulunda belirlenir. Bu belirlemede, belirli gün ve haftaların eğitim kurumunun türü ve özelliği, eğitim kurumunda uygulanan öğretim programları, okutulan derslerle olan doğrudan veya dolaylı bağlantısı ile zümrelerin talepleri dikkate alınır.

b) Sene başı öğretmenler kurulunda belirlenen belirli gün ve haftaların; sınıf içi, sınıflar arası, eğitim kurumu düzeyinde ya da eğitim kurumu dışında gerçekleştirilmesine yönelik planlanması ile öğrenci kulüplerine dağılımı sosyal etkinlikler kurulunca yapılır. Ayrıca anma ve kutlama etkinlikleri, sorumlu kulüp öğrencileri tarafından yapılabileceği gibi sorumlu kulübün rehberliğinde aynı veya farklı sınıf veya kulüplere üye öğrencilerce de gerçekleştirilebilir.

(2) **(Ek:RG-1/9/2018-30522)** Okullarda kutlanacak ulusal ve resmî bayramlar ile mahalli kurtuluş günleri;

a) 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı.

b) 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı.

c) 19 Mayıs Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı.

ç) 30 Ağustos Zafer Bayramı.

d) Mahalli Kurtuluş Günleri.

(3) **(Ek:RG-1/9/2018-30522)** Ulusal ve resmî bayramlar ile mahallî kurtuluş günlerinin kutlanmasında 5/5/2012 tarihli ve 28283 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Ulusal ve Resmî Bayramlar ile Mahalli Kurtuluş Günleri, Atatürk Günleri ve Tarihi Günlerde Yapılacak Tören ve Kutlamalar Yönetmeliği hükümlerine uyulur.

(4) **(Ek:RG-1/9/2018-30522)** Eğitim kurumları, ulusal ve resmî bayramlar ile mahalli kurtuluş günlerinin kutlanması ile

ilgili okul içi ve okul dışı etkinliklere katılırlar. Ayrıca öğretmen ve öğrenciler bu kapsamda kendilerine verilen görevleri yaparlar.

Bayrak töreni

MADDE 19 – (1) Bayrak töreni, Türk Bayrağı ve İstiklâl Marşı'nın anlam ve önemine yaraşır şekilde düzenlenir. Törende Türk Bayrağı ve İstiklâl Marşı'na olan sevgi ve saygıyı güçlendirmek amaçlanır ve gerekli her türlü önlem alınır.

(2) Bayrak töreni; hafta başında ve sonunda, resmî tatil, millî bayram, genel tatil başlangıcında ve sonunda yapılır.

(3) Eğitim kurumunda bayrak direği bulunur. Bayrak, törenden önce indirilir ve törenle göndere çekilir.

(4) Bayrak töreninde yapılan konuşmalar, İstiklâl Marşı'nın söylenmesinden önce bitirilir.

(5) İstiklâl Marşı'nın ilk iki kıtası, törene katılanlar tarafından birlikte, bestesine uygun olarak yüksek sesle söylenir.

(6) Törenlerin yürütülmesinden eğitim kurumu müdürü sorumludur.

(7) **(Ek:RG-12/9/2019-30886)** Bayrak törenlerinin yürütülmesine ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça hazırlanan yönerge ile belirlenir.

ALTINCI BÖLÜM
Çeşitli Hükümler

Tutulacak defter ve dosyalar

MADDE 20 – (1) Sosyal etkinlikler dosyası içerisinde; toplum hizmeti çalışmaları, ilgili kararlar ve tutanaklar ile birlikte öğrenci kulüplerinin toplantı karar defteri, evrak dosyası ve toplantı tutanakları bulunur.

Yönetmelikte yer almayan hükümler

MADDE 21 – (1) Bu Yönetmelikte yer almayan hususlarda Bakanlığın diğer ilgili mevzuat hükümlerine uyulur.

YEDİNCİ BÖLÜM
Son Hükümler

Yürürlükten kaldırılan yönetmelikler

MADDE 22 – (1) Aşağıdaki yönetmelikler yürürlükten kaldırılmıştır:

a) 13/1/2005 tarihli ve 25699 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim ve Orta Öğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği.

b) 26/12/1995 tarihli ve 22505 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Sosyal ve Kültürel Yarışmalar Yönetmeliği.

Yürürlük

MADDE 23 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 24 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Millî Eğitim Bakanı yürütür.

Ekleri için tıklayınız

	Yönetmeliğin Yayımlandığı Resmî Gazete'nin	
	Tarihi	Sayısı
	8/6/2017	30090
	Yönetmelikte Değişiklik Yapan Yönetmeliklerin Yayımlandığı Resmî Gazetelerin	
	Tarihi	Sayısı
1.	1/9/2018	30522
2.	12/9/2019	30886
3.	15/10/2020	31275
4.	2/12/2020	31322

(Değişik:RG-2/12/2020-31322) EK-1

SOSYAL ETKİNLİK KATILIM BELGESİ

T.C. Kimlik No : **Belge No :**

Adı ve Soyadı : **Tarihi :**

Okulun Adı :

Sınıfı :

Okul No :

Millî Eğitim Bakanlığı Sosyal Etkinlikler Yönetmeliğinin ilgili hükümlerince .... katılımından dolayı bu belge verilmiştir.

İmza
Okul Müdürü
Mühür

(Değişik:RG-2/12/2020-31322) EK-2

SOSYAL ETKİNLİK BAŞARI BELGESİ

T.C. Kimlik No : **Belge No :**

Adı ve Soyadı : **Tarihi :**

Okulun Adı :

Sınıfı :

Okul No :

Millî Eğitim Bakanlığı Sosyal Etkinlikler Yönetmeliğinin ilgili hükümlerince ……. ……... alanında gösterdiği başarıdan dolayı bu belge verilmiştir.

İmza
Okul Müdürü
Mühür

(Değişik:RG-2/12/2020-31322) EK-3

SOSYAL ETKİNLİK TEŞEKKÜR BELGESİ

Adı ve Soyadı / Kurum/Kuruluş : **Belge No :**

Okulun Adı : **Tarihi :**

Millî Eğitim Bakanlığı Sosyal Etkinlikler Yönetmeliğinin ilgili hükümlerince …… ……. katılımı ve katkılarından dolayı bu belge verilmiştir.

İmza
Okul Müdürü
Mühür

(Değişik:RG-12/9/2019-30886) EK-4

ÖĞRENCİ KULÜPLERİ ÇİZELGESİ

1.	Afet Hazırlık Kulübü
2.	Bilim-Fen ve Teknoloji Kulübü
3.	Bilinçli Tüketici Kulübü
4.	Bilişim ve İnternet Kulübü
5.	Çevre Koruma Kulübü
6.	Çocuk Hakları Kulübü
7.	Değerler Kulübü
8.	Demokrasi, İnsan Hakları ve Yurttaşlık Kulübü
9.	Denizcilik Kulübü
10.	Enerji Verimliliği Kulübü
11.	Engellilerle Dayanışma Kulübü
12.	eTwinning Kulübü
13.	Felsefe veya Düşünce Eğitimi Kulübü
14.	Fotoğrafçılık Kulübü
15.	Geleneksel Sanatlar Kulübü
16.	Gezi,Tanıtma ve Turizm Kulübü
17.	Girişimcilik Kulübü
18.	Görsel Sanatlar Kulübü
19.	Halk Oyunları Kulübü
20.	Havacılık Kulübü
21.	Hayvanları Sevme ve Koruma Kulübü
22.	Hoş Sadâ Musîki Kulübü
23.	Sağlık ve Güvenlik Kulübü
24.	İzcilik Kulübü
25.	Kızılay ve Kan Bağışı Kulübü
26.	Kişisel Verileri Koruma Kulübü
27.	Kooperatifçilik Kulübü
28.	Kültür ve Edebiyat Kulübü
29.	Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma ve Okul Müzesi Kulübü
30.	Kütüphanecilik Kulübü
31.	Meslek Tanıtma Kulübü
32.	Mesleki Tatbikat Kulübü
33.	MUN (Model Birleşmiş Milletler) Kulübü
34.	Münazara Kulübü
35.	Müzik Kulübü
36.	Örnek ve Öncü Şahsiyetler Tanıtım Kulübü
37.	Pulculuk Kulübü
38.	Sağlık, Temizlik ve Beslenme Kulübü
39.	Satranç Kulübü
40.	Şehir ve Medeniyet Kulübü
41.	Şiir ve Tefekkür Kulübü
42.	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma, Çocuk Esirgeme Kulübü
43.	Sosyal Medya Kulübü
44.	Spor Kulübü
45.	Tiyatro Kulübü
46.	Trafik Güvenliği ve İlkyardım Kulübü
47.	Yabancı Diller Kulübü
48.	Yayın ve İletişim Kulübü
49.	Yeşilay Kulübü

50.	Yeşili Koruma Kulübü
51.	Zekâ Oyunları Kulübü

Açıklama: Okullarda bu çizelgede yer alan öğrenci kulüpleri dışında da kulüpler oluşturulabilir. Konuları birbirine yakın olanlar birleştirilerek yeni öğrenci kulüpleri kurulabilir.

EK-5

VELİ İZİN BELGESİ

Velisi bulunduğum.....sınıfı.....nolu…….isimli öğrencinin … / … / 20.. tarihinde/ … / … / 20.. - … / … /20.. tarihleri arasında planlanan.....çalışmasına/gezisine/toplum hizmetine katılmasında herhangi bir sakınca görmediğimi bildiririm. … / … / 20...

(İmza)
Veli
Adı Soyadı

Adres :

Tel :

e-Posta:

(Değişik:RG-1/9/2018-30522)
EK-6

EĞİTİM KURUMU GEZİLERİ ÇERÇEVE SÖZLEŞMESİ

Sözleşmenin tarafları

MADDE 1- Bu sözleşme, …….. Anaokulu/İlkokulu/Ortaokulu/Lisesi ile yüklenici acente/firma …….. arasında aşağıda yazılı şartlar dâhilinde yapılmıştır.

Taraflara ilişkin bilgiler

MADDE 2-

2.1. Eğitim kurumunun adresi : ……..……. olup
Tel ve Belgegeçer No:……dir
Elektronik Posta Adresi : ……...dir.

2.2. Yüklenici acente/firmanın tebligat adresi : ……..……olup
Tel ve Belgegeçer No:……dir,
Elektronik Posta Adresi : ……..dir.

2.3 Madde 2.1 ve 2.2'de belirtilen adreslerin değişiklikleri usulüne uygun şekilde karşı tarafa tebliğ edilmedikçe en son bildirilen adrese yapılacak tebliğ ilgili tarafa yapılmış sayılır.

İşin tanımı

MADDE 3-

3.1. Sözleşme konusu iş; …… Anaokulu/İlkokulu/Ortaokulu/Lisesi öğretmen, öğrenci ve velilerinden oluşan gezi grubunun ……'ya düzenleyecekleri geziye ilişkin sözleşmenin konusunu oluşturmaktadır.

3.2. Gezinin süresi: Gezi, ... /… / 20… saat: ……'da hareket, … / ... / 20.. saat : ….……'da dönüş olmak üzere toplam ……. gece ……gündüzdür.

3.3. Yol güzergâhı ve gezilecek yerler: Gezi Planında (EK- 9) açıklandığı biçimdedir.

Ulaşım biçimi

MADDE 4- Geziler, sigorta ve yolcu güvenliği sağlanmış karayolu, demiryolu, hava ve deniz ulaşım araçları ile düzenlenebilir.

Gezi ücreti ve ödeme şekli

MADDE 5-

5.1. Gezi ücreti, sigorta ve vergiler dahil toplam ……TL'dir. Bu iş için sözleşme bedelinin % ….'u oranında ön ödeme sözleşmenin imzalanmasını müteakip …….. iş günü içerisinde; kalan ücret ise işin bitimini müteakiben ……iş günü içerisinde yükleniciye ödenecektir.

5.2.Yüklenici, sözleşmenin tamamen ifasına kadar, vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerde artışa gidilmesi veya yeni mali yükümlülüklerin ihdası gibi nedenlerle fiyat farkı verilmesi talebinde bulunamaz.

5.3. Sözleşmenin hiç gerçekleşmemesi hâlinde, sözleşme okul idaresince tek taraflı feshedilir ya da gereği gibi ifa edilmemesi okul kusuruna veya mücbir bir sebebe dayanıyorsa gezi planı doğrultusunda gerçekleşen hizmet oranında karşılıklı iyi niyet çerçevesinde uzlaşılarak ödeme yapılır.

Vergi, resim ve harçlar

MADDE 6- Sözleşme kapsamındaki işlerle ilgili her türlü vergi, resim ve harçlar yükleniciye aittir.

Sorumluluklar

MADDE 7-

7.1. Yüklenici sözleşmeden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmesinden sorumludur.

7.2. Gezi sırasında, yüklenicinin sözleşmenin esaslı unsurunu oluşturan hizmetlerden bir veya birkaçını sağlamaması ya da sağlamayacağının anlaşılması durumunda, yüklenici, gezinin devam etmesi için okula ilave maliyet getirmeyen eş değerde alternatif tedbirler alır ve sözleşmede yer alan hizmetler ile sunulan hizmetler arasındaki ücret farkını tazmin edemez.

7.3. Yukarıda belirtilen tedbirleri almak mümkün değilse ya da bunlar haklı nedenlerle eğitim kurumu tarafından kabul edilmez ise yüklenici, eğitim kurumunun hareket yerine veya kabul edeceği herhangi bir dönüş noktasına geri dönmesi için aynı gün eş değerde ulaşım imkânı sağlar. Tüketicinin yaptığı tüm ödemeleri iki gün içinde iade eder ve gerekli hâllerde tüketicinin zararını tazmin eder.

7.4. Yüklenici bu işte her bir araç için…… sürücü, rehber gerektiren gezilerde …… rehber bulunduracaktır. Personelde bir değişiklik olması durumunda gezi öncesinde eğitim kurumu yönetimi bilgilendirilerek değişen personele ilişkin belgeler ibraz edilecektir.

7.5. Gezi sırasında başka bir araç veya personele ihtiyaç duyulması durumunda gezi kafile başkanı bilgisi dâhilinde yüklenici tarafından gerekli tedbirler ivedilikle alınacaktır. Bu çerçevede kullanılacak araç ve görevlendirilecek personel sözleşmede belirtilen nitelikleri haiz olacaktır.

7.6. Yüklenici sözleşme konusu iş ile ilgili çalıştıracağı personele ilişkin sorumlulukları ilgili mevzuatın bu konuyu düzenleyen emredici hükümleri doğrultusunda aynen uygulamakla yükümlüdür.

7.7. Yüklenici, taahhüdün sözleşme hükümlerine uygun olarak yerine getirilmemesi ve benzeri nedenlerle ortaya çıkan zarar ve ziyandan doğrudan sorumludur. Bu zarar ve ziyan genel hükümlere göre yükleniciye ikmal ve tazmin ettirilir.

7.8. Eğitim kurumu gezilerinde; 1 kafile başkanı ve 40 öğrenciye kadar en fazla 2 öğretmen görevlendirilir. Sorumlu öğretmen sayısı özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciler için 10 öğrenciye kadar en az 2, okul öncesi eğitim kurumlarında her grup için en az 1 öğretmen olacak şekilde belirlenir.

7.9. Gezi etkinliklerinin hiçbir aşamasında geziye katılması önceden planlanan yönetici, öğretmen, öğrenci ve veliler ile rehber ve sürücü gibi diğer görevliler dışında başka kişiler kesinlikle ulaşım araçlarına alınmayacaktır.

Mücbir sebepler

MADDE 8- Geziye çıkmadan ve gezi sırasında gezinin gerçekleşmesini olumsuz etkileyecek nitelikte meydana gelebilecek herhangi bir siyasi olay, grev, afet, hava şartları ve devletlerarası ilişkilerde yaşanan olumsuzluklar mücbir sebep olarak kabul edilir ve ilgili hükümlere göre karşılıklı olarak feshedilir. Araç arızası veya kazasına bağlı sebeplerde aynı özelliklerde yeni bir araç sağlanır.

Sözleşmenin feshi ve devri

MADDE 9- Yüklenicinin sözleşmeyi feshetmesi hâlinde okul, uğradığı zarar oranında tazminat hakkına sahip olur. Ayrıca yüklenici okulun o güne kadar yaptığı tüm ödemeleri ve okulu borç altına sokan tüm belgeleri on gün içinde okula iade eder.

Bildirim

MADDE 10- Eğitim kurumu, sözleşmenin hiç gerçekleşmemesi ya da gereği gibi ifa edilmemesi hâlini, hizmetin ifa edilmesi gerektiği ya da ifa edildiği tarihten itibaren otuz gün içerisinde yükleniciye bildirmek zorundadır.

Sözleşmenin ekleri

MADDE 11-

11.1. Sözleşmeye, düzenlenecek gezide aslı görülerek yüklenici ve eğitim kurumu müdürlüğünce onaylanacak aşağıdaki belgelerin birer örneği eklenir:

a) Yükleniciye ait "İşletme Belgesi" veya yüklenicinin faal seyahat firması olduğunu gösteren belge.

b) Kültür ve Turizm Bakanlığınca verilen "Seyahat Acentesi İşletme Belgesi".

c) Karayolu Taşıma Yönetmeliğinde belirtilen; otobüs ve otomobille tarifeli ve/veya tarifesiz uluslararası ve yurtiçi yolcu taşımacılığı yapacak gerçek ve tüzel kişilere verilen B2 ya da otobüs ve otomobille tarifeli ve/veya tarifesiz yurtiçi yolcu taşımacılığı yapacak gerçek ve tüzel kişilere verilen uygun D2 yetki belgesi.

ç) **(Değişik:RG-12/9/2019-30886)** Araç sürücüsünün/sürücülerinin "Sürücü Belgesi" ile yurtiçi gezilerde "Mesleki Yeterlik Belgesi (SRC1/SRC2)", yurt dışı gezilerde ise "Mesleki Yeterlik Belgesi (SRC1)", son beş yıl içinde alınmış ve hâlen geçerli olan "Psiko-teknik Raporu", okul servis araçlarının kullanılması durumunda ayrıca "MYK Mesleki Yeterlilik Belgesi". Kamu araçlarının kullanılması hâlinde sürücüsünde "Psiko-teknik Raporu" aranmaz.

d) Araç sürücüsü/sürücülerin, muavin/muavinlerin, rehber kişi ve gezide görev alacak diğer personelin son altı ay içinde alınmış adlî sicil kaydı belgesi ile Okul Servis Araçları Yönetmeliğinde belirtilen suçları işlemediklerine ilişkin beyanı (EK-10).

e) Trafiğe çıkış tarihi itibarıyla **(Değişik ibare:RG-15/10/2020-31275)** 12 yılını tamamlamamış olması kaydıyla "Araç Tescil Belgesi", Araç Tescil Belgesinde yer alan ilk muayene geçerlilik tarihi geçmiş ise ayrıca "Araç Muayene Raporu" ile "Motorlu Araç Trafik Belgesi".

f) Araçların "Zorunlu Mali Sorumluluk (Trafik) Sigorta Poliçesi" ve "Karayolu Yolcu Taşımacılığı Zorunlu Koltuk Ferdî Kaza Sigorta Poliçesi".

g) Araç, yüklenici tarafından kiralanmış ise "Araç Kiralama Sözleşmesi"nin bir örneği veya e-Devlet üzerinden alınmış çıktısı.

ğ) Görevlendirilmesi hâlinde tur rehber/rehberlerine ait "Profesyonel Turist Rehberi Kimlik Kartı".

11.2. Gezi planı ve geziye katılanların T.C. Kimlik Numaralarının yazıldığı liste.

Eğitim kurumu servis araçları

MADDE 12- Tahditli plakalı otobüsler okul servis aracı olarak kullanılmaları hâlinde hizmet vermekte olduğu eğitim kurumunun öğrencilerini, okul idaresince düzenlenen veya iştirak edilen gezi, tören, kutlama ve benzeri amaçla mücavir alanı dâhil belediye sınırları dışına Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının belirlediği usul ve esaslar çerçevesinde götürüp getirebilir.

Hüküm bulunmayan hâller

MADDE 13- Bu sözleşme ve eklerinde hüküm bulunmayan hâllerde ilgili mevzuata ve Bakanlıkça bu konuda yapılan düzenlemelere göre hareket edilir.

Anlaşmazlıkların çözümü

MADDE 14- Bu sözleşme ve eklerinin uygulanmasından doğabilecek her türlü anlaşmazlığın çözümünde, uzlaşılamadığında …… mahkemeleri ve icra daireleri yetkilidir.

Özel hüküm

MADDE 15- İşin nevi ve diğer gerekli görülen hususlara burada yer verilir.

……

Yürürlük

MADDE 16- Bu sözleşme, taraflarca imzalandığı tarihte yürürlüğe girer. Bu sözleşme, ……. (……) maddeden ibaret olup eğitim kurumu ve yüklenici tarafından ekleriyle birlikte tam olarak okunup anlaşıldıktan sonra ……/……/ 20… tarihinde birlikte imzalanmıştır.

EĞİTİM KURUMU YÖNETİMİ **YÜKLENİCİ**

EK-7/a

……..……..……..MÜDÜRLÜĞÜ

EĞİTİM KURUMU SOSYAL ETKİNLİKLER YILLIK ÇALIŞMA PLANI

Öğretim Yılı : 20...../20.....

TARİH	AMAÇ	YAPILACAK ETKİNLİKLER

Sosyal Etkinlikler Kurul Başkanı
İmza
Adı Soyadı

Üye
İmza
Adı Soyadı

Üye
İmza
Adı Soyadı

Üye
İmza
dı Soyadı

Üye
İmza
Adı Soyadı

Üye
İmza
Adı Soyadı

Üye
İmza
Adı Soyadı

OLUR
…./…./20..

(İmza-Mühür)
Eğitim Kurumu Müdürü

EK-7/b

……..……..……..MÜDÜRLÜĞÜ

ÖĞRENCİ KULÜBÜ SOSYAL ETKİNLİKLER YILLIK ÇALIŞMA PLANI

Kulüp/Etkinlik Adı : ..... **Öğretim Yılı :** 20...../20.....

TARİH	AMAÇ	YAPILACAK ETKİNLİKLER

Sosyal Etkinlikler Kurul Başkanı
İmza
Adı Soyadı

Danışman Öğretmen
İmza
Adı Soyadı

Öğrenci Kulübü Temsilcisi
İmza
Adı Soyadı

OLUR
…./…./20..

(İmza-Mühür)
Eğitim Kurumu Müdürü

(Değişik:RG-2/12/2020-31322)

EK-8

BELİRLİ GÜN VE HAFTALAR ÇİZELGESİ

1.	Dünya İlk Yardım Günü (Eylül ayının ikinci cumartesi günü)
2.	İlköğretim Haftası (Eylül ayının 3. haftası)
3.	Öğrenciler Günü (İlköğretim Haftasının son günü)
4.	Gaziler Günü (19 Eylül)
5.	15 Temmuz Demokrasi ve Millî Birlik Günü *
6.	Dünya Okul Sütü Günü (28 Eylül)
7.	Disleksi Haftası (Ekim ayının ilk haftası)
8.	Dünya Disleksi Günü (Ekim ayının ilk haftasının perşembe günü)
9.	Mevlid-i Nebî Haftası (Diyanet İşleri Başkanlığınca belirlenecek haftada)
10.	Hayvanları Koruma Günü (4 Ekim)
11.	Ahilik Kültürü Haftası (8-12 Ekim)
12.	Dünya Afet Azaltma Günü (13 Ekim)
13.	Birleşmiş Milletler Günü (24 Ekim)
14.	Cumhuriyet Bayramı (29 Ekim)
15.	Kızılay Haftası (29 Ekim-4 Kasım)
16.	Organ Bağışı ve Nakli Haftası (3-9 Kasım)
17.	Lösemili Çocuklar Haftası (2-8 Kasım)
18.	Atatürk Haftası (10-16 Kasım)
19.	Dünya Diyabet Günü (14 Kasım)
20.	Afet Eğitimi Hazırlık Günü (12 Kasım)
21.	Dünya Felsefe Günü (20 Kasım)
22.	Dünya Çocuk Hakları Günü (20 Kasım)
23.	Ağız ve Diş Sağlığı Haftası (21-27 Kasım)
24.	Öğretmenler Günü (24 Kasım)
25.	Dünya Engelliler Günü (3 Aralık)
26.	Dünya Madenciler Günü (4 Aralık)
27.	Türk Kadınına Seçme ve Seçilme Hakkının Verilişi (5 Aralık)
28.	Mevlana Haftası (07-17 Aralık)
29.	İnsan Hakları ve Demokrasi Haftası (10 Aralık gününü içine alan hafta)
30.	Tutum, Yatırım ve Türk Malları Haftası (12-18 Aralık)
31.	Mehmet Akif Ersoy'u Anma Haftası (20-27 Aralık)
32.	Enerji Tasarrufu Haftası (Ocak ayının 2. haftası)
33.	Vergi Haftası (Şubat ayının son haftası)
34.	Yeşilay Haftası (1 Mart gününü içine alan hafta)
35.	Girişimcilik Haftası (Mart ayının ilk haftası)
36.	Dünya Kadınlar Günü (8 Mart)
37.	Bilim ve Teknoloji Haftası (8-14 Mart)
38.	İstiklâl Marşı'nın Kabulü ve Mehmet Akif Ersoy'u Anma Günü (12 Mart)
39.	Tüketiciyi Koruma Haftası(15-21 Mart)
40.	Şehitler Günü (18 Mart)
41.	Yaşlılar Haftası (18-24 Mart)
42.	Türk Dünyası ve Toplulukları Haftası (21 Mart Nevruz gününü içine alan hafta)
43.	Orman Haftası (21-26 Mart)
44.	Dünya Tiyatrolar Günü (27 Mart)
45.	Kütüphaneler Haftası (Mart ayının son pazartesi gününü içine alan hafta)
46.	Kanser Haftası (1 – 7 Nisan)
47.	Dünya Otizm Farkındalık Günü (2 Nisan)
48.	Kişisel Verileri Koruma Günü (7 Nisan)
49.	Dünya Sağlık Günün/Dünya Sağlık Haftası (7-13 Nisan)
50.	Turizm Haftası (15-22 Nisan)
51.	Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı (23 Nisan)
52.	26 Nisan Dünya Fikrî Mülkiyet Günü (26 Nisan)
53.	Kût'ül Amâre Zaferi (29 Nisan)
54.	Bilişim Haftası (Mayıs ayının ilk haftası)

55.	Trafik ve İlkyardım Haftası (Mayıs ayının ilk haftası)
56.	İş Sağlığı ve Güvenliği Haftası (4-10 Mayıs)
57.	Vakıflar Haftası (Mayıs ayının 2. haftası)
58.	Anneler Günü (Mayıs ayının 2 inci Pazarı)
59.	Engelliler Haftası (10-16 Mayıs)
60.	Müzeler Haftası (18-24 Mayıs)
61.	Atatürk'ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı (19 Mayıs)
62.	Etik Günü (25 Mayıs)
63.	İstanbul'un Fethi (29 Mayıs)
64.	Hayat Boyu Öğrenme Haftası (Haziran ayının ilk haftası)
65.	Çevre Koruma Haftası (Haziran ayının 2. haftası)
66.	Babalar Günü (Haziran ayının 3 üncü pazarı)
67.	Zafer Bayramı (30 Ağustos)
68.	Mahallî Kurtuluş Günleri ve Atatürk Günleri ile Tarihî Günler (Gerçekleştiği tarihlerde)
* Ders yılının başladığı ikinci hafta içerisinde anma programları uygulanır.	

EK-9

GEZİ PLANI

Eğitim Kurumunun Adı	
Gezi Tarihi	
Gezi Yeri	
Geziye Çıkış Saati	
Geziden Dönüş Saati	
Gezi Kafile Başkanı	
Takip Edilecek Yol	
Gezinin Amacı	
Gezinin Konusu	
Gezi İçin Öğrencilere Verilecek İnceleme-Araştırma Görevi	
Değerlendirme	

GEZİYE KATILACAK SINIFLAR VE ÖĞRENCİ SAYILARI

Sıra No	Şube	Kız	Erkek	Toplam
1				
2				
3				
4				
5				
Toplam				

GEZİYE KATILACAK SORUMLU VE REHBER ÖĞRETMENLER

Sıra No	Adı ve Soyadı	İmzası
1		
2		
3		
4		
5		
6		

GEZİYE KATILACAK ARAÇLAR

Yüklenici Firma/Acente Adı : …….. …….. **İşletme Belgesi No:** …….. **TÜRSAB Belge No:** ……..		**B2 / D2 Yetki Belgesi No:** …… **Mesleki Yeterlik Belgesi (SRC1 / SRC2) No:** ……	
Şoförün Adı ve Soyadı		**Araç Plakası**	**Model Yılı**
1			
2			
3			
4			

Ayrıntıları yukarıda belirtilen bir gezi düzenlemek istiyorum/istiyoruz.

Arz ederim/ederiz.	OLUR
…./…../20…	…./…../20…
…….	……..
(Adı-Soyadı, İmza)	(Adı ve Soyadı, İmza, Mühür)
Öğretmen/Öğretmenler	Eğitim Kurumu Müdürü

(Ek:RG-1/9/2018-30522) EK-10

SÜRÜCÜ/MUAVİN/REHBER VE DİĞER PERSONEL BEYANI

Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş ve affa uğramış veya hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiş olsa bile;

1) Devletin güvenliğine karşı suçlar, anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan mal varlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık suçlarından mahkûm olmamış olmak veya bu suçlardan hakkında devam eden ya da uzlaşmayla neticelenmiş bir kovuşturmam bulunmamaktadır.

2) Türk Ceza Kanunu'nun 81, 102, 103, 104, 105, 109, 179/3, 188, 190, 191, 226 ve 227 nci maddelerindeki suçlardan mahkûm olmamış olmak veya bu suçlardan hakkında devam eden ya da uzlaşmayla neticelenmiş bir kovuşturmam bulunmamaktadır.

3) Son beş yıl içerisinde; bilinçli taksirli olarak ölümlü trafik kazalarına karışmamış olmak, alkollü olarak araç kullanma ve hız kurallarını ihlal nedeniyle, sürücü belgeleri birden fazla geri alınmamış olmak ve 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanununun 35 inci maddesinde düzenlenen kabahati işlemeyi alışkanlık hâline getirmediğimi beyan ederim.

Yukarıda sayılan hususlar kendi iradem ve beyanımdır. Aksi ispat edildiği takdirde hakkımda adli makamlara suç duyurusunun yapılacağını biliyor ve kabul ediyorum.

…./…./20.. Araç/Firma Sahibi/Yetkilisi (İmza) Adı ve Soyadı ve Firma Kaşesi	…./…./20.. Sürücü/Muavin/Rehber ve Diğer Personel (İmza) Adı ve Soyadı

ÖZ GEÇMİŞ

Şehmus ORAL

Eğitim Bilimleri Eğitimi Anabilim Dalı
(Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı)

Eğitim Durumu

Lise : Ticaret Meslek Lisesi (Muhasebe Bölümü) (1991-1993)

Lisans : Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Bölümü (1994-1998)

Yüksek Lisans : Dicle Üniversitesi, Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi (2003-2005)

Mesleki Deneyim

Danalı Ortaokulu Beşiri/Batman Okul Müdürü (2019) - Devam ediyor.

Mevlâna Ortaokulu Merkez/Batman Okul Müdürü (2014-2019)

Yunus Emre Ortaokulu Merkez/Batman Türkçe Öğretmeni (2014)

Yunus Emre İlkokulu Merkez/Batman Müdür Yardımcısı (2012-2013)

Zübeyde Hanım İlköğretim Okulu Merkez/Batman Sınıf Öğretmeni (2002-2012)

TPAO 100. Yıl İlköğretim Okulu Merkez/Batman Sınıf Öğretmeni (1998-2002)